

ISSN 2286-8658 (Print) ISSN 2672-9598 (Online)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564

Volume 10 No. 2 July – December 2021

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

119 ถ.ลำปาง-แม่ทะ ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100

โทรศัพท์ 054-237399 ต่อ 3832 มือถือ 083-1563928

โทรสาร 054-241038

<http://www.rsc.lpru.ac.th>

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (Lampang Rajabhat University Journal)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ISSN 2286-8658 (Print) ISSN 2672-9598 (Online)
เป็นวารสารระดับชาติที่ทุกบทความได้รับการกลั่นกรองจากคณะกรรมการ (Peer Review) ซึ่งเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อย่างน้อยบทความละ 3 ท่าน

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่เป็นองค์ความรู้ทางด้าน
มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการอิสระ
เพื่อนำไปสู่ประโยชน์ต่อบุคคล สังคมและประเทศชาติ โดยครอบคลุมสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์
ด้านการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ มนุษยศาสตร์ด้าน ภาษาไทย ภาษาจีน
และภาษาต่างประเทศ ดนตรี สังคมศึกษา การพัฒนาชุมชน ศิลปะและการออกแบบ บริหารธุรกิจ
ด้านการจัดการ การตลาด บัญชี คอมพิวเตอร์ธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ การเงินการธนาคาร
ธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจต่างประเทศ และการจัดการโลจิสติกส์ ครุศาสตร์ ด้านเทคโนโลยี
การศึกษา การบริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว หลักสูตร
และการสอน วัดและประเมินผลทางการศึกษา ศิลปศาสตร์ ด้านนิเทศศาสตร์ และการท่องเที่ยว
 เป็นต้น

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม

กำหนดปิดรับต้นฉบับ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) กำหนดออกเดือนมิถุนายน ปิดรับ 30 ธันวาคม

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) กำหนดออกเดือนธันวาคม ปิดรับ 30 มิถุนายน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ธิติมา

คุณยศยิ่ง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก
อาจารย์ ดร.ปณณทัต

ทองลาด
กัลยา

กองบรรณาธิการ : (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก Peer Review)

ศ.เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ยุพิน จันทร์เรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ศ.กิตติคุณ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา		รศ.เอนก ชิตเกษร	มหาวิทยาลัยพายัพ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		ผศ.ดร.กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ศ.ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ศ.ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.เกศริน มนูญผล	
รศ.ดร.กนกอร สมปราษฎ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	
รศ.ดร.กรกาญจน์ อรุณรัตน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.ชูศรี สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
รศ.ดร.กิตติมา ปรีดีติลล	สำนักงานการศึกษาเอกชน	ผศ.ดร.นฤนาถ ศรภักย์วานิช	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.เกียรติสุดา ศรีสุข	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
รศ.ดร.ฉัตรนภา พรหมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	ผศ.ดร.บัญญัติ ชำนาญกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร	ผศ.ดร.บุษยากร ตีระพฤติกุลชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
รศ.ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.นิตยา สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	ผศ.ดร.ปานฉัตร อาการักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
รศ.ดร.บำรุง คำเอก	มหาวิทยาลัยศิลปากร	ผศ.ดร.มลิลักษณ์ สมศักดิ์	
รศ.ดร.กรไชย พรหมสักร	มหาวิทยาลัยนครพนม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	
รศ.ดร.ประจักษ์ สายแสง	มหาวิทยาลัยนเรศวร	ผศ.ดร.รัศมี ต้นเจริญ	
รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	
รศ.ดร.ปาริยัตถ์ ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	ผศ.ดร.เรขา อรัญวงศ์	
รศ.ดร.พิทยาภรณ์ มานะจติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์	
รศ.ดร.พิมพ์พันธ์ เดชคุปต์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ผศ.ดร.วรรณรัตน์ ใจงานวิเชียร	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รศ.ดร.เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	ผศ.ดร.วัชรีย์ ร่วมคิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รศ.ดร.มนตรี พิริยะกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ผศ.ดร.วิไลวรรณ วิภาจักษ์ณกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
รศ.ดร.เมฆม สอดส่องกุล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	ผศ.ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
รศ.ดร.ยุพร ริมชลการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	ผศ.ดร.ศุภวรรณ เล็กวิไล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รศ.ดร.วาริพิน มงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	ผศ.ดร.สมบัติ เวชกามา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
รศ.ดร.สนม ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร	ผศ.ดร.สิทธิชัย สาเอี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.ดร.สมคิด พรหมจ้อย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	ผศ.ดร.สุนทรพจน์ ดำรงพานิช	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.สุกัญญา เอ็มอัมธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ผศ.ดร.เสกสรรค์ แยมพินิจ	
รศ.ดร.สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย		ผศ.ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒนา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.อินดา ศิริวรรณ		ผศ.ดร.อิราวัฒน์ ชมระกา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย		ผศ.ดร.อุดม คำชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
รศ.ดร.จำเนียร บุญมาก	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	ผศ.ดร.อุไรวรรณ หาญวงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ : (ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน Peer Review)

รศ.ดร. บุญทวรรณ	วิงวอน	ผศ.ดร. ดวงจันทร์	เตี้ยววิไล
ผศ.ดร. บรรณนา	โกวิทยางกูร	ผศ.ดร. นภาพรรณ	เนตรประดิษฐ์
รศ.ดร. ปองบรรณณ์	สุนทรภะสัช	ผศ.ดร. ธนกร	สิริสุคันธา
รศ.ดร. พรชนก	ทองลาด	ผศ.ดร. บุญเหลือ	ใจมโน
รศ.ดร. ไพฑูรย์	อินตะขัน	ผศ.ดร. ปราโมทย์	พรหมขันธ
รศ.ดร. วันทนา	สุวรรณอรรถ	ผศ.ดร. พิสิษฐ์	ฉอน บัวนก
รศ. พฤกษา	เครือแสง	ผศ.ดร. วิยดา	แหลมตระกูล
รศ. สุวรรณ	โพธิศรี	ผศ.ดร. อัมเรศ	เนตาสีทิ
ผศ.ดร. จตุรภัทร	วงศ์ศิริสถาพร	ผศ.ดร. อนุรักษ์	อาทิตย์กวัน
ผศ.ดร. จีรัตน์	สุวรรณ	ผศ.ดร. สมาน	ฟูแสด
ผศ.ดร. ชุติกานต์	รักธรรม	ผศ. สมชาย	เมืองมูล
ผศ.ดร. ณัฐนันท์	ฐิตยาปราโมทย์		

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ดำเนินการมาเป็นปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564 โดยยังคงมุ่งมั่นที่จะเป็นสื่อกลางการเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจและการใช้ประโยชน์ของบุคคล สังคม ท้องถิ่น และประเทศชาติต่อไป

ภายในวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความจำนวนทั้งสิ้น 17 บทความ จำแนกเป็นบทความวิจัยจำนวน 14 บทความ และบทความวิชาการจำนวน 3 บทความ เนื้อหาโดยรวมของบทความสะท้อนถึง ผลการวิจัยหรือมุมมองที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา การตลาด การเงิน - การบัญชี การสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการดูแลสุขภาพ

กองบรรณาธิการวารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่าน นักวิจัย นักศึกษา นักวิชาการ หรือผู้สนใจทั่วไป จะได้รับข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์จากวารสารฉบับนี้ ท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย ที่ทำให้วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สามารถดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะพัฒนาสู่วารสารที่มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์ธิดิมา คุณยศยิ่ง
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

1. การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการความรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผา บ้านเตาไห (ตาปะขาวหาย) จังหวัดพิษณุโลก	ชั้นแก้ว สมบูรณ์	1
2. การพัฒนาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย	คัชพล จั่นเพชร	11
3. การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉันสำหรับนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	จื้อเฉิง หวง	25
4. การบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร	จุฑามาส ศรีทองคำ	35
5. การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการทำโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ทรรศนีย์ บุญตันบุตร	46
6. การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว: การวิเคราะห์ภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคม	นภาพร แสงสุข	58
7. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนโรงเรียนนางวราษฏร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22	ปาณิสรา ตะนุมงคล	70
8. แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์	80
9. ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารกับการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	วรินทร์ พูนผล	93
10. การบริหารจัดการขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าต้นนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	วิไลลักษณ์ พรหมแสน	104

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
11. การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัด จำหน่ายกลางสาตและลองกอง พื้นที่ทิวเขาฝิปันน้ำ ตะวันออกในจังหวัดอุดรดิติถ์ กรณิศึกษา ตำบลแม่พูล ตำบลบ้านดำนนาขาม และตำบลนางพญา	ศิริกานดา แหยมคง	115
12. การพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการ เรียนรู้อในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	สาริกา ราชบุญทอง	128
13. การส่งเสริมภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่	สุจินต์ วังใหม่	140
14. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบ ทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก	สุมินตรา ปิ่นทอง	153
บทความวิชาการ		
15. แนวทางการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นด้านการ รักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงาน ผู้ช่วยพนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแม่จัน จ.เชียงราย	ชนิกา อรุณรุ่ง	164
16. การตลาดเชิงเนื้อหาของสินค้าแฟชั่นในช่วงวิกฤติ ไวรัสโควิด-19	ณฐวัฒน์ คณารักษ์สมบัติ	177
17. การคิดเชิงออกแบบ : ครุณวัตรวิธีใหม่	มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์	190

CONTENTS

	Page
Research Articles	
1. Application of Sufficiency Economy and Community-based Participatory Knowledge Management for Social Innovation in Local Art and Culture Learning, the Case Studies of Ban Ta Pa Khao Hai Pottery History (Ta Pa Khao Hai)	1
2. Development of tourism management guidelines in Sukhothai Province	11
3. Development of a Curriculum to Enhance Chinese Writing Competency on My Life for Grade 4 International School Students	25
4. The Administration of Entrepreneurship Vocational Educational Incubator in Bangkok to be excellent center	35
5. Development of Curriculum to Enhance Project Work Skills by Using STEM Education in The Lesson of Properties of Material and Their Uses for 5 Grade Students	46
6. A Comparative Study of the Country Songs of Thai and Laos Literature: An Analysis the Figure of Speech and Social of Image Reflection	58
7. Development of a Training Curriculum on School Pregnancy Prevention for Students in Nanguaradrangsan School under the Secondary Educational Service Area Office 22	70
8. Guidelines for promoting innovator characteristics of teacher students Lampang Rajabhat University	80
9. Knowledge and Understanding of Information Operations (IO) and Economic Impact Assessment in the Digital Era of the population in Bangkok	93

CONTENTS (Continued)

		Page
10. Garbage management by people participatory method in Patan Nakrua Municipality, Mae Tha district, Lampang province	<i>Wilailux Promsen</i>	104
11. A Study of Guidelines for The Development of Distribution Channel Models of Langsat and Longkong in Agroforestry Systems, Eastern Phi Pan Nam Mountain of Uttaradit province: Case study of Tambon Mae Phlu, Tambon Ban Dan Nakham and Tambon Nang Phaya	<i>Sirikanrda Yaemkong</i>	115
12. Development Model of the 21 st Century Learning Environmental Administrrating for the Small Size Elementary Schools Under the Office of Basic Education Commission	<i>Sarika Rachboontong</i>	128
13. Leadership Promotion for Higher Vocational Certificate students as Perceived by the Vocational Personnel of Chiangmai Province	<i>Sujin Wungmai</i>	140
14. Quality Development Strategy of Educational Quality Development Through Distance Learning Television System of Small School	<i>Sumintra Pintong</i>	153
Academic Article		
15. Solutions for increased medical expenses of staffs Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Mae Chan Branch, Chiang Rai	<i>Chanika Aroonrung</i>	164
16. Content Marketing of Fashion Product in COVID-19 Crisis	<i>Natawat Khanaruksombut</i>	177
17. Design thinking : New era innovator teachers	<i>Mayuree Phitthayasenee</i>	190

การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการความรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม
เพื่อสร้างนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผา
บ้านเตาไห (ตาปะขาวหาย)

Application of Sufficiency Economy and Community-based
Participatory Knowledge Management for Social Innovation in
Local Art and Culture Learning, the Case Studies of
Ban Ta Pa Khao Hai Pottery History (Ta Pa Khao Hai)

ชนแก้ว สมบูรณ์^{1*}

(Khankaew Somboon^{1*})

^{1*} คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก
156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง พิษณุโลก 65000

^{1*} Faculty of Industrial Technology Pibulsongkram Rajabhat University;
156 Moo 5 PlaiChumpon Subdistrict Mueang Phitsanulok District
อีเมลผู้แต่งหลัก : khon13042502@hotmail.com เบอร์โทร: 09 9730 2685

วันที่รับบทความ 16 ธันวาคม 2563
Received: Dec. 16, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 25 มิถุนายน 2564
Revised: Jun. 25, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 31 มิถุนายน 2564
Accepted: Jun. 31, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการความรู้ประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห (ตาปะขาวหาย) จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมชุมชน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบค่าสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-Way ANOVA) จากการทดสอบเป็นรายคู่ใช้วิธี LSD และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับคือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารการตลาด และด้านกระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2) การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้จากอาชีพหลัก และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห พบว่าควรมีการจัดสถานที่แสดงสินค้าถาวร โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ การประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกได้รู้จักคุณลักษณะพิเศษของอัตลักษณ์บนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห (ลายอุ) ที่แตกต่างจากแหล่ง

อื่น ๆ และทางหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดฝึกอบรมให้กับสมาชิกเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี รายรับ - รายจ่าย การคำนวณต้นทุนการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไหควรได้รับการพัฒนาและการศึกษาดูงานจากสถานที่จริง

คำสำคัญ: เครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห; เศรษฐกิจพอเพียง; นวัตกรรม

Abstract

Research Application of sufficiency economy and community-based participatory knowledge management for social innovation in local arts and culture learning, the case studies of the history of the existence of Ban Ta Pa Khao Hai pottery. There are 3 objectives as follows: 1. The study guidelines for knowledge management by using the learning resources network of communities that have the same activities. 2. The method of creating learning processes for local wisdom as the community-based participatory in various activities according with the sufficiency economy of His Majesty the King (Rama IX) and 3 .The study guidelines for creating knowledge management strategies of the professional community development Ban Ta Pa Khao Hai Pottery (Ta Pa Khao Hai) that will lead to the strategy of knowledge management, local wisdom to live with the community, as well as to develop the potential of the community that will lead to a strong community that can eventually be self-reliant.

Therefore, in this research, the importance of community participation in the development of local art and culture innovation, especially the history of Ban Ta Pa Khao Hai Pottery (Ta Pa Khao Hai), which has distinctive identity and charm in itself, can be developed into the valuable product by using the network that has the same activity back to develop and learn the wisdom that the ancestors have accumulated. The community must participate in the development by adhering to the sufficiency economy philosophy of His Majesty King Rama IX in the development of local self by enabling the community to exchange knowledge to be a guideline for developing the community to be strong and to cherish the arts and culture of their own and inherit the wisdom to live with the community forever.

Keywords: Pottery; Sufficiency Economy; Innovation

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจหลายครั้ง ทำให้รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยต่างมีแนวความคิดที่จะหาวิธีให้ประเทศสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก รัฐบาลไทยที่ผ่าน ๆ มาจึงกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมองภาพเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ และมีเป้าหมายที่จะรักษาไว้ซึ่งการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ เน้นความสมดุล

ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากและการสร้างความเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศ กับเศรษฐกิจโลก อย่างรู้เท่าทันภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ด้วยความเชื่อมั่นว่าสังคมไทย ยังมีศักยภาพและสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ รัฐบาลจึงหาทางที่จะสร้างรายได้ให้กับประชาชน และประเทศชาติ ทั้งนี้ต้องหาทางเปลี่ยนมุมมองให้ชุมชนเห็นว่าสิ่งที่ตนมีอยู่ชุมชนนั้น คือ ทรัพยากร ที่มีราคาสามารถเพิ่มรายได้หากรู้จักการจัดการกับทรัพยากรนั้นอย่างชาญฉลาด เพื่อให้มองเห็น ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างคำอธิบายของ สุเมธ ตันติเวชกุล (2536 : 15) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ประชาชนนั้นแหละคือผู้มีความรู้ เขาทำงานมาหลายชั่วอายุคนแล้ว โดยเขาทำกันอย่างดี มีความเฉลียวฉลาด และรู้ว่าตรงไหนควรทำกิจกรรมและตรงไหนควรเก็บรักษา ไว้ นอกจากนั้น เอกวิทย์ ณ ถลาง (2543 : 126) ได้กล่าวไว้อีกว่า ชาวบ้านมีศักยภาพ มีภูมิปัญญา และมีใจมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเขาตลอดจนห่วงใยบำรุงรักษา สิ่งแวดล้อม ที่เขาเห็นความสำคัญได้อย่างชื่นชม จากตรงนี้จะเห็นได้ชัดว่า ชาวบ้านและชุมชน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนา ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และยังเป็นส่วนเสริมแรงต่อไปยังการพัฒนาด้านอื่น ๆ

พื้นที่บ้านเตาไห (ตาปะขาวหาย) ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแหล่งผลิต เครื่องปั้นดินเผาโบราณประเภทไห จึงเรียกว่าบ้านเตาไห ตำนานพื้นบ้านกล่าวว่า พระอินทร์แปลง กายเป็นชีปะขาวลงมาสร้างพระพุทธรูปราช เมื่อสร้างเสร็จแล้วท่านเดินขึ้นไปทางเหนือแล้วหายตัวไป ในบริเวณบ้านเตาไหหรือบ้านตาปะขาวหาย หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเตาไห ถือว่าเป็นองค์ความรู้ ที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดมาเป็นระยะเวลา 600 - 700 ปี เครื่องปั้นดินเผายังเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ สามารถจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีและไม่เพียงแต่ด้านประโยชน์ใช้สอย เท่านั้นที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้นให้มีความสวยงามมากขึ้น และมีความทนทานถาวรจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ มนุษย์ให้ความสำคัญกับงานหัตถกรรมเหล่านี้มากขึ้นอีกด้วย ปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผาได้มีการพัฒนา ไปมาก โดยการประดิษฐ์คิดค้นทำให้ได้รูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัย มีความจำเป็นในชีวิตมนุษย์ จนเป็นมรดกตกทอดมาจนทุกวันนี้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ดำรงอยู่ คือ การจัดการความรู้ เพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมีการพัฒนาและการนำไปใช้ ประโยชน์ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนจังหวัดประเทศนอกจากนี้ในปัจจุบันนโยบาย ของภาครัฐได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระดับท้องถิ่นหรือชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยการจัดตั้งองค์การชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ให้ประชาชน สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สร้างรายได้ทำให้หลายชุมชนต้องเร่งให้มีการรวมกลุ่ม แก้ไขปัญหาด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยกระบวนการของชุมชน

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้นสภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้าน เตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร ขาดการติดตาม ดูแลหรือประเมินสภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเตาไห จึงทำให้การบริหารจัดการ ยังไม่มีการส่งเสริมด้านการตลาดเท่าที่ควร การวางแผนก่อนผู้บริโภคจะได้รับการบริการในการบริโภค สินค้า ขาดการกระตุ้นให้ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผามีกำลังการผลิตและผลตอบรับที่จะได้จากการทำงาน ให้ดีมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประเด็นในการศึกษา ด้านการมีส่วน

ร่วมของชุมชน ด้านการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารตลาด และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไหให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการความรู้ประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห (ตาปะขาวหาย) จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

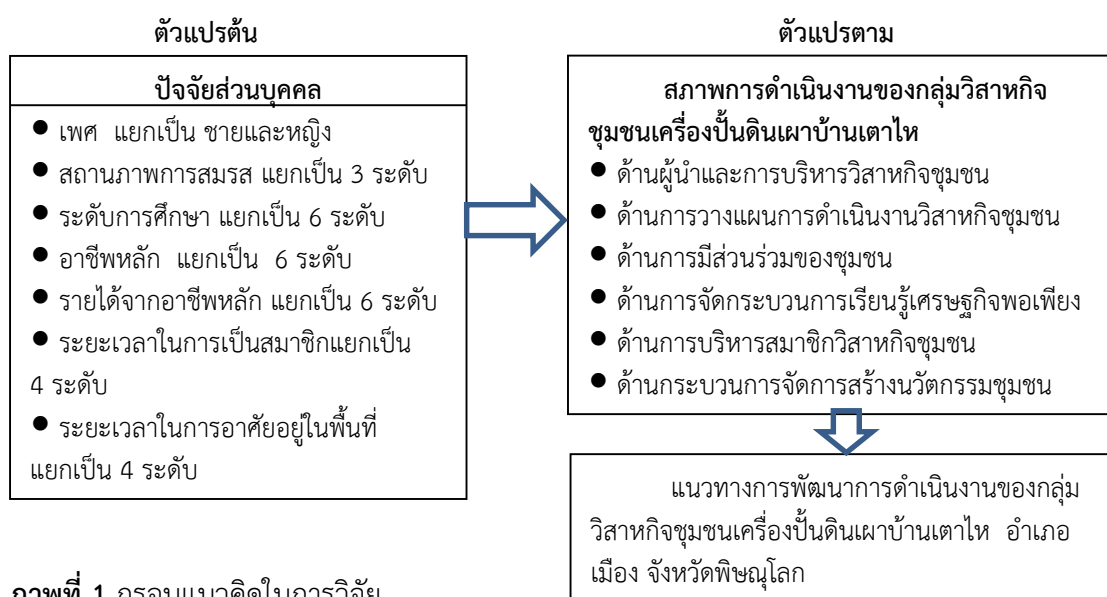
ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ในเขตพื้นที่ หมู่ 4 บ้านตาปะขาวหาย ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 4 บ้านตาปะขาวหาย ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,845 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ได้รับคืนมา 320 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 คน เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่

- วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ด้านผู้นำวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิก และด้านกระบวนการจัดการและสร้างนวัตกรรมชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

- วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่

เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 6 ด้าน ด้านผู้นำและการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิก และด้านกระบวนการจัดการและสร้างนวัตกรรมชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษามีดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตาม เพศ ดังนี้ เพศชาย จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 54.70 เพศหญิง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 แยกตามช่วงอายุ ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยกลางคน คือ อายุ 45 - 50 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 แยกตามสถานภาพประชากรส่วนใหญ่จะอยู่สถานภาพ สมรส จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 85.60 แยกตามระดับการศึกษา ประชากรส่วนใหญ่จะจบระดับประถมศึกษา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60 ประชากรส่วนใหญ่อาชีพหลักค้าขาย จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 70.80 รายได้ของประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.30 ช่วงระยะเวลาของการเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ 2 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 74.10 และส่วนใหญ่ประชากรจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ 16 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 89.40

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม 6 ด้าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผา บ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม 6 ด้าน

หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผา	3.77	0.58	มาก
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผา	3.80	0.67	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.60	0.68	มาก
4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	3.67	0.69	มาก
5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	3.66	0.72	มาก
6. ด้านกระบวนการจัดการสร้างนวัตกรรมชุมชนเครื่องปั้นดินเผา	3.57	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.68	0.68	มาก

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่องการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการความรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห (ตาปะขาวหาย) อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อภิปรายผลดังนี้

สภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสร้างนวัตกรรมชุมชน โดยมีการนำเสนอผลแต่ละด้านดังนี้

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะกำหนดเป้าหมายแนวทางในการที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ไปสู่ความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรพรรณ ทาดี (2559) ทางเลือกภายใต้ระบบพันธสัญญาของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในจังหวัดนครปฐมพบว่า การมีผู้นำที่เข้มแข็งและพร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนร่วม ความเหนียวแน่นของกลุ่มและสมาชิก และการสร้างเครือข่ายหรือผู้สนับสนุนจากภายนอกอีกด้วย

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญในอันดับต้น ๆ การวางแผนนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนส่งเสริม และการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ ดลฤดี จันทรแก้ว และวิรินดา สุทธิพรหม (2559) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีระบบบริหารจัดการทรัพยากรที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างเป็นระบบ

ด้านการมีส่วนร่วมชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานองค์กร สถาบันการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นได้ ควรมีการเชิญบุคคลภายนอกมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งสินค้าสู่ตลาดว่ามีขั้นตอนอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัตติยา ชัตติยวรา และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบ

การส่งเสริมการตลาดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ตะเกียงน้ำมันแบบโบราณ ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า มีรูปแบบการส่งเสริมการตลาดให้กับสมาชิกหลายรูปแบบ อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในส่วนของการใช้พนักงานขายนั้น ดำเนินการโดยประธานกลุ่มเป็นหลัก รวมไปถึงการส่งเสริมการขายผ่านกิจกรรมพิเศษซึ่งดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ให้สามารถบริหารจัดการวัตถุดิบในการผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งหรือศูนย์เรียนรู้เพื่อการแสวงหาความรู้ การจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ข้อมูล/ข่าวสารให้สมาชิกเครือข่ายและบุคคลภายนอกเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และคณะ (2560) ได้ศึกษาการประเมินแบบมีส่วนร่วมในระบบการบริหาร จัดการกลุ่มวิสาหกิจ: กรณีศึกษาการปฏิบัติที่ดีของกลุ่มวิสาหกิจสุภาพชุมชนเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่และสังคม พบว่า กระบวนการถอดความรู้และประสบการณ์กระบวนการถอดความรู้และประสบการณ์ของคลัสเตอร์สุภาพชุมชน ที่เป็นการปฏิบัติที่ดีในแง่ของผลลัพธ์ คือ กระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ การดำเนินการร่วมกันหลายภาคส่วนโดยให้ความต้องการของชุมชนเป็นประเด็นหลัก

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะรับสมาชิกใหม่เข้ามาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องมีเงื่อนไขที่จำต้องแจ้งให้รับทราบ เพื่อที่จะปฏิบัติอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกษมาพร พวงประยงค์ (2556) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงครามมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารองค์กรด้านสมาชิกกลุ่มที่มากที่สุด คือสมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีมีเงื่อนไขในการดำเนินงานร่วมกัน ร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ

ด้านกระบวนการจัดการสร้างนวัตกรรมชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า เพราะปัจจุบันนี้คู่แข่งทางด้านการตลาดนั้นมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา มุกดา (2557) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดตาก พบว่า การบริหารจัดการด้านตลาดควรให้หน่วยงานจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าและขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ให้มากขึ้นทุกรูปแบบเป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภค โดยผ่านจากสื่อต่าง ๆ เช่น ไลน์ วิทยุ โทรทัศน์ท้องถิ่น เว็บไซต์ เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต่างการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

เปรียบเทียบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ในภาพรวม 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห สาเหตุหลักของกลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ส่วนใหญ่เห็นต่างทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านเครื่องปั้นดินเผาได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนในชุมชน จึงจะทำให้กลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านเครื่องปั้นดินเผาได้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

จึงกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่รู้ว่าเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองและครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยที่ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากลดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นระบบมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญ และมีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมายและได้รับการส่งเสริมจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2548 คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจรรวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชน และสภาพท้องถิ่นหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนและการออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิต การจัดการการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเตาไห (ตาปะขาวหาย) อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความยั่งยืนและต่อเนื่องเห็นควรมีองค์กรภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณทุก ๆ ปี
2. เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหายให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมและมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเตาไห (ตาปะขาวหาย) อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมุ่งเน้นในทุกช่องทาง เช่น ด้านการตลาด ด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ และด้านอื่น ๆ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณประจำปี พ.ศ.2561 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปากสงคราม

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ กิ่งคำ. (2555). ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่อนหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กฤษณ์สัมพันธ์ เมนะสุด. (2560, มิถุนายน 26). แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. มติชน: 7.
- ชวาวุฒิ ลาภมาก. (2553). ศึกษาแบบการจัดระบบความรู้และกระบวนการขับเคลื่อนความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนธณีคำแขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). วิถีชีวิตชุมชน กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก. 4(1), 1-2
- วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ. (2561). ศาสตร์พระราชาพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8(2), 1-9
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี. [ออนไลน์] แหล่งที่มา www.nesdb.go.th. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562.
- Fitzgerald, J. and Leigh, N.G. (2002). *Economic Revitalization: Cases and Strategies for City and Suburb*. n.d: SAGE Publications.

การพัฒนาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย Development of tourism management guidelines in Sukhothai Province

คัทพล จันเพชร^{1*}

(Katchaphon Janpetch^{1*})

^{1*}สำนักพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อีเมลผู้แต่งหลัก : kj.work23@gmail.com เบอร์โทร : 08 1987 0499

วันที่รับบทความ 25 มกราคม 2564

Received: Jan. 25, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 3 กรกฎาคม 2564

Revised: Jul. 3, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 6 กรกฎาคม 2564

Accepted: Jul. 6, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการ การรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว และ องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจากการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดการแหล่งท่องเที่ยวและเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 9 ท่าน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา เชื่อมโยงข้อมูลกับปรากฏการณ์ เพื่อนำเสนอในลักษณะรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยสามารถสรุปออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ บริเวณพื้นที่บางส่วนยังใช้อุปกรณ์การสื่อสารและการให้บริการไม่เป็นไปตามยุคสมัย อีกทั้งยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ส่วนสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากเนื่องจากมีสภาพอากาศที่ร้อน ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอาจกระจุกตัวในช่วงฤดูร้อน 2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว ในส่วนการจำหน่ายสินค้าบางแห่งยังมีราคาที่สูงเกินไปและไม่คุ้มค่าและไม่สมเหตุสมผลกับเงินที่เสียไป อาจทำให้เกิดข้อเปรียบเทียบกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน และ 3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวยังมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และมีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถแสดงถึงประเพณีวิถีชีวิตที่ดำรงได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ; การรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว; องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุโขทัย

Abstract

The purpose of this research was to study the service quality management approach. The perceived value of tourists and elements of tourism attractions were in Sukhothai that the researcher used to collect data from in-depth interviews. Key

informants were selected specifically which the information that was responsible to manage tourism attractions. The key informants were contributed that was the development of the capacity for tourism management and promotion in Sukhothai Province about 9 persons. The researcher analyzed by Content Analysis to categorized according to the issues studied and connected data of phenomenon to be presented in the form of an essay.

The results showed the development guidelines of tourism attraction management in Sukhothai Province. The researcher can be summarized into 3 parts as follows: 1) Tourism attraction management is in terms of service quality. Some areas still use communication equipment and services that are out of date. It also lacks the dissemination of accurate and complete information. As for the surroundings of the attractions, it is not able to attract many tourists due to the hot weather. As a result, tourism travel may be concentrated in certain seasons. 2) Tourism attraction management is in terms of creating awareness of the value of tourists. In some sales segments, there are still prices that buyers feel are not worth it and don't make sense for the money spent that may cause comparisons with the current economic conditions, and 3) the management of tourist attractions is in terms of the components of tourist attractions. The nature of the tourism attraction also has a distinctive identity and historical value which can show the good traditions and way of life as well.

Keywords: Service quality; Recognition of Tourist Value; Elements of Tourist Attractions in Sukhothai Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินมหาศาลหมุนเวียนในประเทศ รวมทั้งรายได้ที่มาจากเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยสามารถนำรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไปพัฒนาประเทศและท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และสามารถทำให้ขยายการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะการนำวัตถุดิบท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจอยู่มากมายหลายประเภท เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยเดือนธันวาคม 2562 (ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ 22 มกราคม 2563) จากกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ทำให้ทราบว่า ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2562 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้สะสมจากการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ

และต่างประเทศขยายตัวจากปีที่ผ่านมา ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวทั้งหมดจำนวน 3.01 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 2.37 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติขยายตัวร้อยละ 4.24 และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลงร้อยละ 0.06 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

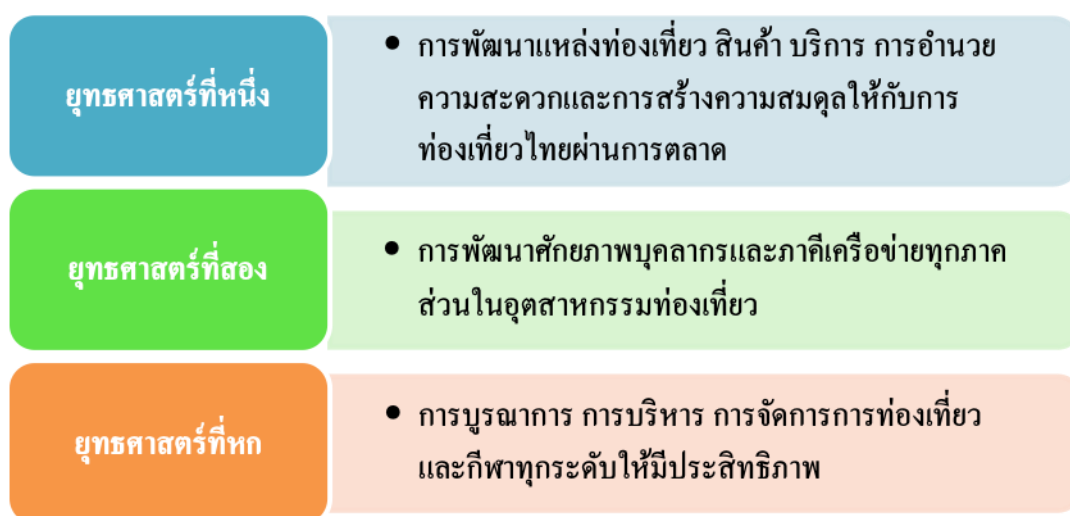
จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวสะสมที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หน่วยงานทางการท่องเที่ยวจัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศ และจากมาตรการกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองผ่านมาตรการหักลดหย่อนภาษีประจำปี 2562 รวมถึงการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ในประเทศอย่างเข้มข้นจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยที่สนับสนุนทำให้ประชาชนชาวไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการเติบโตทั้งในเมืองหลักและเมืองรอง โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังคงให้ความสำคัญต่อทุกกลุ่ม เช่น “ไทยเที่ยวไทย ไทยยั่งยืน” และ “Amazing Thailand Go Local : เที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต” และการกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองผ่านมาตรการหักลดหย่อนภาษี และกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

อัตราการขยายตัวสูงสุด 3 อันดับแรก “ไทยเที่ยวไทย” ประจำเดือนธันวาคม 2562 จังหวัดสุโขทัยเป็นอันดับ 1 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.03 รองลงมาเป็น จังหวัดศรีสะเกษ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.96 และอันดับที่ 3 เป็นของจังหวัดตาก เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.68 (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา อ้างถึงในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยมีการขยายตัวสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่งของไทยเที่ยวไทย เนื่องจากสุโขทัยเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งดงาม ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวสุโขทัย นอกจากนี้ หน่วยงานองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนได้ให้ความสำคัญมากต่อจังหวัดสุโขทัย เพราะได้ประกาศนโยบายการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon Tourism หรือการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นต้นแบบให้กับอพท. พื้นที่อื่น ๆ (โพสตุตย์, 2562) นอกจากนี้ อพท. ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เห็นถึงความสำคัญและแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงอาหารว่าจะเป็เครื่องมือในการช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน จึงได้ร่วมสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย หรือทีต้า (TEATA) พัฒนาต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงอาหารด้วยการใช้การตลาดเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วม โดยเลือกจังหวัด “สุโขทัย” มาเป็นเมืองต้นแบบสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (ประชาชาติธุรกิจ, 2562) ด้วยศักยภาพและความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีอาหารอร่อยขึ้นชื่อ มีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและไม่สามารถหารับประทานที่อื่นได้ ซึ่งการทำงานของหน่วยงานจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมไปถึงผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวต่างก็ให้ความสำคัญและช่วยกันผลักดันการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย และการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้สำเร็จบรรลุผลตามเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ของของยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จากรายละเอียดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้วิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการ การรับรู้คุณค่า

ของนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จนนำมาสู่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ทบทวนวรรณกรรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศอย่างเข้มข้น จากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยสนับสนุนให้ประชาชนชาวไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) (ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง ยุทธศาสตร์ที่สอง ยุทธศาสตร์ที่หก)

ที่มา: ข้อมูลจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562: 36

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการมุ่งเน้นมาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านการส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และจากยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับการบริการและสินค้าทางการท่องเที่ยว ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การประเมินคุณภาพในงานบริการซึ่งมี 5 ประการ หรือเรียกองค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ว่า SERVQUAL ซึ่งเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพในงานบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าที่มีผลต่อหน่วยงานบริการได้ ซึ่งองค์ประกอบและผลลัพธ์ของ SERVQUAL ได้แก่ ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) ความมั่นใจ (Assurance) การเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล (Empathy) และการบริการที่เป็นรูปธรรม (Tangibles) Zeithaml, Parasuraman, & Berry, 1990 อ้างถึงใน ถิรัตน์ พิมพารณ์, 2562 จากปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้ ถือเป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพในงานบริการ หากองค์กรบริการสามารถให้บริการต่อลูกค้าได้อย่างครบถ้วนเป็นอย่างดี จะสามารถ

สร้างความพึงพอใจ (Customer Satisfaction) และทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ นอกจากนี้ องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 4 As ของ (Cooper & Boniface, 1998) ประกอบด้วย 1. ด้านความดึงดูดใจ (Attraction) 2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) 3. ด้านความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) และ 4. ด้านการบริการเสริมที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ (Ancillary Service) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงมล บุญทวีทรัพย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี และงานวิจัยของ วิชชุดา ร้อยพิลา และปรีดา ไชยา (2558) ที่ศึกษาเรื่ององค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือในการใช้เก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ขอบเขตของจังหวัดสุโขทัยเป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงและคนทั่วไปรู้จักกันเป็นอย่างดี และในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยยังมีกลิ่นไอความเป็นเมืองมรดกโลกอยู่ในทุกส่วนตารางเมตร ซึ่งหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ความสำคัญและมีการประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัยให้เป็นที่รู้จักในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อที่จะสร้างความประทับใจและตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้สูงที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้พัฒนาแบบสัมภาษณ์ในรูปแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย เพื่อสามารถนำข้อเสนอแนะไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงจุดบกพร่อง การส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่ดึงดูดและยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลหลักและการเก็บข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้การเก็บข้อมูลตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยต้องเป็นบุคคลที่มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนา แก้ไขและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 9 ท่าน ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่จัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 1 ท่าน 2) เจ้าหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง 1 ท่าน 3) เจ้าหน้าที่จัดการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย 2 ท่าน 4) ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย 1 ท่าน 5) ผู้ประกอบการร้านสารพัดพิพิธภัณฑสถานผ้าทองคำ ศรีสัชนาลัย 1 ท่าน 6) ผู้ประกอบการ

ร้านบ้านทองสมสมัยศรีสันาลัย 1 ท่าน และ 7) คณะกรรมการจากสมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย 2 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากปรากฏการณ์วิทยาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Phenomenology) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก จากผู้ที่มีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 9 ท่าน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลภายใต้ขอบเขตที่เกี่ยวกับ 1) คุณภาพการบริการ 2) การรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว 3) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 4 As และ 4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา เชื่อมโยงข้อมูลกับปรากฏการณ์ เพื่อนำเสนอในลักษณะรูปแบบความเรียง

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	2. พัฒนาเครื่องมือในการศึกษา	3. กำหนดผู้ให้ข้อมูลและจัดเก็บข้อมูล	4. วิเคราะห์ผลการศึกษา	5. สรุปผลการศึกษา	6. จัดทำข้อสรุปเชิงวิชาการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย
-------------------------------	------------------------------	--------------------------------------	------------------------	-------------------	--

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้ ซึ่งเป็นผลวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผ่านวิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีแนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย อันจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ 2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว และ 3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ

การวิเคราะห์นโยบายการจัดการบริหารท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ สรุปผลได้ว่าการสร้างความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งนโยบายในการจัดการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเป็นรูปธรรมที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ ควรให้ความสำคัญคือการให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงสถานที่ใกล้เคียงอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย และมีการอัปเดตอยู่ตลอดเวลาทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ อีกทั้งยังควรให้ความสำคัญในด้านบุคลากร เช่น การอบรมพนักงานเรื่องการบริการ การใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง การบำรุง ดูแลอาคารสถานที่ และที่สำคัญ ในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดเหตุการณ์ Covid-19 การสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น

และมั่นใจในการท่องเที่ยวได้ โดยหากแหล่งท่องเที่ยวได้มีการควบคุมมาตรการอย่างเคร่งครัด จะสามารถนำมาเป็นข้อได้เปรียบได้

จากการวิเคราะห์รายละเอียดด้านการจัดการบริหารท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลเป็น 5 องค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ อุปกรณ์การสื่อสารและการให้บริการยังคงล้ำสมัย และไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน ส่วนสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มาก เนื่องจากมีสภาพอากาศที่ร้อน และไม่ร่มเย็นทำให้ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย

2. ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มีความถูกต้อง แต่ยังขาดการนำเสนอให้ออกมาในรูปแบบที่เข้าถึงง่ายและน่าสนใจ จำนวนของบุคลากรที่ให้ความรู้ประจำสถานที่ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว และต้องการเพิ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยวที่มีองค์ความรู้เฉพาะด้าน หรือชำนาญการในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ระบบการบริการยังอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว และคำแนะนำ หรือคำปรึกษาขาดความกระตือรือร้น หรือความตั้งใจ ในการบริการตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

4. การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ บุคลากรมีความสุภาพอ่อนน้อม และมีกิริยามารยาทที่ดีในการให้บริการ รวมถึงมีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตน แต่ยังขาดการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว

5. การเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ บุคลากรขาดการดูแล เอาใจใส่การให้บริการ และการเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน บางครั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสารและการแนะนำมีความล่าช้า

ส่วนที่ 2 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์นโยบายการจัดการบริหารท่องเที่ยวด้านการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์ด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดสุโขทัยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในตัวเอง ดังนั้น จึงควรเน้นไปที่อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น ก๋วยเตี๋ยวสุโขทัย (ที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุโขทัย) และข้าวเปี๊ยะ (อาหารถิ่นชุมชนบ้านตึก) เป็นต้น ซึ่งควรประชาสัมพันธ์ผ่านทางออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดแลนด์มาร์กเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการ โดยมีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมตามฤดูกาล เช่น กิจกรรมการทำดอกทานตะวันของชุมชนไทศรี การประกอบรถคอกหมู ประเพณีวิ่งวัว สืบสานเรื่องของพระร่วงพระลอ การทำขนมแดกงา และการทำถ่านอิวาตะ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเงิน ราคาค่าบริการยังเกิดความรู้สึกไม่คุ้มค่าและไม่สมเหตุสมผล กับเงินที่เสียไป เมื่อเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2. ด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย มีคุณค่าที่สามารถรับรู้ได้ เป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น รู้สึกได้รับการดึงดูดความสนใจ รวมไปถึงผู้คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตร ต้อนรับอย่างดี

ส่วนที่ 3 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

การวิเคราะห์นโยบายการจัดการบริหารท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่าการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวนั้นควรมุ่งเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติ และอาหารท้องถิ่นของจังหวัด ซึ่งองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญมีดังนี้ 1) ความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีรถรับส่งสาธารณะ หรือมีระบบขนส่งที่ครอบคลุม หลากหลายช่วงเวลา รวมไปถึงข้อมูลการเดินทางที่เหมาะสมทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเดินทางอีกด้วย 2) ความสวยงามและการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นความสะอาดของสถานที่เป็นหลัก มีมุมถ่ายภาพที่หลากหลาย มีร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่หาซื้อได้ง่าย 3) ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว โดยแยกเป็นด้านคือ ด้านการใช้จ่าย เช่น การติดตั้งตู้ ATM ตามจุดต่าง ๆ และมีบริการรองรับการจ่ายชำระสินค้าทางออนไลน์ในทุกร้านค้าอีกด้วย ส่วนอีกด้านคือด้านความปลอดภัย โดยจะต้องมาสถานพยาบาลที่ไม่ห่างไกลจากสถานที่ท่องเที่ยว และพร้อมให้บริการในยามฉุกเฉินตลอดเวลา

จากการวิเคราะห์ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวผู้วิจัยสามารถสรุปผลเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

1. ด้านความดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ และสามารถแสดงถึงประเพณีวิถีชีวิตที่งดงามได้เป็นอย่างดี

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางยังคงมีความลำบาก เนื่องจากรถโดยสารสาธารณะมีจำนวนไม่เพียงพอ และรอบการให้บริการยังคงน้อยไป รวมไปถึงสภาพการจราจรไม่คล่องตัวทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากเกินไป ส่งผลให้มีเวลาในการท่องเที่ยวน้อย

3. ด้านความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่ให้บริการยังไม่หลากหลาย อีกทั้งความสะอาด สุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่ถึงเกณฑ์ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงที่พักให้บริการยังคงน้อย โกล ไม่มีตัวเลือกมากพอ และไม่เหมาะสมกับราคาที่ตั้งไว้

4. ด้านการบริการเสริมที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ แหล่งท่องเที่ยวมีศูนย์ข้อมูลบริการให้ความช่วยเหลือไม่เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว อีกทั้งการให้บริการด้านการเงินยังไม่เข้าถึงอย่าครบครัน ทำให้ไม่สะดวกเท่าที่ควร

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย

ประเด็น	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็น
การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ	1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ อุปกรณ์การสื่อสาร และการให้บริการยังคงล้าสมัยและไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน ส่วนสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากเนื่องจากมีสภาพอากาศที่ร้อนและไม่ร่มเย็นทำให้ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย 2. ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มีความถูกต้อง แต่ยังขาดการนำเสนอให้ออกมาในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย และน่าสนใจ จำนวนของบุคลากรที่ให้ความรู้ประจำสถานที่ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว และต้องการเพิ่ม มีคฤหาสน์เก่าแก่ที่มีองค์ความรู้เฉพาะด้านหรือขานาญการในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น 3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ระบบการบริการยังอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว และคำแนะนำ หรือคำปรึกษายังขาดความกระตือรือร้น หรือความตั้งใจในการบริการตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว 4. การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ บุคลากรมีความสุภาพอ่อนน้อม และมีกิริยามารยาทที่ดีในการให้บริการ รวมถึงมีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตน แต่ยังขาดการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว 5. การเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ บุคลากรขาดการดูแลเอาใจใส่การให้บริการ และการเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน บางครั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการแนะนำมีความล่าช้า	- ควรมีการจัดการระบบการสื่อสารข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญให้เพียงพอ โดย การให้ข้อมูลที่เข้าใจง่ายซึ่งแจกจ่ายตามสถานที่ต่างๆ - เพิ่มข้อมูลทางสื่อออนไลน์มากขึ้นเพื่อสะดวกแก่การศึกษาข้อมูลก่อนเดินทาง - เพิ่มบุคลากรให้ข้อมูลเชิงลึกกับนักท่องเที่ยว - ทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ และข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง - จัดกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ เพื่อเกิดความน่าสนใจและเข้าถึงข้อมูลได้ลึกซึ้ง - อบรมบุคลากรด้านการให้บริการอย่างเคร่งครัดและให้เกิดมาตรฐานที่เหมาะสม - เพิ่มความร่วมมือรื้อฟื้นให้สถานที่ท่องเที่ยวเกิดความร่มเย็น มีแหล่งพักผ่อนที่พอเพียงและมีทัศนียภาพที่สวยงามดึงดูดความสนใจต่อนักท่องเที่ยว
การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว	1. ด้านการเงิน ราคาค่าบริการยังเกิดความรู้สึกไม่คุ้มค่า และไม่สมเหตุสมผล กับเงินที่เสียไป เมื่อเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน 2. ด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย มีคุณค่าที่สามารถรับรู้ได้ เป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น รู้สึกได้รับการดึงดูดความสนใจ รวมไปถึงผู้คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตร ต้อนรับอย่างดี	- ปรับปรุงราคาให้เหมาะสม แต่ยังคงคุณภาพที่ดี - มีการบริการที่หลากหลาย โดยแบ่งตามราคาจากมากไปน้อย - เพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ - จัดทำจุดพักผ่อนให้มีบรรยากาศที่เงียบสงบ - ดึงความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นมากขึ้นและประชาสัมพันธ์วิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจให้แพร่หลาย

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็น
การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว	1. ด้านความดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ และสามารถแสดงถึงประเพณีวิถีชีวิตที่ดีงามได้เป็นอย่างดี 2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางยังคงมีความลำบาก เนื่องจากรถโดยสารสาธารณะมีจำนวนไม่เพียงพอ และ รอบการให้บริการยังคงน้อยไป รวมไปถึงสภาพการจราจรไม่คล่องตัวทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากเกินไป ส่งผลให้มีเวลาในการท่องเที่ยวน้อย 3. ด้านความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่ให้บริการยังไม่หลากหลาย อีกทั้งความสะดวก สุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่ถึงเกณฑ์ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงที่พักให้บริการยังคงน้อย ไกล ไม่มีตัวเลือกมากพอ และไม่เหมาะสมกับราคาที่ตั้งไว้ 4. ด้านการบริการเสริมที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ แหล่งท่องเที่ยวมีศูนย์ข้อมูลบริการ ให้ความช่วยเหลือไม่เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว อีกทั้งการให้บริการด้านการเงินยังไม่เข้าถึงอย่างครบครัน ทำให้ไม่สะดวกเท่าที่ควร	- เพิ่มรถสาธารณะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น และเพิ่มรถรอบโดยสารในเวลากลางคืนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวในเวลากลางคืนได้ครบครัน - ควรมีรถทัวร์วิ่งประจำเส้นทางเพื่อการเดินทางที่สะดวกขึ้น และจัดให้มีการเดินรถที่เป็นระบบ ตรงต่อเวลา และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเดินทางที่ถูกต้องและชัดเจน - เพิ่มที่พักที่หลากหลายตอบสนองทุกความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกระดับและทุกวัย โดยมีระยะทางที่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว - ควรมีสถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร กาแฟ เบเกอรี่ที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในวัยต่างๆ - จัดโปรแกรมทัวร์ แบบแพคเกจ ทั้งแบบ ท่องเที่ยววันเดียว และแบบค้างคืน และแบบหลายวัน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย - ปรับปรุงการจราจรบนท้องถนนให้คล่องตัวมากขึ้น - แหล่งท่องเที่ยวกับตัวเมืองควรมีการบริการในเรื่องการเดินทาง ความปลอดภัย และที่พักที่ใกล้ตัว

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การอภิปรายผลการศึกษาในรูปแบบข้อสรุปเชิงวิชาการตามประเด็นที่ปรากฏในผลการศึกษา เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ซึ่งสรุปรายละเอียดเป็น 3 ข้อดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณภาพการให้บริการ การพัฒนาอุปกรณ์การสื่อ และการให้บริการยังคงล้าสมัยและไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังขาดการ

เผยแพร่ข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน ส่วนสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มาก เนื่องจากมีสภาพอากาศที่ร้อนและไม่ร่มเย็นทำให้ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยระบบการบริการยังอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว และคำแนะนำหรือคำปรึกษายังขาดความกระตือรือร้น หรือความตั้งใจในการบริการตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้รับบริการ บุคลากรมีความสุภาพอ่อนน้อม และมีกิจกรรมยามว่างที่ดีในการให้บริการ รวมถึงมีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตน แต่ยังคงขาดการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ พรประภา ไชยอนุกุล (2557) ที่กล่าวถึงคุณภาพการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งลำดับรองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นประเภทที่ผู้สูงอายุชื่นชอบมากที่สุด โดยประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายมีความประทับใจน้อยที่สุดคือแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม

2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีการจำหน่ายสินค้าที่ราคาค่าบริการที่ผู้ใช้บริการยังเกิดความรู้สึกไม่คุ้มค่าและไม่สมเหตุสมผลกับเงินที่เสียไป เมื่อเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งสามารถยกระดับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย มีคุณค่าที่สามารถรับรู้ได้ เป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น รู้สึกได้รับการดึงดูดความสนใจ รวมไปถึงผู้คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตร ต้อนรับอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ มนัสสินี บุญมีศรีสวัสดิ์, ภาวิมล ปิ่นแก้ว และปาลินี สกุลตั้งมนิรัตน์, (2556) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดนัดศรีลา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยที่สัดส่วนในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันเล็กน้อยและมีความชื่นชอบคล้ายคลึงกันทั้งเพศชายและหญิง นอกจากนี้ผู้ที่มีอายุมากขึ้นไม่นิยมเลือกซื้อสินค้าประเภทของที่ระลึก/หัตถกรรมพื้นบ้าน

3. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ และสามารถแสดงถึงประเพณีวิถีชีวิตที่งดงามได้เป็นอย่างดี แต่การเข้าถึงยังคงมีความลำบาก เนื่องจากรถโดยสารสาธารณะมีจำนวนไม่เพียงพอ และรอบการให้บริการยังคงน้อยไป รวมไปถึงสภาพการจราจรไม่คล่องตัวทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากเกินไป ส่งผลให้มีเวลาในการท่องเที่ยวน้อย อีกทั้งร้านอาหารและเครื่องดื่มที่ให้บริการยังไม่หลากหลาย ความสะอาดและสุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่ถึงเกณฑ์ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงที่พักให้บริการยังคงน้อย โกล ไม่มีตัวเลือกมากพอ และไม่เหมาะสมกับราคาที่ตั้งไว้สอดคล้องกับ Hughes, K. (1991). ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการได้รับข้อมูลของกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 40 ปี ในประเทศออสเตรเลียที่มุ่งเน้นไปที่ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวและความสะอาดของอาหารและห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวของทวีปเอเชีย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการจัดการ

1.1 การพัฒนาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน ชัดเจน ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว และต้องมีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่าย ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยี เช่น คิวอาร์โค้ด โดยใส่รายละเอียดเพื่อบรรยายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ใกล้เคียง หรือร้านอาหารใกล้เคียงที่น่าสนใจ ในแต่ละสถานที่สามารถทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถทำเป็นทางเลือกด้วยการสแกนผ่านเว็บไซต์ ก่อนเดินทางท่องเที่ยว หรือ สแกน ณ สถานที่ท่องเที่ยวระหว่างเดินทางอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกสบาย และมีตัวเลือกในการตัดสินใจได้หลากหลาย นอกจากนั้น ยังสามารถเก็บข้อมูลไว้กับตัวได้ทุกที่ไม่สูญหาย ถือเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวที่ทันสมัยและเกิดความแพร่หลายได้มากขึ้น โดยในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีความเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกต่อการแก้ไข และอัปเดตข้อมูล อีกทั้งยังลดการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลือง และง่ายต่อการค้นหา

1.2 ปัญหาในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย มีอยู่ 2 ประเด็นหลัก คือ 1) เรื่องการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ครบถ้วน โดยแนวทางแก้ไข คือ การพยายามสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อวิทยุ สิ่งสิ่งพิมพ์ และการใช้รถประกาศ เป็นต้น 2) เรื่องพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขาดวินัยในการท่องเที่ยวสาธารณะ เช่น การทิ้งขยะให้ถูกวิธี หรือรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าการเกิดสถานการณ์ Covid-19 แต่นักท่องเที่ยวบางส่วนยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎที่ตั้งไว้ ทำให้ต้องมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่เข้มงวดให้นักท่องเที่ยวรักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และมีการปลูกจิตสำนึกที่เหมาะสม นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาที่พบในการบริหารจัดการท่องเที่ยว สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอีกเรื่องคือการแก้ไขปรับปรุงความไม่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยทางผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านตระหนักถึงการรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการย้อนกลับมาดูความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการเก็บแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงในทันที

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวรู้สึกไม่คุ้มค่ากับราคาของสินค้าและบริการ ทำให้เกิดความไม่พอใจไปถึงตัวสถานที่ท่องเที่ยวและความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว ดังนั้น ในอนาคตสามารถพัฒนางานวิจัยที่ส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในรูปแบบครบวงจร นำเสนอในราคาที่คุ้มค่า รวมไปถึงครอบคลุมทั้งด้านอาหาร ที่พัก และแหล่งสถานที่ที่หลากหลาย นอกจากนั้น จำเป็นต้องพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากรนำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพในสถานที่ท่องเที่ยวจุดต่าง ๆ เพื่อให้มีตัวเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจองค์ความรู้จากสถานที่ท่องเที่ยวเฉพาะ เช่น การเจาะจงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ หรืออาหารพื้นถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 พ.ศ.2560-2564. [ออนไลน์] แหล่งที่มา https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=66&filename=index. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2562.
- _____. (2562). สถิตินักท่องเที่ยว ปี 2562. [ออนไลน์] แหล่งที่มา https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=525&filename=index. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2562.
- _____. (2562). สถานการณ์ท่องเที่ยว เดือนธันวาคม 2562. [ออนไลน์] แหล่งที่มา https://www.mots.go.th/images/InfographicStatistic/INFO_Dec62.jpg สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2563.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). ทิศทางท่องเที่ยวไทยในปี 2562. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-thailand-2562/> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2562.
- ดวงกมล บุญทวีทรัพย์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์. (2562). การพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับผู้ให้บริการในธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2562). ‘สุขุขทัย’ ต้นแบบท่องเที่ยวเชิงอาหาร หนุน ‘อาหารท้องถิ่น’ ปั่นรายได้ชุมชน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา. <https://www.prachachat.net/tourism/news-348739>. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563
- พรประภา ไชยอนุกุล. (2557). คุณภาพการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โพสต์ทูเดย์. (2562). อพท.ดันสุขุขทัยเมืองมรดกโลกเป็นแหล่งท่องเที่ยว “Low Carbon”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.posttoday.com/pr/599042>. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, ภาพิมล ปิ่นแก้ว และปาลินี สกฤตตั้งมณีรัตน์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดนัดศิลปะ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ศิลปากร, 6(1), 648-660.
- วิษุตา ร้อยพิลา. (2558). ปริดา ไชยา. องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์โดยใช้ข้อมูลภายใน. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(3), 197-211.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2562). ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- Naumann, E., & Giel, K. (1995). **Customer satisfaction measurement and management.** Chmcmmati, OH: Thomson Executive Press. Research, (June), 23-24.
- Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., & Berry, L. L. (1990). **Delivering quality service: balancing customer perceptions and expectations.** New York: The Free Press.
- Zeithaml, V. A., & Bithner, M. J., Gremler, D. D. (2009). **Service Marketing: Integrating Cu.**

**การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน
เรื่องชีวิตของฉันสำหรับนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
Development of a Curriculum to Enhance Chinese Writing Competency
on My Life for Grade 4 International School Students**

จื้อเจียง หวง^{1*} และดวงจันทร์ เดียววิไล²

(Zhixiang Huang^{1*} and Duangchan Diowvilai²)

^{1*, 2}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อีเมลผู้แต่งหลัก : huangzhixiang00@gmail.com เบอร์โทร : 09 5678 5809

วันที่รับบทความ 5 สิงหาคม 2564

Received: Aug. 5, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 4 ตุลาคม 2564

Revised: Oct. 4, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 6 ตุลาคม 2564

Accepted: Oct. 6, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีนเรื่องชีวิตของฉัน สำหรับนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนานาชาติแครนเบอร์รี่ จังหวัดลำปาง จำนวน 6 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 – 2564 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ หลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีนเรื่องชีวิตของฉัน หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบอัตนัยประจำหน่วย 5 หน่วย และขึ้นสรุปก่อนและหลังเรียน กำหนดให้เขียนเรื่อง คະแนนเต็ม 20 คະแนน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรเสริมสมรรถนะ การเขียนภาษาจีนเรื่องชีวิตของฉันมี 5 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1. ร่างกายของฉัน 2. ครอบครัวของฉัน 3. โรงเรียนของฉัน 4. อาหารที่ฉันชอบ และ 5. ในหนึ่งวันของฉัน หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64) หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.80) ผลการใช้หลักสูตร คือ นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.50$, S.D. = 1.38), ($\bar{X} = 12.17$, S.D. = 2.14) ตามลำดับ และด้านสมรรถนะการเขียนภาษาจีนเรื่องชีวิตของฉันอยู่ในคุณภาพดีมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.50

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน; หลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน; สมรรถนะการเขียนภาษาจีน; นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop curriculum to enhance Chinese writing competency on my life and 2) to study the results of implementation. The targets were 6 International School students at Grade 4 of Cranberry International School, Lampang province, studying in second semester academic year 2020-2021. The tools were the curriculum to enhance Chinese writing competency on my life, learning units, learning management plans, subjective tests for 5 units and summative

test before and after implementation. The tests require to write the story, full scores 20 points. Percentage, mean and standard deviation were used for data analysis. The results found that: there was the curriculum to enhance Chinese writing competency on my life which composed of 5 learning units. They were 1. My body 2. My family 3. My school 4. My favorite food and 5. My one day. The developed curriculum had a suitable average at a high level ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64). The learning units and the lesson plans had a suitable average, at a high level ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.80). The results of the implementation were that the students posttest scores were higher than pretest scores ($\bar{X} = 16.50$, S.D. = 1.38), ($\bar{X} = 12.17$, S.D. = 2.14) The Chinese writing competency on my life was at a high level, 65.50%.

Keywords: Development of a Curriculum to Enhance Chinese Writing Competency; Curriculum to Enhance Chinese Writing Competency on My Life; Chinese Writing Competency; International Students

บทนำ

ภาษาจีนเป็นภาษาสากลที่มีความสำคัญที่ใช้กันอย่างกว้างขวางและแพร่หลายเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางด้านการธุรกิจ การค้าขาย การท่องเที่ยว การศึกษาและยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดให้เกิดความเข้าใจอันดี อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์แบบและเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ถูกกำหนดให้ใช้ในการประชุมขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2554) ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีน (Cui, 1997; Han Ban, 2012; Li, 2010; Wang, 2003) ปัจจุบันภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ของประชากรเชื้อชาติต่าง ๆ จำนวน 1,300 ล้านคน มีมากถึง 6,900 ภาษา ซึ่งภาษาที่มีผู้ใช้ในการสื่อสารด้วยการพูดมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ภาษาจีน โดยแบ่งเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของภาษา 873 ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ 67.15) และที่เหลือ 427 ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ 32.85) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาจีนในปัจจุบันและอนาคต

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างแพร่หลาย และพยายามที่จะสร้างเสริมความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษา แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่กลับมีปัญหาในการเรียนภาษาจีนเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาษาจีนเป็นภาษาที่มีตัวอักษรค่อนข้างสลับซับซ้อนและจดจำตัวอักษรได้ยาก จึงค่อนข้างเป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาจีนต่อผู้เรียนส่วนใหญ่ ดังที่ โจวเจี้ยน (Zhou Jian, 2552, หน้า 106) กล่าวว่า ปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร นักเรียนใช้เวลาเรียนภาษาจีนนาน แต่คนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงมีน้อย โดยเฉพาะการเรียนการสอนตัวอักษรจีน นักเรียนส่วนมากอ่านและเขียนตัวอักษรไม่ได้ จึงเกิดผลกระทบต่อการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ นพาวรรณ ใจสุข (2556, หน้า 4) ที่ได้กล่าวไว้ว่าในการเรียนภาษาจีน การจดจำคำศัพท์หรือจดจำตัวอักษรให้ได้นั้น เป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากเนื่องจากผู้เรียนต้องจำตัวอักษรเป็นตัว ๆ ซึ่งหากศึกษาไปได้ระยะหนึ่ง จะสังเกตได้ว่าคำบางคำ

ที่เรียนจะใช้ตัวอักษร 2 ตัวประกอบกันเป็น 1 คำ นั้นเป็นเรื่องที่แปลก เพราะถึงแม้ว่าจะทราบความหมายของคำนั้น ๆ แต่หากแยกตัวอักษรนั้นออกมากลับไม่รู้วาคำ ๆ นั้นมีความหมายว่าอย่างไร ดังนั้นการเรียนภาษาจีนที่ดีควรจะจดจำตัวอักษรจีนให้ได้ เพราะถ้าหากรู้ตัวอักษรจีน ผู้เรียนจะสามารถอ่านและเข้าใจในคำศัพท์ต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้สามารถเดาความหมายของคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยได้อีกด้วย การจดจำและการเขียนตัวอักษรจีนได้ นับว่าเป็นทักษะที่สำคัญมากอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาจีนได้ดีและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนรู้ภาษาในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย ดังเช่น ไซ่ ยูฉิน (Cai Yuqin) (2552, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนตัวอักษรจีนไว้ว่า การเรียนตัวอักษรจีนเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียนภาษาจีน เป็นองค์ประกอบสำคัญในด้านการเรียนการสอนภาษาจีน สอดคล้องกับคำกล่าวของ หาน เจียนถัง (Han Jiantang) (2547, หน้า 114) ที่กล่าวว่า ตัวอักษรจีนเป็นหน่วยโครงสร้างพื้นฐานของภาษาจีน ซึ่งตัวอักษรประกอบเป็นคำศัพท์ คำศัพท์ประกอบเป็นกลุ่มคำ และกลุ่มคำประกอบเป็นประโยค ตัวอักษรจีนแต่ละตัวมีความหมาย และสามารถประสมกับตัวอักษรอื่นเป็นคำศัพท์ใหม่ เพราะฉะนั้นตัวอักษรจีนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภาษาจีน

ในการเรียนภาษาส่วนใหญ่จะเน้นอยู่ทั้งหมด 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งในการเรียนภาษาจีนก็เหมือนกัน จะเรียนรู้จากการฟังก่อนแล้วพัฒนาต่อเป็นการพูด เมื่อพูดได้แล้วจะมาสู่ในขั้นตอนของการอ่านและการเขียน ซึ่งในการเรียนภาษาจีนนั้นการเขียนมีหลักการวิธีการเขียนของภาษาจีน มีกฎและหลักการเขียนที่ตายตัว ทักษะการเขียนนั้นเป็นทักษะที่ยากสำหรับเด็กและผู้ที่ยังเรียนภาษาต่างประเทศ ทำให้ผู้เรียนนั้นรู้สึกว่ายากแล้วไม่อยากเรียนภาษาจีน

โรงเรียนนานาชาติแคว้นเบอร์รี่ได้เล็งเห็นความสำคัญในภาษาจีนจึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนให้เด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ผู้วิจัยได้พบว่า ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนตัวครูผู้สอนหลายครั้งทำให้การเรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ไม่มีแบบเรียนที่เป็นมาตรฐาน อีกทั้งเวลาในการเรียนภาษาจีนในห้องเรียนมีน้อยมากเมื่อเทียบกับเวลาเรียนในวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทย เนื่องจากเป็นภาษาที่สามขาดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และฝึกฝนและหาโอกาส ในการพูดคุยภาษาจีนนอกห้องเรียนได้ยาก ทำให้การเรียนการสอนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร นักเรียนยังไม่สามารถเขียนคำศัพท์ตัวอักษรจีนและเขียนเป็นประโยคเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้จัดทำหลักสูตรการเรียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉันเพื่อเสริมสมรรถนะการเขียนสื่อสารเรื่องราวในชีวิตประจำวันโดยใช้คำศัพท์ภาษาจีนที่เหมาะสม และการใช้ประโยคที่มีโครงสร้างไวยากรณ์ ที่ถูกต้องในการนำเสนอความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉันสำหรับนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขต

1. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คน โรงเรียนนานาชาติแครนเบอร์รี่ ตำบลชมพู อำเภอเมืองลำปาง ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปี 2563 – 2564

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การเขียนคำศัพท์ ประโยคสั้น ๆ และเรื่องราวชีวิตของฉัน เป็นภาษาจีนประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ ร่างกายของฉัน ครอบครัวของฉัน โรงเรียนของฉัน อาหารที่ฉันชอบและในหนึ่งวันของฉัน

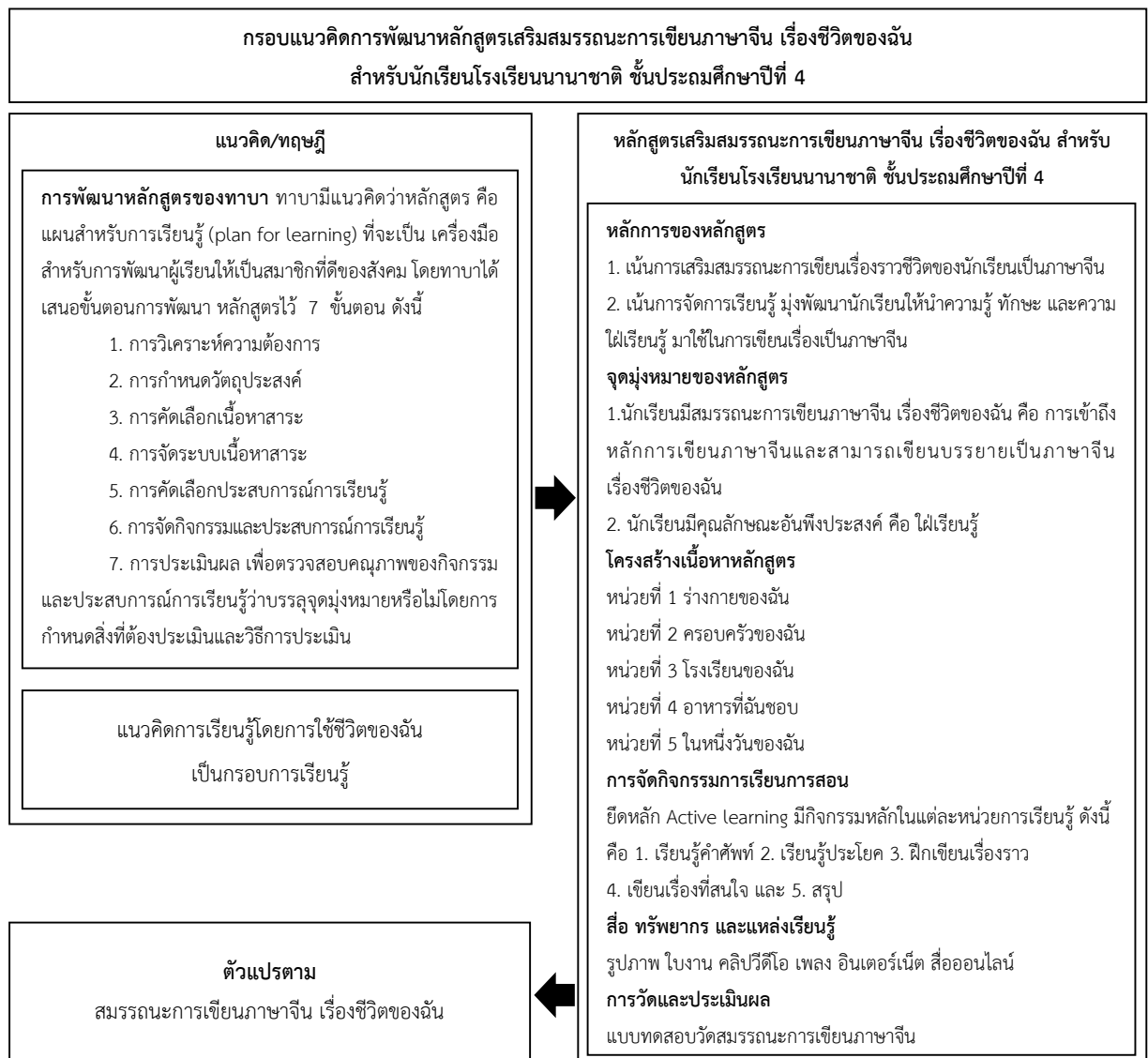
3. ขอบเขตด้านเวลา คือ ภาคเรียนที่ 2 ปี 2563 - 2564 ใช้เวลาดทดลอง 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน

ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะการเขียนภาษาจีนเรื่องชีวิตของฉัน กรอบความคิด/สมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เป็นแบบทดสอบอัตนัยประจำหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย และซีทสรุปก่อนและหลังเรียน กำหนดให้ เขียนเรื่องเป็นภาษาจีน คะแนนเต็ม 20 คะแนน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของ Tabata (อ้างถึงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554, หน้า 50) ซึ่งมีอยู่ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 4 การจัดและรวบรวมเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และขั้นที่ 7

การประเมินผล เพื่อตรวจสอบกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้รวมทั้งวิธีการประเมินผลว่า บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินคุณภาพเครื่องมือทั้งหมดที่พัฒนาขึ้น เมื่อผ่านการรับรองจริยธรรม ได้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพ ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น แบบทดสอบวัดสมรรถนะการเขียนภาษาจีน กำหนดสถานการณ์ให้เขียนภาษาจีน มีเกณฑ์ประเมินชิ้นงาน เกณฑ์การให้คะแนน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. จำนวนตัวอักษร 2. ความถูกต้องของคำศัพท์ 3. โครงสร้างไวยากรณ์ และ 4. การเขียนเรื่องราว โดยพิจารณาองค์ประกอบในการเขียนคือการเรียงลำดับเหตุการณ์เป็นเรื่องราว มีเนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง ที่กำหนดไว้ ใช้คำศัพท์สละสลวยเหมาะสมกับเรื่องราว และมีความคิดเป็นของตัวเองใช้ในการสร้างสรรค์เรื่องราว มี 4 ระดับคุณภาพ คือ

คะแนน 17 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 14 – 16 หมายถึง ดี

คะแนน 11 – 13 หมายถึง พอใช้

คะแนน 0 - 10 หมายถึง ปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และหาคุณภาพแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำเอกสารชี้แจงและเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ให้ผู้ปกครองพิจารณา ชี้แจงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรฯ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและกลุ่มเป้าหมาย ให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัย ชีทสรุปก่อนเรียน กำหนดให้เขียนเรื่อง 1 ชั่วโมง ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรรวม 15 ชั่วโมง ในชั่วโมงวิชาภาษาจีน มีการประเมินงานเขียนระหว่างเรียนในหน่วย การเรียนรู้ทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมตามหลักสูตร ให้นักเรียนทำแบบทดสอบ หลังเรียน นำผลไปวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

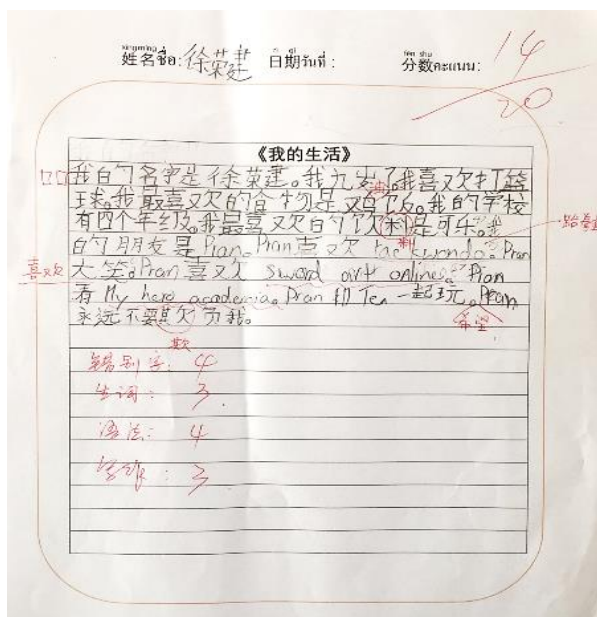
1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน สำหรับนักเรียน โรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้หลักสูตรประกอบด้วย ความนำ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะการเขียนภาษาจีน โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมิน ความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยรวมทั้ง 9 ด้านของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64) ผลการประเมินความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ 15 แผนมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.80) หน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย คือ 1. ร่างกายของฉัน 2. ครอบครัวของฉัน 3. โรงเรียนของฉัน 4. อาหารที่ฉันชอบ และ 5. ในหนึ่งวันของฉัน

2. ผลการใช้หลักสูตรฯ พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.50$, S.D. = 1.38), ($\bar{X} = 12.17$, S.D. = 2.14) ตามลำดับ และด้านสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน อยู่ในคุณภาพดี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.50

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 6 คน

คนที่	คะแนน (20 คะแนน)		ความแตกต่างของคะแนน ก่อนเรียนและหลังเรียน
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	13	17	4
2	10	16	6
3	13	17	4
4	14	18	4
5	14	17	3
6	9	14	5
รวม (N = 6)	73	99	26
$\bar{X}$	12.17	16.50	4.33
S.D	2.14	1.38	1.03
ร้อยละ	60.83	82.50	21.67

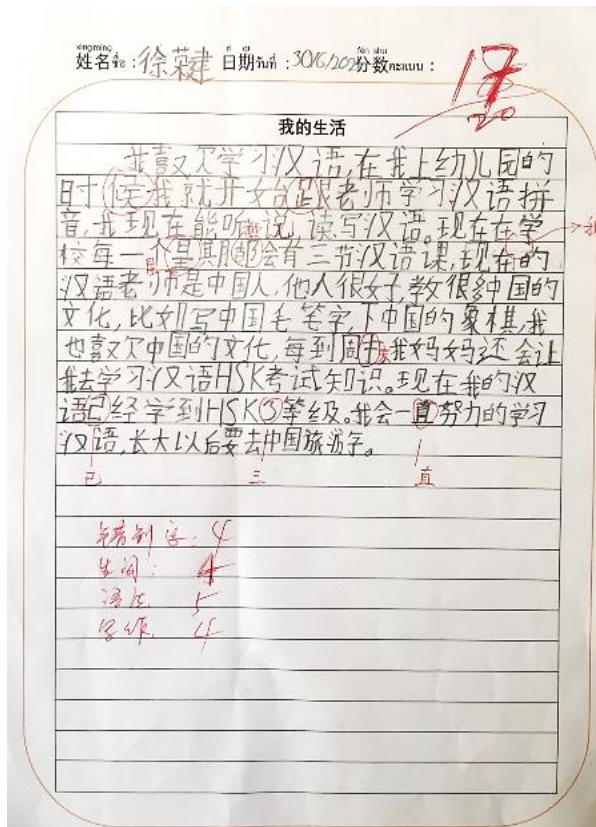
ภาพเปรียบเทียบผลงานความก้าวหน้าการเขียนเรื่องชีวิตของฉันก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่มีผลคะแนนสูงที่สุด

งานเขียนก่อนเรียน

ชีวิตของฉัน (แปล)

ผมชื่อ... ผมอายุ 9 ปี ผมชอบเล่นบาสเกตบอล อาหารที่ผมชอบที่สุดคือ ข้าวมันไก่ โรงเรียนของผมมี 4 ชั้นปี เครื่องดื่มที่ผมชอบที่สุด คือ น้ำโค้ก เพื่อนของผม คือ Pran Pran ชอบ Taekwondo Pran ชอบยิมกว้าง Pran ชอบ Sword Art Online Pran ดู My Hero Academia Pran กับ Ten เล่นด้วยกัน หวังว่า Pran จะไม่ร้างแกผม

งานเขียนหลังเรียน

ชีวิตของฉัน (แปล)

ผมชอบเรียนภาษาจีน ผมเรียนภาษาจีน ตั้งแต่อนุบาล เรียนพินอิน ตอนนี้ผมสามารถฟัง พูด อ่าน ภาษาจีนได้ ตอนนี้ที่โรงเรียนทุกอาทิตย์จะมีวิชาภาษาจีน ทั้งหมด 3 คาบ ตอนนี้ครูสอนภาษาจีน คือ ครูคนจีน ครูใจดีสอนวัฒนธรรมของจีน เยอะมาก เช่น เขียนพู่กันจีน เล่นหมากรุกจีน ผมชอบวัฒนธรรมจีน ทุกสุดสัปดาห์แม่จะให้ผมไปเรียนภาษาจีนเพื่อสอบ HSK ตอนนี้ภาษาจีน ตอนนี้อ่านภาษาจีนของผมนั้นถึง HSK ระดับ 3 แล้ว ผมจะพยายามเรียนภาษาจีน โตขึ้นผมจะไปเที่ยวประเทศจีน

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรโดยใช้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (อ้างถึงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554) ที่มีความเชื่อว่าผู้สอนควรมีส่วนในการออกแบบหลักสูตรมากกว่าคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร โดยผู้สอนจะค่อย ๆ เริ่มสร้างหลักสูตรจากหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ แล้วปรับขยายเป็นหลักสูตร ผู้วิจัยใช้แนวคิดหลักสูตรของ Kenya Institute of Curriculum development – 4ICD (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ที่นิยามไว้ว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Competence) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นในสิ่งที่ผู้เรียนได้รับการคาดหวังให้กระทำ นอกจากนั้นผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกหน่วยการเรียนรู้ สรุปได้เป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การคิดอย่างลึกซึ้ง จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา ก่อนลงมือเขียนภาษาจีนจริง ขั้นที่ 2 เป็นขั้นตอนการสนทนากันและระดมสมอง จัดให้ผู้เรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ร่วมกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน รวมไปถึงการร่วมกันวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ทดลองฝึกปฏิบัติเพื่อหามุมมองความคิดใหม่ ๆ ขั้นที่ 3 การสร้างต้นแบบเพื่อที่จะแสดงออกซึ่งแนวความคิดต่าง ๆ จัดให้ผู้เรียนฝึกการเขียนภาษาจีนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ชี้แนะแนวทางหรือสาธิตวิธีการการเขียนภาษาจีน ให้ผู้เรียนทราบก่อนลงมือปฏิบัติจริง คอยดูแลช่วยเหลือผู้เรียนขณะเขียนอย่างใกล้ชิดขั้นที่ 4 การนำเสนอ เพื่อที่จะได้ผลสะท้อนกลับ จัดให้ผู้เรียนนำเสนอชิ้นงานของตนเอง

หน้าชั้นเรียนหลังผลงานเสร็จสมบูรณ์ โดยให้ผู้เรียนชี้แจงถึงปัญหา เทคนิควิธีการการเขียนภาษาจีนให้ผู้สอนและเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ร่วมชี้แนะแนวทาง ในการแก้ไขและปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

2. ผลการใช้หลักสูตรฯ พบว่า สมรรถนะการเขียนภาษาจีนของนักเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.50 หมายความว่า นักเรียนมีสมรรถนะการเขียนภาษาจีนดีขึ้น โดยหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - 5 ผลงานมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเรื่อย ๆ และจากการวิเคราะห์ผลคะแนนชิ้นงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนคนที่ 1 คนที่ 2 และคนที่ 4 มีคะแนนรวมชิ้นงานมากที่สุด สืบเนื่องมาจากนักเรียนมีความตั้งใจในการเขียนงาน สมรรถนะการเขียนภาษาจีน โดยสังเกตจากผลงานตามเกณฑ์ ส่วนนักเรียนที่มีคะแนนรวมชิ้นงานในระดับรองลงมา โดยรวมมีความตั้งใจปฏิบัติงานเขียนภาษาจีนเป็นอย่างดี แต่ยังขาดการสร้างสรรค์งานให้โดดเด่น ขาดการวางแผนงานที่ดี ซึ่งสังเกตได้จากผลงานเช่นกัน โดยสัปดาห์ท้าย ๆ มีความตั้งใจมากขึ้น กล่าวที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาผลงานตนเอง ส่วนนักเรียน คนที่ 3 คนที่ 5 และคนที่ 6 ที่คะแนนมีการเปลี่ยนแปลง โดยรวมแล้วมีการพัฒนาผลงานตนเองอย่างต่อเนื่อง ตั้งใจปฏิบัติงานมากขึ้น แต่ยังไม่กล้าแสดงออกในการสร้างสรรค์งาน ผู้วิจัยจัดกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนปรับเจตคติที่มีต่อการเขียนภาษาจีน จนผู้เรียนสามารถพัฒนาผลงานให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมการเรียนการสอนที่กล่าวมาสอดคล้องกับนักวิจัยหลายคน เช่น จาง เยียนเฟิง (Zhang Yanfeng) (2557, หน้า 9) ได้ทำการวิจัยเรื่องวิธีการปรับปรุงการเขียนบทความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พิมพ์ ทองวิจารณ์ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องชุดการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสารระดับพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชู ชุ่ยหลิง (Shu Cuiling) (2564, หน้า 1) ได้กำหนดการเขียนเรื่องภาษาจีน และเหมิง ชิว (Meng Qiu) (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยเหตุดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าการใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะการเขียนภาษาจีน เรื่องชีวิตของฉัน สำหรับนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

ควรปรับใช้ ยึดหยุ่นสาระ และกิจกรรมได้ตามบริบท หรือศักยภาพผู้เรียนในระดับชั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น ควรให้เวลานักเรียนในการเตรียมตัวและคิดเกี่ยวกับวิธีการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับการเขียนเรื่องชีวิตของฉัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรในชั้นเรียนอื่น ๆ ในลักษณะเชื่อมโยงบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น ๆ และวิจัยและพัฒนาในรูปแบบออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- จาง เยียนเฟิง (Zhang Yanfeng). (2557). 简谈如何提升小学生写. โรงเรียนประถมและมัธยม
ในเมืองเว่ยเหมี่ยว มณฑลเป่ย์ มณฑลเจียงซู. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.cnki.net>.
- โจว เจี้ยน (Zhou Jian). (2552). 汉字教学理论与方法. 北京: 北京大学出版社.
- ชู ชู่หลิง (Shu Cuiling). (2564). 广西民族师范学院.
- ไช่ ยูฉิน (Cai Yubin). (2552). 识字教学方法及改革. 学术论文. 人民教育出版社小学语文编辑室.
- นพวรรณ ใจสุข. (2556). การพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2. วิจัยในชั้นเรียน. วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์.
- พิมล ทองวิจารณ์. (2548). ชุดการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสารระดับพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. อุดรธานี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์
ปริ้นท์.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2554). คู่มือการอบรมและปฐมนิเทศครู
ทายาทสอนภาษาจีนและครูทุนครูทายาทที่สำเร็จการอบรมจากประเทศจีน. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการวิจัยและพัฒนา กรอบสมรรถนะผู้เรียน
ระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- หาน เจียนถัง (Han Jiantang). (2547). 汉字文化图说. 北京: 北京文化语言大学出版.
- เหมิง ชิว (Meng Qiu). (2555). การพัฒนาชุดการสอนภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ที่เริ่มต้นเรียนภาษาจีนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต.
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cui, Y.H. (1997). The major of teaching Chinese to foreigners in summary. Spring
Volume of Chinese Cultural Studies. [In Chinese]
- Han Ban. (2012). Confucius Institute Headquarters (Han ban). Retrieved from
<http://www.hanban.edu.cn/>. [In Chinese]
- Li, K.Y. (2010). More than 40 million people of the world learning Chinese.
Retrieved from <http://news.xinhuanet.com/2010-08/19/c-13452457.htm>. [In
Chinese]
- Wang, L.J. (2003). From teaching Chinese to foreigners for International education
in Chinese: Global trends in teaching and learning Chinese language.
Chinese Teaching in the World. [In Chinese]
- _____. 10 ภาษาที่มีคนใช้มากที่สุดในโลก (World's Top Languages). [เว็บบล็อก].
แหล่งที่มา <http://th.interscholarship.com/tonsung/1440>.

**การบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา
สู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร**
**The Administration of Entrepreneurship Vocational Educational
Incubator in Bangkok to be excellent center**

จุฑามาส ศรีทองคำ^{1*} และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์²

(Juthamas Sirthongkam^{1*} and Ganratchakan Lertamornsak²)

^{1*, 2}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อีเมลผู้แต่งหลัก : Piglet_76@hotmail.com เบอร์โทร : 08 3566 1516

วันที่รับบทความ 6 มกราคม 2564
Received: Jan. 6, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 18 มีนาคม 2564
Revised: Mar. 18, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 22 มีนาคม 2564
Accepted: Mar. 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เสนอแนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าศูนย์และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 102 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร รายด้านประกอบด้วย 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการบ่มเพาะ 3) ด้านนวัตกรรม 4) ด้านธุรกิจ

2. แนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้ ด้านการฝึกอบรมควรมีการสรรหา พิจารณา คัดเลือกผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้านบ่มเพาะควรสร้างเครือข่ายธุรกิจ การประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านธุรกิจดูแลให้คำปรึกษาด้านการจัดตั้งธุรกิจ การเขียนแผนธุรกิจ การจดทะเบียนธุรกิจ ด้านการจัดการ การผลิตด้านการตลาดและด้านการเงินการบัญชีอย่างต่อเนื่อง และด้านนวัตกรรมควรส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เข้ารับการบ่มเพาะ แสวงหาและพัฒนา นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เพื่อนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ และการจดอนุสิทธิบัตรเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารงาน; ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ; อาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research are to 1) study the operation conditions of the Vocational Entrepreneurship Incubator in Bangkok for Excellence 2) to propose a guideline for the operation of the Vocational Entrepreneur Incubator in Bangkok to excellence. This research used a blended research methodology of quantitative research and qualitative research. Deputy Director of the College Center heads and personnel serving in vocational population is entrepreneur's incubators of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission in Bangkok, totaling 102 people and experts in the incubator of vocational education entrepreneurs of 8 people. 5 level estimation form and interview form Data analysis by statistics, percentage, mean, standard deviation. And content analysis

The results of the research were as follows:

1. Operating conditions for vocational entrepreneur incubator in Bangkok to excellence Overall, it was at a high level and the results of an analysis of opinions on the operating problems of the incubator for vocational entrepreneurs in Bangkok. Each aspect consisted of 1) In training 2) Incubation 3) Innovation 4) Administrative

2. Guidelines for the Operation of the Vocational Entrepreneurship Incubator in Bangkok for Excellence It can be summarized as follows: 1 In training should have recruitment considerate to select talent people or who is interesting to training in vocational entrepreneur incubator by verity method workshop. Incubation should have business network. They cooperated with internal and external department to continue of vocational entrepreneur incubator. Administrative, to consult how to establish the business, Business plan, Business registration, management and marketing production to continue in financial and accounting. Innovation should support the vocational entrepreneur incubator. Research and development the innovation and invention for extend in commercial to be long term register a patent business.

Keywords: Administration; Entrepreneurship Incubator; Vocational Education

บทนำ

นโยบายรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้มีศักยภาพมากขึ้น ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาตนเองให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า โดยการวิจัยและพัฒนาการใช้นวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการพื้นฐานทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยควบคู่กับการก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น และจากยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคงมั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” โดยมีสาระสำคัญของประเด็น

ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ โดยรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรมภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งทำการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2556 เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสบการณ์การทำงานทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ต่อยอดไปเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจะเป็แนวทางในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผน คือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และสร้างงานได้ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัตเพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วโดยให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ และรองรับการศึกษาการเรียนรู้ และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ดังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจิดฤดี ชินเวโรจน์ (2562) เรื่องการพัฒนาระบบการขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา พบว่า สภาพปัญหาระบบการขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ในสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาของ ชีวัน ทองสอดแสง และคณะ (2560) เรื่องแนวทางการพัฒนาความรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการ หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในประเทศไทยพบว่า ผู้ประกอบการ UBI ขาดความรู้ในการดำเนินธุรกิจหรือมีความรู้แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการแข่งขันในปัจจุบันได้นำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้สำหรับผู้ประกอบการ UBI ที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการสำรวจข้อมูลผลการประเมินศูนย์บ่มเพาะการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครประจำปีการศึกษา 2561 และการศึกษาของสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา (2561) พบว่า มีสถานศึกษาที่มีผลการประเมินในระดับ 2 ดาว (คะแนน 60 - 69 จากคะแนนเต็ม 100) มีจำนวน 6 แห่ง ระดับ 1 ดาว (คะแนน 1 - 59 จากคะแนนเต็ม 100) มีจำนวน 1 แห่ง และไม่ส่งเอกสารเข้ารับการประเมิน (คะแนน 0 จากคะแนนเต็ม 100) จำนวน 2 แห่ง รวมเป็นสถานศึกษาที่มีผลการประเมินตั้งแต่ระดับ 2 ดาวลงมามีจำนวน 9 แห่ง จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ

50.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครยังมีปัญหาที่ยังไม่สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการยกระดับมาตรฐานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขต

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี กฎระเบียบ เกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา จากหนังสือ บทความ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ แนวคิดการบริหารงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา และแนวคิดการประเมินศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 เชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าศูนย์และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 102 คน

2.2 เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบเชิงลึกของการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาโดยยึดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและแผน หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ครูที่ปรึกษาแผนธุรกิจ ที่เลือกจากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลการประเมิน ระดับชาติ (5 ดาว) จำนวน 8 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยรองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าศูนย์และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

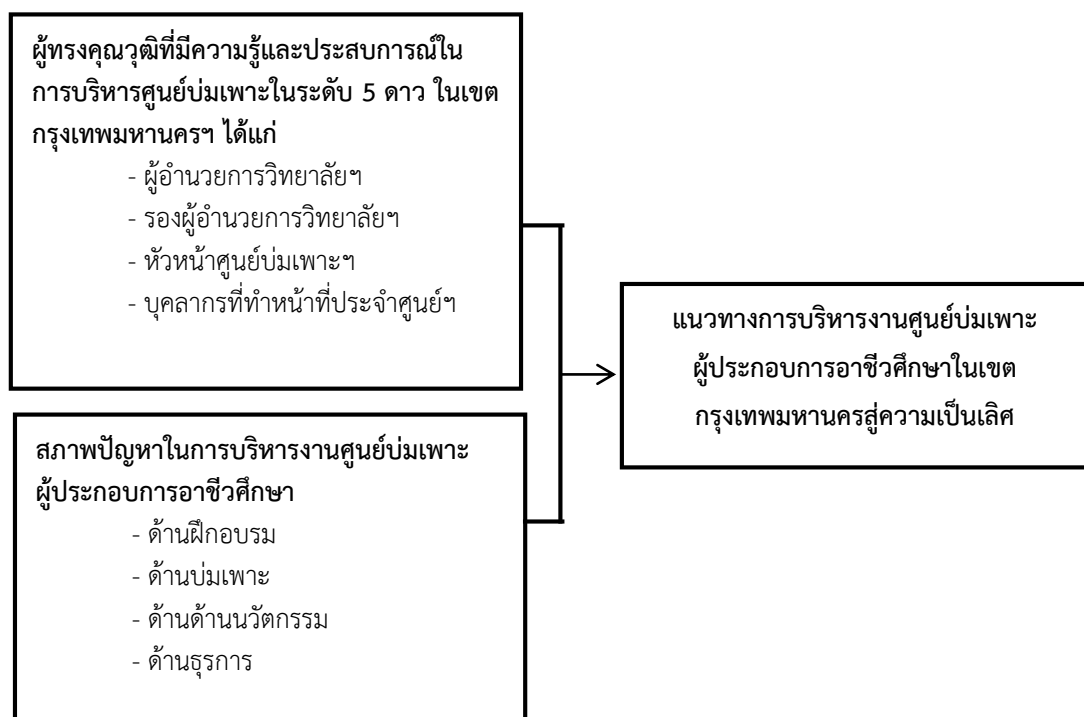
ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา การบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ และแนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในช่วงปีการศึกษา 2563

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของ การวิจัยเรื่อง การบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ได้มาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด คู่มือการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาซึ่งประกอบด้วย ด้านฝึกอบรม ด้านบ่มเพาะ ด้านดำเนินนวัตกรรม และด้านธุรการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดการวิจัยการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ตอบแบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้างาน และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 102 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ให้การสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้างานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ที่มีผลการประเมินการบริหารงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ระดับชาติ และหรือได้รับรางวัลระดับ 5 ดาว จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา (ปรับปรุง เมษายน 2562) เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามให้ครอบคลุมด้านการฝึกอบรม ด้านบ่มเพาะ ด้านนวัตกรรม และด้านธุรการ การหาคุณภาพของแบบสอบถามพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) เท่ากับ .95

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะ วิธีการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และนำข้อคำถามของแบบสอบถามสภาพการบริหารงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาเป็นประเด็นในการสร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสภาพการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยแนบซองเปล่าติดตราไปรษณียากรเพื่อขอให้ทางสถานศึกษาส่งกลับคืนมาภายใน 1 สัปดาห์ ซึ่งได้รับกลับมาเป็นจำนวนทั้งหมด 102 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ผู้วิจัยได้นัดวันเวลาในการสัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก รายด้านอันประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม ด้านบ่มเพาะ ด้านนวัตกรรม ด้านธุรการ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (N=102)

ด้านที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านการฝึกอบรม	4.36	0.76	มาก
2	ด้านบ่มเพาะ	4.30	0.80	มาก
3	ด้านนวัตกรรม	4.04	0.91	มาก
4	ด้านธุรการ	4.30	0.74	มาก
รวมทั้งหมด		4.28	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาโดยภาพรวมของการบริหารงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (N=102) พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.28$, $\sigma=0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.36$; $\sigma=0.76$) ด้านธุรการอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.30$; $\sigma=0.74$) ด้านบ่มเพาะอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.30$; $\sigma=0.80$) และด้านนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.04$; $\sigma=0.91$) ตามลำดับ

2. ผลการเสนอแนวทางการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

2.1 สรรหา พิจารณา คัดเลือกผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.2 ดูแลให้คำปรึกษาด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินการบัญชีอย่างต่อเนื่อง

2.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เข้ารับการบ่มเพาะ แสวงหาและพัฒนาวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เพื่อนำไปสู่การจดอนุสิทธิบัตร

2.4 บริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาประสานงาน สร้างความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษากำหนด

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 102 คน เห็นว่าสภาพการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การที่ผลการวิจัยปรากฏเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินงานบ่มเพาะตามคู่มือการปฏิบัติงาน ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ได้แบ่งฝ่ายงานออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการบ่มเพาะ ด้านนวัตกรรมและด้านธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสรรค์ ปิวศิลป์ศักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ และเพื่อนำเสนอและประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า สภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ การนำองค์ความรู้วางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร มุ่งเน้นการปฏิบัติ และผลลัพธ์ด้านผู้เรียน นำองค์ประกอบไปสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ทั้งหมด 6 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การนำองค์ความรู้โดยต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียนที่มีความท้าทายขั้นตอนที่ 2 การวางแผนกลยุทธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องนำวิสัยทัศน์มาดำเนินการในการวางแผนขั้นตอนที่ 2 การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรตามความสามารถ ขั้นตอนที่ 4 การวัดสารสนเทศและการจัดการความรู้เพื่อกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาบุคลากรเป็นฐานในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ ขั้นตอนที่ 6 การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการพัฒนาบุคลากร ให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ สรุปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการฝึกอบรมในเรื่อง สรรหา พิจารณา คัดเลือกผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรมีแนวทางคือ ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา แต่ละศูนย์บ่มเพาะควรพิจารณาดตนเอง หรือพัฒนาศูนย์บ่มเพาะของตนเองให้มีความเป็นเลิศในนวัตกรรมหรือธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง แล้วจึงกำหนดนวัตกรรมหรือธุรกิจที่แต่ละศูนย์บ่มเพาะฯ และมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโครงการการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อเสนอแนะและรูปแบบการพัฒนาการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในปีต่อ ๆ ไป

ด้านที่ 2 ด้านบ่มเพาะในเรื่องดูแลให้คำปรึกษาด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินการบัญชีอย่างต่อเนื่อง ควรมีแนวทางดังนี้ คือการสืบค้น เสาะหาครู

ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจเฉพาะด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการ อาชีวศึกษา ทั้งจากเครือข่ายภายในและเครือข่ายที่ภายนอก เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ ในการให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ แก่กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการธุรกิจการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมจัดทำคำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาทั่วไป ดำเนินการดูแล ติดตาม ประเมิน และให้คำแนะนำ แนวทางการดำเนินการพัฒนาธุรกิจในด้านต่าง ๆ และจัดทำคำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาเฉพาะด้าน ตามแนวทาง ที่ปรึกษาทั่วไป ดำเนินการดูแล ติดตาม ประเมิน และให้คำแนะนำ และมีการจัดกิจกรรม การให้คำปรึกษาเฉพาะด้าน พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของธุรกิจให้ครบถ้วน ถูกต้อง สามารถปฏิบัติได้ และคาดว่าจะได้ผลตามแผนที่กำหนด

ด้านที่ 3 ด้านนวัตกรรมในเรื่องการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เข้ารับการบ่มเพาะ แสวงหาและ พัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เพื่อนำไปสู่การจดอนุสิทธิบัตร ควรมีแนวทางคือ การศึกษาวิจัยความ ต้องการและแนวโน้มของตลาดในอนาคต พิจารณาลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ผ่านการคัดเลือกระดับ อศจ., ระดับภาค ระดับชาติหรือผลงานที่สามารถใช้งานได้จริง มีศักยภาพที่สามารถนำมาต่อยอดเชิง พาณิชย์ได้ ใช้เทคโนโลยีในการจำหน่ายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น และจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนา นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์สู่เชิงพาณิชย์ มาอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อถ่ายทอด เทคโนโลยีวิธีการพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์สู่เชิงพาณิชย์

ด้านที่ 4 ด้านฝ่ายธุรการในเรื่องบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ประสานงาน สร้างความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บ่มเพาะ ผู้ประกอบการอาชีวศึกษากำหนด ควรมีแนวทางคือ ควรทำความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีศักยภาพในการให้การส่งเสริมกิจกรรมของแต่ละ ศูนย์บ่มเพาะ เช่น สถาบันการเงิน SME Bank กรมการค้าภายในของจังหวัด สมาคมผู้ประกอบการ ของจังหวัด ประธานหอการค้าจังหวัด/อุตสาหกรรมจังหวัด/พาณิชย์จังหวัด/พัฒนาชุมชนจังหวัด/ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ เพื่อการให้บริการ และให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ และควรจัดทำการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการ สร้างเครือข่ายบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิตา ธนินกุล ละพร และภูมิพัฒน์ มิ่งมลายักษ์ (2561) เรื่อง ปัจจัยสำเร็จของหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ ในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ ในสถาบันอุดมศึกษาแบ่งเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกประกอบด้วย นโยบายของภาครัฐ งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ความต้องการของตลาด ศักยภาพของผู้เข้ารับ การบ่มเพาะธุรกิจการให้ความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและวัฒนธรรมของผู้เข้ารับการบ่มเพาะ ธุรกิจ ส่วนปัจจัยภายในประกอบด้วย นโยบายของมหาวิทยาลัย งบประมาณสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัย ศักยภาพของผู้จัดการและทีมงานการสร้างเครือข่ายพันธมิตร เทคโนโลยีและนวัตกรรม กระบวนการในการบ่มเพาะธุรกิจซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการสร้างความรู้ความตระหนักในการเป็น ผู้ประกอบการให้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด กระบวนการคัดเลือกผู้เข้ารับการบ่มเพาะธุรกิจ กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือการพัฒนาศักยภาพของผู้เข้ารับการบ่มเพาะธุรกิจ กระบวนการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้เข้ารับการบ่มเพาะธุรกิจ การสนับสนุน งบประมาณหรือการเชื่อมโยงแหล่งทุน การประเมินผลผู้เข้ารับการบ่มเพาะธุรกิจตลอดจนการดูแล

ติดตามหลังจากออกจากกระบวนการบ่มเพาะธุรกิจแล้ว การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านกายภาพต่าง ๆ แผนการบ่มเพาะธุรกิจและการประชาสัมพันธ์หน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้รับผิดชอบศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ควรนำแนวทางการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศเป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนานโยบายการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ควรนำแนวทางการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศเป็นกรอบการกำหนดนโยบาย โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ ปรับโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละสถานศึกษา การจัดทำแผนงานพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ จัดทำความร่วมมือและสร้างเครือข่าย นำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีการส่งเสริมติดตามอย่างใกล้ชิด สรุปและประเมินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้สนใจควรศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หรือกลยุทธ์การบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หรือรูปแบบการพัฒนาบุคลากรของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เจิดฤดี ชินเวโรจน์. (2562). การพัฒนาระบบการขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา.

วารสารวิจัยและนวัตกรรมอาชีวศึกษา ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 หน้า 40 – 46.

ชีวัน ทองสอดแสง และคณะ. (2560). ปัจจัยสำเร็จของหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ปีที่ 7 ฉบับพิเศษ หน้า 2 – 10

ภูมิพัฒน์ มิ่งมลายักษ์. (2561). ปัจจัยสำเร็จของหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 หน้า 129-153.

เสกสรร ปิวศิลป์ศักดิ์. (2562). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)**. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579**.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2560). **รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ (Management Innovation in Higher Education)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา. (2561). **บันทึกข้อความรายงานผลการประเมินศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ระดับจังหวัด อาชีวศึกษาจังหวัด กรุงเทพมหานคร**.
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

**การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
Development of Curriculum to Enhance Project Work Skills by Using
STEM Education in The Lesson of Properties of Material and Their Uses
for 5 Grade Students**

ทรงศนีย์ บุญตันบุตร^{1*} และเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์²

(Thatsanee Boontanbut^{1*} and Kedthip Sirichaisin²)

^{1*}สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง

²อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง

อีเมลผู้แต่งหลัก : Thatsanee@abms1.ac.th เบอร์โทร : 08 7987 9058

วันที่รับบทความ 21 ธันวาคม 2563

Received: Dec. 21, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 17 มิถุนายน 2564

Revised: Jun. 17, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 31 มิถุนายน 2564

Accepted: Jun. 31, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ (ชุมชน 1) อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง จำนวน 35 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า

1) หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของหลักสูตรแล้วและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากและหลักสูตรมีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.65/77.5

2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การสร้างและประเมินคุณภาพหลักสูตร; การจัดการเรียนรู้โครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research are 1) to develop the curriculum to enhance project work skills by using STEM Education in the lesson of properties of material and their uses for 5 grade students 2) to study the result of using the curriculum by comparing score achievement between before and after using the curriculum. The samples chosen by simple random sampling method were 35 students in the fifth grade of Anuban Maemoh School. The research tools were the curriculum to enhance project work skills by using STEM Education in the lesson of properties of material and their uses for 5 grade students and achievement tests.

The results found that:

1) The curriculum consists in curriculum principle, objective, structure, contents, activities and assessment and evaluation. The curriculum documents consist in teacher's guide and teaching plans. The curriculum validity and the curriculum documents were approved before the implementation.

2) The students' posttest scores were statically higher than pretest scores at the level of 0.01.

Keywords: Curriculum construction and Quality finding; Stem Project; Achievement

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 22 ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ระบุว่าจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด รู้จักวิเคราะห์ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ข้อ 2.5 ส่งเสริมระบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM Education)

ศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญที่ควรจะได้รับบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาของไทย ประกอบไปด้วยทักษะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. การคิดแบบมีวิจารณญาณ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และสามารถตัดสินใจคุณค่าของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ 2. การสื่อสาร

คือ ความสามารถในการใช้ศัพท์ ใช้ภาษา ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีพื้นฐานทางแนวคิด ความเชื่อ ความรู้ที่แตกต่างกัน เพื่อทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จ 4. การสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการจินตนาการ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่) ซึ่งความคิดแบบมีวิจรรย์ญาณนั้นมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ในด้านการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นั้นยังต้องอาศัยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผลเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น การตั้งสมมติฐาน การออกแบบ การทดลอง การแก้ปัญหาและการสรุปผลการทดลองล้วนแต่ต้องอาศัยความคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานด้วยกันทั้งสิ้น

แนวคิดแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีการนำวิทยาศาสตร์ (Science), เทคโนโลยี (Technology), วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เข้าด้วยกัน โดยผ่านวิทยาการจัดการเรียนรู้ที่มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีการแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการบูรณาการจะเน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาหรือทำโครงการ ซึ่งต้องประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (อภิสิทธิ์ ชงไชย, 2555) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning: PBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

จากการทำ PLC ของคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของโรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ (ชุมชน 1) เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2560 ซึ่งผลจากการทำ PLC มีข้อมูลที่ทำให้ทราบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่มีการเชื่อมโยงความรู้ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต่ำ ซึ่งมีผลวิเคราะห์จากการทำข้อสอบ O-NET, NT จากฝ่ายวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนประจำปีการศึกษา 2560

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาหลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น โดยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการทำโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิด รู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหาโดยเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนในการแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการดำเนินวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลแม่เกาะ (ชุมชน 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 183 คน รวม 5 ห้องเรียน
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 35 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้จับฉลาก

2. เนื้อหา

1. หลักสูตรมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ผลการเรียนรู้ของหลักสูตร ระยะเวลาเรียนของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลของหลักสูตร และเงื่อนไขในการนำหลักสูตรไปใช้

2. เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตรประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้หลักสูตร โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ชิ้นงาน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้ บันทึกผลหลังสอน และข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

3. ขอบเขต

ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

1. ตัวแปรต้น คือ การใช้หลักสูตรที่เพื่อส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ตัวแปรตาม คือ ผลการทดลองใช้หลักสูตรที่เน้นกระบวนการตามหลักการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. เครื่องมือ

1. หลักสูตรการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบประเมินทักษะการทำโครงการ

5. กระบวนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

2. วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อจัดทำโครงร่างหลักสูตร โดยการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบดังนี้

2.1 หลักการของหลักสูตร โดยให้กำหนดหลักการของหลักสูตรว่าเป็นหลักสูตร ที่ให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายใด มีวิธีการใช้เฉพาะอย่างไร

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการกำหนดผล หลังการใช้เครื่องมือตามหลักสูตร โดยกลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุดีขึ้น

2.3 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร

2.4 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด

2.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร ขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหาที่พบหรือที่สนใจ

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหา หรือ

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือผลการพัฒนา

นวัตกรรม

3. เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

คู่มือการใช้หลักสูตรการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คู่มือการใช้หลักสูตร

2. แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

2) สาระสำคัญ

3) จุดประสงค์การเรียนรู้

4) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

6) ชิ้นงาน/ ภาระงาน

7) กิจกรรมการเรียนรู้

8) การวัดและการประเมินผล

9) สื่อการเรียนรู้

4. ผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตร ซึ่งเป็นรายวิชาเพิ่มเติม (ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้) ประกอบด้วย หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวม 5 แผนการจัดการเรียนรู้

5. นำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำมาปรับปรุงหลักสูตร และแก้ไขข้อบกพร่องของคู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้

6. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

7. นำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินหลักสูตร และแบบประเมินเอกสารประกอบหลักสูตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

8. หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อหาประสิทธิภาพ E_1, E_2 ของหลักสูตร ซึ่งมากกว่า 75/75

75 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกชุด

75 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละที่ได้จากการทดสอบการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกชุด

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

ในขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยดำเนินการต่อไปนี้

1. แจ้งจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกัน แนะนำวิธีการสอนโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาและชี้ให้เห็นบทบาทของผู้เรียนที่ต้องร่วมกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรก่อนการทดลอง (pretest)

3. ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรส่งเสริมโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน ใช้เวลาในการทดลอง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตร

5. นำคะแนนหลังเรียนของนักเรียนมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)

6. ให้นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการทำโครงการโดยใช้แบบสอบถามฉบับเดียวกับการทดลอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ผู้วิจัยคำนวณค่าความเหมาะสมของหลักสูตรด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร ผู้วิจัยคำนวณค่าความเหมาะสม
3. ของหลักสูตรด้วยการหาค่าแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
4. ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรจากการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่ นักเรียน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากนักเรียน 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 12 ห้องเรียน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง E_1, E_2 ของหลักสูตร
5. วิเคราะห์ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนของกลุ่มทดลองตามหลักสูตร

ผลการวิจัย

1. หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, $S.D = 0.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 3.92 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 3.88 การวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 หลักการของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ตามลำดับ

2. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของเอกสารต่าง ๆ ขององค์ประกอบของหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.93$, $S.D = 0.53$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 14 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ ด้านสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ด้านคำชี้แจงสำหรับครู จุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรและด้านสมรรถนะของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ด้านคำชี้แจง สาระมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ด้านคุณลักษณะของหลักสูตร ด้านชิ้นงาน/ภาระงาน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 (E_1/E_2) ของหลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตร

จำนวนนักเรียน	ผลรวมของคะแนน				ประสิทธิภาพ (E ₁ /E ₂)
	ทดสอบระหว่างเรียน (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)		ทดสอบหลังเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)		
	$\bar{X}$	E ₁	$\bar{X}$	E ₂	
40	38.03	75.65	23.63	77.50	75.65/77.50

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหลักสูตร พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน E₁ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.65 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน E₂ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 77.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 75/75 จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการทดลองใช้หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองตามหลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	35	10.06	1.88	48.41**	0.000
หลังเรียน	35	24.14	1.63		

** P < .01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเท่ากับ 10.06 และ 24.14 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลของหลักสูตร หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร จากการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่ชั้นเรียนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้หน่วยห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม จากทั้งหมด 5 ห้องเรียน เพื่อหาประสิทธิภาพ E₁, E₂ ของหลักสูตร มีค่าเท่ากับ 75.65/77.50 ซึ่งหลักสูตรมีคุณภาพสามารถนำไปทดลองใช้ได้

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเท่ากับ 10.06 และ 24.14 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลปรากฏว่าการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ในระดับ 0.60 – 1.00 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรแล้วพบว่า แต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสม

หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามวิธีการเขียนหลักสูตรโดยศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือการเขียนหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือเกี่ยวกับการทำโครงการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสะเต็มศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรส่งเสริมการทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนตามรูปแบบของหลักสูตร อีกทั้งหลักสูตรยังได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์รวมทั้งการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ส่งผลให้หลักสูตร มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับก้าวแรกสู่โครงการสะเต็ม 2) เนื้อหาเกี่ยวกับวัสดุและสมบัติของวัสดุ 3) การทำโครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 4) ดินแดนโครงการสะเต็มธรรมชาติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองลงมือตรวจสอบความรู้ และสรุปเป็นรูปแบบของตนเอง ผู้เรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน มีโอกาสประเมินตนเอง คิดวางแผน ออกแบบลงมือทำ ตรวจสอบ ปรับปรุง และมีการนำเสนอผลงานของตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี กระบวนการจัดกิจกรรมจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาหาแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูคอยสังเกตพฤติกรรมและวิธีการที่นักเรียนนำเสนอและแนะนำวิธีการที่ถูกต้อง

2. การทดลองใช้หลักสูตร กับนักเรียนจำนวน 35 คน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โครงการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เท่ากับ 10.06 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เท่ากับ 24.14 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ นัสนรินทร์ ปือชา (2558, หน้า 96) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

(STEM Education) ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหา และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้เวลาในการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 18 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีขั้นตอนการเรียนรูแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการเจริญเติบโตแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ซึ่งดำเนินการทดลองแบบกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีคะแนนพัฒนาการ ร้อยละ 41.03 อยู่ในระดับต้น ร้อยละ 30.77 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.51 อยู่ในระดับสูง และร้อยละ 7.69 อยู่ในระดับสูงมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) (ทิตินา แคมมณี, 2546) การสอนตามแนว Constructivism เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรูของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ออกไปสังเกตสิ่งที่ตนอยากรู้ มาร่วมกันอภิปราย สรุปผลการค้นพบ แล้วนำไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารวิชาการ หรือแหล่งความรู้ที่หาได้ เพื่อตรวจสอบความรู้ที่ได้มา และเพิ่มเติมเป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต่อไป และการเรียนรูต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้ และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงว่าลึก ๆ แล้วสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร และศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งลงไปจนถึงรู้แจ้ง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีและสอดคล้องกับการสอนโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนที่ผู้เรียนสนใจ และเป็นไปตามขั้นตอนการสืบเสาะในวิชาวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถนำเสนอข้อมูลในรูปของโครงงานตามแนวคิดสะเต็มได้อย่างเป็นขั้นตอน คือเริ่มตั้งแต่การระบุปัญหา ขั้นตอนการแก้ปัญหา ขั้นตอนวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นตอนทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน และขั้นนำเสนอวิธีการแก้ไข ปัญหา หรือผลการพัฒนานวัตกรรม ทำให้นักเรียนมีทักษะการทำโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ สอดคล้องกับสถาบันวิทยาศาสตร์. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556) อ้างถึงใน รวบรวม ทิลาพันธ์ (2558) ซึ่งกล่าวถึงผลการวิจัยของวาสนา ตัวรอด ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรูแบบ Physics STEM education เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำโครงงาน เรื่อง คลื่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 พบว่านักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ พนิดา เอี่ยมบุญ (2553) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรูด้วยชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาในภาพรวม แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น และยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง การแก้ปัญหา ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการบูรณาการความรู้ให้สอดคล้องสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนผู้สอนควรทำหน้าที่เพียงให้คำชี้แนะ และเป็นที่ปรึกษา ฝึกให้ผู้เรียนคิดเอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม
2. ก่อนนำแผนการสอนไปใช้ ผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจ และควรทำความเข้าใจขั้นตอนการทำโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสอดคล้องกับการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยในกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในรายวิชาอื่น ๆ หรือโครงงานบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบโครงงานในกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทิศนา ขัมมณี. (2546). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัสนรินทร์ ปือชา. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พีระ พนาสุภณ. (2556). ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21ST CENTURY SKILL). [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.peerapanasupon.com/ทักษะในศตวรรษที่ 21>. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562,
- ราวรรณ ทิลาพันธ์. (2558). การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). (2557). **คู่มือกิจกรรมสะเต็มศึกษา
ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6)**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
(สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ.

อภิสิทธิ์ ธงไชย และทีมงานสาขาออกแบบและเทคโนโลยี สสวท. (2555). สรุปการ บรรยายพิเศษ
เรื่อง Science, Technology, Engineering and Mathematics 417. **วารสาร
ศึกษาศาสตร์**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 9 ฉบับพิเศษ เมษายน Education:
Preparing students for the 21st Century.

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว

: การวิเคราะห์ภาพพจน์ และภาพสะท้อนสังคม

A Comparative Study of the Country Songs of Thai and Laos Literature:

An Analysis the Figure of Speech and Social of Image Reflection

นภาพร แสงสุข^{1*}, บุญเหลือ ใจมโน² และเอกฉัตร จารุเมธีชน³(Napaporn Sangsook^{1*}, Boonlue Chaimano² and Ekkachat Jarumetheechon³)^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก³วิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อีเมลผู้แต่งหลัก : sangnapha9@hotmail.com เบอร์โทร : 08 4492 9752

วันที่รับบทความ 9 พฤศจิกายน 2563

Received: Nov. 9, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 1 เมษายน 2564

Revised: Apr. 1, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 5 เมษายน 2564

Accepted: Apr. 5, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว ระหว่างปี พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520 เลือกมาจากเพลงที่ขับร้องโดยนักร้องเพศชายของไทย 5 คน และนักร้องเพศชายของลาว 5 คน รวม 159 เพลง ใช้กรอบแนวคิดวิเคราะห์ด้านความเหมือนกันและความแตกต่างกันของภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว

ผลการวิจัยพบว่าภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว มีความเหมือนกันมากกว่าแตกต่างกันเกือบจะทุกด้าน โดยเฉพาะภาพพจน์ที่เหมือนกันพบมากที่สุด ได้แก่ อุปมา รองลงมา ได้แก่ อุปลักษณ์ ปรพากย์ ตามลำดับ ส่วนที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ อติพจน์ ด้านภาพพจน์สัทพจน์ สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และนามนัย ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของไทย โดยไม่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของลาว สำหรับภาพสะท้อนสังคมที่เหมือนกันพบมากที่สุด ได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ รองลงมา ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตามลำดับ ส่วนที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ อาชีพ สำหรับค่านิยม และการศึกษา ปรากฏเฉพาะในเพลงลูกทุ่งของไทย โดยไม่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของลาว ภาพสะท้อนสังคมของไทยกับลาวมีลักษณะเช่นเดียวกัน เป็นเพราะมีความผูกพันใกล้ชิดทั้งด้านอาณาเขต เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และประวัติศาสตร์ของชาติในอดีต ส่วนที่มีความแตกต่างกันเป็นเพราะปัจจัยทางการเมืองการปกครองในปัจจุบัน

คำสำคัญ: เพลงลูกทุ่ง; ภาพพจน์; ภาพสะท้อนสังคม

Abstract

The objective of this research was to analyze and compare the social image and reflection in Thai and Lao country song between in 1957 and 1977. The songs were selected from 159 song that sang by 5 Thai male singers and 5 Lao male ingers.

The research used the similar and different concept to analyze the social images and reflections in Thai and Lao country song.

The results of this research was: The social image and reflection that appeared in Thai and Lao country song were similar more than different in every way. Especially, the most similar in social image was simile, metaphor, and antithesis. The least similar in social image was hyperbole, metonymy, personification, onomatopoeia, and symbol. The similar was appeared in Thai country but not appeared in Lao country. The most similar in social reflection was ways of life, cultures, belief and tradition. The least similar in social reflection was occupations. The values and educational reflection were appeared in Thai country but not appeared in Lao country because. Thai and Lao people were close with race, language, religion, belief, and traditions history and territory. And they were different with political factors, war, and immigration.

Keywords: The Country Songs; Figure of Speech; A Social Analysis of Image and Reflection

บทนำ

เพลงหรือบทเพลงคือสิ่งมนุษย์เราสื่อสารจากอารมณ์และความรู้สึกออกมาเป็นถ้อยคำภาษา แล้วนำมาขับหรือร้องด้วยน้ำเสียง ท่วงทำนองและลีลาจังหวะ โดยมีการคิดประดิษฐ์เครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นเครื่องกำกับจังหวะประกอบการขับร้อง

เพลงถือเป็นวรรณกรรมแขนงหนึ่งซึ่งเป็นผลผลิตจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของมนุษย์ ที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง โดยการผสมผสานระหว่างศิลปะการเรียบเรียงภาษากับศิลปะทางดนตรี เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ทั้งความรัก ความสุข ความสนุกสนาน และความโศกเศร้าเพื่อเป็นการผ่อนคลายให้แก่ผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญใจ บุญคุ้ม (2559, หน้า 1) ที่กล่าวว่า “เพลงคือ ถ้อยคำที่นักประพันธ์ เรียงร้อยหรือเรียบเรียงขึ้น ซึ่งประกอบด้วย เนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ทำให้เกิดความไพเราะสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟังมีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ ทั้งด้านการเลือกสรรคำที่ใช้ในการแต่ง การเรียบเรียงประโยคและการใช้โวหาร นอกจากเพลงจะให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์” ทั้งนี้เพลงยังมีการสืบทอดสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานจนถือได้ว่าเป็นมรดกทางสังคมอย่างหนึ่ง เพราะไม่เพียงแต่เป็นสื่ออธิบายถ่ายทอดความงดงามของสรรพสิ่งเท่านั้น หากแต่ยังเป็นกระจกบานใหญ่ที่สามารถสะท้อนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมได้อีกด้วย

ในบรรดาวรรณกรรมเพลงมีทั้งเพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง และเพลงไทยสากล นั้น เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมเพลงที่พัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้านและเพลงไทยเดิม มีเอกลักษณ์ในการร้องโดยเฉพาะการใช้ลูกคอสำหรับการเอื้อนเสียง มีรูปแบบภาษาและเนื้อหาซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวชนบทพื้นบ้านพื้นเมือง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศนิยมฟังมากกว่าเพลงประเภทอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทรี ดวงทิพย์ (2558, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า “วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาที่สามารถเข้าถึงประชาชนทั่วไปได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น โดยไม่ต้องอ่านเพียงได้ฟังก็ให้ความสะเทือนอารมณ์ได้และมีบทบาทในสังคมปัจจุบันมาก” นอกจากนี้เพลง

ลูกทุ่งยังมีการใช้สำเนียงภาษาและเนื้อหาที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค โดยแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันทั้งทางด้าน วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ และศาสนาจึงทำให้เพลงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เพลงลูกทุ่งนับเป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาและเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นคนไทย โดยเฉพาะเพลงที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยซึ่งสอดคล้องกับ ทศน์วสิน ฐุสรานนท์และพรพรรณ ประจักษ์เนตร (2560,หน้า1) ได้กล่าวว่า “เพลงลูกทุ่งจากอดีตสู่ปัจจุบัน ที่สะท้อนค่านิยมทางสังคมมักเป็นผลสะท้อนของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย ซึ่งจะสอดคล้องกับความหมายและการเล่าเรื่องของเพลงลูกทุ่งในช่วงเวลานั้น” ดังนั้นเพลงลูกทุ่งจึงเปรียบเสมือนคลังความรู้ที่เข้าใจสภาพสังคม ค่านิยม จารีตประเพณี จนกลายเป็นวัฒนธรรมไทย ด้วยคุณสมบัติอันโดดเด่นเฉพาะตัวของเพลงลูกทุ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้การศึกษาวรรณกรรมไทยได้มีการศึกษาวรรณกรรมประเภทเพลงลูกทุ่งกันมาอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย นับแต่ยุคเริ่มแรกที่มีเพลงลูกทุ่งเกิดขึ้นในสังคมวงการบินเทิงของไทยจนถึงปัจจุบัน เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมเพลงที่ควรจะได้เลือกศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเพลงลูกทุ่งมีรูปแบบภาษาและเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวชนบท ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่าเพลงประเภทอื่น

ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทั้งเรื่องเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์จนถึงความเป็นภาคีพันธมิตร ปัจจุบันในรูปแบบการเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ทางภาษาทั้งในด้านภาษาพูด และภาษาเขียนมีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยอยู่ในตระกูลภาษาคำโดดเช่นเดียวกับภาษาไทย เมื่อมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ทางด้านภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ระหว่างกลุ่มชนทั้งสองกลุ่ม ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพลงลูกทุ่งกับกลุ่มชน และเข้าใจบริบททางภาษาและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศจึงสื่อสารความเข้าใจได้ชัดเจน

เพลงลูกทุ่งนอกจากจะให้คุณค่าในด้านความเพลิดเพลิน บันเทิงใจแก่ผู้ฟัง ตลอดจนให้ความรู้ให้ประสบการณ์ นานาประการแล้วเพลงลูกทุ่งยังให้คุณค่าด้านวรรณศิลป์ โดยใช้ถ้อยคำร้องที่ไพเราะ เสนาะคำ และความหมาย ทำให้เกิดภาพพจน์ในบทเพลง เมื่อได้วิเคราะห์ในเนื้อหาสาระของเพลงลูกทุ่งนั้นจะสะท้อนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว โดยการวิเคราะห์จากภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520
2. เพื่อวิเคราะห์ภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างปี พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520

3. เพื่อเปรียบเทียบภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่เพลงปรากฏ โดยกำหนดว่าจะศึกษาเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว ที่ปรากฏขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520

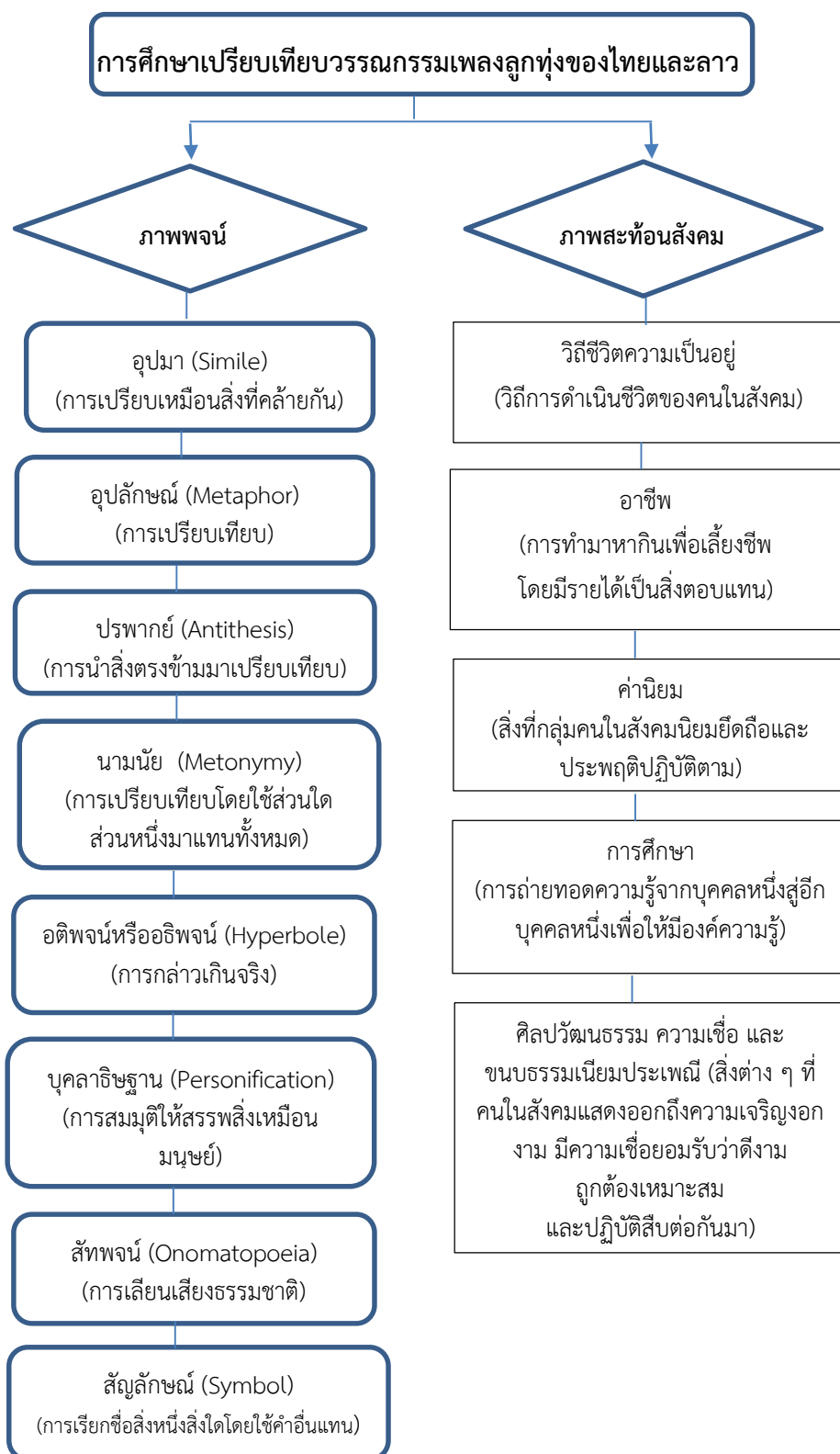
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม เพลงลูกทุ่งของไทยและลาว โดยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาภาพพจน์ในวรรณกรรม เพลงลูกทุ่งของไทยและลาว ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ ปรพากย์ สัทพจน์ นามนัย บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ อติพจน์ และภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว ได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ อาชีพ ค่านิยม การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี

3. ขอบเขตการเลือกเพลง คือ เลือกจากเพลงของนักร้องซึ่งเป็นที่นิยมในระยะเวลา ปี พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520 จำนวนประเทศละ 5 คน สำหรับประเทศไทยโดยการจัดซื้อเพลงลูกทุ่งยอดนิยมชุดแม่ไม้เพลงไทยที่ขับร้องโดยนักร้องเพศชาย ทั้ง 5 คน คือ ก้าน แก้วสุพรรณ ชาย เมืองสิงห์ ทูล ทองใจ ไวพจน์ เพชรสุพรรณ และสุรพล สมบัติเจริญ ซึ่งได้รับการบันทึกเป็นแผ่นซีดีเพลงของบริษัทห้างแผ่นเสียงคาเธ่ย์ (1968) จำกัดอันเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์และจัดจำหน่ายโดยบริษัท บางกอกคลาสสิกเสทคนละไม่เกิน 20 เพลง รวม 100 เพลง และประเทศลาวจากนักร้องเพศชาย ทั้ง 5 คน คือ ก.วิเสด ก.แก้ว กำฟ้า จ.ปะจักษ์ใจ คำเต็ม ชานูบาน ทานตะวัน ราชาสัก คนละไม่เกิน 30 เพลง รวม 59 เพลง โดยการจัดซื้อหนังสือเพลง 123 อมตะเพลงลาว ฉบับปรับปรุง รวมเพลงลาว ในอดีตและปัจจุบัน ที่เรียบเรียงโดย บุนเสิม แสงมะณี ถอดแก้โดย ไชยะสิม สีโคดจุมมะมาลี เรียบเรียงและจัดพิมพ์โดย จันทอน ทัมมะเทโว รวมทั้งสิ้น 159 เพลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยของ สนม ครุฑเมือง (2562, หน้า 75-77) นำมาเป็นกรอบแนวคิดด้านภาพพจน์ และศึกษาเอกสารของ ดวงมน จิตรจำนง (2561, หน้า 56-58) นำมาเป็นกรอบแนวคิดด้านภาพสะท้อนสังคม โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ตามภาพที่ 1 ต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว: การวิเคราะห์ภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคม โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมเรื่องเพลงลูกทุ่ง แนวคิดการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงด้านภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคม
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมของไทยและลาวที่ปรากฏในช่วงเวลาที่กำหนดไว้
3. คัดเลือกนักร้องที่ร้องเพลงลูกทุ่งเพศชายทั้ง 2 ประเทศ ประเทศละ 5 คน รวม 10 คน
4. คัดเลือกเพลงยอดนิยมของนักร้องเพศชายของไทยทั้ง 5 คน ให้ได้คนละไม่เกิน 20 เพลง รวม 100 เพลง และนักร้องเพศชายของลาว ให้ได้คนละไม่เกิน 30 เพลง รวม 59 เพลง
5. ดำเนินการวิเคราะห์และเปรียบเทียบบทเพลงที่ได้คัดเลือกมาศึกษาตามกรอบแนวคิดของภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคม
6. นำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทเพลงลูกทุ่งของไทยและลาวที่คัดเลือกมาศึกษา

ผู้วิจัยได้คัดเลือกเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว โดยนำเพลงลูกทุ่งยอดนิยมเป็นที่ชื่นชอบของคนในยุคสมัยนั้นซึ่งเป็นเพลงดังในอดีตของไทยจากแผ่นซีดีเพลงลูกทุ่งยอดนิยมชุดแม่ไม้เพลงไทย และเพลงลูกทุ่งยอดนิยมของลาวจากหนังสือเพลง อมตะเพลงลาว ฉบับปรับปรุง รวมเพลงลาวในอดีตที่มีรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้คัดเลือกเพลงจากนักร้องลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงยอดนิยมเพศชายของไทยจำนวน 5 คน คนละ 20 เพลง ได้เพลงลูกทุ่งไทยทั้งหมด 100 เพลง และคัดเลือกได้จากเพลงที่นักร้องลูกทุ่งเพศชายของลาว จำนวน 5 คน คนละไม่เกิน 30 เพลง ได้เพลงลูกทุ่งมาทั้งหมด 59 เพลง รวมเป็นเพลงลูกทุ่งทั้งหมดที่จะศึกษา จำนวน 159 เพลง มีรายละเอียดดังนี้

1. เพลงลูกทุ่งจากของไทย จำนวนทั้งหมด 100 เพลง เรียงลำดับตัวอักษรตามชื่อนักร้อง และชื่อเพลงดังนี้

1.1 บทเพลงของก้าน แก้วสุพรรณ จำนวน 20 เพลง คือ กระต๋อมดวงใจ แก่งคอย ชลู่สัญญา คำเตือนเพื่อนา ขบาไพร ดาวจรัสแสง ไตร่ร่มเงาไพร น้ำตาลกันแก้ว บ้านน้องอยู่ไหน บัตรเชิญวิวาร์ ผากรักด้วยเพลง พิศวาสเวียงพิงค์ เพราะชอบบัวกัน รอยไถแปร สวรรค์ชานา โสนน้อยเรือนงาม หลงกรุง หลงรักสาวเหนือ อติรักบ้านนา แอบมอง

1.2 บทเพลงของชาย เมืองสิงห์ จำนวน 20 เพลง คือ กาคาบพริก กิ่งทองใบหยก กิ่งระกำ งามเกินงาม จับแพะชนแกะ จำมา จุ่มจิม ฉันทรักเธอ ตึกตาจำ ทำบุญร่วมชาติ ทุกข์ร้อยแปด น้ำนิ่งไหลลึก นางกลางไพร บ้านเรือนเคียงกัน พ่อแก่แม่เฒ่า ฝนตกบ้านน้องฟ้าร้องบ้านพี่ มาลัยดอกกรักรีเอร์มในหนอง พ่อลูกอ่อน หอมหนอง

1.3 บทเพลงของทูล ทองใจ จำนวน 20 เพลง คือ กระดังงาลนไฟ กระต๋อมปลายนา กลิ่นแกมนาง คีนัน จากเหนือเมฆหนาว จูบมัดจำ เซลย์รัก เดือนต่ำดาวตก นกเขาขันฉันทรวง

น้องนางเมืองใต้ นางรอง นิราศเวียงพิงค์ ในฝัน บ่วงมาร โปรดเกิดดวงใจ รอยรักในอารมณ์ รอยแผลเก่า
เสียงดูเหว้าแว่ว ห้องรัก อ่านหัวใจ

1.4 บทเพลงของไวพจน์ เพชรสุพรรณ จำนวน 20 เพลง คือ ไก่นาตาฟาง กลิ่นโคลนสาบ
ควาย ชนหมากมาแล้ว ขาวจี่จะน่าเจี๊ยะ คนคือกัน ควายหลังหะ จูบมัดจำ เจ้าชู้บ้านไกล ซวยอะไร
อย่างนี้ ชมทุ่ง เดือนเพ็ญ แดงเถาตาย เทพธิดาหลงฟ้า บวชแทนค่าน้ำนม บวชพระดีกว่า แบ่งสมบัติ
พี่เกี่ยวไม่เป็น แม่ดอกบัวแดง อวยพรบ่าวสาว ฮักสาวขอนแก่น

1.5 บทเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ จำนวน 20 เพลง คือ กลิ่นแก้มหอมชื่นใจ ไกล่เกลื่อ
กินต่าง เขมรไล่ควาย คนใต้ใจซื่อ ควายหาย มนต์รักป่าช้า น้ำค้างเดือนห้า น้ำตาจำเริญ รักจริงหรือ
เล่น รักพี่จงหนีพ่อ รักริงโง่ รำวงออกพรรษา ลาวตีเชียด สวยจริงจริง สาวสวนแตง หงส์ปีกหัก หัวอก
จรรยา หลิงกับเสือ อโหสิ อีสานตีนกรง

2. เพลงลูกทุ่งของลาว จำนวนทั้งหมด 59 เพลง เรียงลำดับตามอักษรชื่อนักร้องและชื่อเพลง
ได้ดังนี้

2.1 บทเพลงของ ก. วิเสด จำนวน 30 เพลง ดังนี้ กุหลาบปากซัน ก่อนจาก คิดฮอด
หนองคาย จากใจ ก.วิเสด จอมใจคนจน ชะตาอาภัพ เขียงขวางแดนงาม ชังคนหลายใจ ดวงจำปา
(จำปาเมืองลาว) ไทยดำรำพัน ธรรมชาติเมืองส่วย ธรรมชาติวังเวียง เพียงผินัด นกเขาลืมคอน นีหรือ
รักจริง บุปผาลาก่อน บ้านแม่ ปากเซแดนงาม ปลาแตกกันไห ไผหลวงไผ ไย่นบายชาวนา รักสาวโพ
โฮง วอนน้องกลับคืน สาวสะพาย สุดที่ฮัก สองฝั่งโขง สิ้นสัจจากไป หนาวหมอก หลวงพระบางแดน
งาม หลวงพระบางที่รัก

2.2 บทเพลงของ ก. แก้ว กำฟ้า จำนวน 3 เพลง คือ คนงามใจร้าย มนต์รักวังเวียง
อ้ายมาที่หลัง

2.3 บทเพลงของ จ. ประจักษ์ใจ จำนวน 2 เพลง คือ ถ้าอ้ายมีปีก อ้อแอ้เพราะรัก

2.4 บทเพลงของ คำเต็ม ชานบาล จำนวน 15 เพลง คือ กุหลาบปากซัน เกี้ยวสาวแดนงึม
ค่าความงาม ธรรมชาติภูเขิงหวาย บ่อจลิมน้องลง ไผมีใจรักแท้ เพียงน้องจาก เมืองขำรำลึก รำวงพา
เพลิน สวรรค์แดนรัก เสียงครวญจากชายจน เสียงสั่งจากคนชั่ว หนาวชีวิต อยากพบครั้งสุดท้าย
อ้ายช่วยอย่างไร

2.5 บทเพลงลูกทุ่งลาว ของทานตะวัน ราชาสัก จำนวน 9 เพลง คือ ทางชีวิต บ่ลืม
เวียงจันทน์ บ่หวน ลืมเสียเถิด เวียงในฝัน สองฝั่งโขง สไบนาง หนึ่งในหัวใจ อย่าห้ามใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ใน 2 ด้าน คือการ
วิเคราะห์ภาพพจน์ 8 ประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ ปรพากย์ นามนัย อติพจน์หรืออติพจน์
บุคลาธิษฐาน สัทพจน์ สัญลักษณ์ และภาพสะท้อนสังคมมี 5 ด้าน คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ
ค่านิยม การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่งของประเทศไทย 3 ลำดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า

1.1 ด้านภาพพจน์

1) มีการใช้คำอุปมา ทั้งหมดจำนวน 117 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.17 ของการใช้คำภาพพจน์ทั้งหมด ตัวอย่าง เช่น เพลงกิ่งทองใบหยก

“สมแล้วยุพินคู่นอนกอดนาง พี่เป็นผู้แพ้เหมือนแพ้อัปปาง ต้องแรมร้างหาทางไม่เจอ”

จากข้อความ “พี่เป็นผู้แพ้เหมือนแพ้อัปปาง” หมายถึง คนพ่ายแพ้นั้นไม่มีที่ยึดเหนี่ยว

2) มีการใช้คำอุปลักษณ์ ทั้งหมดจำนวน 99 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 39.91 ของการใช้คำภาพพจน์ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น เพลงสวรรค์ของชานา

“พวกเราทั้งผองทำนาได้ว่างเว้น บ้านนาที่ตั้งเป็นฉิมพลีแห่งแดนวิมาน”

จากข้อความ “บ้านนาที่ตั้งเป็นฉิมพลีแห่งแดนวิมาน” หมายถึง บ้านนาที่เป็นดินแดนสวรรค์ของชานา

3) มีการใช้คำปรพจน์ ทั้งหมดจำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.62 ของการใช้คำภาพพจน์ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น เพลงหลงกรุง

“น้องเอยเมื่อยามมีเงิน สุขสมได้ตามอารมณ์ ยามรวยแม่จันทรายาหมาง”

จากข้อความ “ยามรวยแม่จันทรายาหมาง” หมายถึง เมื่อยามน้องร่ำรวยทรัพย์สินเงินทอง ย่อมมีความสุขใจในสิ่งที่ตนปรารถนา แต่ถ้าเมื่อใดถึงคราวจน หมดหนทาง ไม่มีทางไป จงอย่าได้ทำตัวเหินห่างขอให้คิดถึงคนคอยอยู่ที่บ้านนา

1.2 ด้านภาพสะท้อนสังคม พบว่ามีภาพสะท้อนสังคมปรากฏ 3 ลำดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1) มีภาพสะท้อนสังคมด้านวิถีการดำเนินชีวิต พบทั้งหมด จำนวน 94 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 70.67 ของภาพสะท้อนสังคมทั้งหมด ตัวอย่าง เช่น เพลงกระท่อมปลายนา

“กระท่อมปลายนาหลังนี้ไฉไลเจ้า คือเหย้าเรือนหอ ที่สร้างไว้รอคอยนางน้อง”

จากบทเพลง “กระท่อมปลายนา” เป็นเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่คนในชนบทที่ชายหนุ่มสร้างกระท่อมปลายนาไว้เป็นเรือนหอรอคอยหญิงสาว

2) มีภาพสะท้อนสังคมด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียม พบทั้งหมดจำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.03 ของภาพสะท้อนสังคมทั้งหมด ตัวอย่าง เช่น เพลงหลงรักสาวเหนือ

“แม่เอื้องเวียงฟ้าบุญกรรมพามาพบเจ้า เพียงเห็นหน้านางเยาว์ความงามของเจ้าเข้าสิงหัวใจ”

จากบทเพลง “หลงรักสาวเหนือ” เป็นเพลงที่สะท้อนด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญและกรรมที่ทำให้ชายหนุ่มได้มาพบความรักกับหญิงสาว

3) มีภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม พบทั้งหมด จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.75 ของภาพสะท้อนสังคมทั้งหมด ตัวอย่าง เช่น เพลงหลงกรุง

“อย่าเห็นแก่แรงเก่งสวยด้วยความโก้ นั้งโซว์กินลม พลัดปลั่งชื่นชมจนตายหนา”

จากบทเพลง“หลงกรุง” เป็นเพลงที่สะท้อนด้านค่านิยมความมีฐานะทางสังคม

2. ผลการวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งของประเทศลาว

2.1 ผลการวิเคราะห์ด้านภาพพจน์ 3 ลำดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า

1) อุปมา พบทั้งหมด จำนวน 54 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 ตัวอย่างเช่น เพลงกุหลาบปากซัน

ปริวรรต “โอกุหลาบสวรรค์แห่งเมืองปากซัน ที่อายไฝผืนหมายปอง ใจหวังอยู่คู่เคียง ประคองกุหลาบเป็นสีดังทอง เมื่อยามแสงส่องจากดวงสุรีย์”

จากข้อความ “กุหลาบเป็นสีดังทอง” หมายถึง ความงามของสาวเมืองปากซันที่เปล่งประกาย ความสวยให้ชายหนุ่มได้ไฝผืนหมายปองซึ่งได้นำดอกกุหลาบอันเป็นราชินีแห่งดอกไม้มาเปรียบกับความรักความงาม

2) อุปลักษณ์ พบทั้งหมด จำนวน 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45.37 ตัวอย่างเช่น เพลงจอมใจคนจน

ปริวรรต “จอมใจน้องเป็นจอมใจคนเดียวของข้า เป็นยอดรักยอดบูชาเหนือกว่าผู้หญิงใด ๆ”

จากข้อความ“จอมใจน้องเป็นจอมใจคนเดียวของข้า” โดยใช้คำว่า“เป็น” ในการเปรียบเทียบ หมายถึง หญิงสาวผู้เป็นที่รักและเป็นยอดดวงใจที่มีคุณสมบัติเหนือหญิงอื่นใดของชายหนุ่มที่มาชอบพอรักใคร่

3) พรพักษ์ พบทั้งหมด จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.70 ตัวอย่างเช่น เพลงสวรรค์แดนรัก

ปริวรรต “เวียงจันทน์สวรรค์นั้นไกลกันสุดขอบฟ้า แต่อายจะมา จะมาคู่เคียง ดวงใจ ต่อให้ดินน้ำมาก็ติดกัน เหวป่าผาชันกันเราเอาไว้ รักยอมข้ามได้เสมอ”

จากเพลง “สวรรค์แดนรัก” เป็นการนำสิ่งที่ตรงข้ามกันมาเปรียบเทียบกันโดยใช้คำว่า “สวรรค์” กับ “ดิน” หมายถึง อุปสรรคใดๆก็ตามไม่สามารถมากั้นความรักได้ แม้จะอยู่ไกลกันก็จะมาเคียงคู่กัน

2.2 ผลการวิเคราะห์ด้านภาพสะท้อนสังคม

1) ภาพสะท้อนสังคมด้านวิถีการดำเนินชีวิต พบทั้งหมด จำนวน 56 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75.67 ตัวอย่าง เช่น เพลงสิ้นสังจากไป

ปริวรรต “อยู่ดีเถิดน้องอยู่ครองคอยอาย ขอสังขวัญใจ ลาไปสู้รบสงคราม บ้านเมืองเราถูกเขารุกราน ขอจากคนงามไปสู่สนามแนวหน้า”

จากเพลง “สิ้นส้างจากไป” พบภาพสะท้อนสังคมด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ กล่าวคือ การไปปฏิบัติหน้าที่ของชายชาติทหารในยามศึกสงครามต้องไปสู้รบกับศัตรูจึงยอมเสียสละความสุขส่วนตัวในการอยู่กับครอบครัวเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในการปกป้องประเทศชาติ

2) ภาพสะท้อนสังคมด้าน ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี พบทั้งหมด จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.56 ตัวอย่าง เช่น เพลงวอนน้องกลับคืน

ปริวรรต “ขอน้อมวอนไหว้ท้าวพระเจ้าอินทร์ทา โปรดจงได้ส่งสารตัวข้าให้ยอดชีวาได้กลับคืน”

จากเพลง “วอนน้องกลับคืน” พบภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ กล่าวคือ การขอวอนไหว้จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้โปรดดลให้หญิงสาวกลับคืนมา

3) ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ พบทั้งหมด จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.75 ตัวอย่าง เช่น เพลงก่อนจาก

ปริวรรต “อ้ายจำจากไปแดนไกลแนวหน้า น้องเอยฟังอ้ายสั่งลา ออย่าหล้งน้ำตาชมชาน ไวลายชายชาติทหาร”

จากบทเพลง “ก่อนจาก” พบภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ กล่าวคือ อาชีพทหารที่ต้องไปปฏิบัติหน้าที่ปกป้องประเทศชาติ

3. ผลการเปรียบเทียบภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของและลาว

3.1. ผลการเปรียบเทียบภาพพจน์

1) ภาพพจน์ที่เหมือนกัน พบว่าจากเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว จำนวน 4 ภาพพจน์ ภาพพจน์ที่พบมากที่สุดคือ อุปมาจากเพลงลูกทุ่งของไทยจำนวน 117 แห่ง และเพลงลูกทุ่งของลาวจำนวน 54 แห่ง รวม 171 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 48.03 รองลงมาคือ อุปลักษณ์ จากเพลงลูกทุ่งของไทยจำนวน 99 แห่ง และเพลงลูกทุ่งของลาว จำนวน 49 แห่ง รวม 148 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 41.57 รองลงมาคือ พรพากย์ จากเพลงลูกทุ่งของไทยจำนวน 9 แห่ง และเพลงลูกทุ่งของลาว จำนวน 4 แห่ง รวม 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.65 และภาพพจน์ที่พบน้อยที่สุดคือ อติพจน์จากเพลงลูกทุ่งของไทยจำนวน 1 แห่ง และเพลงลูกทุ่งของลาว จำนวน 1 แห่ง รวม 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.56

2) ภาพพจน์ที่แตกต่างกัน พบว่าจากเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว จำนวน 4 ภาพพจน์ ภาพพจน์ที่พบมากที่สุดคือ สัญลักษณ์ จากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 7 แห่ง และเพลงลูกทุ่งของลาวนั้นไม่ปรากฏ รวม 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.96 รองลงมา คือ บุคลาธิษฐาน จากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 5 แห่ง และเพลงลูกทุ่งของลาวนั้นไม่ปรากฏ รวม 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.40 และภาพพจน์ที่พบน้อยที่สุด คือ นามนัย จากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.40 และเพลงลูกทุ่งของลาวนั้นไม่ปรากฏ รวม 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.28

3.2. ผลการเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคม

1) ภาพสะท้อนสังคมที่เหมือนกันพบทั้งหมด จำนวน 3 ด้าน โดยพบมากที่สุดคือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ พบจากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 94 แห่ง และจากเพลงลูกทุ่งของลาวจำนวน 56 แห่ง รวม 150 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.46 รองลงมาคือ อาชีพ พบจากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 11 แห่ง และจากเพลงลูกทุ่งของลาวจำนวน 5 แห่ง รวม 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.72 และศิลปวัฒนธรรม

ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี พบจากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 20 แห่ง และจากเพลงลูกทุ่งของลาว จำนวน 13 แห่ง รวม 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.94

2) ภาพสะท้อนสังคม ที่แตกต่างกันพบทั้งหมด จำนวน 2 ด้าน โดยพบมากที่สุดคือ ค่านิยม พบจากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 5 แห่ง และจากเพลงลูกทุ่งของลาว นั้นไม่ปรากฏ รวม 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.41 และพบน้อยที่สุดคือ การศึกษา พบจากเพลงลูกทุ่งของไทย จำนวน 3 แห่ง และจากเพลงลูกทุ่งของลาวนั้นไม่ปรากฏ รวม 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.25

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบภาพพจน์และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของประเทศไทยและลาว ระหว่างปี พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520 จากผลการศึกษาพบว่า การที่บทเพลงลูกทุ่งของไทยและลาวมีการใช้คำภาพพจน์เหมือนกันมากกว่าแตกต่างกันในเกือบจะทุกด้านคือ อุปมา อุปลักษณ์ ปรพากย์และอติพจน์ โดยพบมากที่สุดคือ อุปมา ผู้แต่งเพลงใช้การเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้ฟังเพลงเกิดภาพพจน์ได้เสมือนเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสื่อความได้ชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยที่ปรากฏนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนม ครุฑเมือง (2562, หน้า 75) ได้กล่าวไว้ว่า “ภาพที่เรามองเห็นจากความคิดคำนึงของกวีหรือผู้เขียน การเปรียบเทียบโดยใช้ความหมาย ตรงกันข้ามเป็นการนำเอาสิ่งตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เกิดภาพพจน์ได้เสมือนเป็นรูปธรรม” รองลงมา คือ อุปลักษณ์ ปรพากย์และอติพจน์ ทั้งนี้บทเพลงลูกทุ่งของไทยและลาวมีความเหมือนกันมากกว่าความแตกต่างกัน คือ การใช้ภาษาตระกูลเดียวกันของคนไทยและคนลาว ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2558, หน้า 3) กล่าวไว้ว่า “ภาษาไทลาว ซึ่งภาษาลาวนี้มีคำศัพท์และการออกเสียงที่คล้ายกับภาษาไทยถิ่นอีสานในทางภาษาศาสตร์ภาษาลาวและภาษาไทยถิ่นอีสานอยู่ในภาษากลุ่มย่อยของภาษาตระกูลเดียวกัน คือ ภาษาตระกูลไท-ไต (Thai- Tai) เนื่องจากภาษาลาวมีระบบการเขียนคล้ายกับภาษาไทย ทั้งลักษณะของคำโดด การใช้คำลักษณนามและการเรียงประโยค” สำหรับภาพพจน์สัทพจน์ สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และนามนัย ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยน้อยมากถึงน้อยที่สุด โดยไม่มีปรากฏในเพลงลูกทุ่งของลาวนั้น เพราะลักษณะของระดับภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งที่ใช้ภาษาง่าย ๆ สามารถสื่อสารกันทั่วไปเข้าใจความหมายได้ชัดเจนกว่าการใช้คำสัทพจน์ คำสัญลักษณ์ คำบุคลาธิษฐาน และคำนามนัยจึงยังไม่เป็นที่ปรากฏ

สำหรับภาพสะท้อนสังคม จากผลการศึกษาพบว่า การที่บทเพลงลูกทุ่งของไทยและลาวมีภาพสะท้อนสังคมเหมือนกันมากกว่าแตกต่างกันในเกือบจะทุกด้านคือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และอาชีพ โดยพบมากที่สุดคือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับดวงมน จิตรจันง (2561, หน้า 56) ได้กล่าวไว้ว่า “วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะว่าสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์ วรรณกรรมและสังคม ย่อมมีอิทธิพลต่อกัน” รองลงมา คือ ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ เอื้องแซะ (2560, หน้า 127) ได้กล่าวไว้ว่า “วรรณกรรมนั้นย่อมเผยให้เห็นสภาพวิถีชีวิตของคนในสังคม ผลงานวรรณกรรมนั้นอาจเกี่ยวกับภาษาวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ” เนื่องจากไทยและลาวเป็นชนชาติที่มีความเป็นมาของเผ่าพันธุ์เดียวกันมีความผูกพันกันมานานทั้งด้านภาษา ประวัติศาสตร์ และอาณาเขต

จึงมีสภาพสังคมที่ไม่ได้แตกต่างกันมากนักทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านอาชีพ คือ ส่วนใหญ่เป็นคนชนบท ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศานาจ โสภภาพล (2562, หน้า 63) ได้กล่าวไว้ว่า “ความสัมพันธ์ของไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กันมายาวนาน มีความใกล้ชิดกันทั้งเชื้อชาติ ศาสนาภาษา และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของพี่น้องไทยลาว จากอดีตถึงปัจจุบัน” สำหรับภาพสะท้อนสังคมที่แตกต่างกันคือ ค่านิยมและการศึกษา ทั้งนี้บทเพลงลูกทุ่งของไทยและลาวมีความเหมือนกันมากกว่าความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการอพยพย้ายถิ่นและปัจจัยทางการเมืองการปกครองภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมและด้านการศึกษา จึงมีปรากฏได้ไม่มากนักในเพลงลูกทุ่งไทย และไม่มีปรากฏเลยในบทเพลงลูกทุ่งของลาว

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีศึกษาเปรียบเทียบสุนทรียศาสตร์ในบทเพลงลูกทุ่งของไทยและลาว ทั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ทางด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นการเพิ่มความรู้ทางด้านภาษาให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ บุญคุ้ม. (2559). **วัจนลีลาและบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่ง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ดวงมน จิตรจำนง. (2561). **สุนทรียภาพในภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ทัศนวิศิน ฐุสรานนท์ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2560). พัฒนาการในการสื่อสารของเพลงลูกทุ่ง ผ่านการเล่าเรื่องตามค่านิยมของสังคมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน. **วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า**. กรกฎาคม - ธันวาคม 2560, หน้า 1-30.
- นิศานาจ โสภภาพล. (2562). บทเพลงแม่น้ำโขง : ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมความสัมพันธ์ไทย-ลาว. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์**. 14 (2): พฤษภาคม- สิงหาคม 2562.
- สนม ครุฑเมือง. (2562). **ความรู้พื้นฐานทางวรรณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 8 .พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- สุนทรี ดวงทิพย์. (2558). การศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนูมีเตอร์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)**, พฤษภาคม-สิงหาคม 2558, หน้า 76-81.
- สุพิศ เอื้องชะะ. (2560). **ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม”** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). **พจนานุกรมเพื่ออาเซียน ฉบับราชบัณฑิตยสภา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
ของนักเรียนโรงเรียนนางัวราชภัฏรังสรรค์**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

**Development of a Training Curriculum on School Pregnancy
Prevention for Students in Nanguaradrangsan School under the
Secondary Educational Service Area Office 22**

ปาณิสรา ตะนุมงคล^{1*}

(Panisara Tanumongkhon^{1*})

^{1*}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อีเมลล์ผู้แต่ง : needna@hotmail.com เบอร์โทร : 08 3327 9335

วันที่รับบทความ 5 ธันวาคม 2563

Received: Dec. 5, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2564

Revised: May. 15, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 19 พฤษภาคม 2564

Accepted: May. 19, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน และ 2) ประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม และศึกษาระดับความพึงพอใจหลังการฝึกอบรม การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และ 4) การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบทีชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาของหลักสูตร 3) กิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตร และ 4) การวัดและประเมินผลหลักสูตร

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน พบว่าความรู้ ความเข้าใจ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; หลักสูตรฝึกอบรม; การตั้งครรภ์ในวัยเรียน

Abstract

The purposes of this study were to: 1) develop a training curriculum to prevent school age pregnancy, and 2) evaluate the use of the training curriculum to prevent school age pregnancy by comparing students' knowledge and understanding on school age pregnancy prevention before and after training, and studying the level of students' satisfaction toward the curriculum implementation after training. The study was conducted in four phases. The first phase was the study and analysis of fundamental information for the training curriculum development. The second phase was the training curriculum construction. The third phase was the training curriculum implementation. The forth phase was the training curriculum improvement. The target groups included 45 Mathayomsuksa Three students. The target groups were selected using simple random sampling. Research instrument included, an achievement test on school age pregnancy prevention, a questionnaire on students' satisfaction toward the training curriculum. The statistics employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation and t - test for dependent samples.

The results of the study revealed that,

1. The training curriculum to prevent school age pregnancy consisted of four components, which were 1) objectives, 2) contents, 3) activities, and 4) assessment and evaluation of the curriculum.

2. The results of the implementation of the training curriculum to prevent school age pregnancy included the knowledge and understanding of students on school age pregnancy prevention after training was higher than before training with statistical significance at .01 level, and the students' satisfactions toward the training curriculum was at the highest level.

Keywords: curriculum development; training curriculum; school pregnancy prevention

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อายุ 15 - 19 ปี ในปี 2562 มีอัตราคลอดบุตรเฉลี่ยวันละ 169 คน โดยมีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 15 ปี คลอดบุตรเฉลี่ยวันละ 6 คน แม้ว่าสถิติของอัตราการคลอดบุตรในปี 2558 - 2651 จะลดลงเรื่อย ๆ เหลือ ร้อยละ 10.7 ในปี 2562 แต่ยังเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ไม่เกิน 10% (กรมอนามัย, 2562, หน้า 1 - 30)

จากการศึกษาภาวะสังคมไทย วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมนำไปสู่การตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม ในปี 2554 พบว่า อายุเฉลี่ยของเด็กที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 12 ปี และกว่าร้อยละ 50 ไม่มีการป้องกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2556,

หน้า 2) โดยสาเหตุของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน บางครั้งขาดความพร้อม ไม่มีการใช้ถุงยางอนามัย ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2556, หน้า 17) ซึ่งสอดคล้องกับ Hunchangsith P, Thianlai K. (2015, pp. 272-284) ที่ศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นชายหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่ามีเพียง 23% เท่านั้นที่ทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์จะป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นว่าการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา เป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (ปิงปอนด์ รักอำนวยกิจ และคณะ, 2556, หน้า 3)

การที่วัยรุ่นคนหนึ่งตั้งครรภ์นั้นจะทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น การลาออกจากโรงเรียนกลางคัน เป็นเหตุให้วัยรุ่นขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพทำให้เกิดรายได้เพียงพอในการเลี้ยงดูสมาชิก ในครอบครัว นอกจากนี้ทารกที่เกิดจากแม่วัยรุ่นบางรายถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพ ขาดความอบอุ่นและความรู้สึกมั่นคงในชีวิต เมื่อทารกเติบโตขึ้นอาจทำให้เป็นเด็กมีปัญหา ก่อความเดือดร้อนให้กับสังคม ซึ่งสะท้อนว่าผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้น อาจมีการถ่ายทอดต่อไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง (ศรีเพ็ญ ตันติเวส และคณะ, 2556, หน้า 53 - 66)

ดังนั้น การป้องกันปัญหาเด็กตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จึงควรมีการเสริมสร้างให้วัยรุ่นมีศักยภาพ มีความเชื่อมั่น มีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้อง ไม่ใช่เป็นการส่งเสริมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แต่หากเป็นการให้แนวทางเพื่อการมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างปลอดภัย ป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 หมวด 1 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มาตรา 6 ระบุให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น, 2559, หน้า 1 - 10) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเช่นกัน

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศอย่างถูกต้อง มีทักษะในการป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย มีอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เกิดค่านิยมที่ดีในเรื่องเพศ และเป็นวิธีที่จะนำไปสู่การป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนโรงเรียนนางวราษฏร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จึงเป็นแนวทางที่จะสามารถส่งเสริมให้เยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือและเป็นแนวทางในการฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียน ตลอดจนเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทราบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนโรงเรียนนางัวราษฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนโรงเรียนนางัวราษฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ดังนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม
 - 2.2 ศึกษาความพึงพอใจต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ ในวัยเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนโรงเรียนนางัวราษฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของวัยรุ่น 2) พฤติกรรมและค่านิยมทางเพศของวัยรุ่น และ 3) การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนางัวราษฎร์รังสรรค์ จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 122 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/2 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมมีนักเรียนจำนวน 45 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนนางัวราษฎร์รังสรรค์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก

กรอบแนวคิด/สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) เนื้อหาของหลักสูตร ได้แก่
 - 2.1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของวัยรุ่น
 - 2.2 พฤติกรรมและค่านิยมทางเพศของวัยรุ่น
 - 2.3 การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
- 3) กิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตร
- 4) การวัดและประเมินผลหลักสูตร

ตัวแปรตาม

ผลที่เกิดจากการฝึกอบรมเพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
2. ความพึงพอใจต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประเด็นเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครมในวัยเรียนของนักเรียนโรงเรียนนางวราภรณ์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การนำข้อมูลมาสังเคราะห์หาประเด็นในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

2.1 หลักสูตรฝึกอบรม มีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

2) การตรวจสอบร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยตรวจสอบใน 2 ประเด็น คือ 1. ความเหมาะสมของหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) พบว่ามีค่าเท่ากับ 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) มีค่าเท่ากับ 0.36 และ 22 ความสอดคล้องของหลักสูตร (IOC) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3) การปรับปรุงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

4) การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร

2.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครมในวัยเรียน สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ซึ่งพบว่าแบบทดสอบมีค่าความยาก ระหว่าง 0.33 - 0.73 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.28 - 0.85 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.74

2) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - Group Pre Test - Post Test Design)

3.2 การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้สถิติ t - test for Dependent Samples

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้ว เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครมในวัยเรียน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาของหลักสูตร 3) กิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตร 4) การวัดและ

ประเมินผลหลักสูตร โดยผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 รู้จักฉัน รู้จักเธอ จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จากมุมมองที่แตกต่าง จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน จำนวน 6 ชั่วโมง

2. ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	ลำดับของค่าเฉลี่ย
1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด	2
2	เนื้อหาของหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด	2
3	กิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด	1
4	การวัดและประเมินผลหลักสูตร	4.60	0.54	มากที่สุด	3
ภาพรวม		4.80	0.36	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรม ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมได้ค่าเฉลี่ย 4.80 แสดงว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีความเหมาะสมและความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 แสดงว่า รายการประเมินในทุกประเด็นมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ ซึ่งผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม จำนวน 45 คน

การฝึกอบรม	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนการฝึกอบรม	45	20.73	5.35	44	15.579**	.000
หลังการฝึกอบรม	45	30.13	4.90			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ของนักเรียน มีคะแนนก่อนฝึกอบรมเฉลี่ย 20.73 คะแนน และหลังฝึกอบรมเฉลี่ย 30.13 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

ตอนที่ 2 ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยการวิเคราะห์ความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการอบรม ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ ในวัยเรียนของนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านระยะเวลาและสถานที่	4.50	0.49	มาก
2. ด้านวิทยากร	4.54	0.39	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.60	0.38	มากที่สุด
4. ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.52	0.62	มากที่สุด
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.44	0.49	มาก
6. ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.71	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.60$) ด้านวิทยากร ($\bar{X} = 4.54$) ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.52$) ด้านระยะเวลาและสถานที่ ($\bar{X} = 4.50$) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.44$) ตามลำดับ สรุปได้ว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความสมบูรณ์ขึ้นจึงปรับปรุงลดบางเนื้อหาที่ไม่จำเป็น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.1 เราโต ๆ กันแล้วนะปรับจากการบรรยาย โดยวิทยากรเป็นการพูดคุย ถามและตอบ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ความรู้อยู่แล้ว ปรับบางกิจกรรมให้มีเนื้อหาที่ง่ายขึ้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.1 การตั้งครรภ์เกิดขึ้นได้อย่างไร ปรับจากการศึกษาผ่านเอกสารใบความรู้ เป็นการใช้สื่อวีดิทัศน์ทำให้เข้าใจง่าย ใช้เวลาน้อยและกระตุ้นความสนใจได้ดี และยังปรับเพิ่มระยะเวลาในกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.2 หากผลพลั้งพลาด โดยการเพิ่มระยะเวลาในการสพายกระเป๋าเป็ดลดการทำกิจกรรม เพื่อให้เชื่อมโยงกับเนื้อหาผลกระทบหากตั้งครรภ์ในวัยเรียน และสร้างความตระหนักในการป้องกันการตั้งครรภ์ให้มากขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนโรงเรียนนางัวราษฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาของหลักสูตร 3) กิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตร 4) การวัดและประเมินผลหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมมี 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 รู้จักฉัน รู้จักเธอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จากมุมมองที่แตกต่าง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โดยการวิเคราะห์เอกสาร และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบในการสร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบตามหลักแนวคิดของ วาโร เฟิงส์วีสต์ (2551, หน้า 212-215) และได้นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินร่างหลักสูตรพิจารณา จากนั้นนำมาหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จนได้แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทาบา (Taba 1962, p. 10) ซึ่งสรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้น เพื่อระบุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครพงศ์ สุขมาศย์ (2553, หน้า 149-151) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาประกอบด้วย หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน และเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจ พบว่า หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนได้จริง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยรวมมีความเหมาะสมแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรฝึกอบรม สามารถพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทวีป อภิสิทธิ์ (2551, หน้า 55) ได้กล่าวว่าการฝึกอบรม เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ เจตคติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นการพัฒนาคนพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาพร แสนหาญ (2557, หน้า 16-23) ที่พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง วัยใสเข้าใจเพศศึกษา สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ Mary Ogechi Esere (2008, pp. 120-125) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมเพศศึกษาต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ที่ไปโรงเรียนใน Ilorin ประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับความรู้จากโปรแกรมเพศศึกษามีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับความรู้จากโปรแกรมเพศศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เนื่องมาจากการจัดการฝึกอบรม มีองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้ออกแบบให้เหมาะสมกับวัย สื่อและแหล่งเรียนรู้เพียงพอ ใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย และผู้เรียนได้เรียนรู้และกับการฝึกปฏิบัติจริง และมีเนื้อหาสาระที่นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับรุ่งรัตน์ ธาราพงษ์ และคณะ (2563, หน้า 104) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพศวิถีไทยของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยหลักสูตรเพศวิถีไทยมีระดับความพึงพอใจอยู่ระดับมาก และยังสอดคล้องกับ วรณมาส สืบโถพงษ์ (2557, หน้า 102-104) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อปรับลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อหลักสูตรของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคนิคลพบุรีอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นหลักสูตรที่หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานทางสาธารณสุข หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ โดยควรเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มากกว่าการฟังการบรรยาย

2. วิทยากรควรใช้ภาษาและท่าทีที่สามารถสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศให้เข้าใจง่าย แสดงถึงความเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้เด็กถามได้อย่างอิสระ หรืออาจใช้วิธีเขียนลงบนกระดาน และวิทยากรควรตอบคำถามให้ครบเพื่อให้เด็กได้คลายข้อสงสัยในการอบรมครั้งนั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชายทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย การสร้างค่านิยมในการเป็นสุภาพบุรุษ การวางตัวให้เหมาะสม

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรนักเรียนแกนนำในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2562). **สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2562**. นนทบุรี: สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์.
- ทวีป อภิสิทธิ์. (2551). **เทคนิคการเป็นวิทยากรและนักฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปึงปอนด์ รักอำนวยกิจ และคณะ. (2556). **แม่วัยใส : สถานการณ์และบริบทในสังคมไทย**. โครงการสำรวจและศึกษาเพื่อเฝ้าระวังและเตือนภัย ทางสังคมรอบที่ 1 (มิถุนายน-สิงหาคม 2556). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 30 ก. หน้า 1-10. 31 มีนาคม 2559.
- ยุภาพร แสนหาญ. (2557). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวัยใสเข้าใจเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- รุ่งรัตน์ ธาราพงษ์ และคณะ. (2563). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพศวิถีไทยของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดชลบุรี**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, (32)1, 104-117.
- วรรณมาส สืบโพนงษ์. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อปรับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรีเพ็ญ ตันติเวช และคณะ (2556). **สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย 2556**. นนทบุรี: Studio Dialogue.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **แผนกลยุทธ์ประจำปี 2556-2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2556). **แม่วัยใส ความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: แอดวานส์ปรีนติ้ง.
- อักรพงศ์ สุขมาตย์. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Hunchangsith, P. and Thianlai, K. (2015). Risk Behaviors of HIV Infection and Factors Associated with Condom Use Among Teenagers. *Journal of Public Health*, vol. 45 (3), pp. 272-284.
- Mary Ogechi Esere (2008). Effect of Sex Education Programme on at-risk sexual behaviour of school-going adolescents in Ilorin, Nigeria, *Afr Health Sci*. 8(2), 120-125.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace and world.

แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Guidelines for promoting innovator characteristics of teacher students

Lampang Rajabhat University

มะยูรีย์ พิทยาเสนีย์^{1*} และภาสกร เรืองรอง²

(Mayuree Phitthayasenee^{1*} and Passakorn Rueangrong²)

^{1*}สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

²สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

อีเมลผู้แต่งหลัก : mayureejantapan@gmail.com เบอร์โทร : 06 1145 9696

วันที่รับบทความ 5 ธันวาคม 2563

Received: Dec. 5, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2564

Revised: May. 15, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 19 พฤษภาคม 2564

Accepted: May. 19, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 2) เพื่อศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตรสี่ปี) จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการเรียงการเชิงสังเคราะห์ แบบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู โดยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสรุปผลการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง แบ่งออกเป็น 8 ด้าน คือ 1) ด้านมีความเชี่ยวชาญในสาขา 2) ด้านนักปฏิบัติ 3) ด้านมีอิสระทางความคิด 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านมีความมุ่งมั่นตั้งใจ 6) ด้านความเป็นผู้นำ 7) ด้านการยอมรับความเสี่ยง และ 8) ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 (S.D. = 0.58) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ขึ้นไป ประกอบด้วย 34 ข้อย่อย เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู และนำไปใช้เก็บข้อมูลการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครูต่อไป

ระยะที่ 2 ผลการศึกษารับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู พบว่า การรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครูทั้ง 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D. = 0.66) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู ด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากน้อยที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมีอิสระทางความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 (S.D. = 0.73) อยู่ในระดับมาก 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก และ 3) ด้านมีความเชี่ยวชาญในสาขามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (S.D. = 0.68) อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม; คุณลักษณะนวัตกรรม; นวัตกรรม; นักศึกษาครู

Abstract

This research on the guidelines to promote teacher students' innovator characters of Lampang Rajabhat University aimed to 1) synthesize and present the guidelines to promote teacher students' innovator characters of Lampang Rajabhat University, and 2) study students' perception on the guidelines to promote teacher students' innovator characters of Lampang Rajabhat University. The sampling group were sixty students studying in the first year and the second year in the 2019 academic year attending in the bachelor degree of education (four-year curriculum). The research tools in collecting data were a synthesis record, an innovator character appropriateness validity index and a questionnaire focusing on students' innovator characters. The 2-stage research results were as followed:

Stage 1: The synthesis for teacher students' innovator characters result revealed that it consisted of 8 main qualifications: 1) expert specialty, 2) practice, 3) thinking freedom, 4) teamwork, 5) intention, 6) leadership, 7) risk acceptance, and 8) creativity. The innovator character appropriateness validity index scores assessed by the experts were at the average of 4.32, 89.40%. Thirty-four items with higher than the average scores of 4.51 were selected for collecting the data in stage 2.

Stage 2: The students' perception in innovator characters revealed average scores at the high level ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.66). The three lowest average scores for students' qualification improvement were thinking freedom at the high level ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.73), creativity at the high level ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.76), and expert specialty at the high level ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.68) respectively.

Keywords: The Promotion guideline; Innovators' characters; Innovators; Teacher students

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทยที่เลียนแบบพฤติกรรม การปฏิบัติตนตามสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ทั้งในทางที่ดีและทางที่ไม่ดี (ภาสกร เรืองรอง และมะยุรีย์ พิทยาเสนีย์, 2564) ถือได้ว่าเป็นจุดเน้นสำหรับการพัฒนาประเทศชาติซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่การจัดการศึกษาของไทยนั้น ผู้สอนต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนฝึกการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อการแก้ปัญหา นำพาตนเอง ประเทศชาติให้มีความปกติสุข เจริญรุ่งเรืองเหมาะกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งครูผู้สอนยังจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ เป็นผู้สร้างนวัตกรรม (ยีน ภู่วรรณ, 2558)

สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครู จะต้องยึดข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (ก) การปฏิบัติหน้าที่ครู (4) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และผู้สร้างนวัตกรรม (5) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ข) การจัดการเรียนรู้ (2) บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกร (5) วิจัย สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครูตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562 มุ่งสู่ความเป็นนวัตกรและเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง มีความฉลาดทางดิจิทัล มีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถแสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้ งานวิจัย และสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

อนึ่งวิชาชีพครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่เป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนในสาขาศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา จะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการแสดงออกหรือคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู โดยจะต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครูให้พร้อมสำหรับการปรับตัวเป็นครูผู้สอน ได้มาซึ่งผลงานนวัตกรรมและแนวทางการสอน ที่น่าสนใจ ทั้งนี้การปรับตัวครูผู้สอนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมใหม่เนื่องมาจาก 1) ครูต้องการสร้างหลักสูตร 2) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ 3) เข้าใจของผู้เรียน และ 4) ปรับความรู้ของครูอย่างเชี่ยวชาญ (Margaret Vaughn and Seth A. Parsons, 2013) และนักศึกษาครูระดับปริญญาตรี ยังจะต้องปรับปรุงความรู้ วิธีการออกแบบนวัตกรรมให้เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญโดยการรับประสบการณ์ในทางปฏิบัติหรือการฝึกงาน (Cees de Bont, Sylvia Xihui Liu, 2017)

จากความสำคัญและทิศทางดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตนักศึกษาครูมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนเพื่อเตรียมการประกอบวิชาชีพครูด้วยการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกร ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในกลุ่มวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนานักศึกษาครู จึงได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก เพื่อนำมาใช้สำหรับพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษาครูเป็นผู้สร้างนวัตกรรมแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเรียนการสอนและถ่ายทอดสู่นักเรียนในการประกอบวิชาชีพครูได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก
2. เพื่อศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 915 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน ได้มาแบบการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก

ขอบเขตด้านตัวแปร

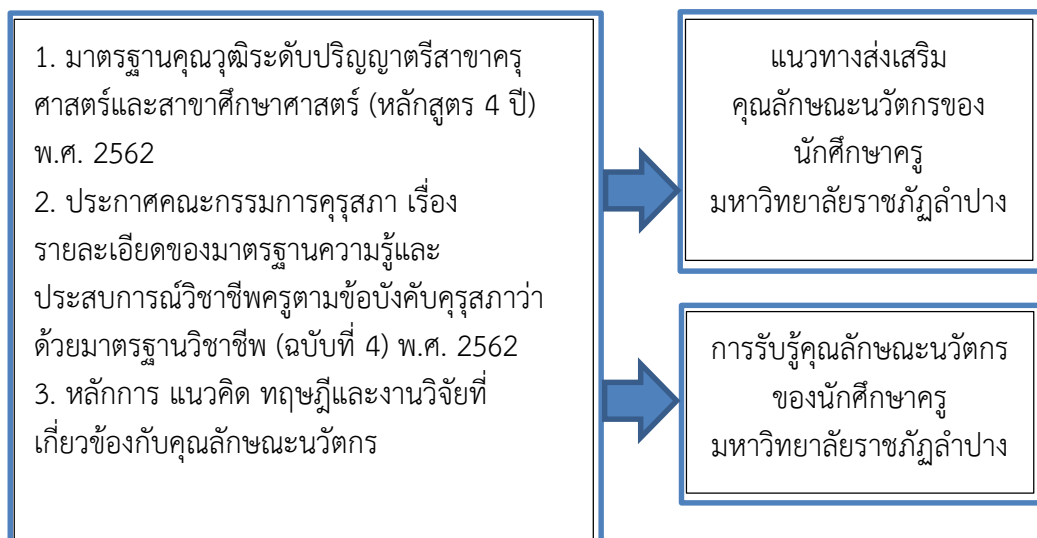
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

1. แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. การรับรู้กับคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีระยะเวลาในการศึกษาจำนวน 1 ภาคการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

การรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง แบ่งวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง

1. ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต กลุ่มวิชาชีพครู ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตรสี่ปี)

2. ศึกษามาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562

3. ศึกษาประกาศคณะกรรมการคุรุสภาเรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

4. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะนวัตกรรม

5. สังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง แบ่งออก 8 ด้าน จำนวน 59 ข้อย่อย

6. นำคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง ทั้ง 8 ด้าน จำนวน 59 ข้อย่อย เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของคุณลักษณะนวัตกรรมนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ระยะที่ 2 การศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง

1. นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ประเมินตนเองโดยใช้แบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง ประกอบด้วย 8 ด้าน จำนวน 34 ข้อ

2. วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

ระเบียบการวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. แบบบันทึกรายการเชิงสังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู
2. แบบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู โดยผู้เชี่ยวชาญ
3. แบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ขั้นตอนการสร้างแบบบันทึกการเชิงสังเคราะห์

1.1 ร่างแบบบันทึกการเชิงสังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ไข

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ ตำรา รายงานการวิจัย ตลอดจนเว็บไซต์เพื่อการศึกษา

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครูจากเอกสารและงานวิจัยที่คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู และใส่รายละเอียดในแบบบันทึกการเชิงสังเคราะห์

1.4 สังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution)

1.5 เลือกคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครูที่ใช้ในการวิจัย จากตารางแบบบันทึกการเชิงสังเคราะห์

2. ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครูเพื่อร่างกรอบคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2.2 ร่างข้อคำถามของแบบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2.3 นำแบบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ 5 (เหมาะสมมากที่สุด), 4 (เหมาะสมมาก), 3 (เหมาะสมปานกลาง), 2 (เหมาะสมน้อย) และ 1 (เหมาะสมน้อยที่สุด)

2.4 เลือกข้อคำถามคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และใช้เป็นข้อคำถามสำหรับการประเมินการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

3.2 สร้างแบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยเลือกข้อคำถามที่มีระดับคะแนนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นข้อคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เช่น บทความวิจัย บทความวิชาการ ตำรา รายงานการวิจัย ตลอดจนเว็บไซต์เพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง โดยใช้แบบบันทึกการเชิงสังเคราะห์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท

3. การเก็บรวบรวมการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครูกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ นวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง ดังนี้

1. สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) สำหรับนับค่าความถี่ของรายการบันทึกเชิงสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู

2. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ระดับคะแนนการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง โดยนำเสนอในรูปแบบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง ประกอบด้วย 8 ด้าน จำนวน 59 ข้อย่อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 (S.D.=0.58) อยู่ในระดับมาก

ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง จากการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยเลือกข้อย่อยที่มีความเหมาะสมสอดคล้องเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป ประกอบด้วย 8 ด้าน จำนวน 34 ข้อย่อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านที่ 1 มีความเชี่ยวชาญในสาขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 (S.D.=0.47) ประกอบด้วย 5 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการในการกำหนดหัวข้อโครงการได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.=0.50) 2) ฉันมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 (S.D.=0.30) 3) ฉันสามารถนำความรู้จากศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.= 0.50) 4) ฉันสามารถวางแผนการทำโครงการได้อย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) และ 5) ฉันสามารถสร้างชิ้นงานหรือพัฒนาวิธีการเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52)

ด้านที่ 2 นักปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 (S.D.=0.56) ประกอบด้วย 7 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันสามารถพลิกแพลงแนวคิดหรือวิธีการเมื่อพบปัญหาหรือเท่ากับ ข้อจำกัดมีค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D.=0.52) 2) ฉันชอบความรู้สึกที่ได้ทำงานยาก ๆ ให้สำเร็จมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) 3) ฉันสนุกกับการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64, (S.D.=0.50) 4) ฉันรู้สึกถึงแรงบันดาลใจในการทำงานที่หนักขึ้นได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.=0.50) 5) ฉันรู้สึกถึงความสำเร็จในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 (S.D.=0.67) 6) ฉันรู้สึกมีความมั่นใจ แม้เจอปัญหาอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของฉันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 (S.D.=0.68) และ 7) ฉันสามารถลงมือปฏิบัติงานสร้างสิ่งประดิษฐ์เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52)

ด้านที่ 3 มีอิสระทางความคิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 (S.D.=0.60) ประกอบด้วย 2 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันชอบคิดและทดลองทำในสิ่งใหม่ๆที่คิดไว้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) และ 2) ฉันชอบสิ่งที่ท้าทายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.69)

ด้านที่ 4 การทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 (S.D.=0.44) ประกอบด้วย 4 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 (S.D.=0.47) 2) ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (S.D.=0.40) 3) ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 (S.D.=0.47) และ 4) ฉันยอมรับในความแตกต่างทางความคิดของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 (S.D.=0.40)

ด้านที่ 5 มีความมุ่งมั่นตั้งใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (S.D.=0.45) ประกอบด้วย 4 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (S.D.=0.40) 2) ฉันมีความเพียรพยายามมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (S.D.= 0.40) 3) ฉันไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (S.D.= 0.40) และ 4) ฉันมีกำลังใจเสมอในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (S.D.= 0.60)

ด้านที่ 6 ความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 (S.D.=0.51) ประกอบด้วย 4 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันชอบโอกาสในการเป็นผู้นำของกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) 2) คงจะดีถ้ามีบทบาทเป็นผู้นำเมื่อฉันสำเร็จการศึกษาและได้งานทำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.= 0.50) 3) ฉันสามารถเป็นผู้ตามที่ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.50) และ 4) ฉันมีความเป็นผู้นำทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.= 0.52)

ด้านที่ 7 การยอมรับความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 (S.D.=0.56) ประกอบด้วย 4 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันมีความคิดที่ไม่มียานใด ๆ ที่ปราศจากความเสี่ยงแต่ฉันต้องการงานที่มีความเสี่ยงน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) 2) ฉันคิดว่าฉันเป็นคนที่ค่อนข้างมีความระมัดระวังในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.= 0.50) 3) ฉันยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการทำงานได้มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) และ 4) ฉันสามารถยอมรับความผิดพลาดในการทำงานได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.69)

ด้านที่ 8 ความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 (S.D.=0.52) ประกอบด้วย 4 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ฉันจะเลือกงานสร้างสรรค์ด้วยความสนใจของตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D.=0.50) 2) ฉันชอบเอาความคิดมารวมกันเพื่อหาอะไรใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) 3) ฉันชอบคิดค้นหลายสิ่งหลายอย่างในระหว่างการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52) และ 4) โดยปกติฉันเป็นคนที่มีริเริ่มคิดงานในกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.52)

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก

ผลการศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก พบว่า การรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปากทั้ง 8 ด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D.=0.66) อยู่ในระดับมากเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน ยังพบอีกว่าปัญหาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากน้อยที่สุด 3 ด้าน คือ 1) ด้านมีอิสระทางความคิด มีค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D.=0.73) เมื่อแยกเป็นข้อย่อยเรียงจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก คือ 1.1) ฉันชอบสิ่งที่ท้าทายมีคะแนนเฉลี่ย 3.88 (S.D.=0.69) และ 1.2) ฉันชอบคิดและทดลองทำในสิ่งใหม่ ๆ ที่คิดไว้ มีคะแนนเฉลี่ย 3.95 (S.D.=0.77) 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ย 3.97 (S.D.=0.76) เมื่อแยกเป็นข้อย่อยเรียงจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก คือ 2.1) โดยปกติฉันเป็นคนที่มีริเริ่มคิดงานในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.86 (S.D.=0.75) 2.2) ฉันชอบคิดค้นหลายสิ่งหลายอย่างในระหว่างการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 3.90 (S.D.=0.86) 2.3) ฉันชอบเอาความคิดมารวมกันเพื่อหาอะไรใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.80) 2.4) ฉันจะเลือกงานสร้างสรรค์ด้วยความสนใจของตนเองมีค่าเฉลี่ย 4.13 (S.D.=0.65) และ 3) ด้านมีความเชี่ยวชาญในสาขามีค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.=0.68) เมื่อแยกเป็นข้อย่อยเรียงจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก คือ 3.1) ฉันสามารถสร้างชิ้นงานหรือพัฒนาวิธีการเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 3.87 (S.D.=0.70) 3.2) ฉันสามารถวางแผนการทำโครงการได้อย่างเป็นระบบ มีคะแนนเฉลี่ย 3.93 (S.D.=0.76) 3.3) ฉันมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (S.D.=0.60) 3.4) ฉันสามารถนำความรู้จากศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (S.D.=0.62) และ 3.5) ฉันสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการในการกำหนดหัวข้อโครงการได้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (S.D.=0.70) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ที่	รายการประเมิน	N = 60		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	ด้านมีอิสระทางความคิด			
1	ฉันชอบสิ่งที่ท้าทายมีคะแนนเฉลี่ย	3.88	0.69	มาก
2	ฉันชอบคิดและทดลองทำในสิ่งใหม่ๆ ที่คิดไว้	3.95	0.77	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.92	0.73	มาก
	ด้านความคิดสร้างสรรค์			
3	โดยปกติฉันเป็นคนที่มีริเริ่มคิดงานในกลุ่ม	3.86	0.75	มาก
4	ฉันชอบคิดค้นหลายสิ่งหลายอย่างในระหว่างการทำงาน	3.90	0.86	มาก
5	ฉันชอบเอาความคิดมารวมกันเพื่อหาอะไรใหม่ ๆ	4.00	0.80	มาก
6	ฉันจะเลือกงานสร้างสรรค์ด้วยความสนใจของตนเอง	4.13	0.65	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.97	0.76	มาก
	ด้านมีความเชี่ยวชาญในสาขา			
7	ฉันสามารถสร้างชิ้นงานหรือพัฒนาวิธีการเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา	3.87	0.70	มาก
8	ฉันสามารถวางแผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ	3.93	0.76	มาก
9	ฉันมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา	3.98	0.59	มาก
10	ฉันสามารถนำความรู้จากศาสตร์	4.05	0.62	มาก
11	ฉันสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการในการกำหนดหัวข้อโครงการได้	4.05	0.70	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.98	0.67	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกรายการ	3.96	0.03	มาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง แบ่งเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผลการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จากการสังเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประกอบด้วย 8 ด้าน จำนวน 59 ข้อย่อย

ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จากการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องคุณลักษณะนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยเลือกข้อย่อยที่มีความเหมาะสมสอดคล้องเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมีความเชี่ยวชาญในสาขา 2) ด้านนักปฏิบัติ 3) ด้านมีอิสระทางความคิด 4) ด้านการทำงาน

เป็นทีม 5) ด้านมีความมุ่งมั่นตั้งใจ 6) ด้านความเป็นผู้นำ 7) ด้านการยอมรับความเสี่ยง 8) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะนวัตกรรมจากนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Andrew A King & Karim R. Lakhani (2013); Bagley (2014); Eddie Newquist (2015); Mei-Chen Lo, Yi-Chuan Hsu and Martin Drozda (2015); Courtney Erin Driggs Lark (2015); Day, J. (2016); วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2560); Widjaya (2020)) อีกทั้งสอดคล้องกับพิมพ์พัชร พรสวรรค์ (2561) ศึกษาเรื่อง รูปแบบจิตวิตรกรรมแบบร่วมมือด้วยเกมพีเคชั้นบนสังคมคลาวด์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะนวัตกรรมและทักษะการคิดนวัตกรรม ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะนวัตกรรมมี 8 ด้าน ได้แก่ 1) มีความเชี่ยวชาญในสาขา 2) มีอิสระทางความคิด 3) สามารถเข้าใจและคิดแก้ปัญหา 4) มีความยืดหยุ่น 5) มีความกล้าเสี่ยง 6) มั่นใจในตนเอง 7) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 8) เป็นนักปฏิบัติ

ระยะที่ 2 การศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก
ผลการศึกษาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก

พบว่า การรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ทั้ง 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D.=0.66) อยู่ในระดับมากเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาการรับรู้คุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากน้อยที่สุด 3 ด้าน คือ 1) ด้านมีอิสระทางความคิด มีค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D.=0.73) 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ย 3.97 (S.D.=0.76) และ 3) ด้านมีความเชี่ยวชาญในสาขามีค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.=0.68) ซึ่งคุณลักษณะนวัตกรรมในด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับดังกล่าวนี้ ครูผู้สอนสาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ในหลักสูตรฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) จะต้องพิจารณาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ตลอดจนการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้ฝึกสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการประกอบวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะนวัตกรรมของนักศึกษาครูที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Margaret Vaughn and Seth A. Parsons (2013) เรื่อง ครูปรับตัวเป็นผู้สร้างนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมส่งผลให้การสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งผู้บริหารควรตระหนักถึงศักยภาพของการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และสนับสนุนผู้สอนในการใช้ความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพในการคิดออกแบบนวัตกรรมเพื่อปรับการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรจัดเวทีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) หลังจากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อพิจารณาข้อคำถามและปรับแก้ไขข้อคำถามให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2562 ซึ่งปัจจุบันนักศึกษายังอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 สำหรับการศึกษา

ครั้งต่อไปควรใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ทุกชั้นปี (หลักสูตร 4 ปี) ในอนาคตเพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครูที่ครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พัชร พรสวรรค์. (2561). **รูปแบบจิตวิศกรรมแบบร่วมมือด้วยเกมพีเคชันบนสังคมคลาวด์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะนวัตกรรมและทักษะการคิดนวัตกรรม.** (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ).
- ภาสกร เรืองรอง และมะยูริย์ พิทยาเสนีย์.(2564). **แนวคิดเชิงคำนวณร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้ Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ. วารสารเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.** 11(1): 1-16.
- ยีน ภู่วรรณ. (2558). **นวัตกรรมการเรียนการสอนกับการศึกษาระบบ 4.0.** Suranaree J. Soc. Sci, 9(2): 133-156.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนเครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร.** มหาวิทยาลัย นเรศวร, 19(3): 50-62.
- Andrew A King & Karim R. Lakhani. (2013). **Using Open Innovation to Identify the Best Ideas.** MIT Sloan Management Review 55(1) :41-48.
- Cees de Bont, Sylvia Xihui Liu. (2017). **Breakthrough Innovation through Design Education: Perspectives of Design-Led Innovators.** 33(2):18-30, doi: 10.1162/DESI_a_00437.
- Courtney Erin Driggs Lark (2015). **Identifying pioneers of tomorrow: a study of the relationship between middle school students' innovator skills and stem interests.** (Creighton University in Partial Fulfillment of the Requirements for the degree of Doctor).
- Day, J. (2016). **The 10 Characteristics of Great Innovators.** [Online]. Available: <https://ideascale.com/10-qualities-of-great-innovators>. Access on 14 Jan 2021
- Eddie Newquist. (2015). **7 Characteristics of Highly Successful Innovators.** [online]. Available: <https://www.disruptorleague.com/blog/2015/03/13/7-characteristics-of-highly-successful-innovators>. Access on 28 Jan 2021.
- Ivan Widjaya. (2020). **9 Key Traits of Innovators and Entrepreneurs.** [online]. Available: <http://www.smbceo.com/2020/03/24/key-traits-of-innovators-and-entrepreneurs>.

- Margaret Vaughn and Seth A. Parsons. (2013). **Adaptive Teachers as Innovators: Instructional Adaptations Opening Spaces for Enhanced Literacy Learning**. Digital Learning in Teacher Education. 91(2), 81-93. [online]. Available: <https://www.jstor.org/stable/24575032>.
- Mei-Chen Lo, Yi-Chuan Hsu and Martin Drozda. (2015). **Entrepreneur's Priority Traits on Creative and Innovative Behavior in Technology Era – Case of Innovative New Start-Up Businesses**. Proceedings of the 2015 IEEE IEEM, 455-459.
- Rebecca O. Bagley. (2014). **The 10 Traits of Great Innovators**. [online]. Available: <https://www.forbes.com/sites/rebeccabagley/2014/01/15/the-10-traits-of-great-innovators/?sh=3aace8dd4bf4>. Access on 28 Jan 2021.

ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารกับการคาดคะเน
ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
Knowledge and Understanding of Information Operations (IO)
and Economic Impact Assessment in the Digital Era of the population
in Bangkok

วรินทร์ พูนผล^{1*} และธัญพัทธ์ ไคร์วานิช²

(Varin Pulpol^{1*} and Tanpat Kraiwanit²)

^{1*, 2}คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต 52/347 ต.หลักหก อ.เมือง ปทุมธานี 12000

อีเมลผู้แต่งหลัก : vowvarin08@gmail.com เบอร์โทร : 09 8410 2294

วันที่รับบทความ 30 พฤศจิกายน 2563

Received: Nov. 30, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 20 กันยายน 2564

Revised: Sep. 20, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 23 กันยายน 2564

Accepted: Sep. 23, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารกับการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ และศึกษาผลกระทบของความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) ที่มีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ การศึกษานี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) จากกลุ่มประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยได้ตัวอย่างมาทั้งหมด 1,250 คน ข้อมูลถูกเก็บโดยแบบสอบถามออนไลน์ และถูกนำไปวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกแบบเรียงลำดับ (Ordered Logistic Regression) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มขึ้นของระดับการศึกษาจากปริญญาตรีเป็นปริญญาโทหรือสูงกว่าจะมีโอกาสส่งต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในทิศทางลบเพิ่มขึ้น และหากค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดการคาดคะเนในทิศทางลบเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จากผลการทดลองที่ได้ทำให้มีข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ โดยควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาพื้นฐานให้ครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจมีความแม่นยำขึ้น อันเนื่องมาจากรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อนักลงทุนรายย่อยและผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ลงทุนไม่เสียผลประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะทำให้การลงทุนในประเทศมีความเจริญก้าวหน้า

คำสำคัญ: การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร; การคาดคะเนเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล; ความถดถอยโลจิสติกแบบเรียงอันดับ

Abstract

This research aims to examine whether the demographic factors and knowledge and understanding of information operations (IO) affect economic impact assessment in the digital era of the population in Bangkok. Data were collected via an online survey from 1,250 Thai citizens aged 18 and up who live in Bangkok, and they were then analyzed using ordered logistic regression (OLR) to test the hypotheses. The findings show that education level and knowledge scores were significant for economic impact assessment. If the education level increases from less than a bachelor's degree to higher education, the estimation of economic impacts will be negative, and when knowledge scores rise, the estimation of economic impacts will be negative as well. Therefore, the suggestions based on the results encourage fundamental education in a wide range of Thai citizens, hence economic impact assessment will be more accurate due to being aware of fake news and effective use of information. Consequently, this will provide good opportunities to small investors and entrepreneurs and then domestic investments will be prosperous.

Keywords: information operations; digital economy; ordered logistics regression.

บทนำ

การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (information operations: IO) เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลและระบบสารสนเทศของฝ่ายตรงข้ามในขณะที่ปกป้องข้อมูลและระบบสารสนเทศของตนเอง (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2559) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารไม่ได้นำมาใช้เพียงแคในยุทธการสู้รบเพียงอย่างเดียว แต่กลับเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปก็สามารถสร้างและนำมาใช้ได้ ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ในหลากหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การลงทุนหรือในด้านจิตวิทยา (วัชรินทร์ แก่นทอง, 2560) ในปัจจุบัน มีการพัฒนาเรื่องข้อมูลข่าวสารอย่างก้าวกระโดด การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วพร้อมแดนและรวดเร็วอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แทนที่ทุกคนจะสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและตามความเป็นจริงทำให้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพลดลง แต่ในความเป็นจริงแล้วผลกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม การรับรู้ข่าวสารที่รวดเร็วส่งผลต่อการกระทำหรือการตัดสินใจที่รวดเร็วไปด้วย (ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง, 2559) ในอดีตฝ่ายที่มีอำนาจที่จะใช้การปฏิบัติการข้อมูลได้มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลมีบทบาทและอำนาจที่จะสื่อสารและเข้าถึงประชาชนมากที่สุด แต่ในปัจจุบันมีสื่อออนไลน์โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ซึ่งทุกคนสามารถที่จะผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง ทำให้การใช้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพมากที่สุดอาจไม่ใช่เพียงแค่สำหรับรัฐบาลอีกต่อไป

เนื่องด้วยประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครอาจมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ไม่ดีพอ ซึ่งอาจทำให้เกิดการรับข้อมูลคลาดเคลื่อนและทำให้เกิดตัดสินใจผิดพลาดส่งผลให้ผู้อื่นเกิดความตระหนักตกใจ หรืออาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในสังคมหรือระหว่าง

ประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อไปถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีความประสงค์ที่จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และผลกระทบของความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการคาดการณ์ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุคดิจิทัลประชาชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารและลดผลกระทบทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากข้อมูลข่าวสารที่สร้างมาจากการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดการพัฒนากับข่าวสารด้านเศรษฐกิจและการเมืองในยุคดิจิทัลในเชิงเศรษฐศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

ขอบเขตในการศึกษา

ในการวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารกับการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน และเครื่องมือสื่อสารคอมพิวเตอร์ที่ใช้) และความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

2. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ประชาชนในประเทศไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 51,589,247 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 1,250 คน โดยในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจากการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และให้ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 5% ซึ่งค่าจากการคำนวณที่ได้ คือ 399.9969 โดยสามารถกล่าวได้ว่า จำนวนประชากรขั้นต่ำที่ต้องใช้อยู่ที่ประมาณ 400 คน แต่เพื่อความแม่นยำให้มากขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 1,250 คน

3. ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน พ.ศ.2563 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 เดือน

4. ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษา คือ เขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย

1. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) จากกลุ่มประชากร โดยได้ตัวอย่างมาทั้งหมด 1,250 คน ข้อมูลจะถูกเก็บโดยแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างโดย Google Form และได้ทำการกระจายแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ อาทิ Facebook และ Line เป็นต้น

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารและการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ แล้วนำมากำหนดแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์

2) การสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ และพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับสมมติฐาน วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำต่าง ๆ เพื่อที่จะได้แก้ไขข้อมูลหรือรูปแบบต่าง ๆ โดยขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการทำให้ข้อมูลเกิดความเที่ยงตรงและแม่นยำมากขึ้น

4) นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน แล้วนำมาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ก่อนเก็บข้อมูลจริงผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปทำการทดสอบ (Pre-Test) เพื่อตรวจสอบครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและเพื่อดูว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกับ ความหมายของผู้ศึกษามากน้อยเพียงใด โดยทำการทดสอบจำนวน 30 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับกลุ่มผู้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สำหรับแบบสอบถามที่การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.863 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.700 (Cronbach, 1990) จึงสรุปได้ว่าสามารถนำแบบสอบถามนี้ไปใช้ได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกแบบเรียงลำดับ (Ordered Logistic Regression) โดยใช้ทดสอบสมมติฐานในส่วนที่ 2 ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ โดยตัวแปรตาม คือ การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล และตัวแปรต้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ลักษณะประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน และเครื่องมือสื่อสารออนไลน์ที่ใช้) และ 2) ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) การศึกษาหรือวิจัยครั้งนี้เป็นการหาปัจจัยที่ตัวแปรอิสระนั้นส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งจะทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระตัวแปรใด ที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามและทำการสร้างแบบจำลองการในคาดคะเน โดยใช้ตัวแปรอิสระเป็นตัวคาดคะเนตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การคาดคะเนผลกระทบ	ความถี่	ร้อยละ
ลบ	133	10.6
ไม่แน่ใจ	996	79.7
บวก	121	9.7
รวม	1,250	100.0

ระดับการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจซึ่งแสดงในตารางที่ 1 พบว่า ประชากร 121 คน (9.7%) มีการคาดคะเนผลกระทบเป็นไปในทิศทางบวก ประชากร 996 คน (79.7%) มีการคาดคะเนเป็นไปในทิศทางไม่แน่ใจ และประชากร 133 คน (10.6%) มีการคาดคะเนผลกระทบเป็นไปในทิศทางลบ

การกำหนดกลุ่มค่าคะแนนระดับการคาดคะเนจาก normal distribution เกิดจากค่า mean + ½ sd และ - ½ sd โดยค่า mean เป็น 2.8699 และ SD เป็น 0.5477 แบ่งเป็นเกณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

หากมีคะแนน 1 – 2.55	คือ มีการคาดคะเนผลกระทบเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ
หากมีคะแนน 2.56 – 3.14	คือ มีการคาดคะเนผลกระทบเป็นไปในทิศทางที่ไม่แน่ใจ
หากมีคะแนน 3.15 ขึ้นไป	คือ มีการคาดคะเนผลกระทบเป็นไปในทิศทางที่เป็นบวก

จากการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกแบบเรียงลำดับ (Ordered Logistic Regression) ของตัวแปรอิสระทั้งหมด ได้แก่ ลักษณะประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน และเครื่องมือสื่อสารคอมพิวเตอร์ที่ใช้) และความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) พบว่า มีเพียงแค่ระดับการศึกษาและค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($p = 0.05$) โดยปัจจัยของประชากรศาสตร์อื่น ๆ ไม่มีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล ดังนั้น ระดับการศึกษาและค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารจึงเป็นตัวแปรอิสระที่เหมาะสมสำหรับใช้พยากรณ์ การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลหรือตัวแปรตาม

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์การถดถอยของระดับการศึกษาและระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารในแต่ละทิศทางของการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

TOTALIMPACT ^a		B	Wald	Sig.
การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นลบ	Intercept	-0.908	4.176	0.041
	SCORE*	0.139	4.165	0.041
	น้อยกว่าปริญญาตรี	-0.505	0.764	0.382
	ปริญญาตรี*	0.966	7.691	0.006
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	0 ^b	.	.
การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่ไม่แน่ใจ	Intercept	1.552	24.207	0.000
	SCORE*	0.177	4.384	0.023
	น้อยกว่าปริญญาตรี	0.082	0.049	0.825
	ปริญญาตรี*	0.574	3.723	0.044
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	0 ^b	.	.

a: กลุ่มอ้างอิงการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นบวก

*: Significant < 0.05 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 2 สามารถเขียนสมการถดถอยลอจิสติกเชิงอันดับ ได้ 2 สมการ ดังนี้

สมการที่ 1 คือ การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นลบ

$$\ln \ln \left[\frac{p_1}{p_2} \right] = -0.908 + 0.139x_1 + 0.966x_2$$

สมการที่ 2 คือ การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่ไม่แน่ใจ

$$\ln \ln \left[\frac{p_2}{p_3} \right] = 1.552 + 0.177x_1 + 0.574x_2$$

จากที่กล่าวมาความน่าจะเป็นสะสมในแต่ละทิศทางการคาดคะเนของตัวแปรตามจะเป็นได้ดังต่อไปนี้

1. ความน่าจะเป็นสะสมของกลุ่มการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นลบ

$$\pi_1 = \frac{\exp[\alpha_1 + \beta x]}{1 + \exp[\alpha_1 + \beta x]} = \frac{e^{-0.908 + 0.139x_1 + 0.966x_2}}{1 + e^{-0.908 + 0.139x_1 + 0.966x_2}}$$

2. ความน่าจะเป็นสะสมของกลุ่มการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางไม่แน่ใจ

$$\pi_2 = \frac{\exp[\alpha_2 + \beta x]}{1 + \exp[\alpha_2 + \beta x]} = \frac{e^{1.552 + 0.77x_1 + 0.574x_2}}{1 + e^{1.552 + 0.77x_1 + 0.574x_2}}$$

3. ความน่าจะเป็นสะสมของกลุ่มการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นบวก (π_3) เท่ากับ 1

จากการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยลอจิสติกเชิงอันดับของระดับการศึกษาแต่ละระดับ และระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นลบ เมื่อเทียบกับการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นบวก ปริญาตรีมีค่า 0.0062 และมีระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารอยู่ที่ 0.041 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงกล่าวได้ว่า ปริญาตรีและระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการคาดคะเนผลกระทบทิศทางที่เป็นลบหรือการคาดคะเนผลกระทบทิศทางที่เป็นบวก แสดงว่า ปริญาตรีและระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบทิศทางที่เป็นลบและบวก เพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญาตรีนั้นไม่มีระดับนัยสำคัญเมื่อเทียบกับผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญาตรีกับปริญาโทหรือสูงกว่า

จากการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยลอจิสติกเชิงอันดับของระดับการศึกษาและระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่ไม่แน่ใจเมื่อเทียบกับการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจทิศทางที่เป็นบวก ปริญาตรีมีค่า 0.044 และมีระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีค่า 0.023 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงกล่าวได้ว่า ปริญาตรีและระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการคาดคะเนผลกระทบทิศทางที่ไม่แน่ใจหรือการคาดคะเนผลกระทบทิศทางที่เป็นบวก แสดงว่าปริญาตรีและระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบทิศทางที่ไม่แน่ใจและบวก เพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญาตรีนั้น ไม่มีระดับนัยสำคัญเมื่อเทียบกับผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญาตรีกับปริญาโทหรือสูงกว่า

ตารางที่ 3 ข้อมูลความเหมาะสมของโมเดล (Model Fitting Information) ของระดับการศึกษาและค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) ที่ใช้พยากรณ์การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

Model	-2 LOG likelihood	Chi-Square	Degrees of freedom (df)	Significant (Sig.)
Intercept Only	200.958			
Final	187.151	13.807	3	0.003

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โมเดลที่ใช้ระดับการศึกษาและค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) ในการพยากรณ์ (Final) มีค่า -2 Log Likelihood น้อยกว่าโมเดลที่ใช้ตัวแปรอิสระทั้งหมดในการพยากรณ์ (Intercept Only) อยู่ 13.807 ซึ่งก็คือ ค่า Chi-Square โดยค่านัยสำคัญของโมเดลนี้ คือ 0.003 ($p = 0.003$) ซึ่งน้อยกว่า 0.05

จึงกล่าวได้ว่า การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา และค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร

ตารางที่ 4 ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลหรือความสามารถในการพยากรณ์การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล (ตัวแปรตาม)

Cox and Snell	0.011
Nagelkerke	0.015
McFadden	0.009

โดยทั่วไปแล้วค่าสัมประสิทธิ์แสดงการตัดสินใจ (coefficient of determination) หรือค่า r-squared ในการวิเคราะห์สมการถดถอยยิ่งสูง หมายถึง โมเดลที่ใช้แล้วยิ่งดีหรือยิ่งมีความเหมาะสมกับข้อมูล โดยมีค่าสูงสุด คือ 1 อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติสมการถดถอยไม่สามารถคำนวณค่า r-squared ที่มีคุณสมบัติของ r-squared ทั้งหมดได้ ดังนั้น ค่า pseudo r-squared จึงถูกคำนวณแทน (IBM Knowledge Center, 2021) โดยค่า pseudo r-squared สามารถอธิบายความแปรปรวนหรือความผันแปรในการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกได้เช่นเดียวกับค่า r-squared จากตารางที่ 4 ได้ทำการนำตัวแปรอิสระที่เป็นระดับการศึกษาและตัวแปรร่วมระดับการรับรู้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารนำมาวิเคราะห์ผ่านโปรแกรม SPSS ได้ค่า Cox and Snell R-squared เท่ากับ 1.1% และค่า Nagelkerke R-squared เท่ากับ 1.5% ซึ่งค่าที่ได้ค่อนข้างน้อยอาจจะมีตัวแปรอื่นที่มีความสำคัญแต่ไม่ได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามสัมพันธ์กันและยังสามารถอธิบายอีกได้ว่าแบบจำลองนี้ใช้ได้ผล

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในสมการถดถอยของระดับการศึกษาและค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO)

	Estimate	Std. Error	Wald	df	Sig.
Threshold [การคาดคะเน = 1.00]	-2.712	0.261	107.788	1	0
[การคาดคะเน = 2.00]	1.703	0.247	47.43	1	0
Location SCORE	-0.077	0.038	4.165	1	0.041
[น้อยกว่าปริญญาตรี=.70]	0.208	0.278	0.558	1	0.455
[ปริญญาตรี=3.13]	-0.51	0.179	8.105	1	0.004
[ปริญญาโทหรือสูงกว่า=8.40]	0a	.	.	0	.

จากตารางที่ 5 Threshold แสดงค่าจุดแบ่งแยกของตัวแปรตาม (ในที่นี้ คือ การคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจระหว่าง ลบ ไม่แน่ใจ และบวก) แบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ ซึ่งจากตารางที่แสดงนี้ Threshold นั้นมีระดับนัยสำคัญ ดังนั้น การแบ่งแยกการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (การคาดคะเน) ซึ่งเป็นตัวแปรตามออกเป็น ลบ ไม่แน่ใจ และบวก โดยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกแบบเรียงอันดับ (Ordered Logistic Regression) มีความเหมาะสมถูกต้อง และไม่จำเป็นต้องยุบรวมระดับของตัวแปรตาม ในส่วนของ Location นั้นจะแสดงค่าที่ได้มาจากตัวแปร

อิสระ ซึ่งสัมพันธ์กับการถดถอยของตัวแปรปริญญานั้นมีระดับนัยสำคัญ ในส่วนสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรน้อยกว่าปริญญานั้นไม่มีระดับนัยสำคัญ ซึ่งจากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าหากค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้เกิดการคาดคะเนลดลง 0.077 เท่า และหากประชากรมีการศึกษาในระดับน้อยกว่าปริญญตรี เมื่อมีการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นระดับปริญญตรี จะไม่มีนัยสำคัญต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ($p = 0.455$ ซึ่งมากกว่า 0.05 ที่เป็นระดับนัยสำคัญ) แต่หากประชากรมีการศึกษาในระดับปริญญตรีแล้ว เมื่อมีการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นปริญญโทหรือสูงกว่า การเปลี่ยนแปลงนี้จะมีนัยสำคัญ ($p = 0.004$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ที่เป็นระดับนัยสำคัญ) โดยกล่าวได้ว่า หากประชากรมีการศึกษาในระดับปริญญตรีแล้ว เมื่อมีการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นปริญญโทหรือสูงกว่า จะมีโอกาสที่การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจลดลง 0.51

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล คือ ระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มระดับการศึกษาจากปริญญตรีเป็นปริญญโทจะส่งผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลในทิศทางลบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากการสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ ความรู้ และความสามารถ ยังมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีความรู้ที่เพิ่มขึ้น มีประสบการณ์ที่มากขึ้น และมีทักษะต่าง ๆ ที่ดีขึ้น จึงทำให้มีการคาดการณ์ในเชิงลบ เนื่องจากต้องคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ ด้านอย่างรอบคอบมากขึ้น มีการมองปัญหา สาเหตุของปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในมุมที่กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vaarmets, Liivamagi และ Talpsepp (2019) ที่ประเมินว่าความฉลาด ระดับการศึกษาและการเรียนรู้ส่งผลต่อผลการจัดการ และความสามารถในการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของความฉลาดในการส่งผลต่อความสามารถในการจัดการ หากมองในมุมที่แคบลง การคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจนอกจากอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และความชำนาญของผู้วิเคราะห์เพื่อนำมาคาดคะเนผลกระทบทางเศรษฐกิจแล้ว ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเพื่อนำมาประกอบในการคาดคะเนก็สำคัญ (Rahman, Zhang and Dong, 2019) ดังนั้น การศึกษาย่อมมีอิทธิพลต่อการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นกระบวนการในการนำไปสู่การคาดคะเนด้วย

นอกจากระดับการศึกษาแล้ว ความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการศึกษานี้ที่ส่งผลต่อการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหนึ่ง ๆ เป็นอย่างดี ย่อมส่งผลให้การวิเคราะห์และการคาดคะเนผลกระทบต่าง ๆ เป็นไปอย่างแม่นยำ ไม่เอนเอียงไปทางที่ดีเกินจริงหรือเลวร้ายเกินจริง เป็นการคาดคะเนโดยอาศัยหลักความเป็นจริงซึ่งมีพื้นฐานมาจากความรู้ความเข้าใจของผู้วิเคราะห์ ไม่ถูกหลอกลวงโดยข้อมูลที่เป็นเท็จ โดยการคาดคะเนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจในการศึกษานี้เป็นการคาดคะเนของบุคคลทั่วไป จึงถือเป็นการพยากรณ์เชิงปริมาณที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ซึ่งหากผู้ทำการคาดคะเนไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ย่อมส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการคาดคะเนได้ (สัญญา เคนาภูมิ, 2562) การคาดคะเนผลกระทบเป็นความเชื่อส่วนบุคคล

มักจะถูกนำไปใช้เชิงการเมือง ดังนั้นความเห็นอาจเป็นบวกหรือลบขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละฝั่ง ในทางการเมือง เราจึงมักเห็นการนำลักษณะของปฏิบัติการเชิงข้อมูลข่าวสารนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มตัวเอง (สรลักษณ์ พงษ์โพธิ์ และยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2564)

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอ้างอิงมาจากการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระดับการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาพื้นฐานให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อที่ประชาชนรุ่นใหม่จะได้รู้เท่าทันข่าวลวงที่เกิดจากการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารทำให้ไม่หลงเชื่อโดยง่ายและมีการคิดวิเคราะห์ข่าวสารต่าง ๆ ตามความเป็นจริงมากขึ้น ทำให้การคาดคะเนต่าง ๆ รวมถึงการคาดคะเนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีพื้นฐานมาจาความเป็นจริงไม่ใช่จากข่าวลวง ซึ่งจะส่งผลดีอย่างมากต่อผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักลงทุนรายย่อยและผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ลงทุนไม่เสียผลประโยชน์จากข้อมูลที่ได้การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้การลงทุนในประเทศมีความเจริญก้าวหน้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยนี้เน้นไปที่การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาในเชิงปัจจัยพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจเพียงเท่านั้น เพื่อที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ของการศึกษามากขึ้นในครั้งถัดไปควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น สำนักข่าวที่ติดตามบ่อยที่สุด แพลตฟอร์มที่ใช้ดูหนัง ซีรีส์ สารคดี บ่อยที่สุด อาทิ Netflix, WeTV, Viu, AisPlay, LineTV, TrueID, AppleTV เป็นต้น ซึ่งถ้าหากได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมก็จะยิ่งทำให้ข้อมูลนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง. (2559). การปฏิบัติการข่าวสารกับความมั่นคงของชาติ, *รัฐสาริรักษ์*, 58(3), กันยายน-ธันวาคม 2559, หน้า 69-78.
- วัชรินทร์ แก่นทอง, (2560). การปฏิบัติการข่าวสารภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการทัพบก.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2559). การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communication: SC) และการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations: IO) ของกองทัพไทย: แนวทางการดำเนินงานในอนาคต. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สรลักษณ์ พงษ์โพธิ์ และยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2564). รูปแบบการสื่อสารและแนวคิดการปฏิบัติการข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติด้านการเมืองผ่านสื่อออนไลน์, *วารสารนิเทศศาสตร์*, 39(1), มกราคม-เมษายน 2564, หน้า 121-137.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2562). แบบการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ, *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(3), กันยายน-ธันวาคม 2562, หน้า 103-126.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). **จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ ภาค และจังหวัด ปี พ.ศ.2562**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>, เข้าดูเมื่อวันที่ 07/02/2564.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**, 5th edition. New York: Harper & Row.
- IBM Knowledge Center. (2021). **Pseudo r-Squared measures**, [Online]. Available HTTP: https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/en/SSLVMB_23.0.0/spss/tutorials/plum_germcr_rsquare.html, access on 10/02/2021.
- Rahman, J. Zhang, J., & Dong, S. (2019). Factors affecting the accuracy of analyst's forecasts: A review of the literature, **Academy of Accounting and Financial Studies Journal**, vol. 23(3), June 2019, pp. 1–18.
- Vaarmets, T., Liivamagi, K., & Talpsepp, T. (2019). How does learning and education help to overcome the disposition effect?. **Review of Finance**, vol. 23(4), July 2019, pp. 801–830.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**, 3rd edition. New York: Harper and Row Publications.

**การบริหารจัดการขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปาดันนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
Garbage management by people participatory method
in Patan Nakrua Municipality, Mae Tha district, Lampang province**

วิไลลักษณ์ พรหมเสน^{1*}, พงศธร คำใจหนัก² และอัศจรรย์ แมะบ้าน³

(Wilailux Promsen^{1*}, Pongsatorn Khamjainuk² and Akkajohn Maeban³)

^{1*,2,3}สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อีเมลผู้แต่งหลัก : wilailuxp@gmail.com เบอร์โทร : 08 7178 0955

วันที่รับบทความ 9 กรกฎาคม 2564

Received: Jul. 9, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 13 พฤศจิกายน 2564

Revised: Nov. 13, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 15 พฤศจิกายน 2564

Accepted: Nov. 15, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการขยะของประชาชน (2) ยกระดับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม และ (3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 191 คน ใช้วิธีการแบบเจาะจง ใช้วิธีการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม และดำเนินโครงการนำร่อง การศึกษาเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน การคำนวณจำนวนตัวอย่างใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ผลการศึกษพบว่า เทศบาลตำบลปาดันนาคร้วมีเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการขยะจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านสบทะ หมู่ที่ 7 ชุมชนบ้านดอกสะบันงา หมู่ที่ 8 และ ชุมชนบ้านนาคตพัฒนา หมู่ที่ 9 นวัตกรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม มี 3 รูปแบบ คือ (1) การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์ (2) การสร้างเผาถ่าน 200 ลิตร และ (3) การผลิตถ่านอัดแท่ง และเกิดนวัตกรรมทางสังคมคือการมีส่วนร่วมของพื้นที่ที่มาจาก 3 ภาคส่วน คือ ท้องถิ่น ท้องที่ และภาคประชาชน โดยมีกลไกขับเคลื่อน คือ ข้อมูลการวิเคราะห์องค์ประกอบขยะ และการทดลองเชิงปฏิบัติการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมจากชุมชนต้นแบบจำนวน 3 ชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการขยะ; นวัตกรรม; การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to 1) establish a collaboration network of people garbage management 2) Strengthen the community's potential development of participational garbage management and 3) technologically promote the entire process of garbage management. This participatory action research used 191 key informants for qualitative approaches such as focus group discussion and pilot projection with purposive sampling

technique, meanwhile, 400 samples were selected for quantitative approaches using a questionnaire. Qualitative analysis techniques used content analysis, on the other hand, quantitative applied descriptive statistics such as frequency and percentage. The result found that Patunnakrua Municipality had 3 collaboration networks of people garbage management in Sob-tha (M. 7), Dok Sabunnga (M. 8), and Nakotpattana (M. 9) with 3 participational garbage management innovations; 1) earth-worm feeding for organic garbage elimination 2) 200 Litre incinerator establishment and 3) garbage's Charcoal stick. For the social innovation issue, there are 3 dimensions of participation; community, locality, and people with moving mechanisms such as garbage compositional analysis database, participatory experiment on garbage management elimination from 3 communities.

Keywords: Garbage management; Innovation; Participatory

บทนำ

เทศบาลตำบลป่าตันนครสวรรค์ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 12 ชุมชน ปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่เทศบาลพยายามแก้ไขมาตลอดคือการจัดการขยะมูลฝอย และจากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีพบว่ารูปแบบการจัดการขยะยังเป็นรูปแบบเดิมคือ เทกองรวมแล้วเผา และวิธีการฝังกลบ ซึ่งวิธีการกำจัดขยะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชุมชนคือ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและพาหะของโรค เช่น แมลงวัน หนู แมลงสาบ ส่งกลิ่นเหม็นจากการหมักหมมของขยะและจากกระบวนการเทกองรวมแล้วเผา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม มลภาวะทางอากาศ และระบบนิเวศตามมาเป็นลำดับ (สุพจน์ ศรีแกวงค์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2558) สาเหตุมาจากขาดความร่วมมือในการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือนในขณะที่ยังมีประชาชนบางกลุ่มให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะ โดยมีชุมชนจำนวน 2 ชุมชนได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหามลพิษแบบผสมผสาน 2 รูปแบบ คือ (1) กระตุ้นประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือนเนื่องจากเป็นต้นตอและสาเหตุของปัญหา และ (2) ใช้เทคโนโลยีมาช่วยบริหารจัดการขยะในส่วนที่คนทำไม่ได้ เช่น ระบบการแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงพลังงานและปุ๋ย (วิไลลักษณ์ พรหมเสน, 2558) จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจรด้วยวิธีการสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขปัญหามาจากต้นทางถึงปลายทาง โดยเริ่มจากจิตสำนึกของคนในชุมชนผ่านกระบวนการของภาคีเครือข่าย การยกระดับศักยภาพของประชาชนในการบริหารจัดการขยะโดยเทคโนโลยีการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมและยกระดับศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ต่อการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการขยะของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอมะเข จังหวัดลำปาง
2. เพื่อยกระดับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอมะเข จังหวัดลำปาง ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

- 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอมะเข จังหวัดลำปาง
- 2) สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์การจัดการขยะ

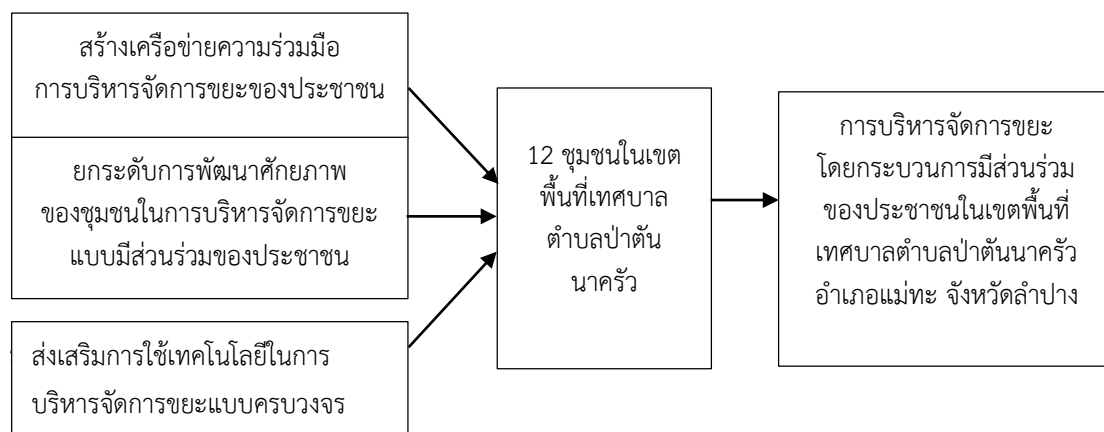
ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา: พื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี จำนวน 12 ชุมชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา: การบริหารจัดการขยะโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดโครงการรณรงค์การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรจากชุมชนต้นแบบ

ขอบเขตด้านระยะเวลา: 12 เดือน (มีนาคม 2561- กุมภาพันธ์ 2562)

กรอบแนวคิด

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิด ดังนี้

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (1) การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ด้วยการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าตันนาครี 1 คน หัวหน้าบริหารงานสาธารณสุข 1 คน พนักงานจัดเก็บขยะ จำนวน 9 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 30 คน และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ขยะรีไซเคิล จำนวน 150 คน รวมทั้งหมด 191 คน (2) การศึกษาเชิงปริมาณ จำนวน 400 ครั้วเรือน จากทั้งหมด 2,770 ครั้วเรือน ด้วยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) โดยยินยอมให้เกิดความผิดพลาดในการสุ่มไม่เกินร้อยละ 5 เมื่อได้ขนาดของ

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ครั้วเรือนแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มแบบโควตาตามหมู่บ้าน และทำการจัดเก็บข้อมูลแบบเจาะจงรายหมู่บ้านด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (โดยหน่วยวิเคราะห์เป็นรายบุคคลมาจากตัวแทนครั้วเรือนละ 1 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (1) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ประเด็นการสัมภาษณ์การถอดบทเรียนองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะ การบริหารจัดการขยะของพื้นที่ แบบเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะมูลฝอย การสนทนากลุ่ม การดำเนินโครงการนำร่องสร้างและใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในการบริหารจัดการโดยใช้นวัตกรรมบริหารจัดการขยะมูลฝอย (2) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและวิธีการกำจัดองค์ประกอบของขยะมูลฝอยระดับครั้วเรือนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลป่าตันนครี ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่1) เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ ขนาดของจำนวนสมาชิกในครั้วเรือน และอาชีพหลักของครั้วเรือน ส่วนที่2) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ความคิดเห็นต่อวิธีการบริหารจัดการขยะในระดับครั้วเรือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้ (1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Key informant Interview) ด้านการบริหารจัดการขยะของเทศบาลที่ผ่านมา โดยใช้ประเด็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) (2) การจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ขยะรีไซเคิล (3) เก็บรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบของขยะวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะลักษณะ ประเภทของขยะแต่ละชนิดเพื่อหาแนวทางในการกำหนด หรือการเลือกใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะที่เหมาะสม (4) ศึกษาฐานชุมชนต้นแบบการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยบริหารจัดการขยะ ถอดบทเรียนจากการศึกษาฐาน และหาข้อสรุปของรูปแบบการสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ (5) จัดทำโครงการนำร่องสร้างและใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร 3 รูปแบบ คือ 1) การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ จากเศษอาหาร เศษผัก มูลสัตว์ 2) การเผาถ่านจากเตาเผาถ่าน 200 ลิตร จากวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น ไม้ กิ่งไม้ ฟืน เศษไม้ไผ่จากกลุ่มอาชีพจักสาน และ 3) การทำถ่านอัดแท่ง โดยรูปแบบการจัดการขยะทั้ง 3 รูปแบบนี้นำแนวคิดมาจากองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาฐานและจากการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในพื้นที่ (6) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะโดยใช้นวัตกรรมบริหารจัดการขยะ และ (7) ติดตามประเมินผลการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) และถอดบทเรียนและคืนข้อมูลให้กับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและวิธีการกำจัดองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบาย ชักชวนทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายก่อนดำเนินการสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง

ของข้อมูล ประกอบด้วย ด้านข้อมูล (data triangulation) ด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล methodological triangulation) และ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการทบทวนระหว่างการศึกษาปฏิบัติ (After Action Review technique: AAR) เทคนิคการประเมินผลการทำงาน (Performance Measurement: PM) เพื่อถอดบทเรียนกลุ่มเป้าหมาย และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม และวิธีการกำจัดองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในพื้นที่โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบของแต่ละรายการในแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจะนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์การจัดการขยะ พบว่า เทศบาลตำบลป่าตันนาครี มีวิธีการกำจัดขยะ 2 วิธี คือ การเผา โดยนำขยะไปเทกองกลางแจ้ง (open dump) แล้วเผา และวิธีการฝังกลบ โดยมีพื้นที่หรือแหล่งกำจัดขยะปัจจุบันมีจำนวน 18.55 ไร่ มีการจัดเก็บขยะทุกวัน โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ย 10.63 ตัน/วัน มีพนักงานจัดเก็บขยะ จำนวน 10 คน และมีรถเก็บขยะจำนวน 2 คัน(ขนาดความจุ 12ลบ.หลา/4ลบ.หลา)สามารถจัดเก็บขยะได้จำนวน 30 ลบ.หลา/วัน

สภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะข้างต้นไม่สามารถบรรลุผลได้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ปัจจัยหลักคือ (1) ทักษะของประชาชนที่มีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือนจึงส่งผลให้มีพฤติกรรมในการทิ้งขยะที่ไม่ถูกวิธี (2) การเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่และประชากรแฝงที่เข้ามาในชุมชน (3) การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ เช่นมีร้านค้าร้านสะดวกซื้อ ตลาดสด ตลาดนัดในชุมชนเพิ่มมากขึ้น (4) รูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น พฤติกรรมการบริโภคตามสมัยใหม่ของประชาชน และของร้านค้าในชุมชนที่ต้องการได้รับความสะดวกสบาย พฤติกรรมเบื้องต้นเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยตามมา และ (5) เทศบาลไม่ได้นำข้อมูลของขยะในพื้นที่เชิงประจักษ์มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร

ผลจากการสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและวิธีการกำจัดองค์ประกอบของขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรม/วิธีการกำจัดองค์ประกอบขยะมูลฝอยของชุมชน

พฤติกรรม/วิธีการกำจัดองค์ประกอบขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.ประเภทของขยะมูลฝอยในครัวเรือน เป็นขยะย่อยสลายได้	242	60.5
2. สาเหตุที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนเกิดจากการปรุงอาหารประจำวัน	147	36.8
3. วิธีการที่เหมาะสมในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นเหตุและสามารถนำไปใช้ในครัวเรือนได้คือลดใช้ของฟุ่มเฟือยและเลือกใช้สินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์น้อยชิ้น	236	59.0
4.ในครอบครัวมีการคัดแยกเฉพาะขยะที่ขายได้หรือขยะรีไซเคิล	398	99.5

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรม/วิธีการกำจัดองค์ประกอบขยะมูลฝอยของชุมชน (ต่อ)

พฤติกรรม/วิธีการกำจัดองค์ประกอบขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิธีการจัดการเพื่อช่วยลดปัญหาขยะแต่ละประเภทในระดับครัวเรือน		
1. ขยะรีไซเคิล เช่น ขวดพลาสติก กระดาษ ควรคัดแยกและนำไปขาย	379	94.8
2. ขยะทั่วไป เช่น เศษแก้ว รองเท้าเก่า ควรรวมใส่ถุงดำแยกไว้ก่อนทิ้ง	400	100
3. ขยะอันตราย เช่น เศษไม้-กิ่งไม้-ใบไม้แห้ง ซากพืช/เศษวัชพืช เศษอาหารและเศษพืชผักควรกำจัดโดยการรวมใส่ถุงดำแยกไว้ก่อนทิ้ง	182	45.5
4. ขยะอันตราย เช่น ขวดยา กระป๋องยาฆ่าแมลง ควรรวมใส่ถุงดำแยกไว้ก่อนทิ้ง	299	74.8
5. ขยะติดเชื้อ เช่น ผ้าอ้อม เข็มฉีดยา ควรรวมใส่ถุงดำแยกไว้ก่อนทิ้ง	325	81.3

จากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่าพฤติกรรมการกำจัดขยะทั่วไป เศษแก้ว รองเท้าเก่า ควรกำจัดโดยการรวมใส่ถุงดำแยกไว้ก่อนทิ้ง มีจำนวน 400 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวมีการคัดแยกเฉพาะขยะที่ขายได้หรือขยะรีไซเคิล จำนวน 398 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 99.5 น้อยที่สุดคือ พฤติกรรมที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนเกิดจากการปรุงอาหารในชีวิตประจำวัน จำนวน 147 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36.8 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการขยะของประชาชน ผู้วิจัยได้จัดเวทีสนทนากลุ่ม โดยร่วมหารือกับนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปาดันนาครี รักษาการหัวหน้ากองสาธารณสุขเทศบาลตำบลปาดันนาครี และสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนนำแนวคิดที่ได้รับจากการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนต้นแบบ การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในพื้นที่ และการประเมินศักยภาพของชุมชนมากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการขยะดังนี้ 1) กำหนดพื้นที่ชุมชนต้นแบบ/ชุมชนนำร่อง ด้านการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร โดยมีชุมชนอาสาสมัครเข้าร่วมจำนวน 3 ชุมชน คือชุมชนบ้านสบทะหมู่ที่ 7 ดอกสะบันงาหมู่ที่ 8 และนาครพัฒนาหมู่ที่ 9 เป็นพื้นที่นำร่องในการจัดการขยะแบบครบวงจร โดยการคัดแยกขยะในครัวเรือนหลังจากนั้นนำเศษอาหารมาเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์สร้างเตาเผาถ่าน 200 ลิตร สำหรับเผากิ่งไม้เศษไม้ และนำถ่านที่ได้จากการเผา มาผลิตเป็นถ่านอัดแท่งจากเครื่องอัดที่ได้ช่วยกันออกแบบและผลิตขึ้นมา 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของเทศบาลใหม่ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชนต้นแบบและชุมชนอื่น ๆ 3) จัดตั้งเครือข่ายชื่อเครือข่ายกลุ่มแปรรูปขยะมูลฝอย โดยมีวัตถุประสงค์ของเครือข่าย คือ เพื่อยกระดับศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ขยะรีไซเคิลในการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนร่วมกันกับเทศบาลตำบลปาดันนาครี ศึกษา ทดลอง การแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างและใช้ขยะให้เกิดประโยชน์และมีมูลค่าเพิ่ม **เป้าหมายการทำงานของเครือข่าย** คือการหาวิธีกำจัดขยะระดับครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยแปรรูปขยะให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และเป็นชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร

ส่วนที่ 3 การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม
โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) การฝึกอบรมการคัดแยกองค์ประกอบของขยะ จำนวน 5 ครั้ง ให้แก่ เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขของเทศบาล และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ขยะรีไซเคิลชุมชนต้นแบบ หลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการคัดแยกองค์ประกอบของขยะในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้ง ผลการดำเนินงาน พบว่า (1) ขยะมูลฝอยอินทรีย์คิดเป็นร้อยละ 68.0 (2) ขยะทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 20.4 (3) ขยะรีไซเคิลคิดเป็นร้อยละ 7.1 (4) ขยะติดเชื้อ คิดเป็นร้อยละ 3.9 และ (5) ขยะอันตราย คิดเป็นร้อยละ 0.6

2) การศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะ จำนวน 2 แห่ง คือ (1) ศูนย์สารสนเทศใต้เดือนดินแม่ใจ ภาควิชาทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตรมหาวิทยาลัยแม่ใจ และ (2) เทศบาลตำบลร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง สำหรับการกำหนดพื้นที่ศึกษาดูงานผู้วิจัยได้คำนึงถึงศักยภาพ และความเป็นไปได้ในการนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่

โดยผลจากการยกระดับการพัฒนาศักยภาพดังกล่าวพบว่าชุมชนได้รับองค์ความรู้ทางวิชาการและจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการบริหารจัดการขยะ คือ (1) วิธีการเลี้ยงไส้เดือนดิน (2) การจัดทำเตาเผาถ่าน 200 ลิตร (3) การทำถ่านอัดแท่ง โดยมีกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือที่อาสาดำเนินการนำร่องจำนวน 3 ชุมชน

ส่วนที่ 4 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ผลจากการยกระดับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมพบว่า ชุมชนเลือกใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรที่เหมาะสมกับชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะ 2 รูปแบบ คือ (1) **นวัตกรรมการแปรรูปขยะ** ประกอบด้วย 1) การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์ 2) การสร้างเตาเผาถ่าน 200 ลิตร และ 3) การสร้างเครื่องบดถ่านอัดแท่ง ซึ่งการเลือกใช้เทคโนโลยีนี้นั้นชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณา โดยใช้เกณฑ์คือ ความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะสู่ชุมชนอื่น ๆ ได้ โดยให้คำนิยามไว้ ดังนี้ **การเข้าถึง** คือ การเข้าถึงเทคโนโลยีโดยประชาชนในชุมชนหรือเทศบาลสามารถที่จะดำเนินการสร้างหรือผลิตเทคโนโลยีนี้นั้นได้ มีค่าใช้จ่ายที่ไม่แพงมากนัก วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ในท้องถิ่น **การเข้าใจ** คือ เข้าใจบริบทด้านองค์ประกอบของขยะในพื้นที่ว่ามีลักษณะแบบใดขยะแต่ละชนิดจะมีวิธีการกำจัดหรือบริหารจัดการแบบใดที่จะได้ประโยชน์มากที่สุด และประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะนั้นได้โดยผ่านกระบวนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามประเภทของขยะแต่ละชนิด รวมถึงสามารถดำเนินการจัดการขยะได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือนขึ้นไป และ **การถ่ายทอดองค์ความรู้** คือ การถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะ การบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทโดยวิธีการแปรรูปขยะให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนา ผลิต คัดค้นเทคโนโลยีการบริหารจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทของขยะและความสามารถของชุมชนที่สามารถดำเนินการได้เอง และ (2) **นวัตกรรมทางสังคม** คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่มาจาก 3 ภาคส่วน คือ 1) ท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลป่าตันนาครี 2) ท้องที่ คือผู้นำชุมชน และ 3) ภาคประชาชน คือ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ขยะรีไซเคิลที่อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนำร่องสร้างและใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร

และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะโดยใช้นวัตกรรมบริการจัดการขยะ โดยมีกลไกขับเคลื่อน คือข้อมูลการวิเคราะห์องค์ประกอบขยะ และการทดลองเชิงปฏิบัติการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นถึงแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ซึ่งมีการเผยแพร่และใช้โดยทั่วไป แต่สำหรับพื้นที่แห่งนี้เป็นสิ่งใหม่ที่พื้่นนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะของชุมชน

อภิปรายผล

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลป่าตันนครวิม 2 วิธี คือ 1) การจัดเก็บโดยพนักงานจัดเก็บขยะ ซึ่งมีจำนวน 10 คน โดยมีรถเก็บขยะ จำนวน 2 คัน สามารถจัดเก็บขยะได้จำนวน 30 ลบ.หลา/วัน ค่าเฉลี่ยของปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บ 10.63 ตัน/วัน และนำไปทิ้งที่บ่อกำจัดขยะในขณะเดียวกันขยะที่จัดเก็บได้ในแต่ละวันเป็นขยะประเภทขยะอินทรีย์ที่สามารถนำมาแปรรูปได้ 2) เทศบาลได้มีการกระตุ้น ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะในระดับครัวเรือนแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีเพียง 3 ชุมชน จาก 12 ชุมชน ที่ให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความแตกต่างจากงานผลการศึกษาของ ชนิตา เพชรทองคำและคณะ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี ที่มีผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ด้วยวิธีการบอกปากต่อปาก และมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการสร้างเครือข่ายการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ ผลการศึกษาที่พบแตกต่างกันนั้นทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก (1) ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม จังหวัดเพชรบุรี ได้มีความตระหนัก และเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ของการคัดแยก รวมถึงการมีทัศนคติเชิงบวกต่อกระบวนการดำเนินการคัดแยกขยะ ในขณะที่ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเทศบาลตำบลป่าตันนครวิม เกี่ยวกับพฤติกรรมและวิธีการกำจัดองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในพื้นที่พบว่า ชุมชนมีความรู้ ความใจเรื่องการคัดแยก และวิธีการกำจัดขยะ แต่ยังไม่ตระหนักและมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะตั้งแต่ต้นทางซึ่งมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างกับผลการดำเนินการคัดแยกองค์ประกอบของขยะในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้งโดยขยะที่นำมาวิเคราะห์นั้นมาจากขยะที่เทศบาลได้จัดเก็บมาจากขยะครัวเรือนผลการวิเคราะห์พบว่า (1) มีขยะมูลฝอยอินทรีย์คิดเป็นร้อยละ 68.0 (2) ขยะทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 20.4 (3) ขยะรีไซเคิลคิดเป็นร้อยละ 7.1 (4) ขยะติดเชื้อคิดเป็นร้อยละ 3.9 และ (5) ขยะอันตรายคิดเป็นร้อยละ 0.6 จึงสรุปได้ว่าประชาชนมีความรู้แต่ขาดความตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมทั้งทิ้งและกำจัดขยะที่ไม่ถูกวิธี (2) จากการสนทนากลุ่มพบว่า การดำเนินงานของเทศบาลเกี่ยวกับการกระตุ้น หนุนเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมมีลักษณะการทำงานที่ไม่สุดกระบวนการ กล่าวคือ มีการส่งเสริม กระตุ้นในช่วงต้นทางเช่นให้ความรู้ พาไปศึกษาดูงานแต่ขาดการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาทดลองฝึกปฏิบัติและขาดการติดตามประเมินผล และ (3) เทศบาลขาดความรู้ ทักษะประสบการณ์ในการวิเคราะห์องค์ประกอบขยะของแต่ละประเภทมาใช้ในการบริหารจัดการขยะให้ถูกต้อง จึงทำให้การบริหารจัดการขยะที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนมีแนวคิดว่าการจะทำใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จต้องมีกระบวนการทำงานร่วมกัน

ตามขั้นตอนดังนี้คือ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผล แต่การบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลปาดันนาครีวที่ผ่านมาจะพบว่าที่ยังไม่ประสบความสำเร็จหรือมีความสำเร็จในระดับน้อยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย อันเนื่องมาจากขาด กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผนตั้งแต่ต้นกล่าว คือ ประชาชนยังมีแนวคิดหรือทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ว่าการจัดการปัญหาขยะเป็นหน้าที่ ของเทศบาลจึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน ในขณะที่เทศบาลก็ดำเนิน โครงการไม่ต่อเนื่องขาดการติดตามประเมินผลตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง การแก้ไข ปัญหาดังกล่าวจึงยังไม่สามารถแก้ไขได้

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการยกระดับพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม โดยเทศบาลตำบลปาดันนาครีว ได้กำหนดแนวทางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการขยะอยู่ 3 แนวทาง คือ (1) กำหนดพื้นที่ชุมชนนำร่องด้านการส่งเสริม การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร (2) กำหนดบทบาท หน้าที่ของเทศบาล เพื่อขับเคลื่อน การดำเนินงานของชุมชนต้นแบบและชุมชนอื่น ๆ รวมถึงการหนุนเสริมและพัฒนาศักยภาพ ของเจ้าหน้าที่พนักงานจัดเก็บขยะในการวิเคราะหองค์ประกอบของขยะ เพื่อนำมาบริหารจัดการ และกำจัดขยะให้ถูกต้องตามประเภท และ (3) จัดตั้งเครือข่ายกลุ่มแปรรูปขยะมูลฝอย เพื่อยกระดับ ศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ขยะรีไซเคิลในการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนร่วมกัน กับเทศบาล ศึกษา ทดลอง การแปรรูปขยะ สร้างและใช้ขยะให้เกิดประโยชน์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจาก ขยะมูลฝอย และกำหนดให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจรในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ผลการดำเนินงานจัดตั้งเครือข่าย และการยกระดับพัฒนาศักยภาพของชุมชนดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม ของเมตต์ เมตต์การุณจิต (2556) ได้กล่าวถึงการสร้างความร่วมมือของชุมชน ซึ่งมีวิธีการที่สำคัญ คือ (1) ให้ข้อมูล (To Inform) เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนผ่านการรับทราบข้อมูลข่าวสาร (2) การรับฟังความคิดเห็น (Public Consultation) เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันอย่างเปิดใจ เป็นการสื่อสาร 2 ทาง (3) การปรึกษาหารือ (To Consult) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็นและ (4) การร่วมตัดสินใจ (Decision Making) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมตัดสินใจต่อประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่ประชาชนต้องการ โดยการจัดตั้งเครือข่าย ความร่วมมือการบริหารจัดการขยะของประชาชนของเทศบาลตำบลปาดันนาครีว ที่นำโดยชุมชน นำร่อง ทั้ง 3 ชุมชนดังกล่าวข้างต้น มีกระบวนการดำเนินงานที่วางอยู่บนฐานคิดตามหลักการทำงาน แบบมีส่วนร่วมของชุมชน และหากจะพิจารณาตามแนวคิดการสร้างเครือข่ายแล้ว จะเห็นได้ว่า เครือข่ายเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่มีวงจรของการเกิด การเจริญเติบโต และเสื่อมถอยเป็นวงจรสืบเนื่อง กันไปโดยวงจรชีวิตเครือข่ายแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะก่อตัว ขยายตัว รุ่งเรือง ถดถอย และฟื้น ตัว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการยกระดับพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลอยู่ในช่วงระยะก่อตัว โดย ผู้บริหารของเทศบาลเป็นแกนนำร่วมกับชุมชนต้นแบบนำร่อง 3 ชุมชน ในการกำหนดประเด็นปัญหา จุดประกายให้ชุมชนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะผ่านการพูดคุย การประชุม การสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในลักษณะ

ของเครือข่าย ซึ่งถึงแม้ว่าระยะก่อตั้งนี้อาจจะมีสมาชิกจำนวนน้อยแต่เทศบาลก็มีเป้าหมายที่ชัดเจน จึงสรุปได้ว่าการที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจรขึ้นอย่างเป็นทางการนั้นจะนำไปสู่การขยายแนวคิด การสร้างกระบอกเสียง เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ และการทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้เห็นข้อมูล เห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จเชิงประจักษ์ในเรื่องการบริหารจัดการคัดแยกขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ผลการดำเนินงานพบว่าเทศบาลตำบลป่าตันนาครี และชุมชนนาร่อง ได้ใช้ข้อมูลที่เป็นชุดองค์ความรู้จากการศึกษาองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในชุมชนและองค์ความรู้ที่ได้รับการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบมาดำเนินการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร โดยใช้เทคโนโลยีและแนวคิดการสร้างนวัตกรรมทางสังคมเข้ามาหนุนเสริมกระบวนการบริหารจัดการขยะ คือ (1) การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์ (2) สร้างเตาเผาถ่าน 200 ลิตร และ (3) สร้างเครื่องบดถ่านอัดแท่ง เทคโนโลยีที่สร้างขึ้นมานี้เป็นเทคโนโลยีใหม่สำหรับชุมชน เนื่องจากยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการสร้างและใช้มาก่อนเมื่อเทียบกับชุมชนอื่น ๆ ทั่วไป การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเนื่องจากชุมชนพอจะมีความคุ้นเคยมีต้นทุนที่เป็นชุดความรู้ที่สามารถสร้างได้ด้วยตนเอง เนื่องจากไม่มีกระบวนการที่ซับซ้อนและมีต้นทุนในการผลิตหรือการสร้างที่มีราคาไม่แพงสามารถรวมกลุ่มกันผลิตได้ และเหตุผลที่ชุมชนเลือกใช้เทคโนโลยีดังกล่าว คือ (1) เลือกตามปริมาณของขยะมูลฝอยที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ (2) การแปรรูปขยะทั้ง 3 รูปแบบนั้น เป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพและการเพิ่มมูลค่าของขยะมูลฝอยในชุมชน (3) ชุมชนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง (4) กระบวนการทำงานไม่ซับซ้อนชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง (5) เป็นผลิตภัณฑ์หรือพลังงานเชื้อเพลิงที่ชุมชนสามารถผลิตได้เองจากการแปรรูปทรัพยากรขยะเหลือใช้ในครัวเรือน และ (6) สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้จากการใช้และการผลิตเพื่อขายในท้องตลาด ผลการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับไพโรจน์ จันทร์แก้ว (2552) ที่ได้ทำการศึกษา การถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการสร้างและเทคนิคการเผาถ่านจากเตาถ่าน 200 ลิตร ให้กับชาวบ้านตำบลท้องฟ้า อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทุกคน และชาวบ้านร้อยละ 58.06 มีรายได้เสริมจากการขายถ่านและน้ำส้มควันไม้เพิ่มขึ้น 1,001 - 2,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้การดำเนินการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี ยังสอดคล้องกับแนวทางการทำงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) โดยผ่านคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ณ แหล่งกำเนิด ตามหลักการ 3Rs (reduce, reuse, recycle) ที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต ลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน (กรมควบคุมมลพิษ, 2559) การดำเนินการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ได้ดำเนินการมาถูกทางแล้ว โดยกระบวนการทำงานดังกล่าว ได้แก้ไขปัญหการจัดการขยะอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง นอกจากนี้การดำเนินงานยังเป็นการช่วยแบ่งเบา

ภาระค่าใช้จ่ายของครัวเรือน โดยการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากการผลิตและขายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปขยะ และยังสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย: เทศบาลควรมีการวางแผนการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง โดยกระบวนการส่งเสริมและเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป: (1) การวิจัยเรื่องการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน (2) การวิจัยเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). **แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564)**. สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟพรีนซ์ จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ส. เอเชียเพลส.
- ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ. (2554). **การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จังหวัดเพชรบุรี**, รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2556). **ยุทธศาสตร์การพัฒนา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติเชิงรุก**. บัณฑิตวิทยาลัยการ: นนทบุรี.
- ไพโรจน์ จันทรแก้ว. (2552). **โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเทคโนโลยีพลังงานเตาเผาถ่าน 200 ลิตร ให้กับชุมชนห่างไกลความเจริญในจังหวัดตากแบบยั่งยืน**, รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก.
- สุพจน์ ศรีแกว่งศ์. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าตันนาครี. สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2558.
- วิไลลักษณ์ พรหมเสน. (2558). **การศึกษารูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง**, รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. New York: Harper and Row Publication.

**การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายยางสดและลองกอง
พื้นที่ทิวเขาผีปันน้ำตะวันออกในจังหวัดอุตรดิตถ์
กรณีศึกษา ตำบลแม่พูล ตำบลบ้านด่านนาขาม และตำบลนางพญา**
**A Study of Guidelines for The Development of Distribution Channel
Models of Langsat and Longkong in Agroforestry Systems,
Eastern Phi Pan Nam Mountain of Uttaradit province: Case study of
Tambon Mae Phlu, Tambon Ban Dan Nakham and Tambon Nang Phaya**
ศิริกานดา แหยมคง^{1*}, อีราวัฒน์ ชมระกา², สมเกียรติ จิระวงศ์เสถียร³, กิ่งดาว จินดาเทวิน⁴,
วิไลวรรณ ศรีหاتا⁵ และสยาม เจริญนันท์⁶

(Sirikanrda Yaemkong^{1*}, Irawat Chomraka², Somkiat Jirawongsatian³,
Kingdao Jindatewin⁴, Wilaiwan srihata⁵ and Siam Jatiyanont⁶)

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

^{3,4}สาขาวิชาการตลาด หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

⁵สาขาวิชาการบัญชี หลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

⁶สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

^{1,2,3,4,5,6}มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

อีเมลผู้แต่งหลัก : sirikanrda.yk@gmail.com โทรศัพท์ 08 6959 4454

วันที่รับบทความ 14 มกราคม 2564
Received: Jan. 14, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 22 สิงหาคม 2564
Revised: Aug. 22, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 23 สิงหาคม 2564
Accepted: Aug. 23, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และสภาพช่องทางการจัดจำหน่ายยางสดและลองกอง 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อยางสดและลองกอง และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายยางสดและลองกอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรเจ้าของสวน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ค้าคนกลางและผู้บริโภค เครื่องที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ปี 2562 พื้นที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตยางสดลดลงจากปี 2561 ราคาตกต่ำและไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เกษตรกรส่วนมากปลูกเพื่ออนุรักษ์ ส่วนพื้นที่ปลูกลองกองปี 2562 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2561 แต่ราคาขายลดลง ยางสดและลองกองส่วนมากจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางต่างจังหวัด ผลผลิตที่เหลือจำหน่ายที่ตลาดในพื้นที่ พฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริโภคซื้อครั้งละ 2 กิโลกรัม ซื้อเพราะรสชาติและคุณภาพ พฤติกรรมผู้ค้าคนกลางซื้อจากเกษตรกรทุกเบอร์จะให้ราคาต่ำ ส่วนที่มีการคัดเกรดจะซื้อในราคาที่สูงขึ้น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ มากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่าย คือ รูปแบบที่ 1 เกษตรกรคัดแยกคุณภาพยางสด

และลองกองเอง และจำหน่ายให้กับผู้ค้าคนกลางที่ตลาดผลไม้ รูปแบบที่ 2 กลุ่มของเกษตรกร
ทำลางสาตและลองกองคุณภาพ รูปแบบที่ 3 รัฐสนับสนุนงบประมาณกับเกษตรกรในท้องถิ่นที่
ห่างไกล และรูปแบบที่ 4 เกษตรกรจำหน่ายแบบออนไลน์

คำสำคัญ: การผลิต; การตลาดลางสาตลองกอง; แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่าย;
พฤติกรรมผู้บริโภค; การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The objectives of this study are to (1) study the situation of production, marketing and distribution channels of Langsat and Longkong (2) study consumer behavior and purchasing decision of Langsat and Longkong (3) to study the guidelines for the Development of distribution channel models of Langsat and Longkong. The sample group were farmers and growers, representatives from government agencies and private sectors, dealers, middlemen and consumers. Structured interview questions and questionnaires were employed in this study as data collection techniques. Descriptive statistics were used for data analysis.

The research results were found that in 2019, the Langsat-growing areas and the Langsat yield had decreased because of its unpopular fruit and slump price, so most farmers will grow Langsat for their conservation. While Longkong-growing area had the same amount between 2018 and 2019. Longkong yield increased but Longkong price went down in 2019. Most of the Langsat and Longkong products are sold to middlemen from upcountry and some of the products are sold in local markets. The consumption behavior of Langsat and Longkong, customers buy Langsat and Longkong because of its flavour and quality, 2 kilograms each time. The middlemen behavior, middlemen will buy Langsat and Longkong from farmer all quality grade in low price; however, Langsat and Longkong prices are depend on Sorting graded Langsat and Longkong. The marketing mix factor that most influences the purchasing decision of Lagsat and Longkong is product aspect. Followed by the price is the same. The results of the study of Guidelines for the development of distribution channel models were found 1) Small-scale farmers sort the quality of Longkong by themselves then sell them to fruit market dealers. 2) Group of farmers produce fruit quality 3) Local governments or government agencies grant funding for farmers in remote areas. 4) Small scale farmers adopt of e-commerce platform.

Keywords: Langsat Longkong marketing and production; Guidelines for the development of distribution channel models; consumption behavior; Purchasing decisions

บทนำ

บริเวณทิวเขาฝิ่ปันน้ำตะวันออกครอบคลุมในอำเภอลับแล อำเภอมะเณร และอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีการทำการเกษตรแบบวนเกษตร (Agro-forestry) ในรูปแบบของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดินและน้ำ หรือเรียกว่าเป็นระบบการทำสวนป่าธรรมชาติ มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้ผลไม้ที่ปลูกมีความโดดเด่นด้านรสชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเฉพาะผลผลิตทุเรียน ลองกอง ลางสาด จากระบบวนเกษตรดังกล่าว ซึ่งลางสาดของอุตรดิตถ์ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกประมาณ 11,098 ไร่ ผลผลิต 5,406.50 ตัน มูลค่าผลผลิต 86.50 ล้านบาท พื้นที่ปลูกลองกอง จำนวน 27,636 ไร่ ผลผลิตจำนวน 29,548.35 ตัน มูลค่าการผลิต 472.77 ล้านบาท (ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุตรดิตถ์, 2561) มูลค่าทางเศรษฐกิจของไม้ผลที่ปลูกบนทิวเขาฝิ่ปันน้ำรวมทั้ง 3 อำเภอ ส่วนใหญ่เป็นพืชในกลุ่มลางสาดและลองกอง และจะออกสู่ตลาดในเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน - พฤศจิกายน และออกสู่ตลาดมากในเดือนตุลาคม ทำให้ผลผลิตมีมากเกินความต้องการของผู้บริโภค อาจส่งผลให้การแข่งขันทางการค้าและสร้างกลไกทางการตลาดที่มีการซื้อ-ขายที่ไม่เป็นธรรมได้ โดยการกำหนดราคาขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองราคา ถ้าไม่มีการจัดการด้านการตลาดที่ดี จะส่งผลให้ราคาของลางสาดและลองกองมีราคาตกต่ำ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่พูล พบว่าปัญหาการจัดจำหน่ายลางสาดและลองกอง คือ มีช่องทางในการจัดจำหน่ายน้อย ซึ่งต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือเรื่องของการหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีมากขึ้น (วาสนา เชื้อมี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2562)

โดยหน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ เพราะมูลค่าทางเศรษฐกิจเกิดจากผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะผลผลิตจากอำเภอลับแล โดยยุทธศาสตร์จังหวัดอุตรดิตถ์เกี่ยวข้องกับการผลิตภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างบ้านเมืองน่าอยู่ ชุมชนและครอบครัวเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน และมีการบริหารจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และเน้นประเด็นสำคัญคือ ผลไม้ท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยวโดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนผลไม้ตามภูเขา ตามคำนิยาม “อุตรดิตถ์ เมืองมหัศจรรย์ผลไม้” และ “ภูเขากินได้” เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่ 4 อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งน้ำ และส่งเสริมพัฒนาพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ทำการเกษตรแบบยั่งยืน ลดการทำลายป่า และยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มศักยภาพการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีการเน้นการเสริมสร้างผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจตลอดจนการส่งออก (สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์, 2561)

คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคลางสาดและลองกอง และซึ่งทำให้เข้าใจถึงช่องทางการตัดสินใจเลือกซื้อลางสาดและลองกองของผู้บริโภค และสามารถสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม เพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับผลผลิตลางสาดและลองกองจากตลาดต่างจังหวัด จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการ

วิจัย การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกองในพื้นที่ที่ทิวเขาฝิปันน้ำ ตะวันออกในจังหวัดอุดรดิตถ์ กรณีศึกษา ตำบลแม่พูล ตำบลบ้านด่านนาขาม และตำบลนางพญา เพื่อการสร้างรายได้ด้วยเกษตรมูลค่าสูงจากกลไกการอนุรักษ์ป่า เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบายของจังหวัดในการสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และฐานข้อมูลที่สามารถใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างรายได้ที่เกิดจากพืชผลต่าง ๆ ในระบบวนเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม เกิดการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร และผู้ประกอบการในพื้นที่ สร้างการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายแบบใหม่ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตมวลรวมของจังหวัด (GPP) ได้ และเกิดความยั่งยืนจากการใช้ผลผลิตทางเกษตรมูลค่าสูงในการดึงดูดงบประมาณจากแหล่งลงทุนต่าง ๆ มาในพื้นที่ได้ โดยการสร้างอัตลักษณ์ของการทำเกษตรแบบวนเกษตร เป็นส่งเสริมให้มีการเพิ่มพื้นที่วนเกษตรมากขึ้น นอกจากจะส่งผลให้มีการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร เพิ่มผู้ประกอบการนวัตกรรมในพื้นที่ให้กับจังหวัดแล้วยังสามารถลดความเสียหายการทำเกษตรกรรมจากภัยธรรมชาติ และลดความเหลื่อมล้ำจากกลไกการตลาดในปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และช่องทางการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง ในพื้นที่ตำบลแม่พูล ตำบลบ้านด่านนาขาม และตำบลนางพญา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อกลางสาตและลองกอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มีเนื้อหาที่จะศึกษาซึ่งประกอบด้วย

สถานการณ์การผลิต การตลาด และช่องทางการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง พฤติกรรมการบริโภค ประกอบด้วยประเด็น ดังนี้ 1) กลุ่มเป้าหมาย 2) วัตถุประสงค์ การซื้อ 3) ปริมาณการซื้อ 4) บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการซื้อ 5) ช่วงเวลาในการซื้อ และ 6) สถานที่/แหล่งในการซื้อ

การตัดสินใจเลือกซื้อจะศึกษาประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อด้วยแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ 2) ราคา 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย และ 4) การส่งเสริมการตลาด

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่าย ประเด็นการศึกษา รูปแบบการจัดจำหน่ายที่สมดุลระหว่างความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อเป็นการยกระดับรายได้ของเกษตรกร

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 เกษตรกรเจ้าของสวนระบบวนเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ ในพื้นที่อำเภอลับแล (ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล ตำบลนากกก ตำบลทุ่งยั้ง และตำบลด่านแม่คำมัน) อำเภอเมือง (ตำบลน้ำริด ตำบลบ้านด่านนาขาม ตำบลขุนฝาง) และตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จำนวน 15 ราย

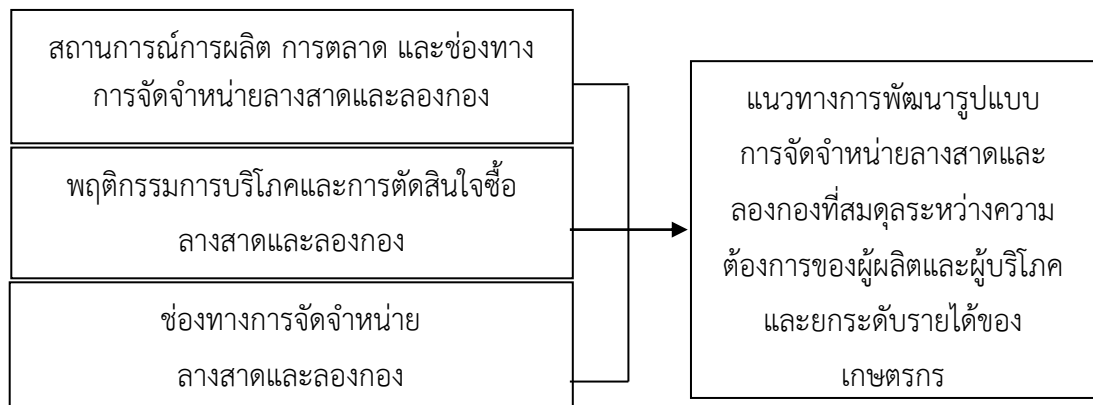
2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยพื้นที่อำเภอลับแล (องค์การบริหารส่วนตำบลฝายหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พูล เทศบาลตำบลห้วยดง องค์การบริหารส่วนตำบลนานกกก เทศบาลตำบลตำบลทุ่งยั้ง และองค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่คำมัน) อำเภอเมือง (เทศบาลตำบลน้ำริด องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดำนานาขาม องค์การบริหารส่วนตำบลขุนฝาง) และอำเภอท่าปลา (องค์การบริหารส่วนตำบลนางพญา) จำนวน 10 คน

2.3 ภาควิชาครุศาสตร์และเอกชน ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ (YEC Uttaradit) และเครือข่ายภาคีพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 6 คน

2.4 คนกลางทางการตลาดในท้องถิ่น จำนวน 10 คน

2.5 ผู้บริโภคกลางสาด/ลองกอง จำนวน 400 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1. เกษตรกรเจ้าของสวนระบบวนเกษตร จำนวน 15 ราย

2. ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 10 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอลับแล จากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ฝายหลวง, อบต. แม่พูล, อบต. นานกกก, อบต. ด่านแม่คำมัน, เทศบาลตำบล (ทบ.) ห้วยดง, และทบ. ทุ่งยั้ง ในอำเภอเมือง อบต. บ้านดำนานาขาม, อบต. ขุนฝาง และทบ. น้ำริด ในอำเภอท่าปลา อบต. นางพญา

3. ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 6 คน ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรดิตถ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ (YEC Uttaradit) และเครือข่ายภาคีพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์

4. คนกลางทางการตลาดในท้องถิ่น จำนวน 10 คน

การศึกษาในเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริโภคกลางสาตและลองกอง ใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Moser and Kalton (1972) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดไม่เกิน 5% ได้ตัวอย่างจำนวน 400 คน และสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต สถานการณ์ทางการตลาดและสถานการณ์สภาพช่องทางการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง และศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกองในปัจจุบัน

การศึกษาในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้อกลางสาตและลองกอง ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา และค่าความเที่ยงจากกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีค่าอยู่ระหว่าง 0.76 - 0.81

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) การศึกษาสถานการณ์การผลิต สถานการณ์ทางการตลาดและสถานการณ์สภาพช่องทางการจัดจำหน่าย กลางสาตและลองกอง พืชเศรษฐกิจของระบบวนเกษตร โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้ 1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยการศึกษาสถานการณ์การผลิต สถานการณ์ทางการตลาดและสถานการณ์สภาพช่องทางการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรเจ้าของสวนระบบวนเกษตร ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเอกชน และคนกลางทางการตลาดในท้องถิ่น

2) การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้อกลางสาตและลองกอง โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้ 1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้อกลางสาต/ลองกอง 3. เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้บริโภคกลางสาต/ลองกอง

3) แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่าย กลางสาต/ลองกอง มีวิธีดำเนินการดังนี้ 1. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม จัดหมวดหมู่ สังเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์การผลิต การตลาดและรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายในปัจจุบัน และข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้อกลางสาตและลองกอง เสนอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการจัดเวทีเสวนา 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง รวมถึงการทดสอบการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่าย 3. ประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่าย

โดยการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน รวมถึงประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับช่องทางการจัดจำหน่ายยางสดและลองกอง รวบรวม สำนวนสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ศึกษาและสรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้นั้นเป็นการแยกแยะส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา คือ วิเคราะห์แยกรายละเอียดของประเด็นที่ศึกษา จัดหมวดหมู่ของตัวแปรหรือส่วนประกอบ ศึกษาถึงการเชื่อมโยงของตัวแปรหรือส่วนประกอบ และสรุปเพื่อแสดงสาระสำคัญที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา (สุวิมล ติรภานันท์, 2552) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความเที่ยงตรงจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2551) โดยในที่นี้เป็นตรวจสอบข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการอธิบาย/บรรยายถึงคุณสมบัติของข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ตามปัจจัยด้านคุณลักษณะของกลุ่ม โดยกำหนดการวัดเป็นร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลรายประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

สถานการณ์การผลิต โดยประมาณการผลิตยางสดและลองกองภาพรวมพบว่า พื้นที่เพาะปลูกยางสดปี 2562 ลดลงจากปี 2561 จำนวน 2,416 ไร่, มีพื้นที่ให้ผลผลิตยางสดปี 2562 ลดลงจากปี 2561 จำนวน 1,065.50 ตัน พื้นที่เพาะปลูกลองกองปี 2562 และปี 2561 มีพื้นที่เพาะปลูกเท่าเดิมจำนวน 27,636 ไร่, พื้นที่ให้ผลผลิตลองกองปี 2562 และปี 2561 เท่าเดิมจำนวน 21,459 ไร่ และมีปริมาณผลผลิตลองกองในปี 2562 ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 17,437.70 ตัน การเก็บเกี่ยวผลผลิตยางสด ปี 2561 ยางสดมีช่วงระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตยางสดมากที่สุดในเดือนกันยายน จำนวน 3,243.90 ตัน ส่วนปี 2562 ช่วงระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตล่าช้ากว่า ปี 2561 โดยมีช่วงระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม และมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตยางสดมากที่สุดในเดือนตุลาคม จำนวน 1,953.46 ตัน ซึ่งมีปริมาณสัดส่วนการเก็บเกี่ยวผลผลิตยางสด ลดลง 1,065.50 ตัน ในปี 2562 มีผลผลิตลองกองมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน

สถานการณ์การตลาด ด้านราคาผลผลิต พบว่า ราคายางสดและลองกองในปี 2562 มีราคาขายหน้าสวน และราคาขายส่งต่ำกว่าปี 2561 เนื่องจาก มีผลผลิตในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวปริมาณมากและคุณภาพผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงเดือน กันยายน ถึง พฤศจิกายน เป็นช่วงปลายของฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่อเทียบกับลองกองภาคตะวันออก

กับภาคใต้ ซึ่งออกก่อนทำให้ความต้องการบริโภคอัมตัมและมีผลไม่ทดแทนการบริโภคกลางสาต
ลองกอง ที่ออกสู่ตลาดในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

สถานการณ์สภาพช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า การจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง
เริ่มต้นตั้งแต่เกษตรกรจำหน่ายกลางสาตและลองกองให้กับพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น พ่อค้าคนกลาง
ในท้องถิ่น และพ่อค้าคนกลางระดับภูมิภาค รวมถึงใช้ช่องทางออนไลน์ นอกจากนี้แล้วเกษตรกร
ได้มีการจำหน่ายผลผลิตลองกองด้วยตนเองบริเวณตลาดตามแนวเส้นทางคมนาคม และตลาดใน
หมู่บ้านให้กับผู้บริโภคคนสุดท้าย

ผลการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า พฤติกรรมการซื้อขายกลางสาตมีปริมาณการซื้อแต่ละ
ครั้งซื้อจำนวน 2 กิโลกรัม สถานที่ในการเลือกซื้อกลางสาตซื้อคือตลาดสด/ตลาดนัด เหตุผลในการ
ตัดสินใจซื้อเพราะรสชาติ วัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อการบริโภคเอง ลักษณะกลางสาตจังหวัดอุดรดิษฐ์
ที่ซื้อแบบเป็นช่อเบอร์รวม ในราคากิโลกรัมละ 10 - 13 บาท บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อเป็นตัว
ผู้บริโภคเอง ความถี่ในการซื้อปริมาณน้อยมาก (1 - 3 ครั้ง) ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการ
แนะนำจากคนรู้จัก การซื้อเพื่อการบริโภคในอนาคตส่วนใหญ่ตอบว่าจะซื้อแน่นอน

พฤติกรรมการซื้อลองกอง พบว่า ปริมาณการซื้อลองกองในแต่ละครั้งจำนวน 2 กิโลกรัม
สถานที่ในการเลือกซื้อคือตลาดสด/ตลาดนัด เหตุผลในการตัดสินใจซื้อเพราะรสชาติ วัตถุประสงค์
ในการซื้อเพื่อการบริโภคเอง ลักษณะลองกองที่ซื้อเป็นแบบเบอร์ 1 - 3 ราคากิโลกรัมละ 13 - 29
บาท บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อเป็นตัวผู้บริโภคเอง ความถี่ในการซื้อลองกองจังหวัดอุดรดิษฐ์
ในช่วงฤดูกาลที่ผลผลิตออกจำหน่าย ส่วนใหญ่ซื้อในปริมาณน้อย (1 - 3 ครั้ง) แหล่งข้อมูลข่าวสาร
ที่ได้รับทราบ ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการแนะนำจากคนรู้จัก การซื้อลองกองจังหวัด
อุดรดิษฐ์เพื่อการบริโภคในอนาคต ผู้ตอบส่วนใหญ่จะซื้อแน่นอน

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกลางสาตและลองกอง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับการตัดสินใจซื้อ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
กลางสาต			
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.04	0.61	มาก
ด้านราคา (Price)	3.91	0.67	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.80	0.77	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.75	0.80	มาก
ลองกอง			
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.15	0.58	มาก
ด้านราคา (Price)	3.98	0.66	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.89	0.74	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.83	1.00	มาก

**** N = 400

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือด้านราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04, 3.91 และ 3.80 ตามลำดับ ส่วนรองลงมาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือด้านราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15, 3.98 และ 3.89 ตามลำดับ

รูปแบบการจัดจำหน่ายสินค้าและรองกอง

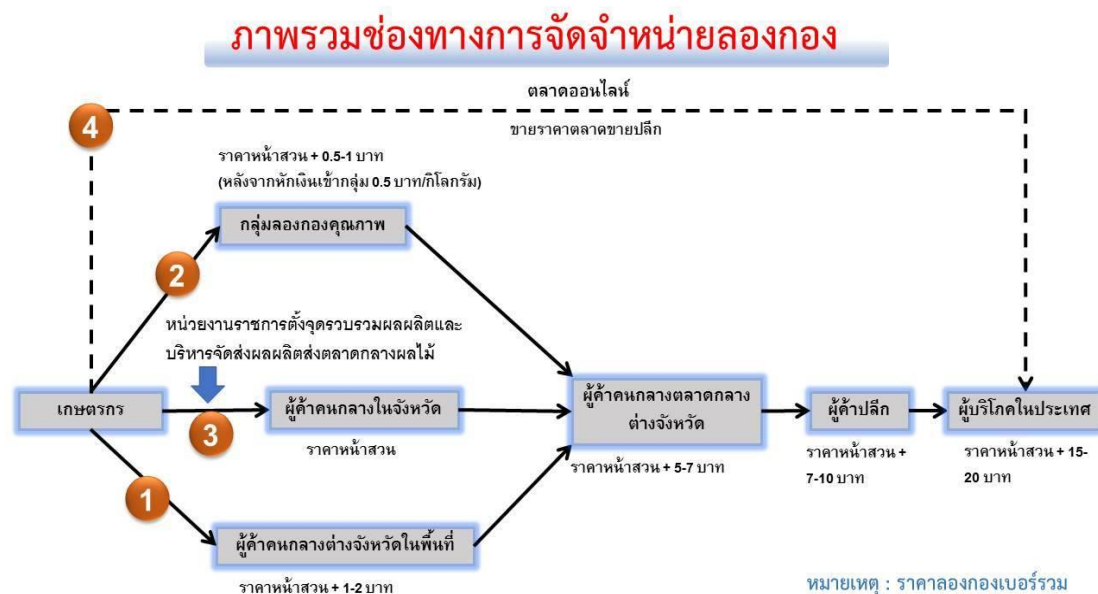
จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายสินค้าและรองกอง จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เกษตรกรจำหน่ายสินค้าและรองกองให้กับผู้ค้าคนกลางตลาดต่างจังหวัดที่ตั้งจุดรับซื้อในพื้นที่ โดยเกษตรกรเป็นคนคัดแยกคุณภาพสินค้าและรองกองเอง และจำหน่ายให้กับผู้ค้าคนกลางตลาดผลไม้แต่ละจังหวัด ซึ่งรูปแบบที่ 1 ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายเพิ่มขึ้น กิโลกรัมละ 1 - 2 บาท

รูปแบบที่ 2 เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทำคุณภาพสินค้าและรองกอง เพื่อส่งเสริมด้านสวัสดิการ ความมั่นคง ยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ราคาผลผลิตตกต่ำ และผลผลิตล้นตลาด ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายรองกองเพิ่มขึ้น กิโลกรัมละ 0.50 - 1 บาท

รูปแบบที่ 3 การได้รับงบประมาณสนับสนุนค่าขนส่งผลผลิตสินค้าและรองกองจากหน่วยงานภาครัฐที่วางแผนจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการขนส่งผลผลิตไปขายที่ตลาดกลางผลไม้ในท้องถิ่นที่ห่างไกล เนื่องจาก ผลผลิตต่อวันปริมาณน้อยไม่คุ้มค่ากับผู้ค้าคนกลางที่เข้าไปรับซื้อผลผลิตต่อครั้ง ส่งผลให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตออกไปจำหน่ายโดยไม่ปล่อยทิ้ง

รูปแบบที่ 4 เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตสินค้าและรองกองแบบ Online Marketing ผู้บริโภคโดยตรงมีรายได้เพิ่มขึ้น มีฐานลูกค้าเป็นของเกษตรกรโดยตรงเพื่อจัดจำหน่ายผลผลิตทางตลาดออนไลน์ในฤดูกาลผลิตในปีถัดไป

ภาพที่ 2 แสดงการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกองภาพรวม

การอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สถานการณ์การผลิต พบว่า ปริมาณผลผลิตกลางสาต ปี 2562 ลดลงจากปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 11 เนื่องจากเกษตรกรลดพื้นที่การปลูกกลางสาต นอกจากนี้แล้วแนวคิดการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงทดแทน มีตลาดรองรับเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรในพื้นที่ประสบกับปัญหาการะหนึ่สิน มีรายได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในแต่ละฤดูการผลิต เพราะราคาผลผลิตตกต่ำ จึงทำให้เกษตรกรในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการทำสวนทุเรียนและลองกองแทน ที่สร้างรายได้มากกว่า

ปริมาณผลผลิตลองกองปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 19 แต่ผลผลิตลองกองมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากจำนวนของต้นลองกองที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น รวมถึงสภาพอากาศแห้งแล้ง สอดคล้องกับกฤษฎพร ศรีสังข์ (2559) ที่กล่าวว่า จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นแหล่งผลิตลองกองในเขตภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งมีปัญหาในการผลิตลองกอง ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากการที่ภาวะแห้งแล้งผิดปกติ มีปัญหาทำให้ผลผลิตต่ำและไม่มีคุณภาพ ลองกองในภาคเหนือจึงมีคุณภาพด้อยกว่าทางภาคตะวันออกและภาคใต้มาก และไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพผลผลิตลองกอง เกษตรกรควรการปรับกระบวนการผลิต รวมถึงการใช้เทคโนโลยีการผลิตลองกองให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

สถานการณ์การตลาด พบว่า ปริมาณความต้องการของตลาด และราคาจำหน่ายขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคคนสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร ปัญญา (2561) พบว่าการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ โดยการแลกเปลี่ยนซื้อ-ขายสินค้าเกษตรของกลุ่มผ่านเครื่องมือทางการตลาดที่จะทำให้สินค้าเกษตรนั้นไปถึงมือของผู้บริโภค การกำหนดราคา

สินค้าเกษตร จะเป็นไปตามกลไกราคาท้องตลาดหรือตามความพึงพอใจของผู้ซื้อ ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งเน้นคุณภาพและปริมาณและบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตรให้เหมาะสมกับราคาสินค้านั้น ๆ

สถานการณ์สภาพช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า การดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ช่องทาง คือ จัดจำหน่ายผ่านผู้ค้าคนกลางและช่องทางออนไลน์ ทำให้ขาดอำนาจต่อรองกับผู้ค้าคนกลางได้รับรายได้จากการขายผลผลิตราคาที่ไม่เป็นธรรม สอดคล้องกับอัจฉริยา โชติกลาง (2561) กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับช่องทางการจำหน่ายสับปะรด คือ การที่เกษตรกรขาดอำนาจการต่อรองราคา ที่ขายให้กับผู้ค้าคนกลาง เนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการตลาด ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างกลไกทางการตลาดที่มีการขายผลผลิตที่เป็นธรรม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้เรื่องการวางแผนการตลาด การสร้างเครือข่ายทางการตลาด และส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจและบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคกลางสาตและลองกอง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้านมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภค โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา อินทรชัย (2559) พบว่า ระดับความสำคัญปัจจัยทางการตลาดและปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมที่มีผลกับการซื้อผลไม้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมการบริโภคกลางสาตและลองกองที่ค้นพบ จึงนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง เพื่อนำผลผลิตขยายออกสู่ตลาดต่างจังหวัดในการแก้ปัญหาปริมาณผลผลิตตกต่ำและล้นตลาด และในปัจจุบันผู้บริโภคได้ให้ความสนใจในการหาซื้อสินค้าต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์เพิ่มขึ้นด้วยเหตุที่ว่าผู้บริโภคมีความมั่นใจในคุณภาพ การรับประกันคุณภาพจากผู้ขาย ดังนั้นการขยายช่องทางการตลาดออนไลน์ให้เพิ่มมากขึ้นจะเป็นช่องทางการตลาดอีกหนึ่งช่องทางที่จะสามารถระบายผลผลิตออกสู่ตลาดให้เพิ่มมากขึ้น

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของพ่อค้าคนกลางถึงรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายรูปแบบเดิมภาพรวมทั้ง 3 พื้นที่ พบว่า ผู้ค้าคนกลางเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดราคาซื้อกลางสาตและลองกองจากเกษตรกรทุกเบอร์ ถ้ามีลักษณะเป็นช่อยาว ผลไม้ร่วง ผิวสวยจะรับซื้อในราคาที่สูง หากไม่มีการคัดแยกเกรดมาให้กับพ่อค้าคนกลาง ๆ จะรับซื้อในลักษณะเป็นช่อรวมซึ่งจะทำให้ไม่สูง พ่อค้าคนกลางก็จะรับซื้อในลักษณะรวมช่อมาคัดแยกเกรดทำคุณภาพเองอีกครั้งหนึ่งทำให้พ่อค้าคนกลางได้กำไรเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังค้นพบว่าพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าในท้องถิ่นรายย่อย ไม่สามารถระบายผลผลิตที่มีปริมาณมากไปยังตลาดต่างจังหวัด ทำให้เกิดปัญหาปริมาณผลผลิตล้นตลาดทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ และการกดราคาของผู้ค้าคนกลาง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกอง จำนวน 4 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 เกษตรกรจำหน่ายลองกองให้กับผู้ค้าคนกลางตลาดต่างจังหวัดที่ตั้งจุดรับซื้อในพื้นที่ โดยผู้นำชุมชนมีบทบาทในการกำหนดเกณฑ์คุณภาพผลผลิต และการส่งเสริมให้เกษตรกรคุณภาพลองกอง ซึ่งสอดคล้องกับณรงค์ศักดิ์ น่วมเจริญ (2558) กล่าวว่า ผู้นำชุมชนเป็นสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการเลือกทิศทางการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม โดยการที่ผู้นำ

ชุมชนมีอุดมการณ์ทางความคิด มีความรู้ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเป็นที่พึ่งของชาวบ้านและนำสู่การเปลี่ยนแปลงจนเกิดศักยภาพและพลังชุมชนขึ้น

รูปแบบที่ 2 เป็นช่องทางที่ผู้ค้าคนกลางต่างจังหวัดสั่งซื้อกับกลุ่มลองกองคุณภาพโดยตรง โดยสมาชิกเป็นคนคัดแยกเกรด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่น ให้กับผู้ค้าคนกลาง รวมถึงการรับประกันเกี่ยวกับปริมาณผลผลิตที่เพียงพอต่อความคุ้มค่าต้นทุนในการขนส่งของผู้ค้าคนกลางตลาดต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งทิพย์ ชัยพรม เกตุมณี มากมี และเสริมศักดิ์ นันทิทรภ (2558) กล่าวว่า ผู้นำกลุ่มมีบทบาทที่สำคัญในการรวมกลุ่มเกษตรกร ดังนั้น การอบรมส่งเสริมความรู้ให้กับผู้นำกลุ่ม เพื่อให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการกลุ่มประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 3 หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนค่าขนส่งผลผลิตจากตลาดลองกอง เพื่อนำไปขายที่ตลาดกลางผลไม้ท้องถิ่น ซึ่งช่องทางดังกล่าว มีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในกรณี ที่ราคาผลผลิตต่ำกว่าราคาขั้นต่ำ ทำให้ลดภาระด้านงบประมาณในการรับจำนำผลผลิตจากเกษตรกร ได้มากและทำให้ไม่มีภาระด้านการเก็บรักษาผลผลิต ซึ่งผลผลิตจะตกอยู่กับเกษตรกรโดยตรง และกลไกทางการตลาดไม่ถูกบิดเบือนโดยตรง

รูปแบบที่ 4 รูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายแบบ Online Marketing ซึ่งนักวิจัยสร้างสื่อออนไลน์ Facebook; <https://www.facebook.com/UttaraditLangsat> “กลุ่มรักษ์กลางสาตหวานอุดรดิตถ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการอนุรักษ์กลางสาต ซึ่งเป็นผลไม้ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ มีเงื่อนไขรับประกันคุณภาพสินค้าและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับผู้ซื้อ การให้ข้อมูลการซื้อขาย การติดต่อซื้อขายผลผลิตกลางสาตและลองกอง เพื่อป้องกันปัญหาคุณภาพของลองกอง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบริษัทขนส่งเอกชน ในช่วงฤดูกาลเพื่อลดต้นทุนค่าธรรมเนียมในการขนส่งผลผลิต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้เกษตรกรทำคุณภาพลองกองและ กลุ่มมีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน
2. ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายไปตลาดต่างประเทศเพื่อระบายผลผลิตไม่ให้เกิดการล้นตลาด
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูปกลางสาตและลองกอง เพื่อเป็นสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดระบบฐานข้อมูลเกษตรกร ผู้ค้าคนกลาง ปริมาณผลผลิต กลางสาตและลองกองในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. ควรศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค รูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่งและรูปแบบการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายกลางสาตและลองกองในตลาดต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษพร ศรีสังข์. (2559). **โครงการวิจัยและพัฒนากองผลิตองคุณภาพในสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงเขตภาคเหนือตอนล่าง**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- กิตติยา อินทร์ชัย. (2554). **พฤติกรรมการซื้อขายผลไม้ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ณรงค์ศักดิ์ น่วมเจริญ. (2558). **ผู้นำกับการสร้างชุมชนเกษตรอินทรีย์ ศึกษาผ่านผู้นำชุมชน ชุมชนบ้านข้าปลาไหล ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์. (2561). **มูลค่าการผลิตยางสด ลองกอง**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา https://web.facebook.com/UTTARADITPRD/posts/248732902453365/?_rdc=1&_rdr. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561.
- รุ่งทิพย์ ชัยพรม, เกตุมณี มากมี และเสริมศักดิ์ นันทิทรภ. (2558). **กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่**. วารสารบัณฑิตวิจัย, 6(1), 165 - 175.
- รัชนิกร ปัญญา. (2561). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน**. รายงานผลวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่.
- วาสนา เข้มมี. **เกษตรกรพื้นที่ตำบลแม่พูล ผู้ให้สัมภาษณ์**. 27 มิถุนายน. (2562). **ปัญหาการจัดจำหน่ายผลผลิตยางสดและลองกอง**. (เทปบันทึกเสียง). อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรดิตถ์.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์. (2561). **แผนพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์ (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา http://www.uttaradit.go.th/utt_new/img/file/_แผนพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์%202561-2565. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2561.
- อัจฉริยา โชติกลาง. (2561). **ช่องทางการจัดจำหน่ายสำหรับสับปะรด อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี**. ในการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 6 (น. 1530 -1538). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง.
- Moser, C. A., & Kalton, G. (1972). **Survey Methods in Social Investigation**. New York: Basic Book.

**การพัฒนาแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Development Model of the 21st Century Learning Environmental
Administrating for the Small Size Elementary Schools Under
the Office of Basic Education Commission**

สาริกา ราชบุญทอง^{1*}, จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย² และนภาเดช บุญเชิดชู³
(Sarika Rachboontong^{1*}, Jittirat Saengloetuthai² and Napadech Booncherchoo³)

^{1*,2,3}สาขาการบริหารการศึกษา ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อีเมลผู้แต่งหลัก : Graiithailand@gmail.com เบอร์โทร : 09 5531 3338

วันที่รับบทความ 16 สิงหาคม 2564
Received: Aug. 16, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 12 กันยายน 2564
Revised: Sep. 12, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 13 กันยายน 2564
Accepted: Sep. 13, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 2) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ผู้บริหารและครู จำนวน 659 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม คู่มือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ในการนำไปใช้และเป็นประโยชน์ และแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการบริหารสภาพแวดล้อม มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ และ 4) ผลลัพธ์การบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. รูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ ในการนำไปใช้และเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร; สภาพแวดล้อมการเรียนรู้; โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) develop the 21st century learning environmental administration model and 2) evaluate the consideration the 21st century learning environmental administration model for the small size elementary schools under the Office of Basic Education Commission. The samples such as school administrators and teachers under the Office of Basic Education Commission, totally 659 people were obtained by stratified sampling. The employed research instruments were questionnaire and data were analyzed using 1) descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and 2) confirmatory factor analysis (CFA) and content Analysis

The research finding revealed that:

1. The 21st century learning environmental administration model consisted of 5 factors those were administrative factor, supportive physical learning environment factor, Learning management factor, and Professional learning community factor. In addition, the administrative model were consisted of principal, aims. Hence, the procedure of administration were consisted of supportive physical learning environment factor, Learning management factor, Classroom management, administrative factor, and professional learning community factor.
2. The result of accuracy suitably and possibility of utilization were overall at the highest level.

Keywords: administration model; learning environmental; small size schools

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางสื่อเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน การจัดการศึกษาจึงควรมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทรอบด้านที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดใหม่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะสอดคล้องกับทักษะของวิจารณ์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่จะต้องเรียนรู้ให้บรรลุถึงทักษะจากวิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชา เพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง ต้องเรียนโดยการลงมือทำต้องฝึกฝนและการฝึกฝนนั้นต้องทำไปตลอดชีวิต ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาในอนาคต จึงอยู่ที่การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนที่มุ่งเน้น “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ” ซึ่งสอดคล้องกับฐานคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21 Century Skills) ที่พัฒนาโดยองค์กรภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2012)

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนในเมือง และการย้าย

ถิ่นตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง สภาพบริบทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและมีจำนวนประชากรวัยเรียนลดลง ส่งผลให้โรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้มปรับเปลี่ยนขนาดจากโรงเรียนขนาดใหญ่ หรือขนาดกลาง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ ดังนั้นหากจะยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

การบริหารจัดการที่ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสามารถบริหารจัดการตนเองได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากร วัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณและทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาในบริบทของตนเอง ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นสำคัญ ดังที่ Astin (1970) กล่าวว่า หน้าที่สำคัญของสถานศึกษา จะต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพ สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ย่อมมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ คุณธรรม บุคลิกลักษณะและนิสัยใจคอ รวมถึงความสามารถในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ สถานศึกษาที่มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความรู้สึกรักพอใจ ภูมิใจ อบอุ่น สบายใจรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและอยากมาโรงเรียน บรรยากาศที่ดีในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้

จากความสำคัญข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า การบริหารสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในโลกศตวรรษที่ 21 เพราะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกคนในโรงเรียน ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อันจะนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์

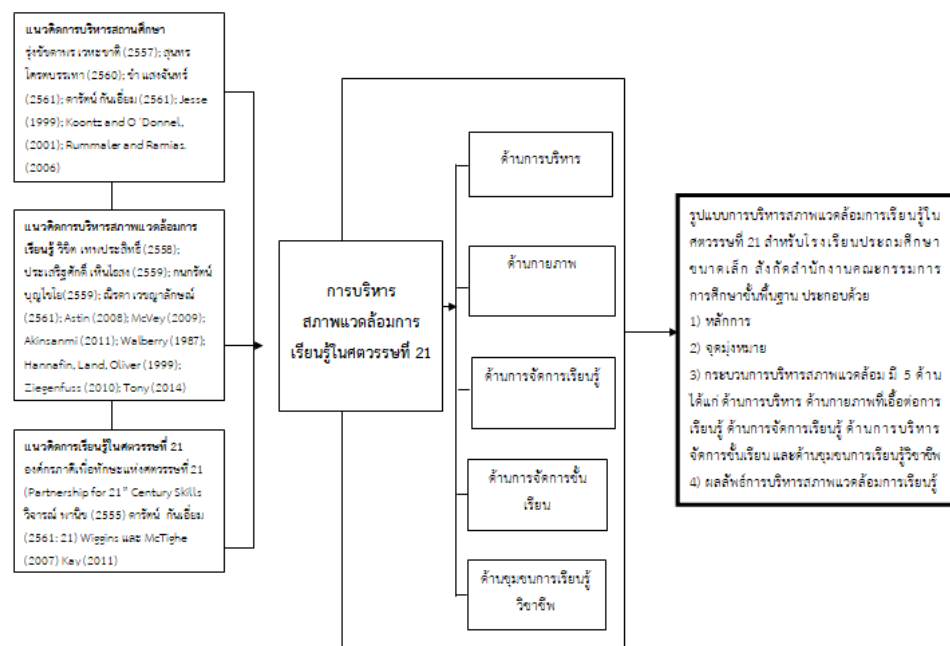
1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขต

1. ขอบเขตด้านประชากร โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลปีการศึกษา 2563

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสม (mixed method research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา ในประเด็นองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สภาพปัจจุบันและปัญหาของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

รูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และร่างรูปแบบการบริหารรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานักวิชาการทางการศึกษา โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงาน ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยมาจัดทำแบบสัมภาษณ์
3. แบบร่างรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง จำนวน 6 คน โดยทำการนัดหมายล่วงหน้าเพื่อที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ จัดบันทึกการสัมภาษณ์และการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ตามเวลาที่ได้นัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่มีประเด็นเหมือนกันหรือคล้ายกันและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดและทฤษฎีเพื่อหาข้อสรุป ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)
2. วิเคราะห์ผลข้อมูลของแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การคำนวณหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเพื่อยืนยันรูปแบบและจัดประชุมเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นกระจายตามสัดส่วนภูมิภาค โดยผู้วิจัยได้ใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของฟูลพวงส์ สุขสว่าง (2556:16-19) กำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.30 (ระดับปานกลาง) ที่นัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 และอำนาจการทดสอบ เท่ากับ 0.80 ค่าองศาอิสระ 190 (ได้จากสูตร $NI(NI+1)$ เมื่อ NI คือจำนวนตัวแปรสังเกตได้ $=19(19+1)/2=190$) คำนวณด้วยโปรแกรม G*power

2. ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันรูปแบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา การนิเทศ การจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงนโยบาย ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายปิดเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มี 4 ข้อ ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อตัวแปรแฝงทั้ง 5 ตัว ได้แก่ 1) ด้านการบริหาร 2) ด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดการชั้นเรียน 5) ด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ รวมจำนวนทั้งสิ้น 70 คำถาม

2. นำแบบสอบถามที่ได้เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ซึ่งในงานวิจัยนี้มีคำถามจำนวน 70 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกรายข้อซึ่งผ่านเกณฑ์ทดสอบ

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลอง (try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม สรุปผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น ด้านการบริหาร ได้ค่าอัลฟาครอนบาคเท่ากับ .903 ด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ .903 ด้านการจัดการเรียนรู้ .959 ด้านการจัดการชั้นเรียน .967 และด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ .940 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร จากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

4. คู่มือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการยืนยันรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ตามสัดส่วนที่คำนวณได้จนครบ โดยนำใส่ซองติดแสตมป์ส่งกลับและโทรติดต่อประสานการรับแบบสอบถาม

2. ดำเนินการจัดสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามวันเวลาสถานที่ที่กำหนด

3. ดำเนินการจัดประชุมเชิงนโยบาย โดยนำร่างการพัฒนารูปแบบเสนอต่อผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

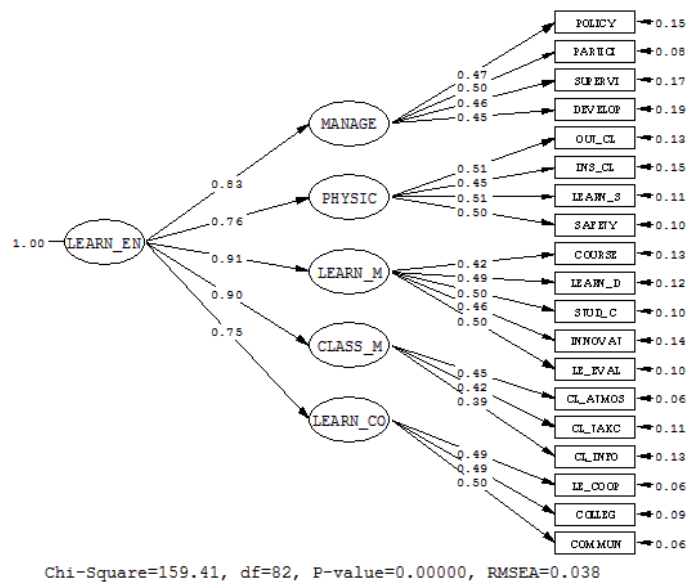
1. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงนโยบายมาวิเคราะห์ข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหาใช้ในการพิจารณาปรับปรุง ให้มีความสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการบริหารสภาพแวดล้อม มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ และ 4) ผลลัพธ์การบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสภาพแวดล้อมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสภาพแวดล้อมด้านการจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}=4.32$) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ($\bar{X}=4.31$) สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ($\bar{X}=4.25$) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.22$) และสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.22$)

จากการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบไค-สแควร์ ($X^2=159.41$ df = 82 p = 0.000 RMSEA = 0.038) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.94 และดัชนีรากของค่าเฉลี่ย กำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.0095 แสดงว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากภาพที่ 2 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาเปรียบเทียบกัน พบว่า องค์ประกอบในสามลำดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน และการบริหารโดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงถึง 0.91, 0.90 และ 0.83 และมีอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) สูงถึงร้อยละ 87, 71 และ 70 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 น้ำหนัก องค์ประกอบของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	b	SE	t	R^2
ADMIN b=0.83** $R^2=0.67$	AD1	0.47	0.15	-	0.61
	AD2	0.50	0.08	22.09	0.77
	AD3	0.46	0.17	17.52	0.57
	AD4	0.45	0.19	17.07	0.53
PHYSICAL b=0.76** $R^2=0.70$	PH1	0.51	0.13	-	0.62
	PH2	0.45	0.15	25.13	0.54
	PH3	0.51	0.11	21.93	0.67
	PH4	0.51	0.10	22.05	0.67
LEARNING MANAGE b=0.91** $R^2=0.87$	LM1	0.42	0.13	-	0.56
	LM2	0.49	0.12	22.59	0.66
	LM3	0.50	0.10	20.88	0.70
	LM4	0.46	0.14	19.30	0.60
	LM5	0.50	0.10	22.31	0.70

ตารางที่ 1 น้ำหนัก องค์ประกอบของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	b	SE	t	R ²
CLASSROOM MANAGE b=0.90** R ² =0.71	CM1	0.45	0.06	-	0.79
	CM2	0.42	0.11	22.74	0.65
	CM3	0.39	0.13	20.84	0.57
COMMUNITY LEARNING b=0.75** R ² =0.50	CL1	0.49	0.06	-	0.82
	CL2	0.49	0.09	24.48	0.74
	CL3	0.50	0.06	26.08	0.82

$X^2 = 159.41$, $df = 82$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.94$, $RMR = 0.0095$, $RMSEA = 0.038$

หมายเหตุ : b แทน น้ำหนักองค์ประกอบ, SE แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, t แทน สถิติทดสอบที, R² แทน ความเที่ยง

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในสถานศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความถูกต้องและเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบจากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิรดา เวชญาลักษณ์ (2561: 3) คือ กระบวนการทำงานโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเป็นศิลปะของผู้บริหารในการทำให้อะไรต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์การหรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ กระบวนการศึกษาธิการ (2553 : 20-24) ได้กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างจะมองเห็นเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่ก้าวสู่วัฒนธรรมโรงเรียนสามารถมองเห็นได้ เครื่องชี้วัดสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพที่ดี ได้แก่ การมีสภาพที่ใช้การได้อยู่เสมอ มีความ สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม มีการจัดตกแต่งบริเวณโรงเรียนด้วยไม้ดอกไม้ประดับหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีที่เรียนที่พักผ่อน สถานนันทนาการ น้ำดื่ม น้ำใช้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนห้องต่าง ๆ มีการตกแต่งภายในให้สวยงาม มีขนาดพื้นที่และแสงสว่างเพียงพอในการใช้ มีผู้รับผิดชอบดูแลรักษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกนกรัตน์ บุญไชโย (2559: 41-43) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การค้นคว้า สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้จากทั่วโลก ไม่จำเป็นต้องรับจากการสอนภายในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว กิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบ

ที่แตกต่างจากเดิม ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกัน เกิดการ แลกเปลี่ยนทางความคิด ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้านการจัดการชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีทัศน์ วิรัชวา (2558: 28-29) กล่าวว่า บรรยากาศของชั้นเรียนซึ่งเปรียบเสมือนกลุ่มของสังคม ที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริม ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ถ้าครูกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยครูสร้างบรรยากาศ ในการเรียนให้เป็นกันเอง สนุกสนาน น่าสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าซักถาม กล้าแสดงความคิดเห็น และความสามารถ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรู้เห็น กระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นและด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ Shirley M. Hord; James L. Roussin and William A. Sommers (2010) ที่ว่าเพนกระบวนการ เรียนรู้ที่เกิดจากการรวมกลุ่มและร่วมกันสะท้อนผลจากการปฏิบัติงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ แก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร กลวิธีการเรียนการสอน เพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของนักเรียนและ 4) ผลลัพธ์ของรูปแบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารมีรูปแบบการบริหาร สภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรทางการศึกษานำรูปแบบ การบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาแบบมีองค์ประกอบ มาจากแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของการพัฒนาแบบ กระบวนการพัฒนาแบบ วิธีดำเนินการของการพัฒนาแบบและแนวทางการประเมินของการพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอิทธิพล พลเยี่ยมหาญ (2562: 600) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการ บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นมี ความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก ในด้านความเหมาะสม ($\mu = 4.38$) และด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.47$) และระดับ มากที่สุด ในด้านความเป็นประโยชน์และด้านความถูกต้อง ($\mu = 4.67$) สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ วีระศักดิ์ พลมณี (2562: 349) เรื่อง การพัฒนาแบบการบริหารเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการ เรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการพัฒนาแบบและตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบที่สร้าง และพัฒนา มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2561: 400) เรื่อง รูปแบบการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการชั้นเรียนและด้านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และผู้นำรูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ ควรให้ความสำคัญเพื่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในขนาดอื่น เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่เป็นภาพรวมสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน
2. ควรศึกษาผลการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียน
3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่กลุ่มลึกและหารูปแบบจากปรากฏการณ์จริงของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ บุญไชโย. (2559). โมเดลสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบ Flipped Classroom

ตามหลักการ การใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2556). โมเดลสมการโครงสร้าง. กรุงเทพฯ: วัฒนาการพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร:

มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์. หน้า 18-19

วีระศักดิ์ พลมณี. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์

**การส่งเสริมภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
Leadership Promotion for Higher Vocational Certificate students as
Perceived by the Vocational Personnel of Chiangmai Province**

สุจินต์ วังใหม่^{1*}, สายฝน แสนใจพรหม² และสำเนา หมั่นแจ่ม³

(Sujin Wungmai^{1*}, Saiphon Sanjaiprom^{2*} and Samnao Muenjaem³)

^{1*,2,3}บริหารการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อีเมลผู้แต่งหลัก : swungmai03@gmail.com เบอร์โทร : 08 6732 8712

วันที่รับบทความ 20 พฤษภาคม 2564

Received: May. 20, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 21 กันยายน 2564

Revised: Sep. 21, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 23 กันยายน 2564

Accepted: Sep. 23, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และเปรียบเทียบระหว่างระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพที่มี ตำแหน่ง คุณวุฒิและประสบการณ์ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกัน จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคที่ระดับความเชื่อมั่น 0.86 ทั้งฉบับ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้อยู่ในระดับมากด้านผลลัพธ์การประยุกต์ใช้ระดับมาก และด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารและครูที่มีคุณวุฒิ และประสบการณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำที่มีตำแหน่ง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครู มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ; การส่งเสริมภาวะผู้นำ; ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

Abstract

The objectives of this research were to study the condition of management to promote professional leadership for students at the Diploma level (Diploma) according to perceptions of administrators and vocational teachers in Chiang Mai Province and to compare between levels of professional leadership promotion. between occupation, position, qualifications and experience of the respondents The study was conducted from a sample group of administrators and vocational teachers in Chiang Mai Province.

The sample size was determined using the tables of 175 Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan). The instrument used in the research was 5 level assessment questionnaires. Quality checked by 5 experts. Content validity was determined. (Content Validity) was between 0.80-1.00 confidence of the questionnaire. (Reliability) from a sample of 30 people, got the Cronbach Alpha Coefficient at 0.86 confidence level for the whole copy.

The results showed that the level of professional leadership promotion for students at the Diploma level as perceived by administrators and vocational education teachers in Chiang Mai Province as a whole was at a high level. When considering each aspect, it was found that Skills were at the highest level, knowledge was at high level, application outcomes were at high level, and morality was at moderate level and the comparison of the level of leadership promotion of qualified administrators and teachers and experience was not statistically different at the .05 level. The level of leadership promotion of administrators and teachers with different positions There was a statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: professional leadership; leadership promotion; Diploma program

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพของคนเพื่อให้คนพัฒนางาน ซึ่งการพัฒนางานองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องพัฒนาคนในองค์กรเป็นสำคัญ (มสารัตน์ ฤกษ์ศานติวงศ์, 2561) ดังนั้นหากต้องการให้องค์กรมีการพัฒนา ปัจจัยสำคัญคือต้องเริ่มพัฒนาจากคน และจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบัน ทำให้ตลาดแรงงานในประเทศมีเป้าหมายเกี่ยวกับช่างฝีมือที่แตกต่างไป โดยฝีมือก็คือส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน แต่ส่วนประกอบอื่น เช่น ความรู้ในงานอาชีพ ทักษะวิชาชีพที่เหมาะสม คุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน (ณัฐ ประสริระเตสัง, 2559) ซึ่งความคุณสมบัติดังกล่าวคือ คุณสมบัติของภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำให้กับนักศึกษาตั้งแต่ในสถานศึกษา โดยให้ความรู้ ส่งเสริมการเป็นผู้นำ มีทักษะการเป็นผู้นำ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและคุณภาพของงานได้เป็นอย่างดี (ศิวันันท์ ศิวพิทักษ์, 2560) โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการคิด การสรุปผลการปฏิบัติงาน ซึ่งในส่วนของนักศึกษาอาชีวศึกษายังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานผลงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งหากการปฏิบัติงานมีการสรุปผลอย่างต่อเนื่องจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและองค์กรได้ในอนาคตต่อไป (จินตนา ถ้ำแก้ว, 2559) โดยมีการพัฒนาต่อยอดผลของความสำเร็จ และเก็บข้อมูลความผิดพลาดเพื่อการปรับปรุง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้นำเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ.2552-2562 เพื่อกำหนดมาตรฐานการผลิตกำลังคนให้ได้สมรรถนะตามที่ต้องการ โดยประกาศเป็น กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562 โดยคุณภาพทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษาประเภทวิชาและสาขาวิชาต้องครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ดังนั้นปฏิบัติตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับภูมิปัญญา และแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ของผู้บริหารแต่ละสถานศึกษา (สำเนา หมั่นแจ่ม, 2555) ผวนกับความ

ร่วมมือของครูผู้สอน ที่ตอบสนองต่อนโยบายและความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนที่ดีจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา (สายฝน แสนใจพรม, 2561) ครูรุ่นใหม่จึงต้องมีหน้าที่ออกแบบแผนการสอน บริหารจัดการชั้นเรียน วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามยุคปัจจุบัน (สุดสาย ศรีศักดิ์, 2561) การพัฒนานักศึกษาด้านวิชาชีพเพื่อให้มีภาวะความเป็นผู้นำที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มทักษะภาวะผู้นำให้สามารถเป็นผู้นำด้านวิชาชีพตามเป้าหมายของหลักสูตรและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิที่กำหนดไว้ เพื่อยกระดับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจให้มั่นคงได้ในอนาคต (ไกรลาศ ดอนชัย, 2556) ประยุกต์ใช้ความรู้ นำมาบริหารจัดการตนเอง เป็นการสร้างตนเองให้มีสติปัญญาเพื่อสร้างชาติและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งกว่าทรัพยากรวัตถุหรือแร่ธาตุใด ๆ (จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, 2562)

เพื่อสนองต่อนโยบายการจัดการศึกษาจัดการเรียนการสอนและสามารถพัฒนาคุณภาพนักศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานจำเป็นที่ต้องศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลถึงการดำเนินการตามนโยบายที่มีตัวแปรเกี่ยวกับ ตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน ส่งผลถึงการส่งเสริมระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพให้กับนักศึกษาในระดับใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
- 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกัน

ขอบเขต

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาที่มุ่งศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู ครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยและครู ที่สอนอาชีวศึกษาของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ 8 แห่ง รวมจำนวน 307 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่บุคลากรอาชีวศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหารวิทยาลัยและครูที่สอนอาชีวศึกษาของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 175 คน จากสถานศึกษาที่สอนอาชีวศึกษาของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 แห่ง การได้มาซึ่งกลุ่มจำนวนตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีเปิดตารางของ เครจซี่และมอร์แกน

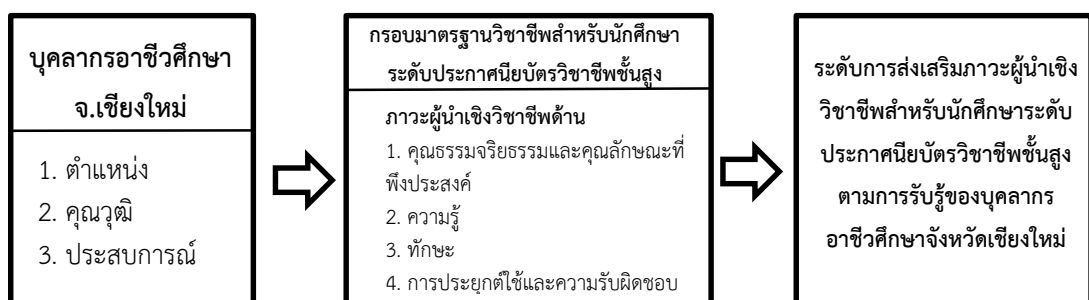
ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงาน ที่ส่งผลถึงระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพให้กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารโดยเฉพาะเอกสารที่เป็น เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ.2562 ซึ่งผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ หรือบูรณาการจัดทำเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพนำมาเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพกับตัวแปร ที่มีตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน ที่แตกต่างกัน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ที่มีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารและครูอาชีวศึกษาที่สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ 8 แห่ง รวมจำนวน 307 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ที่มีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารและครูอาชีวศึกษาที่สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 แห่ง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่และมอร์แกน จำนวน 175 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ แบ่งเครื่องมือออกเป็น 3 ตอนคือ 1. ข้อมูลเบื้องต้น 2. ระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ และ 3. แบบสอบถามปลายเปิด

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ณ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน คำนวณความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก โดยค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์พัฒนาเป็นแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากบุคลากรอาชีวศึกษาที่มีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารและครูอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 แห่งประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่, วิทยาลัยเทคนิคสันกำแพง, วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่, วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่, วิทยาลัยสารพัดช่างเชียงใหม่, วิทยาลัยการอาชีพฝาง, วิทยาลัยการอาชีพจอมทอง และวิทยาลัยเทคนิคสารภี จากผู้บริหารและครูในแต่ละสถานศึกษาและติดตามสอบถามถึงผลการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนด

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธี One-Way ANOVA และทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ครูผู้สอน	161	92.00
1.2 รองผู้อำนวยการ	9	5.10
1.3 ผู้อำนวยการ	5	2.90
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	15	8.60
2.2 ระหว่าง 30-40 ปี	32	18.30
2.3 ระหว่าง 41-50 ปี	70	40.00
2.4 ระหว่าง 51-60 ปี	58	33.10

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
3. ประสบการณ์ทำงาน		
3.1 น้อยกว่า 5 ปี	31	17.70
3.2 ระหว่าง 6-10 ปี	7	4.00
3.3 ระหว่าง 11-15 ปี	45	25.70
3.4 ระหว่าง 16-20 ปี	13	7.40
3.5 มากกว่า 20 ปี	79	45.10
4. ตำแหน่งทางวิชาการ		
4.1 ชำนาญการ	86	49.10
4.2 ชำนาญการพิเศษ	67	38.30
4.3 เชี่ยวชาญ	1	0.60
4.4 ครูผู้ช่วย	21	12.00
5. วุฒิการศึกษา		
5.1 ปริญญาตรี	29	16.60
5.2 ปริญญาโท	145	82.90
5.3 ปริญญาเอก	1	0.60
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	175	

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งครู ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (ร้อยละ 92.00) ช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง มากกว่า 20 ปี ตำแหน่งทางวิชาการที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือตำแหน่ง ชำนาญการ และวุฒิการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือวุฒิ ปริญญาโท

ตารางที่ 2 แสดงระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาตามการรับรู้ของของบุคลากรอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์			
1.1 การส่งเสริมให้นักศึกษารับผิดชอบต่อหน้าที่	4.17	0.54	มาก
1.2 การส่งเสริมให้นักศึกษามีความตรงต่อเวลา	2.92	0.99	ปานกลาง
1.3 การส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบ	3.17	0.53	ปานกลาง
1.4 การส่งเสริมให้นักศึกษามีจริยธรรมในการประกอบอาชีพ	3.57	0.66	มาก
1.5 การส่งเสริมให้นักศึกษารับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	3.60	0.82	มาก
1.6 การส่งเสริมให้นักศึกษารายงานผลการปฏิบัติงาน	4.18	0.74	มาก
1.7 การส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาในงาน	3.15	0.92	ปานกลาง
1.8 การส่งเสริมให้นักศึกษากำกับดูแลควบคุมการทำงาน	3.55	1.27	มาก
1.9 การส่งเสริมให้นักศึกษาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง	3.46	1.12	ปานกลาง

ตารางที่ 2 แสดงระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรอาชีวศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1.10 การส่งเสริมให้นักศึกษามีบทบาทความเป็นผู้นำ	2.69	0.87	ปานกลาง
1.11 การส่งเสริมให้นักศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่อง	2.82	0.60	ปานกลาง
รวม	3.44	0.26	ปานกลาง
2. ด้านความรู้			
2.1 ส่งเสริมให้นักศึกษารู้กฎเกณฑ์การปฏิบัติงานในอาชีพประจำวัน	4.40	0.49	มาก
2.2 ส่งเสริมให้นักศึกษารู้ข้อเท็จจริงในการแก้ปัญหาในการทำงาน	4.15	0.36	มาก
2.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาเชื่อมโยงการปฏิบัติงานและการวิเคราะห์ตัดสินใจในการทำงาน	3.93	0.41	มาก
2.4 ส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ความรู้ในการปรับปรุงคุณภาพของงานให้ดีขึ้น	4.62	0.51	มากที่สุด
2.5 ส่งเสริมให้นักศึกษานำทฤษฎีที่ซับซ้อนมาใช้ในการพัฒนาผลผลิตในการทำงานให้ดีขึ้น	3.83	0.46	มาก
รวม	4.19	0.22	มาก
3. ด้านทักษะ			
3.1 ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะปฏิบัติงานตามคำสั่งพื้นฐานได้	4.79	0.43	มากที่สุด
3.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานตามขั้นตอนการปฏิบัติที่กำหนดไว้ชัดเจนได้อย่างปลอดภัย	4.69	0.48	มากที่สุด
3.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาเลือกใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย	4.91	0.28	มากที่สุด
3.4 ส่งเสริมให้นักศึกษามีเทคนิคในการทำงานและการควบคุมงานได้	4.13	0.41	มาก
3.5 ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการทำงานคิดวิเคราะห์ข้อมูลวางแผน แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้	4.07	0.49	มาก
รวม	4.52	0.19	มากที่สุด
4. ด้านผลลัพธ์การประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ			
4.1 ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติงานในขอบเขตที่ชัดเจนภายใต้ผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด	4.68	0.47	มากที่สุด
4.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานตามขั้นตอนปฏิบัติภายใต้หัวหน้างาน	4.37	0.51	มาก
4.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานโดยปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานได้	3.66	0.55	มาก
4.4 ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถปรับปรุงคุณภาพของชิ้นงานได้อย่างต่อเนื่อง	3.79	0.51	มาก
4.5 ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.46	0.71	ปานกลาง
รวม	3.99	0.27	มาก
รวมทั้งหมด	3.90	0.15	มาก

จากตารางที่ 2 โดยภาพรวมระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้าน ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านทักษะ อยู่ในระดับมากที่สุดและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้าน ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในระดับปานกลาง หากพิจารณาข้อมูลรายข้อ จะเห็นว่า การส่งเสริมให้นักศึกษาเลือกใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ระดับมากที่สุด และการส่งเสริมให้นักศึกษามีบทบาทความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดระดับปานกลาง

ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูอาชีพศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีตำแหน่งคุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลวิเคราะห์ความแปรปรวนภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	0.31	0.15	7.25	0.001*
ภายในกลุ่ม	172	3.65	0.02		
รวม	174				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพจำแนกตามตำแหน่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ตำแหน่งครู ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ และตำแหน่งผู้อำนวยการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าของภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	(1)	(2)	(3)
(1) ครูผู้สอน	161	3.88	-	0.013*	0.047*
(2) รองผู้อำนวยการ	9	4.03	0.013*	-	0.980
(3) ผู้อำนวยการ	5	4.05	0.047*	0.980	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายตำแหน่งพบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ ที่มีตำแหน่ง (1) ครูผู้สอน แตกต่างกับ ตำแหน่ง (2) รองผู้อำนวยการและ (3) ผู้อำนวยการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงผลวิเคราะห์ความแปรปรวนการส่งเสริมภาวะผู้นำจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	0.00	0.00	0.01	0.997
ภายในกลุ่ม	172	3.96	0.02		
รวม	174				

จากตารางที่ 5 พบว่าระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายวุฒิการศึกษาพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

ตารางที่ 6 แสดงผลวิเคราะห์การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4	0.20	0.05	2.31	0.060
ภายในกลุ่ม	170	3.76	0.02		
รวม	174				

จากตารางที่ 6 พบว่าระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูอาชีพศึกษาจังหวัดเชียงใหม่กับคุณวุฒิ และประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน แต่ในส่วนของ ตำแหน่งมีความแตกต่างต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์รายคู่พบว่า ตำแหน่งครูมีความคิดเห็นแตกต่างจาก ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปผลการวิจัย

ผู้บริหารและครูอาชีพศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ รับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านผลลัพธ์การประยุกต์ใช้ และด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1 ผลการวิเคราะห์รายข้อย่อยการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ พบว่า

การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษารับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีระดับการส่งเสริมสูงที่สุดที่ระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมให้นักศึกษารับผิดชอบต่อหน้าที่ และประเด็นที่น้อยที่สุดคือ การส่งเสริมให้นักศึกษามีบทบาทความเป็นผู้นำ การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ความรู้ในการปรับปรุงคุณภาพของงาน ให้ดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักศึกษารู้กฎเกณฑ์การปฏิบัติงานในอาชีพประจำวัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านนี้คือ การส่งเสริมให้นักศึกษานำทฤษฎีที่ซับซ้อนมาใช้ในการพัฒนาผลผลิตในการทำงาน การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านทักษะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษาเลือกใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานได้ปลอดภัยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะปฏิบัติงานตามคำสั่งพื้นฐานได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการทำงานคิดวิเคราะห์ข้อมูลวางแผนแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านผลลัพธ์การประยุกต์ใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติงานในขอบเขตที่ชัดเจนภายใต้ผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานตามขั้นตอนปฏิบัติภายใต้หัวหน้างาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีคุณภาพ

2 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพให้กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กับ ตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ทำงานได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ระดับการรับรู้การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพให้กับนักศึกษา เทียบกับตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครู เมื่อพิจารณาระหว่างกลุ่มพบว่ามีความแตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์รายคู่ พบว่า ตำแหน่งครูมีความเห็นเกี่ยวกับระดับการรับรู้การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพที่แตกต่างกับ ตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ในส่วนของตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ แต่ในส่วนของการเปรียบเทียบระหว่างระดับการส่งเสริมกับคุณวุฒิและประสบการณ์ทำงาน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยพบว่าระดับภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทั้งหมดเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระดับปานกลาง ในส่วนของข้อย่อยด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่า การส่งเสริมบทบาทภาวะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นทักษะปฏิบัติเป็นหลักในส่วนของส่งเสริมภาวะผู้นำในอาชีพจึงเป็นเพียงการสอดแทรกและให้ความสำคัญน้อยลงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทภาวะผู้นำให้กับนักศึกษาอยู่ในระดับน้อยลงไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงรัตน์ พันธุ์สุวรรณ และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ ในปี พ.ศ.2564 ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่ได้พบว่า ทักษะภาวะความเป็นผู้นำมีความสำคัญต่อทั้งระบบบริหารสถานศึกษา และการส่งเสริมให้นักศึกษามีภาวะความเป็นผู้นำตามเกณฑ์ โดยความร่วมมือของผู้บริหารและครูเพื่อพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามเกณฑ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในประเทศ (จรุงรัตน์ พันธุ์สุวรรณ, 2564)

2. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านความรู้อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระดับมาก ในส่วนของข้อย่อยของภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านความรู้พบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษานำทฤษฎีที่ซับซ้อนมาใช้ในการพัฒนาผลผลิตอยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษามีความสามารถในการใช้ความรู้แต่ขาดซึ่งประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม แต่กระบวนการจัดการศึกษายังขาดซึ่งกิจกรรมการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกาญจน์ จีระศิริเลิศ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้วิธีฮิวริสติกส์สำหรับแก้ปัญหาการจัดการสมดุลสายการประกอบประเภทที่ 2 กรณีศึกษา : อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่ได้พบว่า ผู้ที่ทำงานในสายงานการผลิตที่เป็นผู้เรียนในสายอาชีวศึกษาเป็นส่วนใหญ่ยังขาดซึ่งการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในกระบวนการทำงานอย่างเหมาะสม (กนกกาญจน์ จีระศิริเลิศ, 2562)

3. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านทักษะอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระดับมากที่สุด ในส่วนของข้อย่อยของภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านทักษะพบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการทำงานคิดวิเคราะห์ข้อมูล วางแผน แก้ปัญหาที่ซับซ้อน อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษามีความสามารถในการใช้ความรู้และปฏิบัติงาน โดยกระบวนการศึกษาฯ ยังไม่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการทำงาน การใช้ความรู้และทักษะที่มีอยู่ในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้ดีเท่าที่ควร

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูภาติ ปณะราช ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมค่ายคณิตศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรูสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ที่พบว่า การสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์วางแผน เพื่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน จะทำให้ปฏิกิริยาตอบสนองต่อการทำงานดียิ่งขึ้น (ยูภาติ ปณะราช, 2558)

4. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยในระดับมาก ในส่วนของข้อย่อยของภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพด้านการประยุกต์ใช้ และความรับผิดชอบพบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาได้ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ไม่ได้ฝึกฝนเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหาที่ซับซ้อนแตกต่างจากที่ฝึก โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีการฝึกเพื่อให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ ทักษะ และความสามารถ ที่ตนมีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญา อังตระกูล ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการประมวลความรู้ในการทดลองแม่พิมพ์และแนวทางตัดสินใจการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่พบว่า การส่งเสริมให้มีการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา ตัดสินใจ ในกระบวนการผลิตเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ เพราะเมื่อประสบปัญหาการทำงานต่าง ๆ ในการทำงาน การตัดสินใจที่เด็ดขาด ด้วยข้อมูล และองค์ความรู้ที่ดี จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว (ปริญา อังตระกูล, 2556)

5. จากการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ในส่วนของคุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แต่ในส่วนของตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ตำแหน่งผู้อำนวยการ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ และตำแหน่งครูผู้สอนอาชีวศึกษามีความแตกต่างกันทั้งนี้เนื่องจากตำแหน่งหน้าที่ที่มีความแตกต่างกัน ความรับผิดชอบที่ต่างกัน และความใกล้ชิดกับนักศึกษาที่ต่างกัน ทำให้การรับรู้ถึงระดับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพให้กับนักศึกษาแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรรค์ไชย วดีศิริศักดิ์ และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาที่จัดการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสกลนคร ที่พบว่า หากต้องการบริหารสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องให้ความสำคัญเข้าใจกันระหว่าง การบริหารนโยบายของฝ่ายบริหารและการดำเนินงานของครูผู้สอน เพื่อให้มีความคิดเห็นในทางที่สอดคล้องกัน โดยการดำเนินงานจำเป็นต้องอธิบายหลักการ ดังนั้นการประชุมชี้แจงอธิบาย และมอบหมายงานอย่างรัดกุม จะสามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างสมบูรณ์ (ชรรค์ไชย วดีศิริศักดิ์ และชุติมา มุสิกานนท์, 2562)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพควรมีการพัฒนานักศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความเป็นผู้นำ, มีความตรงต่อเวลา, การนำทฤษฎีที่ซับซ้อนมาใช้ในการพัฒนาผลผลิตในการทำงาน, การมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลวางแผนแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้, การตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน

ควรมีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่เหมาะสมเพื่อดำเนินงานจะมีกระบวนการวิธีการ
วัตถุประสงค์ และเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพกับนักศึกษาจากสถานประกอบการ และพัฒนา
ส่งเสริมนักศึกษาเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ จีระศิริเลิศ และคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้วิธีวิสติกส์สำหรับแก้ปัญหาการจัดสมดุลสายการ
ประกอบประเภทที่ 2 กรณีศึกษา : อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป. **วารสารข่ายงานวิศวกรรม
อุตสาหกรรมไทย**. ปีที่ 5. ฉบับที่ 2.

ไกรลาศ ดอนชัย. (2556). **รูปแบบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาวิชาชีพเฉพาะทาง**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาเอก. สาขาวิจัยและพัฒนาการสอนเทคนิคศึกษา. ภาควิชาครุศาสตร์. คณะครุ
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ขรรค์ไชย์ วดีศิริศักดิ์, ชุตติมา มุสิกานนท์ และมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. (2562). การพัฒนากลยุทธ์
การบริหารสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสกลนคร. **วารสารมหาจุฬานครธรรมศน์**. ปีที่ 6
ฉบับที่ 3. หน้า 5928-5938.

จินตนา ถ้ำแก้ว และสุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2559). รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการ
วารสารวิชาการเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย. **วารสารศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2. 54-69.

จำเริญรัตน์ จิตต์จิระจรรย์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยการบูรณาการหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ**. ปีที่ 20. ฉบับที่ 2. 161-171.

จรุงรัตน์ พันธุ์สุวรรณ, วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. (2564). การใช้ภาวะผู้นำ
ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. **วารสารมหาจุฬานครธรรมศน์**. ปีที่ 8. ฉบับที่ 1. หน้า 312-
325.

ณัฐ ประสิทธิ์เตสัง และดุสิต อุทิศสุนทร. (2559). **ภาวะการณ์มีงานทำของบัณฑิต : เทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2557-2558**. กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 992-1000.

ปริญญา อังตระกูล. (2556). **การประมวลความรู้ในการทดลองแม่พิมพ์และแนวทางการตัดสินใจการแก้ปัญหา
งานฉีดพลาสติก**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร)

มสารัตน์ ฤกษ์ศานติวงษ์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการสอนงานของหัวหน้างานเพื่อการทำผลงาน
วิชาการสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. สาขาวิจัยและพัฒนาการ
สอนเทคนิคศึกษา. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- ยุภาดี ปณะราช. (2558). การพัฒนากิจกรรมค่ายคณิตศาสตร์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นครู
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรูสาขาวิชาคณิตศาสตร์. **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. ปีที่ 2. ฉบับที่ 2.
ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อคุณลักษณะการเป็นองค์การแห่งการ
เรียนรู้ในสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว. **มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2. 57-71.
สำเนา หมิ่นแจ่ม และคณะ. (2555). องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2. 52-68.
สายฝน แสนใจพรม และน้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2561). รูปแบบการพัฒนามหาบัณฑิตที่เลี้ยงในการ
ส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 20 ฉบับที่ 3. 210-223.
สุดสาย ศรีศักดิ์ และคณะ. (2561). สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็นในการนิเทศ
เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยของครูอาชีวศึกษา. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์
อีสเทิร์น**. ปีที่ 12. ฉบับที่ 3. 145-160.

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Quality Development Strategy of Educational Quality Development Through Distance Learning Television System of Small School

สุมินตรา ปิ่นทอง^{1*}, นภาเดช บุญเชิดชู² และจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย³

(Sumintra Pintong^{1*}, Napadech Booncherchoo² and Jittirat Saengloetuthai³)

^{1*,2,3}สาขาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อีเมลผู้แต่งหลัก : mongnagin@gmail.com เบอร์โทร : 06 3590 9144

วันที่รับบทความ 20 สิงหาคม 2564

Received: Aug. 20, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 11 กันยายน 2564

Revised: Sep. 11, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 13 กันยายน 2564

Accepted: Sep. 13, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 2) ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผู้บริหารและครู จำนวน 754 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม คู่มือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ของการนำไปใช้และความเป็นประโยชน์ และแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI modified และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ยกระดับกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม 2) สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ 3) ปรับวิธีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามโครงสร้างการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นและทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4) ปรับระบบการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ของการนำไปใช้ และความเป็นประโยชน์อยู่ระดับมากที่สุด การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

คำสำคัญ: กลยุทธ์; คุณภาพการศึกษา; ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม; โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to: 1) formulate a strategy for educational quality development through distance learning television system of small primary schools; and 2) evaluate the educational quality development through distance learning television system of small primary schools. Mixed methods research was used. The sample and informants were 5 qualified experts, 754 school administrators and teachers, 7 experts, and 12 stakeholders. The research instruments were an interview form, a questionnaire, a connoisseurship manual, an assessment form for correctness and appropriateness, and a case record form. Data were analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation, PNI modified, and content analysis.

The results showed that:

1. The strategy for educational quality development through the distance learning television system consisted of 5 strategies: 1) upgrading the strategy for educational quality development in line with the economic and social conditions; 2) building positive attitude towards learning management; 3) adjusting the method for developing the quality of education based on the operating structure with flexibility and adaptability to changes; 4) adjusting the school administration system in line with the development of the quality of education; and 5) accelerating technology development in response to the education quality development.

2. The strategy for educational quality development was correct, appropriate, feasible, and usable at the highest level.

Keywords: Strategy; Educational Quality; Distance Learning Television System; Small School

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเผชิญกับสถานะการแข่งขันสูงและต้องเร่งพัฒนาคนของตนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเพื่อให้สามารถรับมือกับสิ่งท้าทายดังกล่าวได้ การจัดการศึกษาของทุกประเทศล้วนมีเป้าหมายสำคัญ คือ คุณภาพการศึกษา โตละอ อวันจิ๋ว (2563: 1-2) กล่าวว่าที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับระบบคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาโดยจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม เพราะการศึกษาที่มีคุณภาพเท่านั้นที่จะทำให้ประเทศสามารถแข่งขันบนเวทีโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้

จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2563: 1-4) ได้สรุปว่าการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับประเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 4 รายวิชาต่ำ สอดคล้องกับนันทวัชและภิกษาพัชญ์ (2563: 290) ซึ่งกล่าวว่า ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

ขนาดเล็กอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาเอก ครูขาดวิธีการสอนที่ทันสมัย เป็นต้น ยิ่งสะท้อนว่าเด็กไทยยังขาดทักษะในการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การจัดการการแก้ปัญหาและการสังเคราะห์ ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 26) ได้เสนอให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับนโยบายของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องเร่งรัดด้านการศึกษา จึงได้ให้มีการศึกษาขยายผลโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ยังพื้นที่อื่น ๆ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561: 3-6) กำหนดให้ใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางไกลเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในทุกสาระการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและครู มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อันส่งผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ อีกทั้งเป็นการดำเนินการตามรอยเบื้องยุคลบาทและสนองพระราชดำริในการที่จะพัฒนาการศึกษาไทยให้เจริญก้าวหน้า

จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปลายปี 2562 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก ทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องอย่างกว้างขวาง และเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาที่เด่นชัดที่สุด คือ การเรียนการสอนที่ต้องดำเนินงานต่อมิให้หยุดชะงัก เพราะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน นั่นก็คือคุณภาพของประชากรในอนาคต สอดคล้องกับบัลลังก์โรหิตเสถียร (2563: ออนไลน์) กล่าวว่า นโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องเร่งรัดด้านการศึกษา จึงได้ให้มีการจัดการศึกษาทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุด นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้ สอดคล้องกับจิราวัฒน์ประสาธนกุล (2559: 12) วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองและคณะทำงานพัฒนาระบบการประเมินผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ (มปป.: 3) วิจัยเรื่อง กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่สนับสนุนว่าระบบทางไกลผ่านดาวเทียมเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กไว้หลายท่าน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้น ไม่ตรงสาขาวิชา รวมถึงการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารที่ต้องช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้เรียนครบตามหลักสูตร แม้ว่าโรงเรียนจะมีครูไม่เพียงพอ

จากสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการนำข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพ และมาตรฐานสูงขึ้น

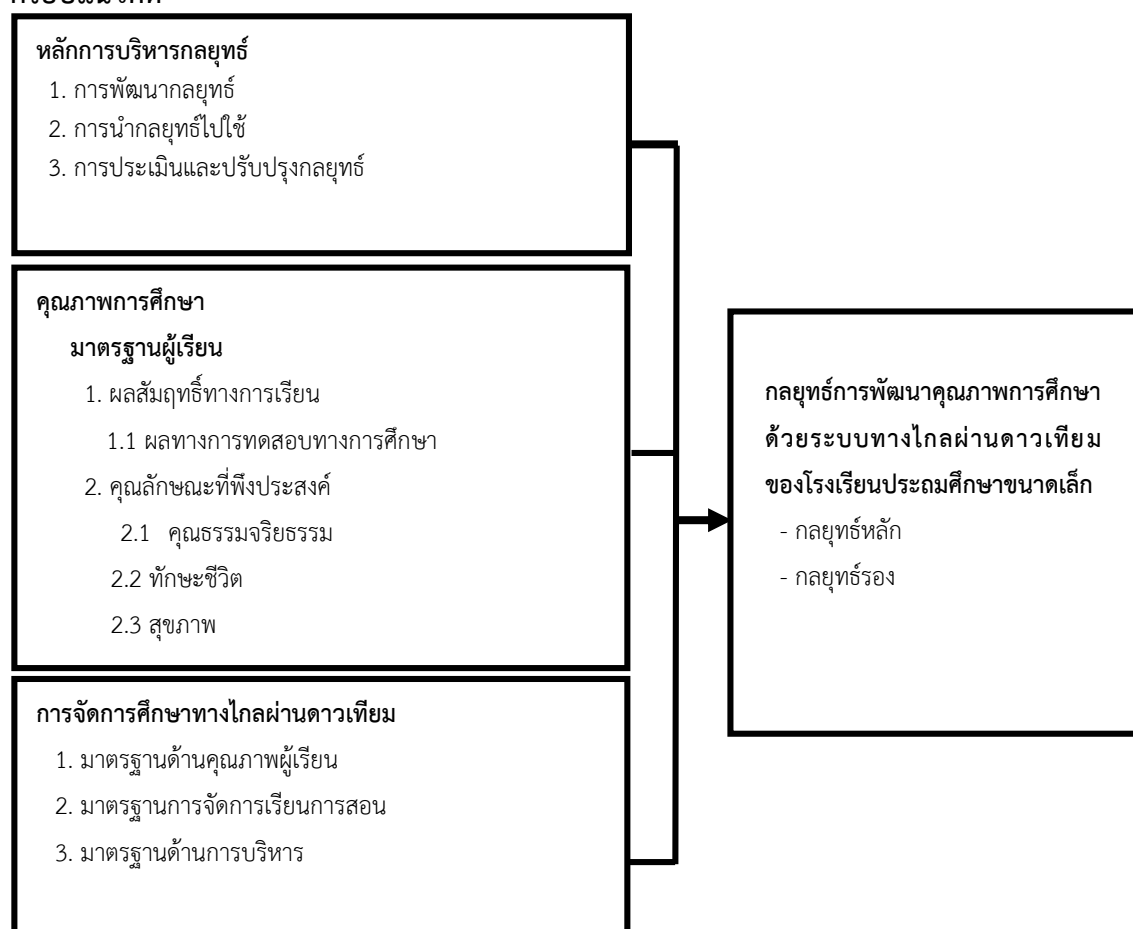
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อรับรองกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขอบเขต

1. ขอบเขตด้านประชากรโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 15,580 โรงเรียน ที่มีการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โดยผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและครู ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสีย โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูล ปีการศึกษา 2563
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนากลยุทธ์ คุณภาพการศึกษา และระบบทางไกลผ่านดาวเทียม

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (mixed methods) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 5 ร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ผู้ให้ข้อมูล

1. ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง
2. ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จัดการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 377 โรงเรียน โดยกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน รวม 754 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม
2. แบบสอบถามผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิเคราะห์ สังเคราะห์ความต้องการจำเป็น ศึกษา แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยศึกษาจากสรุปผลการศึกษา รวบรวมเอกสารการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหาร การพัฒนากลยุทธ์ การจัดการเรียนรู้ด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม บริบทสถานศึกษาขนาดเล็ก

2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

3. สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

4. วิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้วิธี Priority Need Index Modified
5. จัดทำตารางวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เป็นรายคู่
6. จัดทำกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินการ
7. การสรุปเรียบเรียงและอธิบายกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีการดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดัชนีของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รับรองความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ของการนำไปใช้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการนำกลยุทธ์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา การนิเทศ การการพัฒนาคณาภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง
2. ผู้บริหาร ครู ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. คู่มือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการยืนยันกลยุทธ์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
2. แบบประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ของการนำไปใช้และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. แบบบันทึกข้อมูล เป็นแบบบันทึกปลายเปิดเพื่อบันทึกข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship)
2. สอบถามและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์
3. จัดประชุมเชิงนโยบาย
4. อภิปราย ซักถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้เสีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกลยุทธ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ยกระดับกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม 2) สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ปรับวิธีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมตามโครงสร้างการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นและทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4) ปรับระบบการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม 5) เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม

2. การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน ส่วนใหญ่ให้คะแนนในระดับ 4 และ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิได้มีฉันทามติให้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปได้ของการนำไปใช้และความเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นได้ ดังนี้

ผลการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดังนี้

1) ยกระดับกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนวิเคราะห์ตนเอง เพื่อวางแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ขับเคลื่อนการดำเนินงานจากโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับทิวากร ดวงแก้ว (2556: 113) วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2561: 60) กล่าวถึง โรงเรียนแต่ละแห่งมี มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ มีการประเมินผล ตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และจัดส่งรายงานผลเป็นประจำทุกปี

2) สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ปกครองและชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการช่วยผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ ดังนั้น โรงเรียนจึงสร้างความเข้าใจกับชุมชน ผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริม

แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะชีวิตตามที่หลักสูตรกำหนด สอดคล้องกับ สุพัตรา ราชสันเทียะ (2559: 62) วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า โรงเรียนปลายทางควรสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในโรงเรียนให้เห็นความสำคัญของการสอนโดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียมและประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจรวมถึงขอความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมและสอดคล้องกับ พรรติภา วงศรี (2563: 136) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี พบว่า กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ด้านบุคคลอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนสร้างความศรัทธาต่อชุมชน มีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ พัฒนาโครงสร้างองค์กรด้านการระดมทุนอย่างเป็นระบบ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและบุคลากร เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างยิ่ง

3) ปรับวิธีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามโครงสร้างการดำเนินงานที่ยืดหยุ่น และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรในการทำงานน้อย จึงต้องวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ มีโครงสร้างที่ชัดเจน และเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนทรัพยากร ด้านกายภาพ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณให้เหมาะสมตามบริบท สอดคล้องกับ ละออ วันจิว (2563: 334) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า การสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 และสอดคล้องกับ พรรติภา วงศรี (2563: 136) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี พบว่า การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมาก

4) ปรับระบบการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นเช่นนี้เพราะระบบของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โดยผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักให้ครูเข้าใจบทบาทหน้าที่ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับภัสสรณ์ ฐิติวัฒนานันท์ (2554: 136-137) วิจัยเรื่อง แนวทางการนำยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนต้องจัดเตรียมสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้การจัดการศึกษา ออกแบบและกิจกรรมจัดการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม วัดและประเมินผลตามสภาพจริง รวมถึงต้องเข้าร่วมเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ ยงยุทธ ยะบุญและคณะ (2561: 111) วิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินการพัฒนา

คุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยระบบทางไกลของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านบุคคล 3) ด้านเทคโนโลยี 4) ด้านการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล และ 6) ด้านภาคีเครือข่าย โดย ทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติที่ดีในเชิงบวก แสดงถึงการมีความพร้อมด้านปัจจัย ด้านการบริหารจัดการที่ดี ให้ความใส่ใจในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล อย่างต่อเนื่อง

5) เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่เหตุเป็นเช่นนี้ เพราะ โรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมส่วนใหญ่ มีครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ งบประมาณในการบริหารจัดการที่ไม่เพียงพอ และครูขาดความรู้เกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาการสอนจากสื่อ ออนไลน์ที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับปิยนารถ สารวงศ์ (2562: 154) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา การจัดการศึกษาด้วยสื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติในการพัฒนาจัดการศึกษาด้วยสื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลพบว่าระดับการปฏิบัติการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านครูรองลงมา คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับละออ วันจิ๋ว (2563: 319-320) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ คือ ทำข้อมูล สารสนเทศให้ครอบคลุมเป็นปัจจุบัน พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีส่งเสริม สนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยี แสวงหานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกัน โดยโรงเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้นำระบบเทคโนโลยีมาพัฒนาคุณภาพ การศึกษา พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกล ผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูล ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อสามารถนำการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกล ผ่านดาวเทียมไปใช้ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จิราวัฒน์ ประสาทนกุล. (2559). การบริหารจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิวากร ดวงแก้ว. (2556). ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภัสสรณ์ ฐิตพัฒนานันท์. (2559). แนวทางนำยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวิช นูนารถ และภิกษาพัชญ์ โทนา. (2563). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563. วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์.
- เนตรนภา ศรีวนิชย์. การศึกษาปรากฏการณ์ส่งผ่านการเรียนรู้ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยรังสิต.
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2562). สรุปคำแถลงนโยบายของ ครม. ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://moe360.blog/2019/07/22/สรุปคำแถลงนโยบายของ-ครม> ค้นหาเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562.
- ปิยนารถ สารวงศ์. (2562). รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาด้วยสื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พรทิภา วงศรี. (2563). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ยงยุทธ ยะบุญและคณะ. (2561). แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบทางไกลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์. (มปป). แนวทางการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้ได้มาตรฐาน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.utdone.net/data%20utd1/new%20dltv25612018.pdf>. ค้นหาเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2563.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). **สรุปผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561**. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2561.pdf ค้นหาเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2563
- สุพัตรา ราชสันเทียะ. (2559). **ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.**
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2561). **กรอบแนวทางการประเมิน คุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ.2559 - 2563) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา <http://www.prachanimit.com/download/sms4.pdf>
ค้นหาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.**
- ละอ อวันจิ่ว. (2563). **กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.**

**แนวทางการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์
ของพนักงาน ผู้ช่วยพนักงาน ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
สาขาแม่จัน จ.เชียงราย**

**Solutions for increased medical expenses of staffs Bank for Agriculture
and Agricultural Cooperatives (BAAC), Mae Chan Branch, Chiang Rai**

ชนิกา อรุณรุ่ง^{1*}

(Chanika Aroonrung^{1*})

^{1*} คณะบริหารธุรกิจ หลักสูตร MBA-Online มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

อีเมลผู้แต่งหลัก : kompee_naja@hotmail.com เบอร์โทร : 06 2516 9514

วันที่รับบทความ 5 พฤษภาคม 2563
Received: May. 5, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 15 กันยายน 2563
Revised: Sep. 15, 2020

วันที่ตอบรับบทความ 17 กันยายน 2563
Accepted: Sep. 17, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้นของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแม่จัน และศึกษาแนวทางการลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ จากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคือ พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน จำนวน 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า มีสาเหตุ 3 ประการ คือ พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน คู่สมรสพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน บุตรพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ประการแรก พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน สาเหตุคือ สถานะภาพสมรส จะมีผลทำให้มีเพิ่มค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคู่สมรส มีบุตรของพนักงาน ส่งผลทำให้มีเพิ่มค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ช่วงอายุของพนักงาน จะพบว่า ช่วงที่มีความหนาแน่นมากที่สุดคือ ช่วงอายุ 31 - 35 ปี และ 51 - 55 ปี พบว่า ช่วงอายุ 31 - 35 ปี อยู่ในช่วงเริ่มสร้างครอบครัวและมีบุตร ส่วนช่วงอายุ 51 - 55 ปี เป็นช่วงใกล้วัยเกษียณ มีโรคประจำตัว ต้องรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เบิกค่ารักษาพยาบาลเต็มสิทธิ แม้ไม่ป่วยหนักแต่ยังใช้สิทธิรับการรักษา เช่น ขูดหินปูน ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ สิทธิในการรักษาพยาบาลที่พนักงานเลือกใช้บริการ คือโรงพยาบาลเอกชนที่ผู้จัดการกำหนด ประการต่อมาคู่สมรสพนักงานและผู้ช่วยพนักงานมีสิทธิเบิก ธ.ก.ส. มีโรคประจำตัว ต้องรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และประการสุดท้าย คือ บุตรพนักงานและผู้ช่วยพนักงานมีสิทธิเบิก ธ.ก.ส. เต็มสิทธิ

จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับองค์กร คือ ปลูกฝังและส่งเสริมการออกกำลังกายของบุคลากร เพื่อสุขภาพที่ดี นอกจากนี้หากธนาครนำเรื่องอัตราค่ารักษาพยาบาลมาใช้ในการประเมินผลส่วนบุคคลของพนักงาน ย่อมส่งผลให้พนักงานเกิดแรงจูงใจและกระตือรือร้นในการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะกลุ่มวัยเริ่มทำงาน ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายของธนาครได้มากขึ้น แต่อาจเกิดความไม่เสมอภาคสำหรับพนักงานบางกลุ่มที่ไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้

คำสำคัญ: ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล; ธ.ก.ส.; แก้ไข

Abstract

The purpose of this independent study is to find solutions for increased medical expenses of staffs and assistant-staffs Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Mae Chan Branch. The study is consisted of target group 18 staffs and assistant-staff by using interviewing forms as a tool for data collection. The study found that the solutions for increased medical expenses of BAAC staffs in Mae Chan branch have been separated to 3 aspects. There are staffs and assistant-staffs, spouses of staffs and assistant-staffs and children of staffs and assistant-staffs. Firstly staffs and assistant-staffs, the cause is marital status. Because this can also increase the expenses of spouses and children. The age range of 31 - 35 years old is the beginning of having family and children. For the age range of 51 - 55 years old is the preparation for retirement. These have congenital disease which need continuous and long-term treatment. Taking full rates for medical expense is the specific cause when they are not sick enough for getting the medical treatment from the hospital, such as full mouth scaling, getting influenza vaccination. The welfare rights for medical treatments are taking from private hospitals include specific private hospitals for staffs. Secondly spouses of staffs have welfare options for medical treatments. Also having long-term treatments sickness can be the causes of higher expenses. Thirdly children of staffs have taken full welfare options for medical treatments.

From the study found that the suitable solution for solving problems is awareness of doing exercises for good health. If the bank uses medical expense for working evaluation, this can reduce the cost of medical treatment expenses effectively. These also make better motivation and enthusiasm for health care, especially for the beginning staffs. These can be the result for reducing organization expenses. But these are not suit for some staffs that have long-term treatments.

Keywords: Medical Expenses; BAAC; Solution

บทนำ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในฐานะที่เป็นธนาคารของรัฐ และมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน และแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบ ภายใต้การบริหารจัดการจากกระทรวงการคลัง โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) ได้กำหนดให้รัฐวิสาหกิจจัดทำแผนงานรายปีและแผนวิสาหกิจระยะ 5 ปี สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์รัฐวิสาหกิจภาพรวมของธนาคารและรายสาขา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ นำไปปฏิบัติและประเมินผลการดำเนินงาน ในส่วนของการบริหารจัดการด้านนโยบายแล้ว ธนาคารมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้บุคลากรดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่ธนาคารกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยธนาคารต้องจ่ายค่าตอบแทนในรูปแบบของค่าตอบแทน ค่าจ้าง เงินเดือน หรือสวัสดิการ

เพื่อตอบสนองต่อความสามารถและผลงานของบุคลากร เพื่อจูงใจให้เกิดความผูกพันต่อการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างยั่งยืน ภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐที่มอบหมายให้ธนาคารดำเนินการเพื่อลูกค้ามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พบว่า ในช่วงปีบัญชี 2559 – 2561 (ปีบัญชีธนาคารเริ่มต้น เดือน เมษายน ถึง เดือน มีนาคม ปีถัดไป) ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน มีการเบิกค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน จำนวน 18 คน เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการประเมินผลการดำเนินงานของสาขา ปีบัญชี 2559

ตารางที่ 1 สรุปค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ ย้อนหลัง 3 ปี ของ ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน

เดือน	ปีบัญชี 2559	ปีบัญชี 2560	ปีบัญชี 2561
1. เมษายน – มีนาคม	449,348.00	470,245.35	1,061,600.18
ค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์	24,963.78	26,124.74	58,977.79
เฉลี่ยต่อพนักงาน 1 คน			
2. ค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์	0	20,897.35	591,354.83
เพิ่มขึ้นจากปีบัญชีก่อนหน้า (บาท)			
3. ค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์	0	4.44	55.70
เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ			

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้านค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน เพิ่มขึ้น

หลักการและเหตุผล

ในการศึกษา แนวทางการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงาน ผู้ช่วยพนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแม่จัน จ.เชียงราย ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนผังก้างปลา (Cause and Effect Diagram)

ใช้สำหรับค้นหาสาเหตุของปัญหา (ซัสซา ยมโพธิ์กลาง, 2562) เมื่อต้องการศึกษาทำความเข้าใจหรือทำความเข้าใจกระบวนการอื่น ๆ เพราะโดยส่วนใหญ่พนักงานธนาคารจะรับรู้ปัญหภายในพื้นที่การปฏิบัติงานของตนเองเท่านั้น หากเมื่อนำแผนผังก้างปลา จะทำให้ทราบกระบวนการปฏิบัติงานของส่วนงานหรือแผนงานอื่นได้ชัดเจน ครอบคลุมมากขึ้น สิ่งสำคัญในการสร้างแผนผังสาเหตุและผลหรือแผนผังก้างปลา คือ ต้องดำเนินการเป็นกลุ่ม โดยใช้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดประโยคปัญหาที่ห้วปลา 2) กำหนดกลุ่มปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหานั้น 3) ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุในแต่ละปัจจัย 4) หาสาเหตุหลักของปัญหา 5) จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ 6) ใช้แนวทางการปรับปรุงที่จำเป็น

แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theories of Motivation) (เนลลิว ไฮเซิร์ธ, 2558) มีทฤษฎีและการศึกษาเรื่องจูงใจจำนวนมากในที่นี้จะกล่าวโดยสังเขปเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในองค์การซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ทฤษฎีเนื้อหาของจูงใจ (Content theories of Motivation)
2. ทฤษฎีกระบวนการ (Process Theories)
3. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs theory)

ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ทฤษฎีความคาดหวัง

จากทฤษฎีนี้ในกระบวนการจูงใจของมนุษย์ (เนลลิว ไฮเซิร์ธ, 2558) สิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์ทำงานเพิ่มมากขึ้น คือ การจ่ายหรือการให้รางวัลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวกำหนดและวัดระดับความพยายามของพนักงาน ในที่นี้อาจมีรูปแบบในรูปตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงิน ตัวอย่างเช่น สวัสดิการต่าง ๆ การเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่ายานพาหนะ ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าซื้อบ้าน เป็นต้น ผู้บริหารธนาคารสามารถควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความคาดหวังในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้เรื่องการลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ ส่งผลให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดีและปฏิบัติงานธนาคารอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

SWOT Analysis (ซัชชา ยมโพธิ์กลาง, 2562) คือ ทฤษฎีการบริหารทำให้องค์กรทราบว่า มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกองค์กร แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์จากนั้นนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ เพื่อวางแผนการดำเนินงาน

ทฤษฎีการวิเคราะห์ (TOWS Matrix)

TOWS Matrix มาจากคำว่า SWOT กลับหัว (ซัชชา ยมโพธิ์กลาง, 2562) ซึ่งเป็นการนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ได้จากการกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรมาทำการจับคู่เข้าด้วยกัน โดยสามารถแบ่งรูปแบบการจับคู่กลยุทธ์ของ TOWS ออกเป็นกลยุทธ์เชิงรุก (SO) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) กลยุทธ์เชิงรับ (ST) และกลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) ซึ่งหมายความว่าก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ TOWS Matrix ได้นั้น จำเป็นจะต้องผ่านการวิเคราะห์ SWOT ให้ดีเสียก่อน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาปัญหาด้านค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน
2. ศึกษาแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน

ขอบเขตของเนื้อเรื่อง

วิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection)

ข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา จำนวน 18 คน โดยดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน จำนวน 18 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามแนวคำถามการวิจัยเพื่อตอบโจทย์การวิจัยเบื้องต้น
2. สถานที่ในศึกษา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแม่จัน อ.แม่จัน จ.เชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา (Study Instrument)

1. ข้อมูลการเบิกค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน จำนวน 18 คน เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการประเมินผลการดำเนินงานของสาขา ปีบัญชี 2559 ถึงปีบัญชี 2561
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและพนักงาน เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล รวมถึงการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษา แนวทางแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน เพิ่มสูงขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรักษาพยาบาลของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ข้อมูลของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน 2) ข้อมูลของคู่สมรสพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน 3) ข้อมูลบัตรของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตามหลัก Checklist วิเคราะห์ความถี่และคำร้อยละ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ แผนผังก้างปลา (Cause and Effect Diagram) เพื่อหาสาเหตุของปัญหาเชิงพรรณนา ทฤษฎีการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) ทฤษฎีการวิเคราะห์ (TOWS Matrix) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ใช้ในการแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มสูงขึ้น

วิธีการวิเคราะห์ (Data Analysis)

ผู้ศึกษาใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับระดับการจัดข้อมูล คือ สถิติแบบพรรณนา บรรยายลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายด้วยการแจกแจงความถี่ คำร้อยละ และค่าเฉลี่ย

คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ

สถานพยาบาลที่พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาล (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2537) คือ สถานพยาบาลที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยโดยแบ่งประเภทสถานพยาบาล ดังนี้

1. สถานพยาบาลของทางราชการ

1.1 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาลและสุขาภิบาล

1.2 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของกรุงเทพมหานคร เช่น โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลตากสิน โรงพยาบาลเลิดสิน เป็นต้น

1.3 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณรัฐวิสาหกิจ หมายถึง 1.3.1 องค์การรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ 1.3.2 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ 1.3.3 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามข้อ 1.3.1 หรือตามข้อ 1.3.2 มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

1.4 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของสภาอากาศไทย ได้แก่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชาสถานีกาชาดต่าง ๆ

1.5 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลคุรุสภา

1.6 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของสมาคมปราบวัณโรค

1.7 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

1.8 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลขององค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

1.9 สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงการคลังกำหนด เช่น คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา 159 ถ.ประดิษฐ์มนูธรรม แขวงวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

1.10 สถานพยาบาลซึ่งธนาคารกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับตนเองและครอบครัวได้เช่นเดียวกับสถานพยาบาลของทางราชการ ได้แก่ โรงพยาบาลแพร่ คริสเตียน จังหวัดแพร่ และโรงพยาบาลนครคริสเตียน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. สถานพยาบาลของเอกชน หมายถึงสถานพยาบาลตามคำนิยามในพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.2504 มาตรา 4 ซึ่งเป็นของเอกชนและได้รับการอนุญาตให้ตั้งหรือดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลได้แก่โรงพยาบาล และคลินิกของเอกชนต่าง ๆ

3. สถานพยาบาลที่ผู้จัดการกำหนด หมายถึง สถานพยาบาลเอกชน (โรงพยาบาล/คลินิก แพทย์แผนปัจจุบัน) ที่ธนาคารกำหนดเป็นราย ๆ ไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับตนเองได้เช่นเดียวกับสถานพยาบาลของทางราชการ โดยผู้อำนวยการสำนักงาน ธ.ก.ส. จังหวัด เป็นผู้อนุมัติการประกาศขึ้นทะเบียนสถานพยาบาลที่ผู้จัดการกำหนดของสาขาอำเภอ ในสังกัด โดยหลักเกณฑ์การประกาศสถานพยาบาลที่ผู้จัดการกำหนดเป็นไปตามข้อบังคับฉบับที่ 11 ว่าด้วยการช่วยเหลือพนักงานของธนาคารเกี่ยวกับรักษาพยาบาล

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น ของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแม่จัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล จำนวน 18 คน สำหรับลักษณะในการตั้งคำถามตามแผนภูมิกระดูกปลา (Fish Bone Diagram) เพื่อหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งแบ่งกลุ่มสาเหตุของปัญหาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1. พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน 2. คู่สมรสของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน 3. บุตรของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน โดยเป็นผลมาจากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ลักษณะทางกายภาพทางเพศ พบว่า สัดส่วนเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.88 และสัดส่วนเป็นเพศหญิง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 61.12 ลักษณะทางกายภาพช่วงอายุของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า ช่วงอายุที่มีความถี่สูงสุด คือ ช่วงอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.88 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 21 – 35 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 36 – 40 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 และช่วงอายุ 46 – 50 ปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11- ลักษณะทางกายภาพทางสถานภาพการสมรสของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน สถานภาพโสด จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 สถานภาพสมรส จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.22 และสถานภาพหม้าย จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55 ลักษณะทางกายภาพทางสถานภาพการสมรสและการมีบุตรของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า สถานภาพครอบครัว โสด และไม่มีบุตร จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 สถานภาพครอบครัว โสด และไม่มีบุตร จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55 สถานภาพครอบครัว สมรส และมีบุตร จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.22 สถานภาพครอบครัว หม้าย และมีบุตร จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55 ลักษณะทางกายภาพทางระดับการศึกษาของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า ระดับ ปวช. หรือ เทียบเท่า จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55 ระดับ ปริญญาตรี จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.88 ระดับ ปริญญาโท จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55 ลักษณะทางกายภาพทางอายุการทำงานของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า อายุการทำงาน 1 – 10 ปี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.88 อายุการทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 อายุการทำงาน 21 – 30 ปี จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.44 และอายุการทำงาน 30 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55 ลักษณะทางกายภาพทางตำแหน่งงานของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า ตำแหน่งงาน พนักงานบริหาร ระดับ 8 – 10 จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 พนักงานปฏิบัติการ ระดับ 4 – 7 จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.55 และ ผู้ช่วยพนักงาน ระดับ 2 – 3 จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 ลักษณะทางกายภาพทางอัตราเงินเดือนของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน พบว่า อัตราเงินเดือน 10,000 – 30,000 บาท จำนวน 13 คิดเป็นร้อยละ 72.22 อัตราเงินเดือน 30,001 – 60,000 บาท จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 อัตราเงินเดือน 60,001 – 90,000 บาท จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 และอัตราเงินเดือน 90,001 – 120,000 บาท จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.55

2. ข้อมูลการรักษาพยาบาลของกลุ่มเป้าหมาย จำนวนการเข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล ช่วง 1 ปีที่ผ่านมา (เดือน เมษายน 2562 – เดือน มีนาคม 2563) พบว่า จำนวน 1 – 5 ครั้ง มีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 จำนวน 6 – 10 ครั้ง จำนวน 1 ราย คิดเป็น

ร้อยละ 5.55 พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน มีโรคประจำตัวและต้องรับยาเพื่อรักษาต่อเนื่อง จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.77 โดยมีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง และโรคไขมันในเส้นเลือด ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.22 เมื่อพนักงานและผู้ช่วยพนักงานเจ็บป่วย เข้ารับการรักษาที่สถานพยาบาลของทางราชการ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 สถานพยาบาลที่ผู้จัดการกำหนด จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.88 เนื่องจากที่ตั้งใกล้กับที่พัก บริการสะดวกรวดเร็ว ได้รับยาเพื่อการรักษาที่ดีมีคุณภาพ กรณีที่พนักงานและผู้ช่วยพนักงานไม่ได้เจ็บป่วย เข้ารับการรักษาพยาบาล เพื่อใช้สิทธิการรักษาพยาบาลให้ครบถ้วน (การรักษาพยาบาลของผู้ปฏิบัติงานและครอบครัว สิทธิรักษา 3,600 บาทต่อปี) พบว่า เข้ารับการรักษาให้ครบตามสิทธิ จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.44 ไม่เข้ารับการรักษาให้ครบ 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.66 คู่สมรส มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของสังกัดหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานหรือไม่ พบว่า มีสิทธิ จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.55 โดยมีรายละเอียดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เช่น สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ธ.ก.ส. ประกันสังคม ประกันสุขภาพ เป็นต้น **ในส่วนของคุณสมรส** ใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของสังกัดหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ครบก่อนมาเบิกกับ ธ.ก.ส. หรือไม่ พบว่า ใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของสังกัดหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ครบก่อนมาเบิกกับ ธ.ก.ส. โดยมีเหตุผลเนื่องจากมีวงเงินค่ารักษาพยาบาลสำหรับคู่สมรสและครอบครัว ปีบัญชีละ 3,600.-บาท/ปี เพื่อให้สิทธิการรักษาพยาบาลฯ ครบถ้วน คู่สมรส เบิกค่ารักษาพยาบาลกับ ธ.ก.ส. หรือไม่ พบว่า เบิกค่ารักษาพยาบาล โดยมีสาเหตุในการเบิกค่ารักษาพยาบาลกับ ธ.ก.ส. เนื่องจากเข้ารับการรักษายาบาลกับสถานพยาบาลเอกชน ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องรอคิว และเสียเวลานาน จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 สำหรับ ไม่เบิกค่ารักษาพยาบาล จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 โดยมีสาเหตุ ไม่มีคู่สมรสที่ต้องเข้ารับการรักษายาบาล คู่สมรส มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง และต้องนัดพบแพทย์เพื่อติดตามการรักษา จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 สำหรับไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 คู่สมรส ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ช่วงเดือน พฤษภาคม กรกฎาคม สิงหาคม 2562 ณ สถานพยาบาลที่ผู้จัดการกำหนด ได้แก่ โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ศรีบุรินทร์ โรงพยาบาลโอเวอร์บรีค และโรงพยาบาลกรุงเทพเชียงราย สำหรับ ไม่ฉีด จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.66 เนื่องจาก สุขภาพร่างกายปกติ ไม่สะดวกไปฉีด และไม่มีเวลาจำเป็นต้องไป ถ้าธนาคารไม่กำหนดหรือบังคับเป็นระเบียบ **ในส่วนของคุณบุตร** มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของสังกัดหรือหน่วยงานอื่นหรือไม่ พบว่า มีสิทธิ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 รายละเอียดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เช่น ประกันสังคม ประกันสุขภาพสำหรับ ไม่มีสิทธิ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 บุตร เบิกค่ารักษาพยาบาลกับ ธ.ก.ส. จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 สำหรับ ไม่เบิก จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 บุตร ไม่มีโรคประจำตัวหรือไม่ พบว่า จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 **สำหรับค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์** ของ ธ.ก.ส. ในแต่ละครั้ง (ตามทีระบุในใบเสร็จ) คิดเป็นจำนวนเงิน พบว่า ค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 5,000 บาท/ครั้ง จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.11 ค่าใช้จ่าย 5,001 – 10,000 บาท/ครั้ง จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.44 ค่าใช้จ่าย 10,001 – 20,000 บาท/ครั้ง จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 โดยเบิกค่าใช้จ่ายให้ตนเองหรือครอบครัว โปรตรระบุสัดส่วนเมื่อเปรียบเทียบจาก อัตราร้อยละ ได้ข้อมูล ดังนี้

อัตราส่วน ตนเอง : ครอบครัว 70 : 30 จำนวน 13 ราย คิดเป็น ร้อยละ 72.22

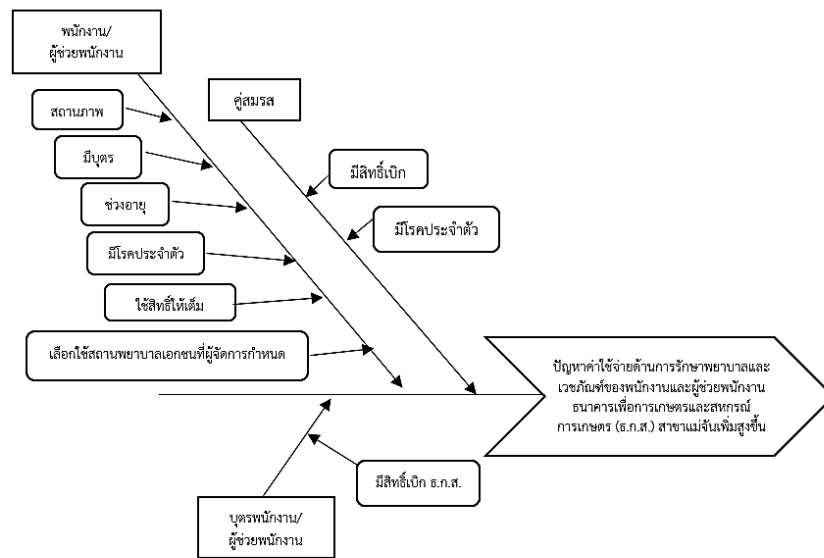
อัตราส่วน ตนเอง : ครอบครัว 80 : 20 จำนวน 2 ราย คิดเป็น ร้อยละ 11.11

อัตราส่วน ตนเอง : ครอบครัว 90 : 10 จำนวน 1 ราย คิดเป็น ร้อยละ 5.55

3. พนักงานและผู้ช่วยพนักงาน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่องสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ ของ ธ.ก.ส. พบว่า สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ ของ ธ.ก.ส. เหมาะสมสำหรับพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน แต่อยากให้เพิ่มเติมเรื่องวงเงินการรักษาพยาบาลกับสถานพยาบาลเอกชน จากเดิม 3,600.-บาท/ปี เปลี่ยนเป็น 5,000.-บาท/ปี

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ของ ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน พบว่า สาเหตุปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น มีสาเหตุหลัก ดังนี้ 1. ช่วงอายุวัยของพนักงานในสาขา ช่วงที่ 1 คือวัยเริ่มสร้างครอบครัวและเพิ่งคลอดบุตร ช่วงที่ 2 คือสู่วัยใกล้เกษียณต้องเข้ารับการรักษอย่างต่อเนื่อง 2. เรื่องการบริโภคและไม่ออกกำลังกายของพนักงาน 3. ส่วนหนึ่งที่ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงเนื่องจาก การไม่จำกัดวงเงินในการเบิกค่าใช้จ่ายฯ ในกรณีที่เป็นโรงพยาบาลเอกชนที่มีชื่อเสียงที่ผู้จัดการกำหนดไว้ ด้วย 3 สาเหตุดังกล่าว ผู้บริหารจึงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการออกกำลังกายในที่ทำงาน เช่น การออกกำลังกายช่วงบ่าย สนับสนุนให้พนักงานเข้าร่วมงานกีฬา ประจำปีของธนาคาร เพื่อเน้นการออกกำลังกาย และผ่อนคลายร่างกาย รมณรงค์เรื่องการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ ลดเค็ม ลดหวาน รมณรงค์การงดสูบบุหรี่ รมณรงค์งดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษา เป็นต้น สิ่งที่ผู้บริหารอยากเสนอแนะ คือ การเพิ่มวงเงินเบิกค่ารักษาพยาบาลจากคลินิกเอกชนให้สามารถเบิกได้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันหากมีการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย พนักงานเลือกที่จะเข้ารับการรักษากรงพยาบาลเอกชนที่มีชื่อเสียงที่ผู้จัดการกำหนดเท่านั้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นอาจจะแพงกว่ารับบริการจากคลินิกเอกชน ส่วนหนึ่งที่พนักงานไม่ไปคลินิกเพราะเกรงว่าค่ารักษาพยาบาลจะไม่เพียงพอ เพราะสามารถเบิกได้จำนวนจำกัด การส่งเสริมพนักงานให้เข้าร่วมกิจกรรมแพทย์ทางเลือก โดยธนาคารเป็นผู้ดำเนินการ หรือธนาคารร่วมกับเอกชน การใช้ธรรมชาติบำบัด การส่งเสริมให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรม ของศูนย์ราชการ เช่น เดินวิ่งการกุศล

จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย นำไปสู่การวิเคราะห์ผลในรูปแบบ แผนผังก้างปลา (Cause and Effect Diagram) (ซัชชา ยมโพธิ์กลาง, 2562)

ภาพที่ 1 แผนผังก้างปลา (Cause and Effect Diagram)

ทฤษฎีการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) (ชัชชา ยมโพธิ์กลาง, 2562) (สุนิสา สร้อยยานะ, 2562) เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ โดยเป็นการวิเคราะห์สภาพหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินการตามกลยุทธ์ ดังนี้

S (Strengths) จุดแข็ง ภายใน พบว่า เป็นสาขาที่มีที่ตั้งเชื่อมต่อกับ อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด เชียงราย ได้แก่ อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอดอยหลวง และอำเภอเมือง เชียงราย ส่งผลให้สะดวกในการเดินทางสัญจร

W (Weaknesses) จุดอ่อน ภายใน พบว่า มีการกระจุกตัวของช่วงอายุพนักงานที่มีอายุมาก ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่กระจุกตัวและค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเช่นกัน พนักงานส่วนใหญ่อยู่ประจำสาขา คือ ทุก 4 ปี ถึงจะมีการโยกย้ายภายในสำนักงาน ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงราย พนักงานเกิดโรคประจำตัวแล้ว 5 ราย ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องและสูงขึ้น

O (Opportunities) โอกาส ภายนอก พบว่า การคัดพนักงานที่จะย้ายเข้ามาในสาขาควรให้อยู่ในช่วงอายุ เริ่มต้นทำงาน 20 - 30 ปี เพราะสุขภาพยังแข็งแรงดี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรกระจายอายุพนักงานในสาขาให้กระจายมากที่สุด เพื่อรักษาสมดุลช่วงอายุของพนักงาน มิให้กระจุกตัว ส่งผลต่อค่ารักษาพยาบาลและการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการออกกำลังกายเป็นประจำ ตามความพร้อมและเหมาะสมของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน ชักชวนการเบิกสวัสดิการ ให้เป็นปัจจุบันและแนวทางเดียวกัน (บางอย่างปัจจุบันไม่สามารถเบิกได้)

T (Threats) ปัญหาและอุปสรรค ภายนอก พบว่า ไม่สามารถตัดสิทธิ์ สวัสดิการของคู่สมรส และบุตรของพนักงาน ผู้ช่วยพนักงานได้ พบว่า ไม่สามารถควบคุม พนักงาน ผู้ช่วยพนักงาน คู่สมรส และบุตร มิให้เจ็บป่วยได้

ทฤษฎีการวิเคราะห์ (TOWS Matrix) (เฉลียว ไชยเชษฐ์, 2558) (สุนิสา สร้อยยานะ, 2562) เป็นการสร้างกลยุทธ์ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis โดยการนำข้อมูลมาใส่เพื่อนำมาสร้างกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จึงนำไปสู่การกำหนดแนวทางการแก้ไขได้ ดังนี้

แนวทางเลือกที่ 1 : การพิจารณาการโยกย้าย โดยมีแนวคิดในการสร้างโอกาสการคัดพนักงานเพื่อบริหารสาขาทั้งด้านทีมงาน และด้านค่าใช้จ่าย เพื่อรักษาสมดุลของพนักงาน โดยการกระจายช่วงอายุ มิให้กระจุกตัว

แนวทางเลือกที่ 2 : ส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพที่ดี โดยมีแนวคิดส่งเสริมการออกกำลังกายของพนักงานในหน่วยงานเพื่อสุขภาพที่ดี (พลิกวิฤติเป็นโอกาส) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของธนาคารเพื่อให้พนักงานมีส่วนร่วมกับองค์กร

แนวทางเลือกที่ 3 : ซักซ้อมเข้มงวดการเบิกสวัสดิการให้เป็นปัจจุบันและแนวทางเดียวกัน โดยมีแนวคิดให้ผู้บริหารสาขาไม่สามารถตัดสิทธิสวัสดิการของพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน คู่สมรสและบุตรของพนักงานและผู้ช่วยพนักงานได้ ผู้บริหารสาขาไม่สามารถควบคุมพนักงานและผู้ช่วยพนักงาน คู่สมรส บุตร มิให้เจ็บป่วยได้

แนวทางในการเลือกที่เหมาะสมที่สุดในช่วงขณะนี้ คือเลือกแนวทางเลือกที่ 2 เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1) สภาพการณ์ของธนาคารโดยรวม ช่วงนี้ไม่มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนพนักงานจะต้องรอช่วง เมษายน 2563 2) การซักซ้อมเข้มงวดการเบิกสวัสดิการให้เป็นปัจจุบันและแนวทางเดียวกัน ไม่ใช่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ และส่งผลให้เกิดความไม่พึงพอใจในสถานที่ทำงานได้จากข้อมูลพบว่ามีอัตราการเบิกค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลฯเฉลี่ย ตามลำดับที่ 1, 2, 3, 4 โดยวิธีหาค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิต มีผลดังนี้

ค่าเฉลี่ยรวมในไตรมาสที่ 2 มีสัดส่วนการเบิกค่ารักษาพยาบาลฯ สูงเป็นลำดับที่ 1 คือ ร้อยละ 34.85

ค่าเฉลี่ยรวมในไตรมาสที่ 3 มีสัดส่วนการเบิกค่ารักษาพยาบาลฯ สูงเป็นลำดับที่ 2 คือ ร้อยละ 34.44

ค่าเฉลี่ยรวมในไตรมาสที่ 4 มีสัดส่วนการเบิกค่ารักษาพยาบาลฯ สูงเป็นลำดับที่ 3 คือ ร้อยละ 16.94

ค่าเฉลี่ยรวมในไตรมาสที่ 1 มีสัดส่วนการเบิกค่ารักษาพยาบาลฯ สูงเป็นลำดับที่ 4 คือ ร้อยละ 13.76

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ของการส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพที่ดี มีตัวชี้วัดคือ

1) ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านคุณภาพ เพื่อให้พนักงานมีสุขภาพที่ดี และแข็งแรง ควรส่งเสริมให้พนักงานสาขาเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย “BAAC Fit and Firm” Challenge Yourself ยิ่งเข้าร่วมกิจกรรมมากเท่าใดยิ่งดี และตั้งเป้าหมายอยู่ที่ ร้อยละ 80 (15 คน) 2) ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านปริมาณ สาขาชี้แจงและให้พนักงาน ผู้ช่วยพนักงาน ลดหรือควบคุมค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ รวมผู้ศึกษาได้ตั้งเป้าหมายปีบัญชี 2563 จากปีบัญชี 2561 มีค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ จำนวน 1,061,600.18 บาท ในจำนวนพนักงาน

18 คน แสดงว่า พนักงาน 1 คนต่อ 1 ครอบครัว ใช้สวัสดิการในการเบิกค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิต เฉลี่ยครอบครัวละ 58,977.79 หรือร้อยละ 5.55 โดยตัวชี้วัดคือค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลฯ ต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของยอดค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลฯ ในปีบัญชี 2561 คือ 318,480.05 บาท เฉลี่ยครอบครัวละไม่เกิน 17,693.33 บาท เงื่อนไขพิเศษเพิ่มเติม โดยตามความสมัครใจของพนักงาน คือการมีค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลฯ ต้องไม่เกินร้อยละ 3.5 ของยอดค่าใช้จ่ายฯ ในปีบัญชี 2561 คือ 37,156 บาท ในปีบัญชี 2563 นี้ โดยหากพนักงานท่านใดที่เบิกใช้สิทธิสวัสดิการส่วนนี้ไม่เกินที่กำหนดจะให้ขึ้นพิเศษเพิ่มอีก 0.5 ขึ้น โดยจะประเมินโดยพร้อมเพียงกัน ในวันที่ 31 มีนาคม 2564 สำหรับค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลฯ เริ่มปีบัญชี 2563 - ปัจจุบัน มีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้วเป็นจำนวน 120,248 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.32 ของค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาล ในปีบัญชี 2561

ปัจจัยความสำเร็จ เป็นส่วนประกอบที่จะทำให้ธนาคาร ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน บรรลุวัตถุประสงค์ ในแนวทางส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพที่ดี คือ 1. ความร่วมมือของพนักงานสาขา 2. พนักงานมีความสุขในการทำงานบริการ 3. พนักงานทำงานได้บรรลุเป้าหมายสาขา (KPI) 4. ขณะเดียวกันธนาคาร ธ.ก.ส. สาขาแม่จัน มีค่าใช้จ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์ลดลง

กรณีที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายในไตรมาสที่ 3 ของเป้าหมายที่วางไว้มี แผนฉุกเฉิน คือให้พนักงานสาขาเข้าร่วมจัดกิจกรรมสัมนา “ธ.ก.ส. กระชากรพิช พิชิตโรคร้าย” โดย ธ.ก.ส. สำนักงานจังหวัดเชียงราย ร่วมกับฝ่ายกิจการสาขาภาคเหนือตอนบน รวมทั้ง ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ จัดกิจกรรมนี้เป็นประจำทุกปี โดยกิจกรรมนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสำหรับพนักงานที่ต้องการปรับสมดุล ขับพิช สารตกค้างออกจากร่างกายโดยใช้วิธีทางการแพทย์ทางเลือกแผนไทยเพื่อดีท็อกร่างกาย โดยเฉพาะอวัยวะตับและไตที่สะสมสารพิษมาเป็นเวลานาน ซึ่งในการจัดแต่ละครั้ง จะจำกัดจำนวนในปีจัด 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความพร้อมทางด้านร่างกายของแต่ละบุคคล ในส่วนนี้สาขาจะไม่มีค่าใช้จ่าย

ผลจากการศึกษาการแก้ไขปัญหาด้านค่าใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลฯ ที่เพิ่มสูงขึ้น สาเหตุสำคัญมาจากพนักงาน โดยมีสาเหตุ 6 ประการ ดังนี้ 1. สถานะภาพสมรส หากสมรสจะมีอัตราการเบิกค่าใช้จ่ายสูงกว่าบุคลากรที่ไม่ได้สมรสหรือมีครอบครัว 2. การมีบุตร พบว่ามีอัตราการเบิกค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเช่นเดียวกัน 3. ช่วงอายุของพนักงาน พบว่า บุคลากรที่มีอายุมากตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีโรคประจำตัวที่ต้องรับการรักษาต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการเบิกค่าใช้จ่ายสูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี 4. พนักงานมีโรคประจำตัว และต้องรับการรักษาต่อเนื่องยาวนานจนเกษียณอายุ 60 ปีบริบูรณ์ 5. การใช้สิทธิเบิกให้เต็มที่ของพนักงาน พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ต้องการใช้สิทธิตามที่ธนาคารกำหนดเพื่อความคุ้มค่าก่อนสิ้นปีบัญชีธนาคาร 6. พนักงานเลือกใช้บริการในโรงพยาบาลเอกชนมีชื่อเสียงที่ผู้จัดการกำหนดและสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เต็มจำนวน เนื่องจากได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว หากมีตัวยาประกอบการรักษา บุคลากรคิดว่ามีคุณภาพมากกว่าสถานพยาบาลทั่วไป ซึ่งเหตุผลทั้ง 6 ประการนี้ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงวงจรพื้นฐานของชีวิตได้ และเป็นสวัสดิการที่องค์กรได้ให้กับพนักงานโดยเท่าเทียมกัน หากธนาคารนำตัวชี้วัดด้านค่ารักษาพยาบาลฯ นี้มาวัดในผลการประเมินส่วนบุคคลของพนักงาน ย่อมทำให้พนักงานเกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการดูแลสุขภาพโดยเฉพาะในกลุ่มวัยเริ่มทำงาน แต่อาจเกิดความไม่เสมอภาคสำหรับพนักงานบางกลุ่ม

ที่ไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายฯ ดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ธนาคารได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพนักงาน (Happy Body) ในปีบัญชี 2562 ผ่านกิจกรรม “BAAC Fit & Firm” Change your life by yourself และ “BAAC Fit & Firm” Challenge Yourself โดยมีเป้าหมายให้ผู้บริหาร พนักงาน ผู้ช่วยพนักงาน และผู้ปฏิบัติงานอื่นในธนาคารมีสุขภาพที่ดีขึ้น และสร้างความสามัคคีในหมู่พนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งได้รับการตอบรับเข้าร่วมกิจกรรม กว่า 7,000 คน เพื่อให้การส่งเสริมสุขภาพของพนักงานเกิดความต่อเนื่องและตอบรับกระแสการดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย ธนาคารจึงดำเนินการสานต่อโครงการด้วยการจัดกิจกรรม Fit & Firm #3 go..together โดยมีรูปแบบกิจกรรมประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ วิ่ง เดิน ปั่นจักรยาน ว่ายน้ำ และเต้นแอโรบิก กำหนดระยะเวลาโครงการตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม – 31 ธันวาคม 2563

เอกสารอ้างอิง

- เฉลี่ย ไชยเชษฐ์. (2558). การจิตส่วติการที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์.
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัชชา ยมโพธิ์กลาง. (2562). การศึกษาการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล
และเวชภัณฑ์ ของพนักงาน ธ.ก.ส. สาขาโคกชัย เพิ่มสูงขึ้น. บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- จิตติมา สังขพงศ์. (2555). การศึกษากลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ของธนาคารเพื่อ
การเกษตร และสหกรณ์การเกษตร กรณีศึกษาสาขาศูนย์ราชการ (แจ้งวัฒนะ).
วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2526). ข้อบังคับธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร ฉบับที่ 11 ว่าด้วยการช่วยเหลือพนักงานเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล.
_____. (2537). คู่มือการเบิกค่าใช้จ่ายพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
Account Monitoring (Summary). ระบบข้อมูล ค่ารักษาพยาบาลและเวชภัณฑ์
ของพนักงาน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://baacnet> ค้นหามื่อวันที่ 13 เมษายน 2563.
- _____. รายงาน BMIS ส่วนงานระบบข้อมูล [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://baacnet>.
ค้นหามื่อวันที่ 13 เมษายน 2563.
- _____. ประวัติธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร. [ออนไลน์] แหล่งที่มา
<http://www.baac.or.th/content-about.php>. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563.
- ประชาสรรค์ แสนภักดี. ผังก้างปลา กับแผนภูมิความคิด Fish Bone Diagram & Mind Map.
[ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.prachasan/mindmapknowledge/fishbonemm.htm>. ค้นหามื่อวันที่ 13 เมษายน 2563.
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2562). หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องแรงจูงใจ MB 503 พฤติกรรม
องค์การและการจัดการ.
- สุนิสา สร้อยยานะ. (2562). แนวทางการลดข้อบกพร่องในการเบิกค่ารักษาพยาบาลของ
พนักงานธนาคารออมสินภาค 14. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

การตลาดเชิงเนื้อหาของสินค้าแฟชั่นในช่วงวิกฤติไวรัสโควิด-19 Content Marketing of Fashion Product in COVID-19 Crisis

ณัฐวัฒน์ คณารักษ์สมบัติ^{1*}

(Natawat Khanaruksombut^{1*})

^{1*}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

อีเมลผู้แต่งหลัก : dr.nut@msn.com เบอร์โทร : 0 2325 2010

วันที่รับบทความ 26 พฤษภาคม 2564

Received: May. 26, 2021

วันที่รับแก้ไขบทความ 14 พฤศจิกายน 2564

Revised: Nov. 14, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 18 พฤศจิกายน 2564

Accepted: Nov. 18, 2021

บทคัดย่อ

การระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ต้องปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ ซึ่งลักษณะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจแฟชั่นในยุคนี้ต่างมุ่งเน้นการปรับตัวด้านกลวิธีที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและโปรโมทเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการทำการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งทางการตลาดที่จะสร้างแรงดึงดูดความสนใจ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภค โดยจะไม่เน้นการขายแต่ให้ความสำคัญในเนื้อหาเป็นการสร้างเรื่องราวให้กับสินค้า (Storytelling) ให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจจนจดจำตราสินค้าได้ (Brand Awareness) และส่งผลต่อความจงรักภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty)

จากการศึกษาแนวทางการทำการตลาดเชิงเนื้อหาจากแนวคิดของนักวิชาการและผลสำเร็จจากการปฏิบัติจริงของธุรกิจแฟชั่นหลากหลายแบรนด์ พบว่า แบรนด์ที่สร้างเนื้อหาได้มีคุณค่า มีความโดดเด่นไม่ซ้ำกับคู่แข่ง ตรงใจผู้บริโภคก็จะส่งผลให้ผู้บริโภครับรู้ เกิดความสนใจ ติดตาม และเกิดความผูกพันต่อแบรนด์โดยสื่อที่มีประสิทธิภาพในยุคที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เผยแพร่เนื้อหาและข่าวสารของแบรนด์ จนถึงเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าที่ผู้บริโภคไม่สามารถไปซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้าเองได้ในบางช่วงเวลา เนื้อหา (Content) ที่ดีจะสามารถช่วยให้เข้าถึงผู้บริโภคจนก่อให้เกิดการตอบสนองที่มีอิทธิพลต่อการสร้างแบรนด์ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การตลาดเชิงเนื้อหา; สินค้าแฟชั่น; ไวรัสโควิด-19

Abstract

Pandemic of the Covid-19 virus as a result, business related to fashion such as clothes, costumes and accessories, both small and large scale, which has forced those businesses to adjust its operations for survival. The main characteristics of fashion business changes in this era are mainly focusing on adapting the strategies of using technology to increase sales and promotion channels. In particular, content marketing is a marketing process that will attract attention. and interactions with

consumers by not focusing on sales, but focusing on the content to create a story for the product. to impress consumers until brand awareness and affect brand loyalty.

From the study of content-oriented marketing approaches based on academic concepts and the practical results of various fashion brands, it was found that Brands that create valuable content stand out from the competition. Directing the consumer will result in consumer awareness, interest, follow up and engagement with the brand. Using social media to publish brand content and news Until it's a distribution channel in this era where consumers can't go shopping at department stores at certain times, good content can help them reach consumers until they create an influential response. to build a brand as well.

Keywords: Content Marketing; Fashion Product; Virus Covid-19

บทนำ

จากวิกฤติการณ์การระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีมากกว่าสองปีประชาคมโลกต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตและการบริโภคในวิถีปกติใหม่ (New normal) ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับทั้งขนาดเล็กและใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างสูงต่างต้องปรับตัวตาม ซึ่งหากแบรนด์ใดที่ทำได้จะส่งผลให้ยอดขายที่สูงขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อ โดยเฉพาะการปรับตัวมาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งจากการศึกษาผลวิจัยของ AfterPay Insights พบว่าธุรกิจแฟชั่นในช่วงเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน พ.ศ.2563 สามารถดึงดูดลูกค้าให้มาซื้อสินค้าออนไลน์ได้สำเร็จโดยขยายฐานลูกค้าไปยังกลุ่มผู้ชายและเด็กมากขึ้น จากที่ปกติฐานลูกค้าหลักเป็นกลุ่มผู้หญิง รวมถึงฐานลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าทางออนไลน์อยู่แล้วก็สั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์เพิ่มขึ้นในช่วงกักตัว ส่งผลให้ยอดขายสินค้าแฟชั่นแบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ในหลายประเทศ เช่น เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน และนอร์เวย์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 54, 28 และ 61 ตามลำดับ (PeerPower Team, 2563) ดังนั้นธุรกิจแฟชั่นจึงต้องพร้อมปรับตัวให้ทันกับพฤติกรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปจากเดิมด้วยการปรับกลยุทธ์มาเพิ่มในช่องทางออนไลน์

ดังนั้นสิ่งที่เรียนรู้ได้จากสถานการณ์โควิด-19 คือ รูปแบบการใช้ชีวิตและการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนไป ธุรกิจสินค้าแฟชั่นจึงต้องมีกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นฉับไวทันต่อสถานการณ์ ก้าวให้ทันกับไลฟ์สไตล์และวิถีคิดของผู้บริโภค งานออกแบบจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย เนื่องจากผู้บริโภคส่วนมากต้องทำงานที่บ้าน (Work From Home) (มติชนรายวัน, 2564) ธุรกิจสินค้าแฟชั่นจึงต้องปรับเปลี่ยนมาให้ความสำคัญและพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากวิธีการซื้อสินค้าของผู้บริโภคนั้นเปลี่ยนไป จึงต้องสร้างให้ลูกค้าเห็นภาพในส่วนของออนไลน์ได้ชัดเจนที่สุด โดยเน้นเรื่องการผลิตและขนส่งให้ถึงมือลูกค้าได้เร็วที่สุดไม่ต่างจากที่มาซื้อที่หน้าร้าน โดยกลยุทธ์สำคัญคือทำให้ลูกค้าอยากที่จะแต่งตัวสวย ถึงแม้ว่าหลายคนต้องทำงานที่บ้านก็ตาม (มติชนรายวัน, 2564)

เมื่อพบว่าแนวทางการปรับเปลี่ยนและแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์โควิด-19 ที่สำคัญคือการปรับเปลี่ยนมาใช้สื่อออนไลน์เป็นกลยุทธ์หลัก กลวิธีที่สำคัญที่จะสร้างการรับรู้ การเกิดแรงจูงใจ และซื้อสินค้าได้จึงต้องสร้างเนื้อหาที่ผู้บริโภคเกิดความสนใจและจดจำสินค้าได้ เนื่องจากในธุรกิจ

สินค้าแฟชั่นมีคู่แข่งจำนวนมาก แบรนด์ที่ต้องการประสบความสำเร็จได้จึงต้องสร้างเนื้อหาทางการตลาด (Content Marketing) ที่น่าจดจำ ในบทความฉบับนี้ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและแนวทางการทำการตลาดในรูปแบบเน้นเนื้อหา (Content Marketing) ที่เป็นกระบวนการที่จะสร้างแรงดึงดูดความสนใจ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ จนจดจำตราสินค้าได้ (Brand Awareness) และส่งผลต่อความจงรักภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) โดยจะไม่เน้นการขายแต่ให้ความสำคัญในเนื้อหาเป็นการสร้างเรื่องราวให้กับสินค้า (Storytelling) สร้างความโดดเด่นให้แตกต่างจากคู่แข่งได้ โดยผู้เขียนนำเสนอแนวคิดการทำการตลาดในรูปแบบเน้นเนื้อหา (Content Marketing) ของนักวิชาการ และวิเคราะห์จากกรณีศึกษาของแบรนด์ธุรกิจสินค้าแฟชั่นที่ประสบความสำเร็จ

พฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าแฟชั่นในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

คำว่า “แฟชั่น” คือภาพสะท้อนตัวตนของบุคคล ในรูปแบบของสัญญาณ สุนทรียะ และความหมายทางวัฒนธรรมผ่านข้าวของเครื่องใช้เพื่อบ่งบอกรสนิยมทางการบริโภค วิถีชีวิต สถานะทางสังคม และความสัมพันธ์ต่อชุมชน (Yue Pan, David Roedl, Eli Blevis, and John C. Thomas, 2015) แฟชั่นจึงเป็นสิ่งที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามกระแสนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากให้ความสนใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ แฟชั่นสามารถเป็นได้ทั้งรูปแบบการแต่งกาย หรือที่เราเรียกว่าสไตล์ (Style) และสินค้า (Product) ก็ได้ และเป็นเครื่องสะท้อนตัวตนของบุคคลได้อีกด้วย (อรรถพนธ์ พงษ์เลขาพันธ์, 2563) ดังนั้นสินค้าแฟชั่นจึงเป็นได้ทั้งเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า เข็มขัด นาฬิกา แว่นตา สร้อยต่างหูแหวน เป็นต้น ที่ได้รับความนิยมในช่วงเวลาหนึ่งของคนส่วนใหญ่ในสังคม

เมื่อร้านจำหน่ายสินค้าแฟชั่นต้องปิดหน้าร้านลงตามมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของรัฐบาล ทำให้โลกแฟชั่นและพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าแฟชั่นเปลี่ยนไป จึงเกิดการตั้งคำถามมากมายว่า “ในอนาคตหลังจากนี้ คนจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเสื้อผ้าแฟชั่นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร” โดยต่างให้เหตุผลที่สืบเนื่องมาจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งการออกจากบ้านไม่ได้ หรือการที่ร้านค้าไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้เหมือนภาวะปกติ เมื่อศึกษามุมมองการบริโภคสินค้าแฟชั่นในวิถีการดำเนินชีวิตปกติแบบใหม่ (New normal) ของผู้มีชื่อเสียง (Celebrity) หรือผู้นำแฟชั่น (fashionista) โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวงการแฟชั่น เช่น นักออกแบบเสื้อผ้า นางแบบ หรือผู้ที่เกาะติดและก้าวตามกระแสแฟชั่นอย่างใกล้ชิด ยังคงบริโภคแฟชั่นตามปกติเหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการซื้อสินค้าไปตามสถานการณ์ ดังนั้นแบรนด์สินค้าแฟชั่นจึงมีการปรับตัวโดยเพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินค้าที่หลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งแบรนด์ระดับโลก (Hi-end) ในประเทศไทย นับว่ามีการปรับตัวอย่างยอดเยี่ยม ซึ่งถึงแม้ร้านค้าจะถูกปิดและไม่สามารถดำเนินการได้ชั่วคราว แต่ก็มีมีการปรับตัวด้วยการส่งสินค้าไปให้ลูกค้าไวโอพีเลือกซื้อถึงบ้าน นอกจากนี้กระแสหรือเทรนด์แฟชั่นที่ต้องปรับเปลี่ยนเนื่องจากวิถีการใช้ชีวิตของคนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเก็บตัวอยู่บ้านมากขึ้น เสื้อผ้าที่นักออกแบบนิยมผลิตจึงเป็นเสื้อผ้าที่ตอบสนองต่อวิถีการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ แต่นั่นก็ย่อมหมายความว่าหลังโรคโควิด-19 จบลง เทรนด์เสื้อผ้าแบบเรียบ ๆ หรือแนวเรียบง่าย (Minimal) ก็อาจจบได้พร้อม ๆ กันกับเชื้อไวรัสโคโรนา

ด้วย เนื่องจากงานรีนเร้งและงานอีเวนต์แพชั่นจะกลับมาแข่งกันจัดวันเว้นวัน กลุ่มคนที่เป็นแพชั่นนิสตั้ก็จะกลับมาแต่งตัวด้วยสีสดใสกันอย่างเจิดฉายเพื่อฉลองชีวิตที่กลับมาเป็นอิสระอีกครั้ง (นิพิฐพนธ์ รุ่งเรือง, 2563)

จากการศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเดือนมกราคมถึงมีนาคม 2564 พบว่าสินค้าที่ได้รับความนิยมซื้อออนไลน์สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สินค้ากลุ่มเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 48.75 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยมีสัดส่วนยอดการใช้จ่ายร้อยละ 14.37 ของค่าใช้จ่ายออนไลน์ทั้งหมด สินค้ากลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 47.82 โดยมีสัดส่วนยอดการใช้จ่ายร้อยละ 13.22 และสินค้ากลุ่มสุขภาพ/เครื่องสำอาง/ของใช้ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 41.54 โดยมีสัดส่วนยอดการใช้จ่ายร้อยละ 10.12 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2564)

นอกจากนี้ชาญชัย ชัยประสิทธิ์ (2564) กล่าวถึงพฤติกรรมทางการบริโภคของชาวไทยที่น่าสนใจว่ามีดังนี้

1. การซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่การซื้อทางหน้าร้าน (ออฟไลน์) ก็ยังคงเป็นช่องทางหลักของสินค้าบางประเภท โดยพบว่าร้อยละ 38 ของผู้บริโภคชาวไทยยังคงเลือกจับจ่ายสินค้าจากหน้าร้าน (Physical Store) เป็นช่องทางหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าอุปโภคบริโภคหรือสินค้าประเภทของชำ (Grocery) แต่ในขณะเดียวกันก็มีการจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยเป็นโทรศัพท์มือถือ (37%) ผู้ช่วยเสียงอัจฉริยะอุปกรณ์สมาร์ทโฮมภายในบ้าน (31%) และแท็บเล็ต (25%) เป็นต้น ซึ่งผลสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคทั่วโลกที่การช้อปปิ้งออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นในช่วงโควิด-19 โดยสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมซื้อออนไลน์เป็นอันดับต้น ๆ ได้แก่ สินค้าแฟชั่น ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม และสินค้าประเภททำได้ด้วยตัวเอง (Do it Yourself: DIY) และการปรับปรุงบ้าน (Home Improvement) โดยปัจจัยที่ผู้บริโภคชาวไทยใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจเมื่อซื้อสินค้าออนไลน์ คือ ระบบคอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันที่ใช้งานได้ง่าย มีความรวดเร็วในการขนส่ง และมีการบริการที่น่าเชื่อถือ รวมถึงรีวิวจากลูกค้าท่านอื่น เป็นต้น

2. เทรนด์สุขภาพและความปลอดภัยเมื่อไปใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญเมื่อต้องซื้อสินค้าจากหน้าร้าน โดยผู้บริโภคมุ่งมั่นถึงมาตรการด้านสุขภาพและความปลอดภัยที่เข้มงวดขึ้นในช่วงการแพร่ระบาด เช่น การจำกัดจำนวนลูกค้าที่ใช้บริการภายในร้าน การทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคเป็นประจำ หรือจัดจุดบริการเจลล้างมือ โดยผลสำรวจพบว่าร้อยละ 29 ของผู้บริโภคมุ่งมั่นถึงการปฏิบัติตามมาตรการในการป้องกันโควิด-19 ของร้านค้าเป็นสำคัญ รวมถึงการชำระเงินแบบไร้สัมผัส (Contactless) เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับเงินสดซึ่งอาจเป็นแหล่งของเชื้อโรค ดังนั้นบริษัทและธุรกิจค้าปลีกต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับผู้บริโภค

3. ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนการจับจ่ายใช้สอยในอนาคต เนื่องจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์การระบาดระลอกใหม่ส่งผลให้คนไทยทั่วประเทศมีระแวงเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น โดยผลสำรวจพบว่า ผู้บริโภคชาวไทยร้อยละ 57 มีแนวโน้มลดค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารนอกบ้าน และร้อยละ 47 มีแนวโน้มที่จะซื้ออาหารแบบกลับบ้าน (Takeaway Food) เพิ่มขึ้น และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นด้านอื่น ๆ โดยร้อยละ 44 ลดการจับจ่ายใช้สอยด้านกิจกรรมเกี่ยวกับ

ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬา และร้อยละ 41 ตั้งใจจะลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ภาคธุรกิจจึงต้องนำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์วิถีชีวิตในยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความได้เปรียบในภาวะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังควบคุมการใช้จ่าย

4. กระแสความยั่งยืนมีความน่าสนใจสูง โดยผู้บริโภคหันมาใส่ใจเรื่องความยั่งยืนและความรู้สึกถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริโภคในฐานะพลเมืองของสังคมมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงการแพร่ระบาด โดยผู้บริโภคร้อยละ 79 เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ ขณะที่ร้อยละ 77 ต้องการซื้อสินค้าที่ระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ผู้บริโภค 3 ใน 4 มีความต้องการซื้อสินค้าที่มีบรรทัดฐานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือใช้บรรทัดฐานน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับแนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน (Environmental, Social, Governance: ESG) และผนวกเข้ากับกลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กรเพื่อตอบรับกับเทรนด์ของผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจในเรื่องนี้มากขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปจากเดิมอย่างมาก ภาคธุรกิจจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อเข้าสู่การตลาดระบบดิจิทัลมากขึ้น ตามพฤติกรรมการจับจ่ายของผู้บริโภค

สถานการณ์โควิด-19 กับการปรับตัวสินค้าแฟชั่นเข้าสู่การตลาดดิจิทัล

จากผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ดังที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นเมื่อผู้บริโภคมีพฤติกรรมการจับจ่ายในรูปแบบดิจิทัลหรือออนไลน์เพิ่มขึ้น จึงผลักดันให้ธุรกิจสินค้าแฟชั่นใช้ช่องทางการตลาดในสื่อดิจิทัลเพิ่มขึ้น เช่น ใช้การถ่ายภาพ 360 องศา เพื่อให้เห็นดีไซน์เสื้อผ้าที่นางแบบสวมทั้งตัว หรือการโพสต์ขายออนไลน์มาให้ลูกค้าได้ตัดสินใจเลือกซื้อง่ายขึ้น (พีรจิต ถนอมทรัพย์, 2563) ดังเช่นกรณี สินค้าแฟชั่นในประเทศจีนมีการปรับตัวเข้าสู่การขายออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบในช่วงปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2563 โดยจัดแฟชั่นโชว์ “Shanghai Fashion Week” ถ่ายทอดสดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกกันว่าไลฟ์สตรีมมิง (Live-streaming) ซึ่งสามารถกระตุ้นมูลค่าให้อุตสาหกรรมแฟชั่นในจีนเพิ่มขึ้นกว่า 2.82 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากสามารถนำสินค้าแฟชั่นมากกว่า 1,000 ชิ้นมารวมกันให้ผู้ชมได้เลือกซื้อ โดยไม่มีการจำกัดยอดผู้รับชม มีการยกระดับการใช้เทคโนโลยีจากเดิมที่ไลฟ์สตรีมมิงใช้โชว์สินค้าให้ดู เป็นการจำหน่ายได้ในขณะที่จัดไลฟ์สตรีมมิง โดยจีนได้พัฒนาซอฟต์แวร์ที่ใช้ร่วมกับแอปพลิเคชันในระหว่างไลฟ์ ที่หากผู้ชมสนใจก็สามารถสั่งซื้อสินค้าตัวนั้นได้ทันที ทำให้ง่ายต่อการซื้อ ดังนั้นการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรูปแบบใหม่ในสถานการณ์โควิด-19 จึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการบริโภค ธุรกิจแฟชั่นหลากหลายแบรนด์จึงมุ่งเน้นการลงทุนในระยะยาวด้านเทคโนโลยี โดยจัดทำแพลตฟอร์ม (Platform) เฉพาะสำหรับธุรกิจแฟชั่นมาใช้ในช่วงที่โรคโควิด-19 กำลังระบาด ซึ่งได้รับความสนใจจากแบรนด์ต่างๆ เป็นจำนวนมาก เช่น การนำเทคโนโลยี 3D มาใช้ในการออกแบบ หรือการจัดแสดงผลงานแฟชั่นโชว์ในรูปแบบเสมือนจริง หรือ Digital showroom หรือผ่านการใช้ Livestream และรวมถึงการใช้ AI โดยในช่วง 2 สัปดาห์แรกของเดือนมีนาคม 2563 พบว่ามียอดคำสั่งซื้อการใช้งาน Platform เหล่านี้เพิ่มขึ้นกว่า 20% การใช้ Zoom VDO communication ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่าต่อวันตั้งแต่เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรค ข้อมูลแสดงพฤติกรรมการจับจ่ายสินค้าที่นิยม ดังภาพที่ 1 พบว่า สินค้าแฟชั่น

ประเภทเสื้อผ้าแฟชั่นยังคงอยู่ในความนิยมของกลุ่มบริโภคระดับวัยทำงานที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการซื้อเป็นจำนวนมาก

เมื่อสื่อออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลกับการตลาดสินค้าแฟชั่น ดังนั้นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์อีกส่วนหนึ่งคือ การจูงใจลูกค้าด้วยเนื้อหา (Content) ที่ดี สินค้ามีการถ่ายทอดโดยใช้เรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับสินค้าที่มีเสน่ห์ เน้นไปทางการสื่อสารกับผู้บริโภค ด้วยการสร้างอารมณ์ ความรู้สึก (Emotional) โดยสร้างสรรค์เอกลักษณ์จากการวิเคราะห์จุดแข็งในตัวสินค้าและบริการ การศึกษาคู่แข่ง การศึกษาตลาด ปรับให้อยู่ในรูปของการรับรู้ หรือการตระหนักรู้ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รู้สึกเข้าใจในสิ่งที่ได้รับรู้และสัมผัส โดยเนื้อหาที่น่าสนใจจะหยิบเน้นที่อารมณ์มากกว่าคุณสมบัติ ซึ่งจะช่วยให้เปลี่ยนจากความชอบธรรมดา ๆ เป็นความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ได้อย่างเหนียวแน่น (บุญญพนต์ พูลสวัสดิ์, 2560) ดังนั้นการสร้าง content ของสินค้าแฟชั่นต่างก็เน้นไปที่การสร้างอารมณ์เพื่อดึงดูดลูกค้าเช่นกัน โดยเน้นนำเสนอแฟชั่นที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่คนส่วนมากทำงานอยู่กับบ้าน มีโอกาสน้อยที่จะได้ออกนอกบ้าน มากกว่าเน้นการดึงดูดอารมณ์ให้ผู้บริโภคแต่งกายเพื่อความหรูหรา ฝ่ายออกแบบผลิตภัณฑ์และฝ่ายคิดคอนเทนต์จึงต้องสร้างสรรค์กลยุทธ์ เพื่อจะดึงดูดลูกค้าตามพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในธุรกิจแฟชั่นในรูปแบบที่ใหม่ที่มีความหลากหลาย (ศูนย์ข้อมูลและดิจิทัลอุตสาหกรรม, 2563)

จากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคในยุคโควิด-19 จนนำไปสู่ภาวะปกติแบบใหม่ (New Normal) ทำให้เห็นว่าหากผู้ประกอบการไม่ปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ และนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริโภคในยุคนี้ จะต้องประสบกับความยากลำบากในการฟื้นฟูธุรกิจให้กลับมาดำเนินการต่อได้อย่างรวดเร็ว เมื่อสถานการณ์ของประเทศไทยและของโลกเข้าสู่สภาวะปกติ เนื่องจากวิกฤตครั้งนี้ส่งผลให้โลกเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง (ชาญชัย ชัยประสิทธิ์, 2564)

สรุปได้ว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคไทยปรับตัวไปสู่ดิจิทัลมากขึ้นภายในเวลาไม่กี่เดือน ดังนั้นธุรกิจที่มีช่องทางการขายเป็นหน้าร้านเพียงช่องทางเดียวต้องเร่งปรับตัวเพื่อไม่ให้เสียโอกาสทางธุรกิจ และควรขยายช่องทางการจำหน่ายเพื่อรองรับลูกค้าที่หันมาซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น แม้ในอนาคตวิกฤตโควิด-19 จะผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม สินค้าแฟชั่นจึงต้องปรับตัวตามพฤติกรรมผู้บริโภค

การตลาดสินค้าแฟชั่นแบบเน้นเนื้อหา (Content Marketing)

การตลาดในรูปแบบเน้นเนื้อหา (Content Marketing) เป็นกระบวนการหนึ่งทางการตลาดที่จะสร้างแรงดึงดูดความสนใจ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจจนจดจำตราสินค้าได้ (Brand Awareness) และส่งผลต่อความจงรักภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) โดยจะไม่เน้นการขายแต่ให้ความสำคัญในเนื้อหาเป็นการสร้างเรื่องราวให้กับสินค้า (Storytelling) สร้างความโดดเด่นให้แตกต่างจากคู่แข่ง สร้างความเชื่อมั่นในตราสินค้า และที่สำคัญมีการเพิ่มคุณค่าความน่าสนใจ (Kotler, 2009) ใช้การเผยแพร่เนื้อหา (Content) ในรูปแบบของบทความ รูปภาพ (กราฟิก) เสียง หรือวิดีโอ โดยไม่ได้หวังผลด้านการขายโดยตรง แต่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ สนใจ และติดตามแบรนด์นั้น ๆ โดยปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

ในการเผยแพร่เนื้อหาและข่าวสารของแบรนด์ สามารถช่วยให้เนื้อหา (Content) เข้าถึงผู้มุ่งหวังได้เป็นอย่างดี (Nuttawee Tantisajjatham, 2018) จึงเป็นการส่งเสริมการขายของธุรกิจและตราสินค้า ผ่านการเพิ่มมูลค่าในสื่อออนไลน์หรือสื่อออฟไลน์ (Gunelius, 2011) โดยมีวัตถุประสงค์คือ สร้างการรับรู้และเพื่อผลักดันให้เกิดการกระทำของลูกค้าที่สามารถทำกำไรหรือทำให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อสินค้าได้ (Pulizzi, 2004)

เป้าหมายของการตลาดเชิงเนื้อหา คือ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับเนื้อหาที่พวกเขาเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Moran, 2016) ซึ่งวิธีการมีส่วนร่วมในเนื้อหาของผู้บริโภคนั้นแสดงออกได้โดยกดถูกใจ (Like) แบ่งปัน (Share) แสดงความคิดเห็น (Comment) รวมไปถึงปรับแต่งข้อความและเผยแพร่ออกไป (Post) การตลาดดิจิทัลใช้การนำเสนอเนื้อหาโดยมีจุดประสงค์เบื้องต้นคือ ดึงความสนใจของผู้เข้าชมที่นำไปสู่การแบ่งปัน ดังนั้นการตลาดเชิงเนื้อหาจึงเป็นส่วนสำคัญของการตลาดดิจิทัล โดยเครื่องมือการตลาดเชิงเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น บล็อก และโซเชียลเน็ตเวิร์กที่มีการนำเสนอเนื้อหาคุณภาพสูง (DenHam-Smith and Harvidsson, 2017)

ในการดำเนินการด้านการตลาดเชิงเนื้อหาควรพยายามนำเสนอสารสนเทศที่ให้ความรู้ ให้ความบันเทิง และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ข้อพิสูจน์ความสำเร็จของการตลาดเชิงเนื้อหา คือการที่เนื้อหานั้นสามารถช่วยให้ผู้ชมแก้ปัญหาได้ แม้ว่าพวกเขาจะไม่ซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการก็ตาม (Moran, 2016) ดังนั้นสิ่งสำคัญสำหรับกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหา คือ การจัดเตรียมเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งหากประสบความสำเร็จจะนำไปสู่ความตั้งใจในการซื้อ การบอกต่อ และเกิดความผูกพันของลูกค้าในที่สุด ความผูกพันของลูกค้า (Customer Engagement) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและแบรนด์ เป็นการมีส่วนร่วมอย่างเต็มใจจากลูกค้าและการสร้างประสบการณ์จากแบรนด์เพื่อให้ลูกค้าซื้อผลิตภัณฑ์ของแบรนด์ (Cuillierier, 2016) กลยุทธ์การตลาดโดยเน้นความผูกพันของลูกค้า เป็นกระบวนการที่คนใหม่ทางการตลาดโดยมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อสร้างความรู้สึผูกพันและความภักดีต่อองค์กร ด้วยเหตุนี้ความผูกพันของลูกค้าจึงเป็นประเด็นที่ได้รับการสนใจจากนักการตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Solem and Pedersen, 2016) แพลตฟอร์มโซเชียลจึงเป็นช่องทางใหม่ในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยการใช้การตลาดเนื้อหา ที่นำเสนอเนื้อหาที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่ลูกค้า (DenHam-Smith and Harvidsson, 2017)

รูปแบบการทำการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) ที่ได้รับความนิยม คือ (จารุพัฒน์ จรุงโกศกร, 2560 : 4-5)

1) บทความ เป็นเนื้อหาเชิงข้อเขียนที่ได้ทำการบันทึกลงเว็บไซต์หรือเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นได้ทั้งเนื้อหาที่มีความยาว (Long Form) หรือแบบสั้น (Short Form) ก็ได้

2) กราฟิก เป็นการเล่าเรื่องหรืออธิบายข้อมูล (Information) หรือบทความที่มีรายละเอียดจำนวนมาก ๆ เช่น สถิติ ตัวเลข ข่าวสาร ความรู้ หรือบทความที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่เข้าใจได้ยากมาสร้างเป็นภาพ (Graphic) ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของกราฟ แผนภูมิ แผนผัง สัญลักษณ์ โดยข้อมูลจะถูกย่อให้เข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ทั้งยังมีการออกแบบสี รูปแบบ ลูกเล่น ภาพประกอบให้สวยงาม ดึงดูดผู้อ่านได้ด้วยกราฟิกให้ดูน่าสนใจ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ เช่น กราฟิกรูปแบบของ Infographic ซึ่งเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก

3) วิดีโอ เป็นเนื้อหาอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมสูงขึ้นมาเรื่อย ๆ โดยเฉพาะช่องทาง Facebook, Youtube และอื่น ๆ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถสร้างรายได้ และชื่อเสียงได้เป็นอย่างดี

ส่วนการทำการตลาดเชิงเนื้อหาบนเฟซบุ๊กที่จะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับตัวแบรนด์ (Engagement) มี 7 ประเภทดังนี้ (Steps Academy, 2560)

1) Video Content ในปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นสูงมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ทำให้แบรนด์ต่างผลิตวิดีโอออกมาจำนวนมาก สืบเนื่องจากตัววิดีโอสามารถเล่าเรื่องได้มาก ไม่ว่าจะเป็นภาพเคลื่อนไหว เสียง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ได้มากกว่าภาพธรรมดา ทั้งนี้การทำวิดีโอไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องผนวกทั้งความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถเข้าด้วยกัน จึงจะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับสารดูจนจบและนำไปสู่การบอกต่อด้วยการกดแชร์ (Share)

2) Promotional Content หรือการทำกิจกรรมส่งเสริมการขาย ลด แลก แจก แถม โดยแบรนด์อาจสร้างกติกาในการร่วมสนุกกับกิจกรรมโดยกด Like, Comment หรือ Share ซึ่งหากมีการซื้อโฆษณาให้โพสต์นั้นก็ยิ่งทำให้ Engagement นั้นดียิ่งขึ้นไปอีก

3) Album Content เป็นการใช้คอนเทนต์อัลบั้มเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแบรนด์ หรือการให้ข้อมูล ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ที่เล่าออกมาในรูปแบบรูปภาพหลาย ๆ รูปต่อกันเป็นอัลบั้ม

4) Real Time Content เป็นการทำคอนเทนต์ให้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังเกิดขึ้นหรือเป็นกระแส ณ ขณะนั้น ทำให้แบรนด์ดู Active และน่าสนใจ

5) Question & Opinion Content เป็นการใช้คำถามที่ชักชวนให้ผู้ติดตามแสดงความคิดเห็นออกมาในคอมเมนต์ใต้โพสต์นั้น ๆ โดยอาจจะทำให้ตัวอักษรอยู่บนรูปภาพ หรือใช้แคปชั่นเป็นตัว อธิบายเพิ่มเติมด้วย

6) Text Quote Content เป็นการนำเอาคำคมไปใส่ไว้บนรูปภาพ ซึ่งมักจะเป็นคอนเทนต์ที่เข้าใจง่าย และสามารถกด Share เพื่อแบ่งปันให้กับเพื่อน ๆ ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไป

7) Solvable & Beneficial Content เป็นคอนเทนต์ที่มีข้อมูลที่ช่วยแก้ไขปัญหา หรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ติดตามได้

นอกจากรูปแบบการทำตลาดแบบเน้นเนื้อหา (Content Marketing) ที่มีความคิดสร้างสรรค์สร้าง engagement ได้ดีแล้ว นักสร้างสรรค์จำเป็นต้องคำนึงถึงวงจรกิจกรรมของการทำตลาดแบบเน้นเนื้อหา (The Content Marketing Cycle) ด้วยเช่นกัน ซึ่งวงจรกิจกรรมนี้จะเริ่มต้นด้วยการคาดการณ์ข้อมูลเชิงพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าเพื่อกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนโดยต้องยึดหลัก 7 กิจกรรมของวงจรการทำตลาดแบบเน้นเนื้อหา ดังนี้

ภาพที่ 1 วงล้อการทำตลาดแบบเน้นเนื้อหา

ที่มา : <http://www.fusionspark.com/content-marketing-4-graphics/>

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยและข้อมูลเชิงลึก (Research & Insight) หมายถึง การวิจัย การสำรวจ การวิเคราะห์ และการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย เช่น ข้อมูลเชิงประชากร (Demographic) พฤติกรรมของผู้บริโภค (Behavior) สิ่งที่น่าสนใจ (Interest) และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าผู้บริโภคต้องการอะไร และกำลังมองหาอะไร

ขั้นตอนที่ 2 การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) หมายถึง การบ่งชี้และการจัดลำดับความสำคัญของผลลัพธ์ที่ต้องการ เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางของเนื้อหาการตลาดที่ต้องริเริ่มและสร้างขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องสอดคล้องกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยต้องระบุผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถวัดความสำเร็จของแผนงานการตลาดนั้น ๆ ได้

ขั้นตอนที่ 3 กลยุทธ์การทำคอนเทนต์ (Content Strategy) หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการทำคอนเทนต์เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการตั้งเป้าหมายและแนวทางของเนื้อหาที่กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงการวางแผน การพัฒนา และการส่งสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการวัดผลต่าง ๆ จากการทำคอนเทนต์ ทั้งในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ วิดีโอ เพลง และอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นคอนเทนต์ที่สื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างคอนเทนต์ (Content Creation) หมายถึง การดำเนินการสร้างสรรค์คอนเทนต์ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในกลยุทธ์การทำคอนเทนต์ และให้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการเผยแพร่หรือสื่อสารรูปแบบคอนเทนต์นั้น ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย พร้อมสร้างการจดจำหรือการเน้นย้ำคุณค่าให้กับตราสินค้าหรือบริการ

ขั้นตอนที่ 5 การเรียบเรียงคอนเทนต์ (Content Curation) หมายถึง การรวบรวมและเรียบเรียงคอนเทนต์จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาแบ่งปันผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีแนวทางหรือวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ ซึ่งผู้สร้างเนื้อหาหรือคอนเทนต์อาจไม่จำเป็นต้องสร้างคอนเทนต์ขึ้นใหม่เลย

ขั้นตอนที่ 6 การเผยแพร่ (Distribution) หมายถึง การเผยแพร่หรือการประชาสัมพันธ์คอนเทนต์ ผ่านช่องทางการสื่อสารหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ตามกลยุทธ์หรือแนวทางที่วางไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบคอนเทนต์ที่สร้างขึ้นและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 7 การสร้างความผูกพัน (Engagement) หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีต่อคอนเทนต์ที่สื่อสารออกไป เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความผูกพันระหว่างผู้บริโภคและตราสินค้าจนสามารถก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อตราสินค้า (Loyalty) ได้

การตลาดสินค้าแฟชั่นด้วยการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา (Content Marketing)

Leo Burnett กล่าวไว้ว่า “What helps people, helps business.” การทำการตลาดด้วยการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา (Content Marketing) มีผลให้ลูกค้ารู้สึกว่าได้ถูกยัดเยียดการโฆษณามากเกินไป แต่กลับได้รับสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์กับตัวลูกค้าเอง จนลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการโดยที่เราไม่ต้องทำโฆษณาหรือชักจูงใด ๆ

นิตยสาร L’Officiel Mode (2560) กล่าวถึงการสร้างสรรค์วิดีโอแฟชั่นแคมเปญที่ควรติดตามของแบรนด์แฟชั่นชั้นนำว่า สำหรับแบรนด์แฟชั่นชั้นนำใช้การนำเสนอที่มากกว่าแค่ภาพโฆษณาอัดเยียดขายสินค้าในมือดารานางแบบ แต่กลับมองลึกถึงแรงบันดาลใจที่ซ่อนความหมายในรายละเอียดของผลงานแต่ละคอลเลกชัน และนำมาตีความถ่ายทอดผ่านวิดีโอแคมเปญชวนฝัน บอกเล่าถึงจินตนาการของดีไซเนอร์และทีมออกแบบว่าแท้จริงต้องการสื่อสารนิยามคำพูดไปจนถึงมุมมองเบื้องลึกให้แฟชั่นนิสต้าทั่วโลกที่รอติดตามต่างเข้าใจเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง ในแง่ของผู้ประกอบการขนาดย่อมที่คิดค้นสินค้าใหม่ และพร้อมที่จะเปิดตัววางจำหน่ายนั้น ควรเลือกช่องทางในการทำการตลาดและสื่อสารสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ที่เหมาะสม (ธนากร เลิศสุตวิชัย, 2562)

สำหรับการเปิดตัวสินค้าใหม่ ควรทำการตลาดผ่านทาง Facebook หรือ Instagram ที่มีข้อดีคือ แบรนด์สามารถโต้ตอบกับลูกค้าได้อย่างทันท่วงที รวมไปถึงกลุ่มเป้าหมายมีความครอบคลุมด้านอายุ อาชีพ ที่ไม่ว่าจะเป็นจะเป็นกลุ่มใดก็มักจะใช้งาน Facebook เป็นเรื่องปกติไปแล้ว จึงเป็นเหตุผลให้สินค้าหลาย ๆ แบรนด์นิยมเปิดตัว โดยซื้อโฆษณาบนสื่อ Facebook เป็นจำนวนมาก โดยราคาที่ซื้อขึ้นอยู่กับงบการตลาด และควรเลือกรูปแบบโฆษณาให้ถูกต้องเพื่อให้แคมเปญเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ต้องการ และในส่วนของสื่ออินสตาแกรม (Instagram) นั้นเน้นการโพสต์รูปไลฟ์สไตล์สวย ๆ สินค้าที่เหมาะสมกับสื่อนี้จึงเป็นประเภทสินค้าเสื้อผ้า แฟชั่น ความสวยงาม หรือสินค้าอื่น ๆ ซึ่งแบรนด์มักจะทำควบคู่ไปกับ Facebook

การตอบสนองของผู้บริโภคที่มีต่อเนื้อหา (Contents) ที่ได้รับชม

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มีผลต่อกลไกทางชีวภาพที่มีอิทธิพลต่อบุคคลที่ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ โดยกลไกนี้เชื่อมโยงจากสมองของคนหนึ่งไปยังสมองของคนหนึ่งได้ในรูปแบบของมุมมองทางความคิด ทศนคติ หรือพฤติกรรมผ่านการเรียบเรียงของเซลล์สมองชนิดหนึ่งที่อยู่ร่วมกันในชื่อที่เรียกว่า เซลล์สมองกระจกเงา (Mirror Neuron) ซึ่งจากกลไกของเซลล์สมองของมนุษย์นี้เกิดเป็นประโยชน์ต่อการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่นเมื่อผู้บริโภคกำลังมองหาโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ เห็นนางแบบกำลังถือกระเป๋าของแบรนด์ดังแบรนด์หนึ่ง จึงรู้สึกสนใจและพอใจเป็นอย่างมาก โดยจะรู้สึกตนเองกำลังจะถือกระเป๋าใบนั้น จึงเปรียบเซลล์สมองเป็นกระจกเงาที่ก่อให้เกิดการตอบสนองทางชีวภาพที่มีอิทธิพลต่อการสร้าง

แบรนด์เป็นอย่างดี (ธโนทัย มงคลศิลป์, 2562) บริบทดังกล่าวเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านบุคลิกภาพ ซึ่งหมายถึงลักษณะทางด้านจิตวิทยาของบุคคล โดยแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะของตนเองที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบเดียวกันเสมอ (Koler, 2009) ซึ่งผู้บริโภคอาจมีอุดมคติหรือจินตนาการ ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่รับรู้ผ่านภาพลักษณ์ของนายแบบ นางแบบ สภาพแวดล้อมหรือการประดับตกแต่งสถานที่ที่เอื้ออำนวยไปในทิศทางเดียวกันผ่านการกำกับภาพอารมณ์ (Mood & Tone) ส่งผลให้เกิดการสะท้อนด้านแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-image) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ หมายถึง ผลรวมของความคิดและความรู้สึกทั้งหมดที่บุคคลมองตนเองว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เคยเป็นอย่างไร และหวังจะให้เป็นอย่างไร (Busch and Houston, 1985) แนวคิดเกี่ยวกับตนเองแท้จริงแล้วประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ แนวคิดอันเป็นภาพลักษณ์ตนเองในอุดมคติ (Ideal self-image) และภาพลักษณ์ตนเองที่แท้จริง (Real self-image) แนวคิดในรูปแบบแรกหรือภาพลักษณ์ตนเองในอุดมคติ เป็นภาพความคิดอันเกิดจากจินตนาการที่ตนเองใฝ่ฝัน ประารถนาอยากจะเป็นเช่นนั้น รวมทั้งอยากจะทำให้ผู้อื่นมองตนเช่นนั้นด้วย ส่วนแนวคิดในรูปแบบที่สอง คือ ภาพลักษณ์ตนเองที่แท้จริงนั้น เป็นภาพแห่งความเป็นจริงที่ตนเองมองตนเองว่ามีลักษณะอย่างไร โดยปกติแล้วบุคคลจะพยายามจะพยายามแสวงหาแนวทาง เพื่อยกระดับภาพลักษณ์ตนเองที่แท้จริง เพื่อให้ได้เป็นภาพลักษณ์ในอุดมคติที่ตนปรารถนาใฝ่หาเสมอ (Lamb, Hair and McDaniel, 1992) ดังนั้นเมื่อผู้บริโภคพบเห็นสินค้าแฟชั่นในสื่อออนไลน์ที่ตนเองมีความปรารถนาหรือประทับใจก็จะตอบสนอง และตัดสินใจสั่งซื้อหรือบริโภคได้อย่างง่ายดาย

บทสรุป

จากสถานการณ์โควิด-19 ผลักดันให้อุตสาหกรรมสินค้าแฟชั่นจำเป็นต้องปรับทิศทางการดำเนินธุรกิจในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น โดยเฉพาะการขายสินค้าในช่องทางออนไลน์ ที่แบรนด์สินค้าแฟชั่นมุ่งไปที่การทำตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) ที่มุ่งเน้นการสร้างเนื้อหาเชิงอารมณ์ (emotional) มากขึ้น สืบเนื่องมาจากการสถานการณ์ปัจจุบันที่ทำให้คนไม่มีโอกาสได้ออกนอกบ้าน สินค้าแฟชั่นจึงต้องเน้นการใช้งานที่เหมาะสมมากกว่าความหรูหรา ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายออกแบบผลิตภัณฑ์ และฝ่ายคิดคอนเทนต์ที่ต้องสร้างสรรค์ดึงดูดลูกค้าในช่วงวิกฤติโควิด-19 ผ่านเทคโนโลยี หรือ Platform ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับธุรกิจแฟชั่น เช่น การนำเทคโนโลยี 3D มาใช้ในการออกแบบ หรือการจัดแสดงผลงานแฟชั่นโชว์ในรูปแบบเสมือนจริง พร้อมกับวางกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) ที่ใช้วิธีการเผยแพร่และส่งต่อเนื้อหาข้อมูลที่มีคุณค่าต่อลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย บทความ กราฟิก วิดีโอ เพลงและรูปแบบคอนเทนต์อื่น ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยต้องคำนึงถึงวงจรกิจกรรมของการทำตลาดแบบเน้นเนื้อหา (The Content Marketing Cycle) ที่เริ่มต้นด้วยการคาดการณ์ข้อมูลเชิงพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าเพื่อกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน และกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ สนใจ และติดตามแบรนด์นั้น ๆ โดยปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการเผยแพร่เนื้อหา และข่าวสารของแบรนด์ สามารถช่วยให้เนื้อหา (Content) เข้าถึงผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ซึ่งการรับรู้เนื้อหาของผู้บริโภคนี้จะส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดแรงจูงใจ ความต้องการโดยผู้ผลิตสินค้าควรสร้างเนื้อหา

ให้เสมือนว่า ผู้บริโภคกำลังมองหาโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ นางแบบกำลังถือกระเป๋าของแบรนด์ชื่อดังแบรนด์หนึ่ง และผู้บริโภครู้สึกสนใจและพอใจเป็นอย่างมาก ผู้บริโภคจะรู้สึกว่ามันกำลังจะถือกระเป๋าใบนั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการตอบสนองทางชีวภาพที่มีอิทธิพลต่อการสร้างแบรนด์และการตัดสินใจบริโภคอันเป็นการสร้างยอดขายได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- จารุพัฒน์ จรุงโกการ. (2561). ปัจจัยการสร้าง Content Marketing ที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในแบรนด์เสื้อผ้าแฟชั่นในประชากร Gen M. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชาญชัย ชัยประสิทธิ์. (2564). เจาะพฤติกรรมผู้บริโภคไทยที่เปลี่ยนไปในยุคโควิด-19. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://thestandard.co.th>. ค้นหามือวันที่ 11 กันยายน 2564.
- ธนากร เลิศสุตวิชัย. (2562). เลือกแพลตฟอร์ม ทำการตลาดออนไลน์ ควรจะเริ่มจากไหน และคำนึงถึงอะไรบ้าง. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://digitalbreaktime.com> ค้นหามือวันที่ 11 กันยายน 2564.
- ธนัทย์ มงคลศิลป์. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กำลังเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมแฟชั่นได้อย่างไร. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://so02.tci-thaijo.org>. ค้นหามือวันที่ 12 กันยายน 2564.
- พีรจิต ถนอมทรัพย์. (2563). เมื่อ Covid-19 ทำให้วงการแฟชั่นต้องปรับตัวครั้งใหญ่. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.cea.or.th>.
- ปัญญาพนต์ พูลสวัสดิ์. (2560). Digital revolution เทคโนโลยีปฏิวัติโลก ใน ดิจิทัล เอจ. ปีที่ 18 ฉบับที่ 218 (ก.พ. 2560): หน้า 49-53.
- มติชนรายวัน. (2564). ‘หมู่ อาชาวา’ ดึงปรัชญาการใช้ชีวิต พารุณิกก้าวผ่านวิกฤตโควิด-19. ประจำวันที่ 27 พฤษภาคม 2564: หน้า 14.
- _____. (2564). พลิกวิกฤตสู่โควิด “แลนด์มี” ไม่เคยหยุดคิด ไม่เคยหยุดสร้างสรรค์. ประจำวันที่ 27 พฤษภาคม 2564: หน้า 22.
- นิพัทธ์พนธ์ รุ่งเรือง. (2563). โลกใบใหม่ของอุตสาหกรรมแฟชั่นหลังวิกฤติโควิด-19. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.gqthailand.com/gq-hype/article>. ค้นหามือวันที่ 10 กันยายน 2564.
- นิตยสาร L’Officiel (2560). (2018). 5 วิดีโอแฟชั่นแคมเปญที่ควรติดตามใน ครุยส์ คอลเลกชัน 2018. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://lofficielthailand.com/2017/11/cruise18> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2564.
- ศูนย์ข้อมูลและดิจิทัลอุตสาหกรรม. (2563). New Normal ที่มีต่อธุรกิจแฟชั่นภายหลังการแพร่ระบาดสิ้นสุด. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.thaitextile.org>. ค้นหามือวันที่ 12 กันยายน 2564.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2564). สนค. เผยผลสำรวจซื้อออนไลน์ ม.ค.-มี.ค.64 ยอดพุ่ง 75,000 ล้านต่อเดือน เพิ่ม 45.05%. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/11098>. ค้นหามือวันที่ 12 กันยายน 2564.

- อรรถพงษ์ พงษ์เลาหพันธ์. (2563). **การคาดการณ์แนวโน้มแฟชั่นและการออกแบบแฟชั่นในศตวรรษที่ 21 ใน ศิลปกรรมสาร**. ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (2563): มกราคม - มิถุนายน 2563.
- Gunelius, S. (2011). **Content marketing for dummies**. New York: Wiley.
- Kotler, P., & Keller, K. (2009). **Marketing management**. Pearson Prentice Hall.
- Cuillierier Audrey. (2016). **Customer Engagement through Social Media. Thesis. European Business and Administration**. Thesis. Helsinki Metropolia University of Applied Sciences. European Business and Administration. Retrieved 2521, 16 October
- Denham-Smith, J., and Harvidsson, P. (2017). **Content Marketing's effect on customer engagement**. Dissertation. Retrieved 2021, 16 October
- Lamb, Hair and McDaniel. (1992). **Principles of marketing**. Cincinnati, Ohio: College Division, South-Western Pub. Co.
- Moran, J.M.M. (2016). **Outside-In Marketing: Using Big Data to Guide your Content Marketing**. IBM Press.
- Nuttawee Tantisajjatham. (2018). **ก้าวต่อไปของการสร้าง Content Marketing ให้เกิดผลลัพธ์ในปี 2019**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://stepstraining.com>. ค้นหามือวันที่ 12 ตุลาคม 2564.
- Paul S. Busch and Michael J. Houston. (1985). **Marketing: Strategic Foundations**. Illinois, Richard D. Irwin.
- Pulizzi, J., & Handley, A. (2004). **B2C Content Marketing 2015 Benchmarks Budgets, and Trends Nort America**. Content marketing institute.
- PeerPower Team. (2563). **แนวทางของธุรกิจแฟชั่นในโลกยุค COVID-19** [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.peerpower.co.th/blog/investor/>. ค้นหามือวันที่ 10 ตุลาคม 2564.
- Solem Birgit.A. and Pedersen Per.E. (2016). The Role of Customer Brand Engagement in Social Media: Conceptualisation, Measurement, Antecedents and Outcomes in **t. J. Internet Marketing and Advertising**, 10(4)
- Steps Academy. (2560). **14 เทคนิคการสร้าง Engagement บน Facebook เพื่อธุรกิจออนไลน์**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://stepstraining.co/strategy>. ค้นหามือวันที่ 12 ตุลาคม 2564.
- Yue Pan, David Roedl, Eli Blevis, and John C. Thomas. (2015). Fashion Thinking: Fashion Practices and Sustainable Interaction Design in **International Journal of Design**. Vol 9, No 1 (2015): p.53-66.

การคิดเชิงออกแบบ : ครุวัตกรวิถีใหม่

Design thinking : New era innovator teachers

มะยूरีย พิทยาเสนีย์^{1*} และพิชญภา ยวงสร้อย²

(Mayuree Phitthayasenee^{1*} and Pichayapha Yuangsoi²)

^{1*}สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง

²สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

อีเมลผู้แต่งหลัก : mayuree_jan@rpu.ac.th เบอร์โทร : 06 1145 9696

วันที่รับบทความ 27 สิงหาคม 2563

Received: Aug. 27, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 2 เมษายน 2564

Revised: Apr. 2, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 5 เมษายน 2564

Accepted: Apr. 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนานักศึกษาคูให้มีความเป็นนวัตกรรมที่สามารถพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบดิจิทัลหรือรูปแบบออนไลน์เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมในสภาพแวดล้อมวิถีใหม่ด้วยการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ คือ การศึกษาปัญหาของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างละเอียดและลึกซึ้งด้วยวิธีการสังเกต การสอบถาม และการลงเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ 2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ คือ การสรุปประเด็นปัญหาให้ได้ว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร และกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการอย่างไรก่อนการนำไปสู่ขั้นตอนการระดมสมอง 3) การระดมสมอง คือ การระดมความคิดของกลุ่มอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้ได้ข้อสรุปนำไปสู่การสร้างต้นแบบนวัตกรรม 4) การสร้างต้นแบบ คือ การนำข้อสรุปที่ได้จากกลุ่มมาสร้างเป็นชิ้นงานรูปธรรมแบบหยาบ ๆ และ 5) การทดสอบ คือ การนำต้นแบบที่สร้างขึ้นไปใช้ทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสะท้อนกลับและนำไปสู่การปรับปรุงจนกว่าจะได้ต้นแบบที่สมบูรณ์ที่สุด โดยทั้ง 5 ขั้นตอนของการคิดเชิงออกแบบนี้เป็นพลังสำคัญของระบบการจัดการศึกษาที่จะขับเคลื่อนนักศึกษาคูอันเป็นกำลังสำคัญชาติให้มุ่งสู่ความเป็นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทย สามารถประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้อย่างลงตัว ตลอดจนนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน นวัตกรรมสำหรับการประกอบอาชีพก่อให้เกิดความมั่นคง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมในบริบทและสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้อย่างยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: การคิดเชิงออกแบบ; ครุวัตกร; วิถีใหม่; การพัฒนานวัตกรรม

Abstract

The objective of this article was to present the process of developing an innovative professional for teacher students to be able to create a problem solving innovation for teaching and learning through five design thinking processes in a new digital environment. The first step was to understand users' problems via an indepth problem study of the target audience, an observation, an inquiry and getting involved in that particular situation. The next process was to interpret the real problem and set

the target group's needs before leading to the next brainstorming process. This process was to creatively mobilize ideas of the target group to reach the conclusions before entering to the innovative prototyping. After the conclusion was completed, the prototyping process was taken by using the obtained conclusion from the target group then created a rough concrete work. The last process was to test the prototype that had been built with the target audience for the reflection. If there was any fault, the process would be improved until the most complete prototype was obtained. These five phases of design thinking were the important key of the education management system that would drive teacher students as an important national force towards innovation for the development of Thailand. The occupational innovation such as being able to invent the problem solving innovation for teaching and learning then perfectly contributed to learners. As well as innovations to solve problems in daily life could create long term sustainable socio-economic in the present context.

Keywords: design thinking; innovator teachers; new era; innovations

บทนำ

ระบบการศึกษาวิถีใหม่ในศตวรรษที่ 21 นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ครูผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมทางดิจิทัล โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ฝึกลงมือทำ (Learning by Doing and Thinking) เพื่อก่อเกิดทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2556) โดยเฉพาะจุดเน้นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมนั้น ผู้สอนจะต้องการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อรองรับคนรุ่นใหม่ (New Generation) หรือ Gen Y ซึ่งเป็นกลุ่มคนอายุระหว่าง 18 - 38 ปี ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีความคิด วิถีชีวิตและพฤติกรรมแตกต่างไปจากคนรุ่นก่อน (เดอะโนวเลจ, 2561) ด้วยวิธีการที่แตกต่างและหลากหลาย ฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดเชิงเหตุเชิงผล วิเคราะห์และลงมือแก้ไขปัญหา ตลอดจนมุ่งเน้นผู้เรียนให้มุ่งสู่ความเป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ส่งผลถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความอยู่รอดในสังคมได้อย่างปกติสุขเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมวิถีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการหนึ่งที่น่าใช้สำหรับการพัฒนานวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการออกแบบนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้

2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ 3) การระดมสมอง 4) การสร้างต้นแบบและ 5) การทดสอบสอดคล้องกับมานิตย์ อาษานอก (2561) ศึกษาเรื่องการบูรณาการการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ พบว่า การคิดเชิงออกแบบช่วยสร้างการเรียนรู้ของนิสิต และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ผ่านการลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อช่วยแก้ปัญหาผู้เรียนและสังคม ช่วยเพิ่มคุณค่าและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้ง Kleinsmann, M., Valkenburg, R., & Sluijs, J. (2017) ศึกษา เรื่อง คุณค่าของการคิดเชิงออกแบบในแนวทางการปฏิบัติด้านนวัตกรรมที่แตกต่าง พบว่า การคิดเชิงออกแบบได้กลายเป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างนวัตกรรมตามจุดมุ่งหมายที่มีความท้าทาย การคิดเชิงออกแบบเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมขั้นต้น อีกทั้งการคิดเชิงออกแบบถูกนำไปใช้ในงานอุตสาหกรรม และเป็นภาพวาดบนวรรณกรรมความสำเร็จของนักวิชาการ (ทฤษฎี) และนักประดิษฐ์ (การปฏิบัติ)

หลักการและเหตุผล

อนึ่งอาชีวครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่เป็นทั้งนักทฤษฎีและนักปฏิบัติมีหน้าที่หลักทางด้านการเรียน การสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูจะต้องยึดข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (ก) การปฏิบัติหน้าที่ครู (4) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และผู้สร้างนวัตกรรม (5) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ข) การจัดการเรียนรู้ (2) บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอน ในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกร (5) วิจัย สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครูตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562 มุ่งสู่ความเป็นนวัตกรและเป็นผู้ร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง มีความฉลาดทางดิจิทัล มีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถแสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้งานวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเอง ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

ทิศทางการออกแบบการเรียนการสอนที่มุ่งสู่ความเป็นนวัตกรจึงเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องได้รับการ พัฒนาด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานักศึกษาครูให้มีความเป็นนวัตกร ประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ มุ่งสู่ความเป็นครูนวัตกรวิถีใหม่ แล้วจึงถ่ายทอดสู่ผู้เรียนแบบทวิคูณให้สามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหา ในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมวิถีใหม่ ตลอดจนการประกอบอาชีพที่พึ่งพาตนเองได้ นำพาสังคมและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนานักศึกษาครูให้มีความเป็นนวัตกรในสภาพแวดล้อมวิถีใหม่ ด้วยการคิดเชิงออกแบบ

นิยาม

การคิดเชิงออกแบบ หมายถึง กระบวนการเพื่อการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมให้กับนักศึกษาครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ 2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ 3) การระดมสมอง 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบ

ครุวัตกรวิธีใหม่ หมายถึง นักศึกษาครูที่สามารถออกแบบและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบในรูปแบบดิจิทัลหรือรูปแบบออนไลน์

การพัฒนานวัตกรรม หมายถึง การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของนักศึกษาครูด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

นวัตกรรมวิธีใหม่ควรมีคุณสมบัติอย่างไร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้แก่ Jeff Dyer, Hal Gregersen & Clayton M. Chistensen (2013); วสันต์ สุทธาวาสและพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2558) และ ณิชกร ศรีเพชรดี (2562) ได้กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับนวัตกรรม คือ มนุษย์ที่ช่างสังเกต และช่างซักถาม ชอบที่จะทดลองและทดสอบความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยนวัตกรรมวิธีใหม่ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะในการเชื่อมโยงความคิด 2) ทักษะการตั้งคำถาม 3) ทักษะการสังเกต 4) ทักษะการปฏิสัมพันธ์และ 5) ทักษะการทดลองกล้าทำในสิ่งใหม่ ทั้งนี้นวัตกรรมจะไม่พอใจกับสถานภาพปัจจุบันและมีเจตนาที่มั่นคงในการกล้าเสี่ยงอย่างชาญฉลาด ซึ่งผู้สอนสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการผูกความคิดของนวัตกรรมใหม่นั้น โดยการฝึกเชื่อมโยงความคิด พร้อมทั้งตั้งคำถาม สังเกต ปฏิสัมพันธ์และทดลองเพื่อก่อให้เกิดไอเดียสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมด้วยกันทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) นวัตกรรมกระบวนการ 3) นวัตกรรมบริการและ 4) นวัตกรรมแบบจำลองธุรกิจ

การคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความเป็นครุวัตกรวิธีใหม่ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมวิธีใหม่นั้น มีความจำเป็นยิ่งที่จะต้องส่งเสริมครูผู้สอนให้มีทักษะความเป็นนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมดิจิทัล ผู้เขียนได้เล็งเห็นความสำคัญว่าการส่งเสริมทักษะความเป็นนวัตกรรมนั้นควรจะต้องปลูกฝังในขณะที่กำลังเรียนวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมมีกระบวนการด้วยกันหลายอย่าง ในบทความนี้ผู้เขียนจะได้นำเสนอการออกแบบการเรียนการสอนด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูให้มีความเป็นนวัตกรรมวิธีใหม่เพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพตลอดจนใช้เพื่อการออกแบบนวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ผู้เขียนได้ศึกษาขั้นตอนการดำเนินการของการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ของนักการศึกษาหลายท่าน ได้แก่ เพ็ญมาศ คำธนะและคณะ (2563); มานิตย์ อาษานอก (2561); นุชจรี กิจวรรณ (2561); Kristin L. Cook (2018) และ Ingo Rauth, Eva Köppen, Birgit Jobst and Christoph Meinel (2010) สามารถประมวลสรุปได้เป็น 5 กระบวนการ ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ 2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ 3) การระดมจินตนาการ 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบ ในบทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความเป็น

ครูนวัตกรรมวิธีใหม่ในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารการศึกษา และการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยจะดำเนินให้นักศึกษาครูได้วิเคราะห์ปัญหา ด้วยการคิดเชิงออกแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ (Empathize) หมายถึง การที่ผู้ออกแบบการเรียนรู้ การสอนมีเทคนิค วิธีการอย่างไรเพื่อให้เข้าใจปัญหากลุ่มเป้าหมายได้อย่างละเอียดและลึกซึ้ง ในที่นี้กลุ่มเป้าหมายที่นักศึกษาครูจะเข้าไปวิเคราะห์ปัญหา คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาจนถึง ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีอยู่ด้วยกัน 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานี้ของนักเรียน 2) การวิเคราะห์ พฤติกรรมของผู้เรียนขณะเรียนในชั้นเรียนหรือ 3) การศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งหากในชั้นเรียน มีนักเรียนจำนวนมาก อาจคัดเลือกผู้เรียนที่มีจุดเด่นเฉพาะตัว เช่น นักเรียนที่เพื่อนฟังเขาพูดคน ที่มีอิทธิพลในห้องเรียนมาเป็นตัวแทนของนักเรียนจำนวนสองถึงสามคน แล้วรวบรวมเอาสิ่ง ที่เหมือนกันของผู้เรียนทั้งสองหรือสามคนมาใช้เป็นข้อมูลปัญหา โดยวิธีในการทำความเข้าใจกับ ปัญหาของนักเรียนนั้น นักศึกษาครูจะต้องอาศัยทักษะของความเป็นนวัตกรรมในด้านทักษะการ เชื่อมโยงความคิด ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสังเกต ทักษะการปฏิสัมพันธ์และทักษะการ ทดลองกล้าทำในสิ่งใหม่เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนใน 3 วิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การสังเกต (Observe) เป็นวิธีเบื้องต้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาของนักเรียน เช่น สังเกตพฤติกรรมการเรียนที่นักเรียนแสดงออก สังเกตการปฏิบัติงาน การสังเกตการทำงานกลุ่ม ร่วมกัน แล้วจึงนำมาเชื่อมโยงกับบริบทที่ต้องการออกแบบและพัฒนาวัตกรรมแก้ไขปัญหการ เรียนการสอน ซึ่งในขั้นตอนนี้ นักศึกษาครูจะต้องมีความไวและมีความใส่ใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งการแสดงออกทางร่างกาย เนื้อหาของข้อมูลและน้ำเสียงของนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกทุกมิติ และข้อมูลนั้น ๆ ต้องสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียนได้

2) การสอบถาม (Interview) เป็นวิธีที่ใช้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจกับปัญหา 1) การสอบถามข้อมูลนักเรียน ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว รูปแบบการ ดำเนินชีวิต เป้าหมายชีวิต 2) สถานการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนโดยเรียงลำดับ สถานการณ์ก่อนหน้านี้ สถานการณ์ระหว่างจัดกิจกรรม และสถานการณ์หลังกิจกรรมว่านักเรียนได้เรียนวิชาอะไรมา มีความรู้สึกอย่างไร เช่น มีความสุข มีความทุกข์ มีความเศร้า ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจนักเรียนได้ อย่างชัดเจน นักศึกษาครูจะต้องสรุปให้ได้ด้วยคำถาม “ทำไม” จึงเป็นเช่นนั้น 3) สอบถามนักเรียน ถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลกับตัวนักเรียน เช่น พ่อ แม่ ผู้ดูแลเลี้ยงดู เป็นต้น เพื่อ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมนำไปสู่การได้ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

3) การลองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ (Immerse) เพื่อการรับรู้ความรู้สึก และความคิดภายใต้สถานการณ์เดียวกันของนักเรียนอย่างลึกซึ้ง วิธีนี้จะทำให้นักศึกษามีความรู้สึก เช่นเดียวกันกับนักเรียนและนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอน ได้อย่างถูกต้อง เช่น การลองเข้าไปเป็นนักเรียนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายดูแล้วจะรู้เกี่ยวกับปัญหา การเรียนการสอนนั้น ๆ วิธีนี้นักศึกษาครูจะสามารถสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทางอารมณ์ และทางความรู้สึกได้อีกด้วย

ในขั้นตอนการทำความเข้าใจกับปัญหาของนักเรียนจะทำให้ นักศึกษาครูรู้ถึงเรื่องที่เป็นความสุขและความทุกข์ของนักเรียน เรื่องที่ไม่เคยรู้มาก่อน สิ่งที่ชอบและไม่ชอบและเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน ถ้าเปรียบกับการปรุงอาหารแล้วนั้น นักศึกษา ครู ซึ่งเป็นผู้ออกแบบการปรุงอาหาร จะต้องคัดสรรเครื่องปรุงที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้ปรุงอาหารที่มีรสชาติอร่อย กลมกล่อมและลงตัวเช่นเดียวกับการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบดิจิทัลหรือรูปแบบออนไลน์ เพื่อแก้ไขปัญหการเรียนรู้การสอนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมวิถีใหม่ได้อย่างลงตัวนั่นเอง

การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ (Define) หมายถึง การสรุปประเด็นปัญหาจากสิ่งที่ได้ศึกษาในขั้นตอนการทำความเข้าใจปัญหาอย่างละเอียดและลึกซึ้ง และ ความต้องการของนักเรียน โดยระบุให้ได้ว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร นักเรียนมีความต้องการอย่างไร ในขั้นตอนนี้ นักศึกษาครูจะต้องนำประเด็นปัญหาต่าง ๆ ไปสู่ขั้นตอนการระดมสมองของกลุ่มสมาชิก

การระดมสมอง (Ideate) หมายถึง การนำความคิดที่หลากหลายพองของสมาชิกในกลุ่มที่วิเคราะห์ปัญหาในห้องเรียนเดียวกันแบบไม่ถูกจำกัดแนวทาง เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ คิดนอกกรอบและตอบโจทย์ได้ สิ่งที่สำคัญของขั้นตอนนี้ คือ การระดมความคิดของสมาชิกกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ด้วยการใช้คำพูดเชิงบวก เช่น “ใช่ค่ะ” ในที่นี้นักศึกษาครูจะนำประเด็นที่ได้มาบันทึกลงกระดาษโน้ตเพื่อให้ทีมได้เห็นและร่วมกันเลือก ซึ่งข้อสรุปที่ได้จากกลุ่มจะนำไปสู่การสร้างต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาลำดับต่อไป

การสร้างต้นแบบ (Prototype) หมายถึง การที่ผู้ออกแบบนำข้อสรุปที่ได้มาสร้างเป็นชิ้นงานที่จับต้องได้ เปรียบเสมือนกับการนำสิ่งที่เป็นนามธรรมมาพัฒนาเป็นรูปธรรมที่เป็นต้นแบบหยาบ ๆ ที่พอจะมองเห็นภาพได้ และเหมาะกับการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด ในที่นี้นักศึกษาครูอาจจะออกแบบและสร้างต้นแบบออกมาในรูปแบบของภาพวาดสตอรี่บอร์ด หรือจากวัสดุที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงจะทำให้เกิดการต่อยอดต้นแบบได้ อย่างไรก็ตามต้นแบบที่สร้างขึ้นนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ได้ทีเดียว ดังนั้นการปรับเปลี่ยนต้นแบบจึงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเมื่อมีการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย โดยต้นแบบที่ดีจะต้องเน้นที่ความรวดเร็วในการพัฒนาและตอบปัญหาในเบื้องต้นได้

การทดสอบ (Test) หมายถึง การนำต้นแบบที่สร้างขึ้นไปใช้ทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสะท้อนกลับ (feedback) และนำไปสู่การปรับปรุง ซึ่งต้องให้อิสระกับกลุ่มเป้าหมายได้ทดสอบต้นแบบ หลังจากการทดสอบแล้วนั้น ผู้ออกแบบจะเกิดการเรียนรู้ข้อบกพร่องของต้นแบบเพื่อนำไปปรับปรุงต้นแบบชิ้นใหม่และนำมาทดสอบซ้ำเพื่อรับข้อเสนอแนะจากผู้ใช้อีก โดยทั่วไปแล้วการสร้างต้นแบบและการทดสอบจะถูกทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกว่าจะได้ต้นแบบที่สมบูรณ์ที่สุดที่กลุ่มเป้าหมายยอมรับว่าเป็นที่ต้องการหรือแก้ปัญหาได้จริง ในที่นี้นักศึกษาครูจะสร้างนวัตกรรมในรูปแบบดิจิทัลหรือรูปแบบออนไลน์เพื่อแก้ไขปัญหการเรียนรู้การสอน โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 2 ครั้ง คือ การทดลองใช้แบบหนึ่งต่อหนึ่งแล้วนำมาปรับปรุง และการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริงในการแก้ไขปัญหการเรียนรู้การสอนที่สามารถพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้

การคิดเชิงออกแบบกับการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ

ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมจากนักวิชาการด้วยกันหลายท่าน ดังนี้

มานิตย์ อาษานอก (2561) ศึกษา เรื่อง การบูรณาการการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนา นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ พบว่า การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Empathy เป็นการทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด โดยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งหากจะสร้างสรรค์หรือแก้ไขสิ่งใดก็ตามจะต้องเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างถ่องแท้ 2) Define การสังเคราะห์ข้อมูลการตั้งคำถามปลายเปิดที่ผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่จำกัดกรอบของการแก้ปัญหา ซึ่งภายหลังจากที่เราเรียนรู้และทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายแล้วก็ต้องวิเคราะห์ปัญหา กำหนดให้ชัดเจนว่าจริง ๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เลือกและสรุปแนวทางความเป็นไปได้ 3) Ideate การระดมความคิดใหม่ ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด หรือการสร้างความคิดต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเน้นการหาแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด และหลากหลายที่สุด โดยความคิดและแนวทางต่าง ๆ ที่คิดขึ้นมานั้นก็เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้น Define 4) Prototype การสร้างแบบจำลองหรือการสร้างต้นแบบขึ้นมาเพื่อให้ผู้ใช้สามารถทดสอบและตอบคำถามหรือกระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ให้พบข้อผิดพลาดในการปรับปรุง 5) Test หรือการทดสอบโดยเรานำแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาทดสอบกับผู้ใช้หรือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสังเกตประสิทธิภาพการใช้งาน โดยนำผลตอบรับและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนคำแนะนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

HALYNA MYKHAILYSHYN, OKSANA KONDUR, LESIA SERMAN (2018) ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการศึกษาและนวัตกรรมทางการศึกษาในเงื่อนไขของสถาบันศึกษาสมัยใหม่ ผลการวิจัย พิสูจน์ได้ว่า ตลาดการศึกษาเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบนวัตกรรมแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษาที่เลือกการพัฒนาตามนวัตกรรมกลายเป็นผู้นำในการแข่งขันในตลาดการศึกษา ซึ่งงานสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา คือ การกำหนดทิศทางนวัตกรรม ได้แก่ 1) การปรับขนาด คอมพิวเตอร์และการเปิดใช้งานกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สถาบันศึกษาระดับสูง การสร้างโครงสร้างที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในระบบของสถาบันการศึกษา การปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานยุโรปและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติและประเพณีทางปัญญา 2) การเพิ่มประสิทธิภาพของภาคมหาวิทยาลัยในการวิจัยและการทำงานเพื่อเสริมสร้างบทบาทในการพัฒนานวัตกรรมของเศรษฐกิจของประเทศ 3) ความเข้มข้นของทรัพยากรในประเด็นสำคัญของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกิจกรรมนวัตกรรม กระตุ้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาการคิดนวัตกรรมเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นสรุปว่า แนวทางทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นส่วนประกอบหลัก คือ 1) การนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการศึกษา 2) กระบวนการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 3) การปรับปรุงระบบการจัดองค์กรและการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา 4) การเพิ่มคุณสมบัติของศักยภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษา 5) การพัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยของตนเองการดำเนินการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการผลิตของผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม 6) การก่อตัวของกลไกทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมที่จะทำให้ได้มาซึ่งทรัพยากร

ทางการเงินเพิ่มเติมและใช้เงินออม 7) ดำเนินงานด้านการตลาดเพื่อขยายตลาดการศึกษา และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การถ่ายทอดเทคโนโลยี ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคธุรกิจ การนำผลงานวิจัยในการผลิตและกิจกรรมที่สำคัญของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ

Kleinsmann, M., Valkenburg, R., & Sluijs, J (2017) ศึกษาเรื่อง คุณค่าของการคิดเชิงออกแบบในแนวทางการปฏิบัติด้านนวัตกรรมที่แตกต่างกัน พบว่า การคิดเชิงออกแบบได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมในด้านนวัตกรรม ซึ่งนักประดิษฐ์ใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างนวัตกรรมตามจุดมุ่งหมายที่มีความท้าทาย การคิดเชิงออกแบบถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมและถูกนำไปใช้เป็นภาพวาดบนวรรณกรรมความสำเร็จของนักวิชาการ (ทฤษฎี) และนักประดิษฐ์ (การปฏิบัติ) อีกทั้ง การคิดเชิงออกแบบเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมผู้คนสำหรับการดำเนินการสร้างสรรค์นวัตกรรมขั้นต้น

Jeanne Liedtka (2014) ศึกษามุมมอง : การเชื่อมโยงการคิดเชิงออกแบบกับผลลัพธ์นวัตกรรมผ่านการลดอคติทางปัญญา โดยการคิดเชิงออกแบบได้รับความสนใจอย่างมากในสื่อทางธุรกิจและได้รับการประกาศให้เป็นวิธีการแก้ปัญหาเหมาะสมอย่างยิ่งกับความท้าทายที่องค์กรธุรกิจ การคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีคุณค่า สำหรับการปรับปรุงผลลัพธ์ของนวัตกรรมที่ช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจลดอคติทางความคิดของแต่ละบุคคล ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการคิดเชิงออกแบบชี้ให้เห็นว่าเป็นการบริหารจัดการที่สมควรได้รับความสนใจจากนักวิชาการมากขึ้น การตรวจสอบทั้งทางทฤษฎี การปฏิบัติงานและการจัดการจริงเผยให้เห็นกระบวนการที่มีความสอดคล้องกันภายในและถือเป็นการปฏิบัติที่โดดเด่นในขอบเขตที่เกี่ยวข้องการทบทวนการตัดสินใจ บทความนี้ได้แนะนำการคิดเชิงออกแบบว่าสามารถช่วยจัดการกับความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่องค์กรต้องเผชิญในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การคิดเชิงออกแบบมีความจำเป็นเพื่อปรับปรุงมูลค่าของนวัตกรรมที่เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของปัญหา การดำเนินการของการคิดเชิงออกแบบสัมพันธ์กับอคติทางปัญญาในสมมุติฐานการเรียนรู้เป็นทีมและคิดบวก

บทสรุป

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ นักวิจัย และนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่สอดคล้องกับการคิดเชิงออกแบบ การพัฒนานวัตกรรมและความเป็นครูนวัตกรรม สรุปดังนี้

1) การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมสำหรับการพัฒนา นักศึกษาครูในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเป็นนวัตกรรมเพื่อการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนานวัตกรรม แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

2) ตลาดแรงงานสมัยใหม่ต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมสารสนเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมของเยาวชนสำหรับบทบาทใหม่ของการทำงานในสังคมตลอดทั้งการนำการคิดเชิงออกแบบไปใช้ในงานอุตสาหกรรม

ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่เลือกการพัฒนานวัตกรรมได้กลายเป็นผู้นำการแข่งขันในตลาดการศึกษา และงานสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาคือการกำหนดทิศทางนวัตกรรม

3) การคิดเชิงออกแบบช่วยจัดการกับความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ในองค์กรที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน ได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความจำเป็นเพื่อปรับปรุงมูลค่าของนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับลักษณะของปัญหา

4) การคิดเชิงออกแบบได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมในด้านการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งนักประดิษฐ์ใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างนวัตกรรมตามจุดมุ่งหมาย ที่มีความท้าทาย

5) การคิดเชิงออกแบบถูกนำไปใช้เป็นภาพวาดบนวรรณกรรมความสำเร็จของนักวิชาการ (ทฤษฎี) และนักประดิษฐ์ (การปฏิบัติ) และเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมผู้คนสำหรับการดำเนินการ สร้างสรรค์นวัตกรรม

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทั้งที่ผลิตบัณฑิตครูและบัณฑิตในสาขาวิชา ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม ของบัณฑิตสำหรับบทบาทใหม่ในการทำงานสู่ตลาดแรงงานด้วยการนำการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมวิถีใหม่เข้าไปในหลักสูตร ในรายวิชาหรือกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนา บัณฑิตให้มีความเป็นนวัตกรรมส่งผลถึงการยกระดับสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นให้ทัดเทียม กับประเทศที่พัฒนาแล้วได้อย่างมั่นคง มั่นคงและยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ณิชกร ศรีเพชรดี. (2562). นวัตกรรมคืออะไร. [ออนไลน์] แหล่งที่มา

<https://thepotential.org/knowledge/play-passion-purpose-young-innovator>.

ค้นหาเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563.

นิตยสารพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์. (ม.ป.ป.). (เดอะโนเลจ). เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์

ผ่านกระบวนการเรียนรู้สาธารณะ. 2 (11). [ออนไลน์] แหล่งที่มา

www.okmd.or.th/knowledge/okmd-magazine.

นุชจรี กิจวรรณ. (2561). กระบวนการคิดเชิงออกแบบ: มุมมองใหม่ของระบบสุขภาพไทย.

วารสารสภาการพยาบาล 2561, 33(1), หน้า 5-14.

เพ็ญมาศ คำธนะ และคณะ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้าง

สมรรถนะนวัตกรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.

วารสารสิทธิมนุษยชน, 21(1), หน้า 103-117.

มานิตย์ อาษานอก. (2561). การบูรณาการการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการ

เรียนรู้. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, 1(1), 6-12.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562.** หน้า 18 เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง. ราชกิจจานุเบกษา 20 มีนาคม 2562.
- วสันต์ สุทธาวาส และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2558). ความเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 8(2), 281-300.
- วิจารณ์ พานิช. (2561). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** (กรุงเทพฯ มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2556), 14-15. นิตยสารพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ ผ่านกระบวนการเรียนรู้สาธารณะ. The knowledge. (2561). [ออนไลน์] แหล่งที่มา www.okmd.or.th/knowledge/okmd-magazine. 2(11).
- HALYNA MYKHAILYSHYN, OKSANA KONDUR and LESIA SERMAN. (2018). Innovation of Education and Educational Innovations in Conditions of Modern Higher Education Institution. Article in **Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University**. Vol. 5, No. 1 (2018), 9-16. DOI: 10.15330/jpnu.5.1.9-16
- Ingo Rauth, Eva Köppen, Birgit Jobst and Christoph Meinel. (2010). **Design Thinking: An Educational Model towards Creative Confidence.** First International Conference on Design Creativity, ICDC 2010 29 November - 1 December 2010, Kobe, Japan, 1-8.
- Jeff Dyer, Hal Gregersen & Clayton M. Christensen. (2013). **นวัตกรรมพลิกโลก.** สำนักพิมพ์ปราณ. กรุงเทพฯ.
- Jeanne Liedtka. (2014). **Perspective: Linking Design Thinking with Innovation Outcomes through Cognitive Bias Reduction.** J PROD INNOV MANAG Product Development & Management Association, <http://doi:10.1111/jpim.12163>, pp. 1-14.
- Kleinsmann, M., Valkenburg, R., & Sluijs, J. (2017). Capturing the value of design thinking in different innovation practices. **International Journal of Design**, 11(2), 25-40.
- Kristin L. Cook and Sarah B. Bush. (2018). **Design thinking in integrated STEAM learning: Surveying the landscape and exploring exemplars in elementary grades.** wileyonlinelibrary.com/journal/ssm. SchoolScience and Mathematics, 1-11. <http://doi:10.1111/ssm.12268>.
- Rauth, E. Köppen, B. Jobst and C. Meinel. (2010). **Design Thinking: An Educational Model towards Creative Confidence.** See website of the d.school in Stanford: [online], Available http://dschool.stanford.edu/big_picture/design_thinking.php (June 16th 2010).
- W. Brenner, F. Uebernickel and T. Abrell. (2016). **Design Thinking as Mindset, Process, and Toolbox.** Institute of Information Management, University of St. Gallen, Unterer Graben 21, 9000 St. Gallen, Switzerland Springer International Publishing Switzerland 2016. DOI 10.1007/978-3-319-26100-3_1.

ภาคผนวก

นโยบายและคุณลักษณะการตีพิมพ์บทความวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน (2 ฉบับต่อปี) ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.) และ ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค.) ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการในสาขาต่าง ๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน ให้คณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนักวิชาการทั่วไป จากทั้งภายในและภายนอก ได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยเผยแพร่ในลักษณะของวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Journal)

1. การพิจารณาบทความ

1.1 การพิจารณาบทความ เลือกผู้ทรงคุณวุฒิจากกองบรรณาธิการตรงตามสาขาวิชา ในพิจารณา 2 คน ต่อ 1 บทความ

1.2 กรณีบทความมาจากบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กองบรรณาธิการพิจารณาส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 3 คน

1.3 กรณีบทความมาจากบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กองบรรณาธิการพิจารณาส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและหรือภายนอก 3 คน

1.4 กรณีผู้ส่งบทความ แก้ไขไม่เป็นไปตามกำหนดเวลา ที่กองบรรณาธิการแจ้ง กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์พิจารณา ยกเลิก กระบวนการเพื่อการตีพิมพ์

2. คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

2.1 วิธีส่งบทความ เจ้าของบทความสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และส่งต้นฉบับบทความ ในรูปแบบไฟล์ word และรูปแบบไฟล์ PDF ได้ที่ระบบออนไลน์ของวารสารวิชาการ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JLPRU>

3. รูปแบบบทความที่ส่งกองบรรณาธิการเพื่อตีพิมพ์

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (English)

ชื่อ นามสกุล^{1*}, ชื่อ นามสกุล² และ ชื่อ นามสกุล³ (ภาษาไทย)

(ชื่อ นามสกุล^{1*}, ชื่อ นามสกุล² และ ชื่อ นามสกุล³) (English)

^{1*} ชื่อของหน่วยงาน เลขที่อยู่ เขต/ตำบล แขวง/อำเภอ จังหวัด และรหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ xxxxxx โทรสาร xxxxxx E-mail: YYYYYY

² ชื่อของหน่วยงาน เลขที่อยู่ เขต/ตำบล แขวง/อำเภอ จังหวัด และรหัสไปรษณีย์

³ ชื่อของหน่วยงาน เลขที่อยู่ เขต/ตำบล แขวง/อำเภอ จังหวัด และรหัสไปรษณีย์

วันที่รับบทความ xxxxxxxxxxxx

Received: xxxxxxxxxxxx

วันที่รับแก้ไขบทความ xxxxxxxxxxxx

Revised: xxxxxxxxxxxx

วันที่ตอบรับบทความ xxxxxxxxxxxx

Accepted: xxxxxxxxxxxx

บทคัดย่อ

บทความงานวิจัยต้องประกอบด้วยบทคัดย่อที่ระบุถึงสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษาและบทสรุป ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย ให้ผู้นิพนธ์เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญของเรื่อง (keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

คำสำคัญ: รูปแบบบทความ; ขนาดตัวอักษร; รูปแบบตัวอักษร

Abstract

An article of research to composes with abstract to specify importance of subject, object, method to study, result and summary. Both Thai and English abstracts are required. The length of each should not exceed 300 words. Also, the keywords should not be used more than 5 words.

Keywords: submission procedure; manuscript format; font size; font style; blank line

1. บทนำ

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความฉบับเต็มสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าตีพิมพ์ในวารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปง เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ที่ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด

2. เนื้อหาบทความ

วารสารฉบับเต็มควรประกอบด้วย ชื่อบทความ ชื่อและที่อยู่ของผู้เขียนบทความ บทคัดย่อ คำสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหาโดยสมบูรณ์ของบทความ กิตติกรรมประกาศ และเอกสารอ้างอิง โดยในส่วนของเนื้อหาของบทความ สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อย่อย และอาจแบ่งถึงหัวข้อย่อยลงมา ทั้งนี้ตัวอักษรทั้งหมดที่ใช้ในการพิมพ์ทุกส่วนให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarababunPSK ขนาด 16 ตัวหนาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) และแต่ละหน้าไม่ต้องมีการเติมหมายเลขหน้า

2.1 ขนาดและการตั้งค่าหน้ากระดาษ

ขนาดของกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์กำหนดให้มีขนาดมาตรฐาน A4 (8¼ × 11¼ นิ้ว) โดยกำหนดการตั้งค่าหน้ากระดาษดังนี้

ริมขอบกระดาษด้านบน	1.5	นิ้ว
ริมขอบกระดาษด้านล่าง	1	นิ้ว
ริมขอบกระดาษด้านซ้าย	1.5	นิ้ว
ริมขอบกระดาษด้านขวา	1	นิ้ว

ความยาวโดยรวมของบทความไม่ควรเกิน 12 หน้ากระดาษ และบันทึกไฟล์ข้อมูลด้วย Microsoft Word 2010 ขึ้นไปเท่านั้น

2.2 ชื่อบทความและรายละเอียดของผู้เขียน

ในการพิมพ์ชื่อบทความให้พิมพ์ทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้ตัวอักษรขนาด 18 พอยต์ พิมพ์เป็นตัวหนา โดยแต่ละคำในชื่อภาษาอังกฤษให้พิมพ์อักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ (ยกเว้น คำนำหน้านาม: articles, คำสันธาน: coordinate conjunctions และคำบุพท: prepositions นอกจากคำเหล่านี้จะถูกใช้นำชื่อเรื่อง) สำหรับชื่อผู้เขียนบทความให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 พอยต์ ในขณะที่ส่วนของที่อยู่ให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ โดยที่อยู่ควรประกอบไปด้วย

สำหรับบุคลากรภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

สาขาวิชาที่สังกัด เบอร์โทรศัพท์เคลื่อนที่ และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ กรณีผู้เขียนมากกว่าหนึ่ง สามารถระบุที่อยู่ของผู้เขียนแต่ละคนโดยอาศัยตัวเลขที่พิมพ์แบบยกสูง (Superscript) ไว้หลังชื่อของผู้เขียนนั้น นอกจากนั้นควรมีการระบุชื่อผู้ติดต่อ (Corresponding author) โดยการพิมพ์เครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้หลังชื่อ เฉพาะบรรทัดสุดท้าย ของรายละเอียดผู้ติดต่อให้ระบุ เบอร์โทรศัพท์ และ e-mail ของผู้ติดต่อ ทั้งชื่อบทความและรายละเอียดของผู้เขียนให้พิมพ์ไว้กลางหน้ากระดาษ

สำหรับบุคลากร ภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ชื่อของหน่วยงาน เลขที่อยู่ เขต/ตำบล แขวง/อำเภอ จังหวัด และรหัสไปรษณีย์ ซึ่งสามารถระบุที่อยู่ของผู้เขียนแต่ละคนโดยอาศัยตัวเลขที่พิมพ์แบบยกสูง (Superscript) ไว้หลังชื่อของผู้เขียนนั้น นอกจากนั้นควรมีการระบุชื่อผู้ติดต่อ (Corresponding author) โดยการพิมพ์เครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้หลังชื่อ เฉพาะบรรทัดสุดท้ายของรายละเอียดผู้ติดต่อให้ระบุ เบอร์โทรศัพท์ เบอร์โทรสารและ e-mail ของผู้ติดต่อ ทั้งชื่อบทความและรายละเอียดของผู้เขียนให้พิมพ์ไว้กลางหน้ากระดาษ

3. บทคัดย่อและคำสำคัญ

การพิมพ์บทคัดย่อและคำสำคัญให้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวอักษรขนาด 16 พอยต์ และจัดรูปแบบอยู่ตรงกึ่งกลางของหน้ากระดาษ โดยให้พิมพ์ชื่อหัวข้อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” เป็นแบบตัวหนา

4. เนื้อหาของบทความ

บทความวิจัยควรประกอบด้วย บทนำ (Introduction) บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหานำไปสู่การศึกษา วัตถุประสงค์ วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการวิจัย (Materials and Method) กล่าวถึงรายละเอียด การวิเคราะห์และการทดลองที่กระชับและชัดเจน ผลการทดลอง (Results) บอกผลที่พบอย่างชัดเจน สมบูรณ์ และมีรายละเอียดครบถ้วน สรุปและอภิปรายผล (Discussion and Conclusion) อาจเขียนรวมกับผลการทดลองได้ เป็นการประเมิน การตีความ และการวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ ของผลที่ได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลงานผู้อื่นอย่างไร ต้องมีการอ้างหลักการหรือทฤษฎีมาสนับสนุนหรือการหักล้างอย่างเป็นเหตุเป็นผลและอาจมีข้อเสนอแนะที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ส่วนของเนื้อหาบทความ กำหนดตัวอักษรที่ใช้ในเนื้อหาให้มีขนาด 16 พอยต์ รวมถึงไม่ต้องการเว้นบรรทัดระหว่างย่อหน้า (ไม่ต้องเคาะบรรทัดเมื่อขึ้นย่อหน้าใหม่) สำหรับรูปแบบตัวอักษรที่ใช้ในการพิมพ์หัวข้อกำหนดดังนี้

4.1 หัวข้อหลัก

กำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา ในการพิมพ์หัวข้อหลัก และให้พิมพ์ไว้ชิดริมซ้ายของคอลัมน์

4.2 หัวข้อย่อยและหัวข้อย่อยรองลงมา

กำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา ในการพิมพ์หัวข้อย่อยและหัวข้อย่อยรองลงมา และให้พิมพ์ห่างจากริมซ้ายของคอลัมน์ 0.5 นิ้ว

5. รูปภาพ ตาราง และสมการ

5.1 รูปภาพและตาราง

การนำเสนอรูปภาพและตารางสามารถนำเสนอต่อจากข้อความที่กล่าวถึงหรืออาจนำเสนอภายหลังจากจบหัวข้อหรือนำเสนอในหน้าใหม่ ขนาดของรูปภาพและตารางไม่ควรเกินกรอบของการตั้งค่านำกระดาษที่กำหนดไว้ในหัวข้อ 2.1

ทั้งรูปภาพและตารางจะต้องมีคำอธิบายโดยคำอธิบายของรูปภาพให้พิมพ์ไว้ใต้รูปภาพ และอยู่ชิดซ้ายของหน้ากระดาษ หากรูปภาพใหญ่แบ่งออกเป็น 2 ส่วนให้มีการระบุคำอธิบายของแต่ละส่วนโดยอาศัยตัวอักษรภาษาไทยในวงเล็บเรียงตามลำดับเช่น (ก) และ (ข) ส่วนคำอธิบายตารางให้พิมพ์ไว้เหนือตารางและชิดริมซ้ายของกระดาษ โดยการเรียงลำดับรูปภาพและตารางให้แยกการเรียงลำดับออกจากกัน

ตารางข้อมูลที่นำลงตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วย word เพื่อความคมชัดของตาราง เช่น

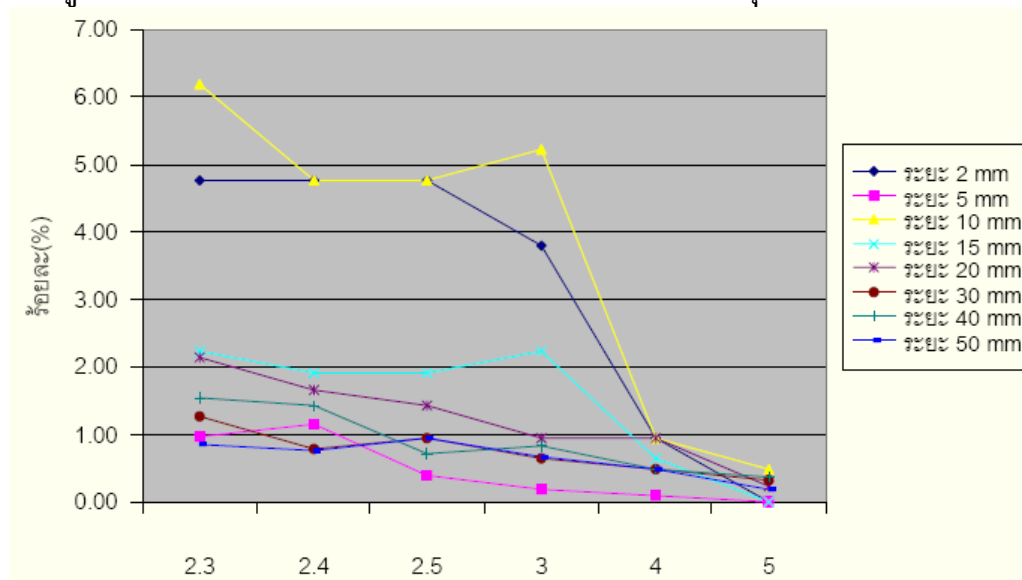
ตารางที่ 1 ตารางที่ไม่เหมาะสมในการนำลงตีพิมพ์

ผู้ออกแบบ	ผู้ใช้อาคาร
1) กระเบื้องดินเผาผิวสัมผัสดี ในการใช้งานที่เหมาะสม สวยงาม	1) กระเบื้องดินเผาผิวสัมผัสดี ไม่เท่ากันตามลักษณะเฉพาะตัวของวัสดุ ผู้ใช้อาคารรู้สึกถึงความไม่เรียบร้อย ไม่สม่ำเสมอของพื้นผิว
2) ข้อดีของกระเบื้องดินเผา คือ ติดตั้งยากเนื่องจากความไม่ สม่ำเสมอของขนาดและความ หนาของแผ่นกระเบื้องดินเผา	2) กระเบื้องดินเผาที่ใช้ปูพื้นบันไดและซานพัก มีพื้นผิวที่ไม่สม่ำเสมอ ผู้ใช้อาคารอาจสะดุดเมื่อใช้งาน
	3) เนื่องจากความไม่แข็งแรงของกระเบื้องดินเผา เมื่อผ่านการใช้งาน หรือมีวัตถุตกกระทบ ทำให้กระเบื้องดินเผาแตก กะเทาะ หรือบิ่น ซึ่ง แสดงถึงความไม่คงทนแข็งแรง

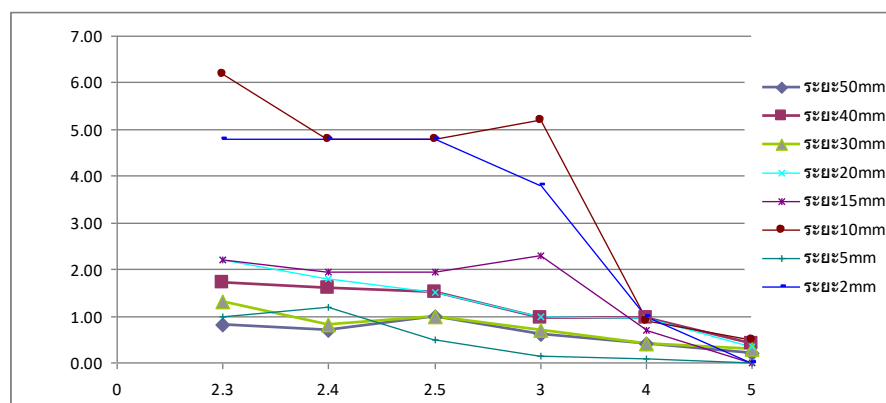
ตารางที่ 2 ตารางที่เหมาะสมในการนำลงตีพิมพ์

ผู้ออกแบบ	ผู้อ่าน
1) กระเบื้องดินเผาที่มีคุณสมบัติในการใช้งานที่เหมาะสมสวยงาม 2) ข้อดีของกระเบื้องดินเผา คือ ติดตั้งยากเนื่องจากความไม่สม่ำเสมอของขนาดและความหนาของแผ่นกระเบื้องดินเผา	1) กระเบื้องดินเผาที่มีขนาดที่ไม่เท่ากันตามลักษณะเฉพาะตัวของวัสดุ ผู้อ่านรู้สึกถึงความไม่เรียบร้อย ไม่สม่ำเสมอของพื้นผิว 2) กระเบื้องดินเผาที่ใช้ปูพื้นบันไดและชานพักมีพื้นผิวที่ไม่สม่ำเสมอ ผู้อ่านอาจจะสะดุด เมื่อใช้งาน

รูปภาพที่นำลงตีพิมพ์ ควรเลือกภาพที่เหมาะสมและคมชัดที่สุด

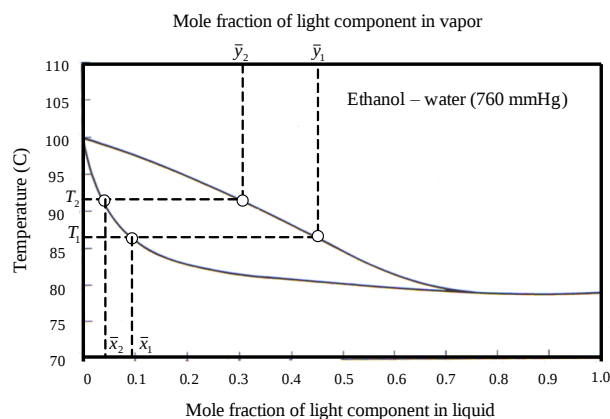

ภาพที่ 1 ภาพที่ไม่เหมาะสมในการนำลงตีพิมพ์

ภาพที่ 2 ภาพที่เหมาะสมในการนำลงตีพิมพ์

การระบุหมายเลขลำดับรูปภาพและตารางในบทความให้ระบุเป็นรูปที่และตารางที่ เช่น ภาพที่ 1, ภาพที่ 1 – 3, ตารางที่ 1, ตารางที่ 1 – 3 เป็นต้น

ภาพที่ 1 แผนภาพสมดุลของของผสมไอ - ของเหลวที่มี 2 องค์ประกอบภายใต้สภาวะความดันคงที่

ตารางที่ 1 ปริมาณการใช้น้ำมันปิโตรเลียมในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ฯ ของประเทศไทย (หน่วย: ล้านลิตร)

ภาคเศรษฐกิจ	ปี	
	2545	2546
1. เกษตรกรรม	3,509	3,827
2. เหมืองแร่	19	26
3. อุตสาหกรรม	4,821	4,937
4. ไฟฟ้า	703	757
5. การก่อสร้าง	169	172
6. ที่พักอาศัยและการพาณิชย์	2,729	2,792
7. คมนาคมขนส่ง	23,980	25,475
Total	35,930	37,986

5.2 สมการ

การเขียนสมการให้เขียนไว้กลางคอลัมน์และมีการระบุลำดับของสมการโดยใช้ตัวเลขที่พิมพ์อยู่ในวงเล็บ เช่น (1), (2) เป็นต้น

6. กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

หากต้องการเขียนกิตติกรรมประกาศเพื่อขอบคุณบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเขียนได้ โดยให้อยู่หลังเนื้อหาหลักของบทความและก่อนเอกสารอ้างอิง เช่น

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปราง ที่ได้เอื้อเพื่อเอกสารและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัย

7. การอ้างอิง

ให้รวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์และวัสดุความรู้ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานหรือเอกสารอ้างอิงในการศึกษาแทรกไว้ในเนื้อหาและท้ายบทความ

การอ้างอิงในเนื้อหา เป็นการวงเล็บระบุแหล่งที่มาอย่างกว้างๆแทรกอยู่ในเนื้อหาของบทความวิชาการ ส่วนรายละเอียดที่สมบูรณ์ของแหล่งข้อมูลจะแสดงใน “เอกสารอ้างอิง” ในส่วนท้ายของบทความวิชาการ โดยใช้รูปแบบ APA เท่านั้น

7.1 การลงรายละเอียดของการอ้างอิงในเนื้อหา

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง)

(ผู้แต่งคนแรก และผู้แต่งคนที่สอง, ปีที่พิมพ์, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง)

(ผู้แต่งคนแรก และคณะ, ปีที่พิมพ์, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง)

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, ไม่มีเลขหน้า)

(หน่วยงาน, ปีที่พิมพ์, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง)

(นามแฝง, ปีที่พิมพ์, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง)

7.2 การลงรายละเอียดของการอ้างอิงท้ายบทความ

ให้อ้างอิงรายการลำดับตามอักษรตัวแรกของผู้แต่ง ตามการเรียงลำดับตัวอักษรของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน สำหรับรูปแบบการพิมพ์รายชื่อเอกสารอ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ กำหนดให้มีรูปแบบดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) บทความจากวารสาร (Journal)

Waszkiewics, S.D., Tierney, M.J. and Scott, H.S. (2009). Development of coated, annular fins for adsorption chillers, **Applied Thermal Engineering**, vol.29 (11-12), August 2009, pp. 2222 – 2227.

จักรกฤษณ์ นรมิตผดุงการ และ ทวี สอนมาลี. (2519). ความสามารถในการเงินของเทศบาลกรณีของเทศบาลนครกรุงเทพ ก่อนเปลี่ยนแปลงเป็นกรุงเทพมหานคร, **วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์**, 16, เมษายน 2519, หน้า 231 – 254.

(2) บทความจากเอกสารประกอบการประชุม (Proceedings)

Kato, S. and Widiyanto, A. (2001). Environmental Impact Assessment of Various Power Generation Systems, **paper presented in the Tri-University International Joint Seminar & Symposium 2001**, Chiang Mai, Thailand.

มารุต บุรพา, ณัฐนี วรยศ และทงเกียรติ เกียรติศิริโรจน์. (2551). โมเดลอย่างง่ายของการทำน้ำร้อนแสงอาทิตย์ที่มีประสิทธิภาพเสริม, **การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการรูปแบบพลังงานทดแทนสู่ชุมชนแห่งประเทศไทย**, มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

(3) รายงานทางวิชาการ / รายงานวิจัย

Division of Technical Services and Planning. (2003). **Chiang Mai City Municipality. Annual Report.**

จุฬาร ชาติช่วงนรินทร์, นลินี ตันธุนิตย์ และปัทมา เพ็ชรสิงห์. (2529). รายงานการวิจัยเรื่อง **ประวัติศาสตร์หมู่บ้านคำม่วง, โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์ม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 54 – 57.

พรพิมล เฉลิมพลาณภาพ. (3535). **พฤติกรรมและการแสวงหาข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรและสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

(4) หนังสือ

Myers, R.H. and Montgomery, D.C. (1995). **Response Surface Methodology: Process and product optimization using designed experiments**, New York: John Wiley & Sons,.

Goswami, Y.D., Kreith, F. and Kreider, J.F. (1999). **Principles of Solar Engineering**, 2nd edition. ISBN: 1-56032-714-6, Philadelphia: Taylor & Francis,

วิบูล วิจารณ์ และกนกนาถ ชูปัญญา. (2525). **เคมีคลินิก.** กรุงเทพฯ: โครงการตำราศิริราช คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล.

(5) วิทยานิพนธ์

สุรจิตร์ ทิพย์. (2538). **การศึกษาสภาพการใช้แหล่งชุมชนประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ของจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Herbert-Cheshire, L. (1997). **Living by the sea.** Unpublished honours thesis, Central Queensland University, Rockhampton, QLD, Australia.

(6) เว็บไซต์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2554). **“คู่มือการศึกษาปีการศึกษา 2554”.** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.psu.ac.th/handbook/> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2554.

Brown, H. (1994). **“Citing computer references”.** [online], Available: <http://neal.ctstateu.edu/history/cite.html>. Retrieved April 3, 1995.

(7) การสัมภาษณ์

ดิลก บุญเรืองรอด. (2543, กรกฎาคม 14). **อธิการบดี, สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์.**

ตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา

(สุวิมล ตีรกานันท์, 2553) (Tirakanan, S., 2011)

ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

1.1 ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงที่เป็นหนังสือ

สุวิมล ตีรกานันท์. (2553). **การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Tirakanan, S. (2011). **Multivariate variables analysis in social science research**. Bangkok: Chaulalongkorn University Printing House.
(in Thai)

1.2 ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงที่เป็นบทความ

ปาน จินดาพล. (2557). การเป็นเจ้าของกิจการกับทัศนคติต่อความเสี่ยง.
วารสารนักบริหาร, 34(1), 130-135.

Jindapon, P. (2014). Entrepreneurship and risk attitudes. **Executive Journal**, 34(1), 130-135. (in Thai)

สุวรรณ ลัคนวณิช. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พฤติกรรมการใช้ชีวิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาที่ใช้ชีวิตในที่พักเอกชน ย่านรังสิต จังหวัดปทุมธานี. **BU Academic Review**, 13(1), 13-16.

Luckanavanich, S. (2014). Personal relationship, living behaviors, and academic achievement of university students in the private residence, rangsit area, Pathumthani. **BU Academic Review**, 13(1), 13-16. (in Thai).

1.3 ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงข้อมูลจากเว็บไซต์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). สถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศฯ ในปี 2555. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
http://www.2tat.or.th/stat/web/statistic_tst.php
สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2557.

Tourism Authority of Thailand. (2013). **Inbound foreign tourists situation in 2012**. [online], Available: http://www.2tat.or.th/stat/web/statistic_tst.php. Retrieved February 9, 2014. (in Thai)

ท่านสามารถดาวน์โหลดรูปแบบบทความได้ที่ <https://goo.gl/y9WEje>
หรือ ติดต่อสอบถามที่ **ผู้ประสานงาน** : นายลิขิต ศิริ
โทร 054-237 399 ต่อ 3832 **Mobile**: 083-156-3928
E- mail: res_journal@hotmail.com

ปรับปรุงข้อมูลเมื่อ 4 มกราคม 2562